

ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἩΤΟΥ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑ.

585 a 22

Col. g. H. a
ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἩΤΟΥ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑ.

XENOPHONTIS

INSTITUTIO

CYRI.

TOMIS QUATUOR.

EX EDITIONE T. HUTCHINSON.

TOM. I.

GLASGUAE:

IN AEDIBUS ACADEMICIS

EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS

ACADEMIAE TYPOGRAPHI

M.DCC.LXVII.

34

257 (14)
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α΄.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER PRIMUS.

TOM. I.

A

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α΄.

ΕΝΝΟΙΑ ποθ' ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βελομένων πολιτεύεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατία· ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι ἀνέστηνται ἤδη ὑπὸ δῆμων· καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, καὶ ὅποσον ἔν χρόνον ἄρχοντες διαγέγονται, θαυμάζονται ὡς σοφοί τε καὶ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγεννημένοι. Πολλὰς δ' ἔδοκῃμεν καταμεμαθηκέναι, καὶ ἐν ἰδίοις οἴκοις τὰς μὲν, ἔχοντας καὶ πλείονας οἰκέτας, τὰς δὲ, καὶ πάνυ ὀλίγας, καὶ ὅμως ἔδὲ τοῖς ὀλίγοις τέτοις πάντα δυναμένους χρῆσθαι πειθόμενοις τὰς δεσπότας. Ἐτι δὲ πρὸς τέτοις ἐγενοῦμεν, ὅτι ἄρχοντες μὲν εἰσι καὶ

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER PRIMUS.

SUBIIT aliquando nos cogitatio, quot Democratiae ab iis everfae fuerint, qui alio quodam reipublicae statu, potius quàm populari, uti vellent; quotque item Monarchiae, quotque Oligarchiae à populo jam sublatae: et quot tyrannidem adgressi, eorum alii quidem vel statim prorsus sint *de imperio* dejecti, alii verò, si modò imperium, quantumcunque id *tandem* fuerit ad tempus, retinere valuerint, in admiratione sint, tanquam qui et sapientes fuerint et felices viri. Quin et multos animadvertisse videbamus, quorum alii quidem in privatis aedibus famulos vel complures, alii verò perpaucos haberent: cùm tamen iidem domini nè his quidem paucis in omnibus possent uti obedientibus. Ad haec autem

cogitabamus, et bubulcis in boves, et in equos illis, qui eos pascunt, esse imperium, omnesque adeo pastores qui vocantur, posse eorum, quibus praesint, animalium dominatores jure existimari: atque videre videbamur greges hosce omnes libentiùs pastoribus parere, quàm principibus suis homines. Greges enim illi et pergunt quocunque eos pastores dirigant, et per ea pascuntur loca, in quae eos dimittant, et ab iis abstinent, à quibus eos arceant: quinetiam fructibus, qui ex eis proveniunt, pastores ita, ut ipsi voluerint, uti sinunt. Jam verò nullum unquam gregem adversus pastores coivisse accepimus, quò vel minùs eis pareret, vel fructu uti non permetteret: imò etiam omnibus aliis infestiores sunt greges, quàm iis, qui et in eos imperium habent, et ex iis capiunt commoda: homines verò contra nullos magis consurgunt, quàm quos imperium

οἱ βεκόλοι τῶν βοῶν, καὶ οἱ ἵπποφορβοὶ τῶν ἵππων, καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νομεῖς, ὧν ἂν ἐπισατῶσι ζώων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τῶν νομίζοντο· πάσας τοίνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἐδοκῆμεν ὁρᾶν μᾶλλον ἐθελύσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν, ἢ τὴν ἀνθρώπων τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονται γὰρ αἱ ἀγέλαι οἱ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονται τε χωρία ἐφ' ὅποια ἂν αὐτὰς ἐφίωσιν, ἀπέχονται τε ὧν ἂν αὐτὰς ἀπείργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν, τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν, ἕωσι τὴν νομέαν χρῆσθαι ὅπως, ὅπως ἂν αὐτοὶ βέλονται. Ἐτι τοίνυν ὑδεμίαν πώποτε ἀγέλην ἠδόμεθα συσῆσαν ἐπὶ τὴν νομέαν, ὅτε ὥς μὴ πείθεσθαι, ὅτε ὥς μὴ ἐπὶ ῥέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἄρχοσι τε αὐτῶν, καὶ ὠφελεμένοις ὑπ' αὐτῶν· ἀνθρώποι δὲ ἐπ' ὑδένας μᾶλλον συνίστανται ἢ ἐπὶ τούτους, ὅς ἂν αἰσθῶνται ἄρχειν αὐ-

6 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

τῶν ἐπιχειροῦντας. "Οτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμέμεθα, οὕτως ἐγινώσκομεν περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ζῶων εἶη ῥᾶον ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὅς παμπόλλους μὲν ἀνθρώπους ἐκτῆσατο πειθόμενους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τέττε δὴ ἡναγκαζόμεθα μέλανοεῖν, μὴ ἔτε τῶν ἀδυνάτων, ἔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἢν τις ἐπισημένως τοῦτο πράττῃ. Κύρῳ γὰρ ἴσμεν ἐτελήσαντας πείθεσθαι, τὰς μὲν, ἀπέχοντάς παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν, τὰς δὲ, καὶ μηνῶν, τὰς δὲ, ὅδ' ἑωρακότας πώποτε αὐτόν, τὰς δὲ, καὶ εὖ εἰδότας ὅτι ἔσθ' ἂν ἴδοιεν· καὶ ὁμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακχεῖν. Καὶ γάρ τοι τοσούτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλείων, καὶ τῶν πατρίδας ἀρχὰς παρειληφόντων, καὶ τῶν δι' ἐαυτῶν κλησαμένων, ὥστε ὁ μὲν Σκύθης, καὶ περ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλος μὲν

in se moliri senserint. Haec igitur cùm
in animo versaremus, ità de iis statui-
mus, eâ esse hominem naturâ, ut facili-
us illi sit aliis omnibus animantibus, quàm
hominibus, imperare. Sed postquam co-
gitavimus Cyrum exstitisse Persam, qui
permultos quidem homines, permultas
civitates, permultasque nationes sibi ha-
buerit obsequentes, tum verò mutatâ
sententiâ coacti sumus existimare, quod
imperare hominibus neque in impossi-
bilium sit neque difficilium factu nume-
ro, modò quis peritè id agat. Cyro cer-
tè quidem novimus libenter paruisse a-
lios, qui complurium dierum, alios, qui
etiam mensium, iter ab eo distarent, ali-
os item, qui nullo unquam tempore il-
lum adspexerant, alios demum, qui be-
nè noverint nè fore quidem ut vide-
rent; ac nihilominus tamen ei obedire
voluerunt. Is etenim usque adeò caete-
ris regibus antecelluit, tum iis qui pa-
ternos principatus acceperant, tum iis
qui ipsi per se acquisivissent, ut Scytha
quidem, quamvis permagnus sit Scytha-

rum numerus, nullam aliam gentem ditioni suae subicere possit, satis verò sibi ducat, si in suam imperium tenere perseveret; et Thrax in Thracas, et Illyricus in Illyricos; quod ipsum de reliquis itidem nationibus audimus: nam in Europâ quidem gentes etiam nunc suis aiunt legibus vivere, et minimè confociatas esse: Cyrus autem, cùm nationes Asiae suis similiter legibus utentes accepisset, cum exiguâ Persarum manu profectus, Medis Hyrcaniisque non invitis praefuit: subegit verò Syros, Assyrios, Arabas, Cappadocas, Phrygas utrosque, Lydos, Caras, Phoenices, Babylonios: imperavit etiam et Bactriis et Indis et Cilicibus; et Sacis itidem et Paphlagonibus et Mariandynis, aliisque compluribus gentibus, quarum nè nomina quidem quis possit referre. Atque Graecos Asiam incolentes, Cyprios quoque et Aegyptios, cùm ad mare descendisset, in potestatem suam redegit. His igitur imperavit gentibus, quibus neque cum ipso, neque inter se, lingua

ἔθενός δύναι' ἂν ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπήσῃ
 οἷ' ἂν εἰ τῷ ἑαυτῷ ἔθνει ἀρχὴν διαγένοιτο·
 καὶ ὁ Θραῦξ Θρακῶν, καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Ἰλλυριῶν·
 καὶ τὰλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκρόμεν· τὰ γὰρ
 ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι
 λέγεται, καὶ λελύσθαι ἀπ' ἀλλήλων· Κύ-
 ρος δὲ παραλαβὼν ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὀρμηθεὶς σὺν
 ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, ἐκόντων μὲν ἡγήσα-
 το Μήδων, ἐκόντων δὲ Ὑρκανίων· κατε-
 σρέψατο δὲ Σύρους, Ασσυρίους, Αραβας,
 Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδούς,
 Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἤρξε δὲ καὶ
 Βακτριῶν καὶ Ἰνδῶν καὶ Κιλικίων· ὡσαύτως
 δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυ-
 νῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἔθνων, ὧν
 οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν· Ἐπῆρ-
 ξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, κατα-
 βάς δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰ-
 γυπτίων· Καὶ τοίνυν τέτων τῶν ἔθνων
 ἤρξεν οὐτ' ἑαυτῷ ὁμογλώττιον ὄντων, ὅτε ἀλ-

10 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

λήλοις· κὴ ὁμῶς ἡδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ
 τοσαύτην γῆν τῷ ἀφ' ἐαυτοῦ φόβῳ, ὥστε
 καταπλῆξαι πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχει-
 ρεῖν αὐτῷ· ἐδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν
 τοσαύτην τῷ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι,
 ὥστε αἰεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιῶν κυβερ-
 νᾶσθαι. Ανηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φύλα,
 ὅσα κὴ διελθεῖν ἔργον ἐστίν, ὅποι ἂν ἀρξή-
 ται τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων,
 ἢν τε πρὸς ἑώ, ἢν τε πρὸς ἐσπέραν, ἢν τε
 πρὸς ἄρκιον, ἢν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡ-
 μεῖς μὲν δὴ, ὡς ἀξιον ὄντα θαυμάζεσθαι
 τῷτον τὸν ἄνδρα, ἐσκεψάμεθα τίς ποτε ὢν
 γενεάν, κὴ ποίαν τινὰ φύσιν ἔχων, κὴ ποῖα
 τινὶ παιδείᾳ παιδευθεὶς, τοσοῦτον διήνεγ-
 κεν εἰς τὸ ἀρχεῖν ἀνθρώπων. Ὅσα ἔν κὴ
 ἐπυθόμεθα κὴ ἡσθῆσθαι δοκῶμεν περὶ αὐτοῦ,
 ταῦτα πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

ΠΑΤΡΟΣ μὲν δὴ λέγεται ὁ Κύρος γε-
 νέσθαι Καμβύσῃ, Περσῶν βασιλέως· (ὁ δὲ

erat communis: et tamen potuit tantum terrarum *nominis* sui terrore pervadere, ut omnes percelleret, nemoque adversus ipsum quidquam moliretur: ac tantum omnibus gratificandi sibi desiderium injicere valuit, ut semper ipsius arbitrio regi cuperent. Tot autem nationes *sibi* devinxit, quot vel percurrere operosum fuerit, quocunque quis ire à regiâ coeperit, sive ad orientem, sive ad occidentem, sive ad septentriones, sive ad meridiem. Nos quidem certè, cùm hic vir admiratione dignus, dispeximus quo tandem genere ortus, quali praeditus ingenio, quâve institutus disciplinâ, adeò in hominibus imperandis excelluerit. Quaecunque igitur de illo et audivimus et percepisse videmur, haec enarrare conabimur.

AC Cyrus quidem patre natus esse dicitur Cambyse, Persarum rege: (Cam.

byfes autem hic Perfidarum genere natus erat; at Persidae à Perseo nomen habent;) matre verò consentitur fuisse Mandane; quae quidem Mandane erat Astyagis, Medorum regis, filia. Fuisse autem Cyrus naturâ fertur, atque hoc etiam tempore à barbaris decantatur, specie quidem pulcherrimus, animo verò humanissimus, disciplinae studiosissimus, et honoris cupidissimus; adeò ut laudis gratiâ laborem omnem perferret, omneque adiret periculum. Animi certè indole ac formâ tali ornatus fuisse traditur: quinetiam secundùm Persarum leges institutus est. Hae autem leges à curâ publici commodi initium sumere videntur: nec eodem modo, quo pleraeque civitates, curam illam auspicantur. Etenim plurimae civitates unicuique liberos suos, prout ipse voluerit, educare permittentes, atque ipsis senioribus pro arbitrio vitam agere, eis praescribunt nè furentur, nè rapiant, nè in domum ali-

Καμβύσης ἕτος τῷ Περσείδῳ γένεσθαι ἦν· οἱ
 δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κληΐζονται)
 μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι·
 ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Δρυάγης ἦν θυγά-
 τηρ, τῷ Μήδῳ γενομένη βασιλέως. Φύ-
 ναι δὲ ὁ Κύρος λέγεται, καὶ ἀδελφὴ ἔτι καὶ
 νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλλι-
 στος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, καὶ φιλο-
 μαθέστατος, καὶ φιλοσιμώτατος, ὥστε πάντα
 μὲν πόνον ἀνατλήναι, πάντα δὲ κίνδυνον
 ὑπομῆναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν
 μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύ-
 την ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε
 μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι δὲ δοκῶσιν οἱ
 νόμοι ἄρχεσθαι τῷ κοινῷ ἀγαθῷ ἐπιμελέ-
 μενοι· ἔχ' ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πό-
 λεσιν ἄρχονταί. Αἱ μὲν γὰρ πλείσται πό-
 λεις ἀφείσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι
 τῶν ἐαυτῷ παῖδας, καὶ αὐτὸς τῶν πρεσβυ-
 τέρων ὅπως ἐθέλῃσι διάγειν, ἐπιτάττουσιν
 αὐτοῖς μὴ κλέπειν, μὴ ἀρπάζειν, μὴ βιά-

14 ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

εἰς οἰκίαν παρίεναι, μὴ παίνειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἦν δέ τις τούτων τι παραβαίνει, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες, ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοῖστοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε πονηροῦ τινος ἔργῳ ἢ αἰχρῶ ἐφίεσθαι. Επιμέλονται δὲ ὧδε· Ἐστὶν αὐτοῖς ἐλευθέρᾳ ἀγορᾷ καλουμένη, ἐνθα τὰ τε βασιλεία καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποιήσιν. Ἐνλεῦθεν τὰ μὲν ὄνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τέτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλῖαι ἀπελήλαιναι εἰς ἄλλον τόπον· ὥς μὴ μιγνύηται ἡ τέτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμῖᾳ. Διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ, ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα, εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δι' ἔστιν ἓν μὲν παισὶν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἐαυτῶν χώρας ἕκαστοι τέτων πάρεισιν, οἱ μὲν

quam vi ingrediantur, nè quem injustè percutiant, nè adulterium committant, nè magistratûs imperium detrectent, et reliqua itidem his consimilia : quod si quis in horum aliquo delinquat, poenas in eum statuerunt. At Persicae leges *hoc* antevertentes, diligenter curant ab initio tales nè sint cives, qui pravam aliquam foedamve rem appetant. Curant autem hoc modo : Est illis forum quod vocatur Liberale, ubi et regia, et aliae magistratuum aedes sunt extructae. Hinc venalia quaeque, et circumforanei atque eorum clamores et ineptiae alium in locum sunt rejectae; nè horum turba cum decoro illorum ordine, qui sunt instituti, misceatur. Est autem hoc ipsum forum, ad palatia situm, in quatuor partes divisum; quarum una pueris est adtributa, altera ephebis, tertia viris, quarta iis, qui jam militares annos confecerint. Atque lege ad sua loca singuli horum

adsunt, pueri quidem et viri, primâ luce: seniores verò, quando cuique commodum sit, exceptis diebus statutis, quibus oportet eos adesse. At ephebi cubant etiam ad palatia cum gymniciis armis, praeter eos qui uxorem habent: hi autem nè requiruntur quidem, nisi denuntiatus fuerit, ut adsint; nec tamen saepius abesse decorum est. Harum autem cuique partium duodecim sunt praefides; (nam et in duodecim tribus Persae sunt divisi) et pueris quidem praefunt delecti quidam ex senioribus, qui optimos eos reddituri videantur: ephebis autem, ex viris, qui hos effecturi optimos existimentur: et viris, qui eos reddituri putentur paratissimos ad ea exequenda, quae à summo magistratu constituta fuerint et imperata: sunt etiam seniorum praefides delecti, qui indeo praefunt, ut ipsi quoque sua persol-

παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄν-
 δρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἐκάσῃ προ-
 χωρῇ, πλήν ἐν ταῖς τελαγμέναις ἡμέραις,
 ἐν αἷς δεῖ αὐτὸς παρῆναι. Οἱ δὲ ἑφήβοι
 καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμ-
 νικοῖς ὅπλοις, πλήν τῶν γεγαμηκότων·
 οὗτοι δὲ ἔτε ἐπιζηῦνται, ἢν μὴ προῤῥηθῇ
 παρῆναι· ἔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν.
 Ἀρχοντες δ' ἑφ' ἐκάσῃ τέττων τῶν μερῶν
 εἰσι δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυ-
 λαὶ διήρηνται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ
 τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσὶν, οἳ ἂν δοκῶ-
 σι τὸς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνῦναι·
 ἐπὶ δὲ τοῖς ἑφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἄν-
 δρῶν, οἳ ἂν αὐτὸς τὸς ἑφήβους βελτίστους
 δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἄν-
 δράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτὸς μά-
 λιστα τὰ τελαγμένα ποιῆναι, καὶ τὰ πα-
 ραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς·
 εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προσάται ἡρημέ-
 νοι, οἳ προσαλεύουσιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ

καθήκοντα ἀποτελῶσιν. Ἄ δὲ ἐκάστη ἡλικία προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὥς μᾶλλον δῆλον γένηται, ἢ ἐπιμέλονται ὥς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται.

Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγῃσι μαθήνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγῃσιν ὅτι ἐπὶ τῷτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελῶσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίγνεται γὰρ δὲ καὶ πασι πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἀρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, καὶ ἄλλων οἷων εἰκός. Οὓς δι' ἂν γνῶσι τούτων τὶ ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ ὅς ἂν ἀδίκως ἐγκαλῶντας εὕρισκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἔνεκα ἄνθρωποι μισῶσι μὲν ἀλλήλους μάλικα, δικάζονται δὲ ἡκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τῷτον

vant officia. Quae verò cuique aetati facienda praecipiantur, enarrabimus, quò magis perspicuum fiat, qualem adhibeant curam, ut cives sint quam optimi.

Pueri igitur ad scholas ventitantes, in justitiâ discendâ versantur; aiuntque illos hujus rei causâ venire, quemadmodum apud nos qui literis discendis operam dant. Horum verò praesides maximam diei partem in jure dicendo consumunt. Fiunt etenim inter pueros quoque, quemadmodum inter viros, accusationes mutuae, et de furto, et de rapinâ, et de vi, et de fraude, et de maledictione, et de aliis, uti par est. Quoscunque autem in horum aliquo deliquisse noverint, *eos* puniunt. Castigant etiam quoscunque injustè *alios* accusasse deprehenderint. Ac judicium de eo quoque exercent crimine, cujus causâ homines quàm maximè quidem se invicem oderunt, in jus verò minimè vocant, *scilicet* ingratitudine; et quemcunque cognoverint posse referre gratiam, qui ta-

men non refert, hunc etiam severe admodum puniunt. Arbitrantur enim ingratos et Deos imprimis, et parentes, et patriam, et amicos negligere. Ingrati autem animi vitium maxime comitari videtur impudentia: etenim haec ad turpia quaeque dux maxima esse videtur. Temperantiam quoque pueros docent: ad temperantiam verò discendam plurimum id eos adjuvat, quòd ipsos etiam seniores vident totos dies temperanter vitam agere. Docent porro eos magistratibus parere: quam item ad rem multum confert, quòd et seniores magno studio magistratibus obtemperare cernunt. In cibo etiam ac potu continentes esse docent: ad quod item praestandum, id magnoperè conducit, quòd vident seniores ipsos non prius ventris causâ discedere, quàm praesides eos dimiserint; quodque non apud matrem pueri, sed apud praeceptorem, vescuntur, quando id eis praesides significarint. Ferunt autem domo pro cibo quidem,

ἰχθυ
περὶ
περὶ
"Επ
ἀνα
εἶνα
δάσκ
γα
φρον
ὁρῶν
γονί
τοῖς
λεῖα
θομ
δὲ κ
γα
σι κ
όντα
χον
παῖ
οἱ ἄ

ἰχυρῶς. Οἷον· γὰρ τὸς ἀχαρίστους, καὶ
 περὶ θεὸς ἂν μάλιστ' ἀμελῶς ἔχειν, καὶ
 περὶ γονέας, καὶ πατρίδα, καὶ φίλους.
 Ἐπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστ' αὐτῇ ἀχαριστίᾳ ἢ
 ἀναίχυντῃ· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ
 εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰχρὰ ἡγεμών. Δι-
 δάσκουσι δὲ τὸς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέ-
 γα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σω-
 φρονεῖν αὐτοὺς, ὅτι καὶ τὸς πρεσβυτέρους
 ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διὰ-
 γονίας. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι
 τοῖς ἄρχουσιν· μέγα δὲ καὶ εἰς τῷτο συμβάλ-
 λεται, ὅτι ὁρῶσι τὸς πρεσβυτέρους καὶ πει-
 θομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰχυρῶς. Διδάσκουσι
 δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρός καὶ ποτῆ· μέ-
 γα δὲ καὶ εἰς τῷτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶ-
 σι καὶ τὸς πρεσβυτέρους οὐ πρόοθεν ἀπι-
 ὄντας γαστρός ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρ-
 χοντες· καὶ ὅτι ἐκ παρὰ μητρὶ σιτῆναι οἱ
 παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν
 οἱ ἄρχοντες σημῇνωσι. Φέρονται δὲ οἴκοθεν

22 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

σῖτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πι-
 εῖν δὲ, ἦν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τῆς
 ποταμοῦ ἀρύσασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις
 μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέ-
 χρι μὲν δὴ ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἔτων ἀπὸ
 γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ
 τούτου δὲ εἰς τὴν ἐφήβου ἐξέρχονται. Οὗ-
 τοι δὲ αὖ οἱ ἑφηβοὶ διάγασιν ὧδε·

Δέκα ἔτη, ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλ-
 θωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὡς-
 περ προεῖρήται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πό-
 λεως καὶ σωφροσύνης· (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ
 ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι) παρέ-
 χουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα
 τοῖς ἀρχουσι χρῆσθαι, ἦν τι δέωνται ὑπὲρ
 τῆς κοινῆς· καὶ ὅταν μὲν δέη, πάντες μένουσι
 περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς
 ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυ-
 λακῆς· ποιεῖ δὲ τῷτο πολλάκις τῷ μηνός.
 Ἐχειν δὲ δεῖ τὴν ἐξιόντας τόξα παρὰ τὴν
 φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ κοπίδα ἢ σάγαριν.

panem, pro obsonio, nàsturtium: ad portandum verò, si quis sitiât, cothonem, ut de fluvio hauriant. Ad haec sagittare discunt et jaculari. Et quidem ad sextum septimumve ac decimum aetatis annum haec agunt pueri: ex eo autem tempore ad ephebos abeunt. Hi rursùs ephebi hoc modo degunt:

Decem annis, postquam ex pueris excesserint, cubant quidem circa palatia, quemadmodum jam dictum est, cùm civitatis custodiendae, tum exercendae temperantiae gratia: (videtur enim haec aetas potissimùm curâ indigere) ac interdum etiam magistratibus utendos se praebent, si quid agendum sit pro republicâ: et si tempus ita postulet, omnes circa palatia morantur: cùm verò rex venatum exit, id quod saepius unoquoque mense facit, dimidiam custodiae partem educit. Habeant autem exeuntes oportet arcus cum pharetrâ, ac copidem in vaginâ, vel

securim: praeterea scutum, et palta duo, ut et alterum emittant, et altero, si sit opus, cominùs utantur. Idcirco autem venatui publicè dant operam, et rex, perindè ac in bello, se ducem eis praestat, venaturque ipse, et, ut alii venentur, curam adhibet, quòd videtur haec verissima esse bellicae disciplinae exercitatio. Etenim assuefacit diluere, et frigora caloresque ferre; itineribus quoque exercet atque cursu; necessarium etiam est feram, ubicunque occurrerit, sagittâ, jaculoque petere. Saepe etiam acui animum in venatione necesse est, cùm valentior aliqua bestia contrà sese objecerit: ferire enim propius accedentem oportet, et ab irruente cavere; adeoque haud facile invenias, quid in venatione desideretur eorum quae fiunt in bello. Exeunt autem in venationem, prandium secum ferentes copiosius quidem, ut par est, quàm sit puerorum, alioqui simile. Ac dum venan-

ἔτι δὲ
μὲν ἀφ'
χρησθῶ
ρᾶν ἐπ'
πολέμ
θηρᾶ,
ἂν θη
μελέτ
γὰρ π
θάλπ
ρίαις κ
θηρίοι
Καὶ τ
γεοθα
θηρία
ὁμόσε
φερόμε
θήρα
Εξέρχ
τες π
δων, τ

ἔτι δὲ καὶ γέρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ
 μὲν ἀφιέναι, τῷ δὲ, ἂν δέη, ἐκ χειρὸς
 χρῆσθαι. Διὰ τοῦτο δὲ δημοσία τῇ θη-
 ρῶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν
 πολέμῳ, ἡγεμῶν αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ αὐτὸς τε
 θηρᾶ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως
 ἂν θηρῶεν, ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ
 μελέτη τῶν περὶ τὸν πόλεμον εἶναι. Καὶ
 γὰρ πρῶτ' ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ
 θάληπ' ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπο-
 ρίαις καὶ δρόμοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι
 θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπως ἂν παραπίπῃ.
 Καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θή-
 γεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τὶ τῶν ἀλκίμων
 θηρίων ἀνθιστῇται· παῖειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ
 ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπι-
 φερόμενον· ὥστε οὐ ῥάδιον εὐρεῖν τὶ ἐν τῇ
 θήρᾳ ἅπερ τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων.
 Εἰζέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχον-
 τες πλεῖον μὲν, ὥς τὸ εἶκος, τῶν παῖ-
 δων, τ' ἄλλα δὲ ὅμοιον. Καὶ θηρῶντες μὲν,

26 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

ἐκ ἂν ἀριθῆσαιεν· ἦν δέ τι δέη θηρίῃς ἔνε-
κα ἐπικαλαμεῖναι, ἢ ἄλλως βεβληθῶσι δια-
τρίψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο
δειπνήσαντες, τὴν ὑσεραίαν αὖ θηρῶσι μέ-
χρι δείπνου· καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς
ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σίτον
δαπανῶσι. Τῷτο δὲ ποιοῦσι τῷ ἐθίζεσθαι
ἔνεκα, ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύ-
νῃναι τοῦτο ποιεῖν. Καὶ ὅσον δὲ τοῦτο
ἔχουσιν οἱ τηλικούτοι ὅ,τι ἂν θηράσωσιν·
εἰ δὲ μὴ, τὸ κάρδαμον. Εἰ δέ τις αὐτὸς
οἶετο ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον
ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν
ὑδὼρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ
μάζα καὶ ἄριστος πεινῶνι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ
ὑδὼρ διψῶνι πιεῖν. Αἱ δ' αὖ μένουςαι φυλαὶ
διατρίβουσι μελεῖναι τὰ τε ἄλλα, ἃ παῖ-
δες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν·
καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους
διατελοῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τέτων
ἀγῶνες, καὶ ἄθλα προτίθεται· ἐν ἧ ὁ ἂν

tur, nequaquam prandeant : sed si quid opus fuerit ferae causâ praestolari, aut aliter venationi immorari velint, prandium id coenati, postridiè rursùs ad coenam usque venantur; ambosque hos dies pro uno supputant, quòd unius diei cibum consumant. Hoc autem faciunt consuescendi causâ, ut, si quid facto opus fuerit in bello, id etiam praestare possint. Quicquid verò qui hâc sunt aetate, venando ceperint, id hi obsoniũ habent; sin minus, nasturtium. Si quis autem eos existimat injucundè edere cùm nasturtium solum adhibeant ad panem, vel bibere injucundè, cùm aquam potent, recordetur is, quàm suavis sit maza panisque ei qui esuriens edit, et quàm dulcis sit aqua ei qui sitiens bibit. Ac tribus qui domi manent operam consumunt tum in caeteris artibus, quas pueri didicerunt, colendis, tum in sagittis jaculisque mittendis; atque in his summâ contentione assiduè se exercent. Sunt etiam publica horum certamina, et proemia proposita : et in quacunque tribu

plurimi sint peritissimi et fortissimi et fidelissimi, non modò eum, qui in praesenti eorum est praeses, laude et honore afficiunt cives, sed illum etiam qui eos, dum adhuc pueri essent, instituit. Utuntur verò magistratus his qui remanent ephebis, si quid vel praesidio fuerit opus, vel investigandi fuerint malefici, vel comprehendendi latrones, vel etiam aliud quidpiam eorum agendum fuerit, quae sunt roboris aut celeritatis opera. Haec igitur agunt ephebi. Sed postquam hos decem annos compleverint, ad viros transeunt.

A quo autem tempore ex ephebis excesserunt, hi rursus annos quinque et viginti ità degunt : Primùm quidem, quemadmodum ephebi, magistratibus utendos se praebent, si horum quidquam postulet reipublicae ratio, quae per eos effici possint, qui et jam prudenti sint animo et integris adhuc viribus. Sicuti verò militatum exire oportuerit, non jam arcus, qui hâc ratione instituti sunt, nec palta in expeditione gestant; sed arma

τῶν φ
ἀνδρῶν
πολὶτῶν
χὼν λα
ὄντας
τῶν ἐ
δεήσῃ,
ποδρά
τάχ
βοι π
διατελ
ἀνδρά
Α
ἐφ' ἡ
γασιν
παρέ
ἢ
ἢν τι
ἢδὲ ἢ
δεήσῃ
παιδε
τεύον

τῶν φυλῶν πλείεσσι ὥσι δαημονέσαστο καὶ ἀνδρικότατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινῶσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν ἔ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσιν αὐτὸς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσεν. Χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαί, ἣν τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ, ἢ κακέργας ἐρευνῆσαι, ἢ ληστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἔσι. Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν. Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τὰς τελείας ἀνδρας.

Ἀφ' οὗ δι' ἃν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, ἔτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγασιν ὧδε. Πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἣν τι δεῇ περὶ τῆ κοινῆς, ὅσα φρονέειν τε ἤδη ἔργα ἔσι καὶ ἔτι δυναμένων. Ἦν δὲ πρὸς δεήσῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ ἔτι πε-
 παιδευμένοι ἔκτετι ἔχοντες ἔδὲ παλὰ, στρατεύονται. τὰ δι' ἀγχέμαχα ὅπλα καλέ-

30 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

μενα, θώρακά τε περὶ τοῖς σέρνοις, καὶ
 γέρον ἐν τῇ ἀρισερᾷ, οἷον περ γράφον-
 ται οἱ Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ, μά-
 χαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶ-
 σαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν
 παίδων διδάσκαλοι. Ἐπειδὴν δὲ τὰ πέντε
 καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἶησαν μὲν αὖ-
 ἔτοι πλεῖον τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγνό-
 τες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα
 εἰς τὰς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλεμένους.
 Οἱ δ' αὖ γεραιτέροι ἔτοι σφατεύονται μὲν
 ἔκτι ἐξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δι-
 κάζουσι τὰ τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. Καὶ
 θανάτῳ δὲ ἔτοι κρίνεται, καὶ ἢν τις, ἢ ἐν ἐφή-
 ροις, ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν, ἐλλίπη τι
 τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ Φύλαρχοι
 ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βεβλόμενος. Οἱ
 δὲ γεραιτέροι ἀκέσαντες, ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ
 ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.
 Ἰνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περ-

quae ἀγχιμαχα vocantur, thoracem nimirum circa pectora, et scutum in sinistra, quemadmodum Persae pingi solent; in dextra, gladium vel copidem. Et magistratus quidem omnes ex his constituntur, praeterquam puerorum magistri. At postquam hos quinque ac viginti annos exegerint, fuerint sanè hi annos amplius paulò quinquaginta nati: tunc vero transeunt in eorum ordinem, qui et sunt, et appellantur, seniores. Et seniores quidem hi non amplius extra patriam militant, sed domi manentes, tum publica omnia tum privata exercent iudicia. Etiam capitis supplicia decernunt illi, iidemque magistratus omnes eligunt: ac si quis, vel inter ephebos, vel inter viros, in eorum aliquo deliquerit, quae legibus constituta sunt, tribuum praesides unumquemque deferunt, et ex aliis qui voluerit. Seniores verò, re cognita, ordine movent: et qui ordine motus est, reliquum vitae tempus infamis traducit.

Ut verò clariùs pateat universa Per-

farum reipublicae ratio, paulò altiùs rem repetam; nunc enim, propter ante dicta, quam paucissimis exponi poterit. Persae dicuntur esse circiter centum viginti millia: horum nemo lege ab honoribus ac magistratibus arcetur, sed licet Persis omnibus ad publicas justitiae scholas liberos suos mittere. Et quidem qui possunt liberos in otio alere, mittunt; qui non possunt, non mittunt. Iis autem, qui apud publicos magistros instituti sunt, licet inter ephebos juvenilem aetatem transigere; hâc verò ratione non edoctis interdictum est. Et qui inter ephebos continenter ea, quae leges jubent, peregerint, his licet in virorum societatem transire, magistratuumque ac honorum esse participes: qui verò contrà vel inter pueros vel inter ephebos tempus suum non exegerint, ad virorum classem non admittuntur: qui porrò inter viros vitam reprehensioni minimè obnoxiam degerint, seniorum ii in ordinem cooptantur. Ità igitur hi

σῶν πε
ἐν βρα
ειρημέ
φι τὰς
ἔδειξ
ἀλλ' ἐ
αυτῶν
νης διδ
τρέφει
δὲ μὴ
παιδεύ
λοις,
σκεύεσ
ἐκ ἔξε
λέσωσ
εἰς τὰ
ἀρχῶν
ἐν τοῖς
ἐφ' ἑλοῖς
οἱ δὲ
ἐνεπίλ

σῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ
ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθεῖη, διὰ τὰ προ-
ειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμ-
φοὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τέττων δὲ
ἔδεις ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν,
ἀλλ' ἔξεσι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τῆς ἐ-
αυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύ-
νης διδασκαλεῖα. Ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι
τρέφειν τῆς παῖδας ἀργῶντας, πέμπουσιν· οἱ
δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. Οἱ δὲ ἂν
παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκά-
λοις, ἔξεσιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανι-
σκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν ἔτιως
ἐκ ἔξεσιν. Οἱ δὲ ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατε-
λέσωσι τὰ νόμιμα ποιῶντες, ἔξεσι τούτοις
εἰς τῆς τελείας ἀνδρας συναυλίζεσθαι, καὶ
ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἱ δὲ ἂν αὖ
ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς
ἐφήβοις, ἐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους·
οἱ δὲ ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται
ἐν ἐπιλήπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίγον-

34 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

ται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πά-
των τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται·
καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣ οἶονταί χρώμενοι
βέλτιστοι ἂν εἶναι. Καὶ νῦν δὲ ἐτι ἐμμένει
μαρτυρία καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν,
καὶ τοῦ ἐκπονεῖσθαι τὴν διαίταν. Αἰσχρὸν
μὲν γὰρ ἐτι καὶ νῦν ἐστὶ Πέρσαις καὶ τὸ ἀ-
ποπλύειν, καὶ τὸ ἀπομύτλεισαι, καὶ τὸ φύ-
σης μεσοὺς φαίνεσθαι· αἰσχρὸν δὲ ἐτι καὶ
τὸ ἰόντα περ φανερόν γενέσθαι ἢ τῷ ἔρῃσαι
ἐνεκα, ἢ καὶ ἄλλῃ τινὸς τοιούτου. Ταῦτα
δὲ ἔκ ἂν ἐδύνατο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτη
μετρία ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦν-
τες ἀνήλiskon, ὥστε ἄλλη ποι ἀποχωρεῖν.
Ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχο-
μεν λέγειν· οὗ δὲ ἐνεκα ὁ λόγος ὠρμήθη,
νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις, ἀρξάμενοι
ἀπὸ παιδός.

Κῦρος μὲν γὰρ μέχρι δώδεκα ἐτῶν, ἢ
ὀλίγῳ πλεῖον, ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαι-
δεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλικῶν διαφέρων

constituuntur seniores, qui omnis iter honesti confecerunt : estque haec reipublicae ratio, quâ utentes, putant se posse optimos evadere. Quin hoc etiam tempore testimonia extant et moderati eorum victûs, et laborum, quos cibi digerendi causâ suscipiunt. Turpe enim hâc etiam tempestate apud Persas habetur exspuere, nasum emungere, et flatûs videri plenos : turpe item ducitur si quis ire quoquam conspiciatur vel meiendi, vel aliûs hujusmodi rei causâ. Haec autem facere non possent, nisi et modico uterentur victu, et humores laborando consumerent, itâ ut ii aliò quopiam secederent. Et haec quidem habemus, quae de Persis omnibus dicamus : nunc Cyri res gestas, cujus gratiâ narratio instituta est, exponemus, à pueritiâ ejus initio sumpto.

Cyrus ad annos usque duodecim, aut paulò plus, hâc erat disciplinâ institutus, antecelluitque omnibus aequalibus tum

celeriter, quae oporteret, discendo, tum praeclarè singula ac viriliter exequendo. Ex eo autem tempore filiam suam accersivit Astyages, ejusque filium: hunc enim videre percupiebat, quòd pulchrum eum esse ac bonâ praeditum indole audiret. Et venit ipsa Mandane ad patrem, Cyrus quoque filium secum perducens. Et simul ac pervenisset, Cyrusque Astyagem matris patrem esse cognovisset, continuò, ut puer erat à naturâ pio erga parentes affectu, et eum amplexatus est, veluti si quis jam olim unâ educatus, jamque olim amans amplexaretur, et cùm eum videret oculorum pigmentis, colore infrieto, ascititiisque comis ornatum, ut Medorum ferebat consuetudo, (haec enim omnia Medica sunt, et purpureae tunicae, et candyes, et torques ad collum, et armillae ad manus; apud Persas verò domi degentes, hoc etiam tempore multò tum vestes sunt viliores, tum victus tenuio-

ἐφαίνε
ἢ εἰς
Εκ δὲ
ἐνάγνη
δα αὐ
καλὸν
αὐτῇ
τὸν Κ
το τὰ
γὴν τῇ
δὴ παῖ
τε αὐ
θραμμ
ὄρων δὴ
ὑπογρα
μας π
δοις, (τ
πορφυ
ρεπλο
ταῖν χ
νῦν ἔτι

ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μαθάνειν ἃ δέοι,
καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν.
Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο Α-
στυάγης τὴν ἐαυτοῦ θυγατέρα, καὶ τὸν παῖ-
δα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκε
καλὸν καὶ ἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι. Ἐρχέσθαι δὲ
αὐτῇ τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ
τὸν Κύρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκε-
το τάχιστα, καὶ ἔγνω ὁ Κύρος τὸν Αστυά-
γην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθύς, οἷα
δὴ παῖς Φιλόσοργος ὣν φύσει, ἡσπάζετό
τε αὐτὸν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντε-
θραμμένος καὶ πάλαι φίλων ἀσπάζοιτο, καὶ
ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν
ὑπογραφῇ, καὶ χρώματος ἐντρίψει, καὶ κό-
μαις προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μή-
δοις, (ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικὰ εἰσι, καὶ οἱ
πορφυροῖ χιτῶνες, καὶ οἱ κἀνδυνες, καὶ οἱ
σρεπλοὶ περὶ τῇ δέρῃ, καὶ τὰ ψέλλια περὶ
ταῖν χερσῶν· ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι, καὶ
νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι, καὶ

38 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α.

διαίλαι εὐτελέσεται) ὁρῶν δὴ τὸν κόσμον
 τῷ πάππῃ, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλεγεν, Ω
 μῆτερ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος. Ερωτώ-
 σης δὲ τῆς μητρὸς αὐτὸν, πότερος δοκεῖ
 καλλίων αὐτῷ εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ οὗτος·
 ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κῦρος, Ω μῆτερ, Περ-
 σῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατὴρ,
 Μήδων μὲντοι, ὅσων ἐώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς
 ὁδοῖς καὶ ἐπὶ θυραῖς, πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς
 πάππος κάλλιστος. Αντασπαζόμενος δὲ
 αὐτὸν ὁ Αἰσάγης, καὶ σολὴν καλὴν ἐνέδυ-
 σε, καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελλίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσ-
 μει· καὶ εἰ περ ἐξελαύνει, ἐφ' ἵππῃ χρυσο-
 χαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει
 πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἅτε παῖς ὢν καὶ
 φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἤδετο τῇ σολῇ· καὶ
 ἵππεύειν μανθάνων, ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρ-
 σαις γάρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέ-
 φειν ἵππους καὶ ἵππεύειν, ἐν ὄρεινῃ, ἔση τῇ
 χώρα, καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν.
 Δειπνῶν δὲ ὁ Αἰσάγης σὺν τῇ θυγατρὶ

res) cùm videret, ergo, avi ornatum, in-
 tuens in eum, O mater, inquit, quàm
 pulcher meus est avus! Matre verò e-
 um interrogante, uter pulchrior ipsi vi-
 deretur, paterne, an ille; respondit u-
 tique Cyrus, Persarum quidem, ô ma-
 ter, longè pulcherrimus est pater meus,
 Medorum verò, quotquot equidem vidi
 cùm in viis tum ad portas, multò formo-
 sissimus est hic meus avus. Astyages au-
 tem vicissim eum amplexatus, et pulchrâ
 stolâ induit, et torquibus armillisque ho-
 nestavit atque ornavit: ac si quò equi-
 taret, eum in equo, cui aureum esset
 frenum, circumducebat, quemadmodum
 et ipse proficisci consueverat. At Cy-
 rus, ut qui puer erat elegantiae hono-
 risque studiosus, delectabatur stolâ; et
 cùm equitare disceret, mirum in modum
 laetatus est: nam in Persiâ, eò quòd dif-
 ficile est, tum equos alere, tum equita-
 re, cùm montosa sit regio, vel videre e-
 quum rarissimè datur. Cùm verò coena-

ret Astyages unà cum filià et Cyro, vel-
 letque puerum quàm suavissimè coena-
 re, ut domestica minùs desideraret, ap-
 ponebat ei paropsidas omnifariaque con-
 dimenta et fercula. Ibi Cyrum dixisse
 ferunt, Quantum, ave, tibi est in coenâ
 negotii, si tibi necessarium sit ad omnes
 istas patellas manus extendere, et epu-
 las hasce omnigenas degustare! Quid?
 inquit Astyages, Nonne haec tibi vide-
 tur coena multò elegantior quam Per-
 sica? Cyrum autem ad haec respondisse
 ferunt, Nequaquam, ave; sed longè sim-
 plicior apud nos ac rectior est ad ex-
 plendam famem via, quàm apud vos.
 Nam panis et caro nos ad hoc deduc-
 unt: vos eodem quidem, quò nos, ten-
 ditis, sed per multas quasdam ambages
 sursum deorsumque vagantes, vix eò
 randem pervenitis, quo nos jamdudum
 venimus. Verùm, ô fili, dixit, Astya-
 ges, haud aegrè circum haec vagamur:

καὶ τῷ Κύρῳ, βεβλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἤ-
 θιστα δειπνεῖν, ἵνα ἦσαν τὰ οἰκαδε ποθοίη,
 προσήγαγεν αὐτῷ καὶ παροψίδας, καὶ παν-
 τοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ
 Κύρον ἔφασαν λέγειν, Ω πάππε, ὅσα
 πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη
 σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα διατεί-
 νειν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων
 τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ; φά-
 ναι τὸν Αἰσάγην, Οὐ γὰρ πολὺ σοι δοκεῖ
 κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον εἶναι τῷ ἐν Πέρ-
 σαις; Τὸν δὲ Κύρον πρὸς ταῦτα ἀποκρί-
 νασθαι λέγεται, Οὐχί, ὦ πάππε· ἀλλὰ
 πολὺ ἀπλυστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἡ
 ὁδὸς ἐστὶν ἐπὶ τὸ ἐμπλῆσθηναι, ἢ παρ' ὑ-
 μῖν. Ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας εἰς
 τῷτο ἄγει· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν
 σπεύδειτε, πολλὰς δὲ τινὰς ἐλιγμὸς ἄνω καὶ
 κάτω πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι
 ἡμεῖς πάλαι ἤκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φά-
 ναι τὸν Αἰσάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα

42 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

περιπλανώμεθα· γευόμενος δι', ἔφη, καὶ σὺ
 γνώσῃ ὅτι ἡδέα ταῦτά ἐσιν. Ἀλλὰ καὶ
 σε, φάναι τὸν Κῦρον, ὦ πάππε, μυσατ-
 τόμενον ταῦτα τὰ βρώματα ὁρῶ. Καὶ τὸν
 Αἰσάγην ἐπερέσθαι· Καί τινι δὴ σὺ τεκ-
 μαιρόμενος, ὦ παῖ, ταῦτα λέγεις; Ὅτι
 σὲ φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν τῷ ἄρτου ἄψῃ,
 εἰς ἑδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον· ὅταν δὲ
 τέτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρεις
 τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακίρα, ὥς πάνυ
 ἀχθόμενος ὅτι καταπλέα σοι ἀπ' αὐτῶν
 ἐγένετο. Πρὸς ταῦτα δὴ τὸν Αἰσάγην
 εἰπεῖν· εἰ τοίνυν ἔτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ,
 ἀλλὰ κρέα γε εὐωχῶ, ἵνα νεανίας οἴκαδε
 ἀπέλθῃς. Ἄμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολ-
 λὰ αὐτῷ παραφέρειν, καὶ θήρεα καὶ τῶν ἡ-
 μέρων. Καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολ-
 λὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἥ καὶ δίδως, φάναι,
 μοι, ὦ πάππε, ταῦτα πάντα τὰ κρέα,
 ὅτι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; Νὴ
 Δία, φάναι, ἐγὼ σοι, ὦ παῖ. Ἐνταῦθα

sed et tu, si gustaveris, inquit, senties haec esse suavia. At verò vel te ipsum, ave, aiebat Cyrus, hasce epulas fastidire video. Et Astyagem interrogasse *ferunt*; unde, fili, conjecturam capiens, hoc ais? Quòd te, inquit, video, cùm panem tetigeris, nullâ re manum abstergere: cùm verò horum aliquid attigeris, statim ad mantilia manum purgas, quasi molestè admodum feras, quòd istis plena fuerit. Ad haec subdidit Astyages; si ergò ità, fili, sentis, carnibus saltem vescere, quò strenuus adolescens domum redeas. Simulque haec locutus, multas ei tam ferarum quàm cicurum animalium carnes adferri jussisse perhibetur. Cyrus autem, cùm eam carni-um copiam vidisset; Num, inquit, ave, das mihi has omnes carnes, ut iis pro arbitrio utar? Profecò, inquit ille, *has* ego tibi *do*, fili. Ibi Cyrum aiunt in-

ter avi ministros acceptas carnes distribuiffe, cùm simul haec ferè unicuique diceret; Hoc tibi quidem do, quòd alacri animo me doces equitare: Tibi hoc, quòd paltum mihi dedisti: (nam hoc ego nunc habeo) Tibi verò, quòd avo praeclarè fervis: Tibi quoque, quòd matrem meam honore prosequeris: atque ità fecisse eum fertur, quoad omnes, quas acceperat, carnes distribuiffet. Sacae verò, inquit, Astyages, pincernae, quem ego maximo in honore habeo, nihilne das? Sacas autem is et pulcher erat, et eoungebatur munere, ut eos, quibus Astyage convento opus effet, adduceret, et, quos adducere minus opportunum ipsi videtur, arceret. Tum Cyrus, ut puer nihil adhuc veritus, temerè interrogavit, Cur, ave, tanto istum in honore habes? Cui Astyages dixit jocabundus, Nonne vides, inquit, quàm belle quamque venustè pocillatoris munus obeat? Et horum sanè regum pincernae vinum eleganter miscent, et

δὴ τ
 δίδονο
 ταῖς
 ὅτι τ
 δέ, ὅ
 νῦν ε
 — Τερα
 τιμα
 ἃ ἐλ
 ἀγν
 ὅδεν
 ἐτύγ
 δεομ
 καιρ
 τὸν
 μηδε
 τοῦ
 σκώ
 καλ
 βασ
 χοῦ

δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν, δια-
 δίδοναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευ-
 ταῖς ἐπιλέγοντα ἐκάσῳ· Σοὶ μὲν τοῦτο,
 ὅτι προθύμως με ἱππεύειν διδάσκεις· Σοὶ
 δὲ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· (τοῦτο γὰρ
 νῦν ἔχω) Σοὶ δὲ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς
 θεραπεύεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μου τὴν μητέρα
 τιμᾷς· τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως διεδίδες πάντα
 ἃ ἔλαβε κρέα. Σάκας δὲ, φάναι τὸν Ασυ-
 άγην, τῷ οἴνοχόῳ, ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ,
 ἔδεν διδῶς; Ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν
 ἐτύγχανε, καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς
 δεομένους Ασυάγης, καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ
 καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. Καὶ
 τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπείῳς, ὥς ἂν παῖς
 μηδέπω ὑποπλήσων, Διὰ τί, ὦ πάππε,
 τοῦτον οὕτω τιμᾷς; Καὶ τὸν Ασυάγην
 σκώφαντα εἰπεῖν, Οὐχ' ὀρᾷς, φάναι, ὥς
 καλῶς οἴνοχοεῖ καὶ εὐχρημόνως; Οἱ δὲ τῶν
 βασιλέων τέτων οἴνοχοοὶ κομφῶς τε οἴνο-
 χοῶσι, καὶ καθαρίως ἐγχέουσι, καὶ διδούσι τοῖς

46 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

τρισὶ δακτύλοις ὀχῶντες τὴν Φιάλην, καὶ
 προσφέρουσιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὖ-
 ληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Κέλευ-
 σον δὴ, Φάναι, ὦ πάππε, τῷ Σάκα καὶ
 ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα καὶ γὰρ καλῶς
 σοι πιεῖν ἐγχείας, ἀνακτήσωμαί σε, ἣν δύ-
 νωμαι. Καὶ τὸν κελεῦσαι δεῖναι. Λαβόν-
 τα δὲ τὸν Κῦρον, ἔτω μὲν εὖ κλύσαι τὸ
 ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν Σάκαν ἐώρα· ἔτω δὲ
 σήσαντα τὸ πρόσωπον, σπεσδαίως καὶ εὐχη-
 μόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδεῖναι τὴν φι-
 ἀλην τῷ πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ
 Αἰσάγῃ πολὺν γέλωτα παραχεῖν. Καὶ
 αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπη-
 δῆσαι πρὸς τὸν πάππον, καὶ φιλεῖντα ἅμα
 εἰπεῖν, ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε
 τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, Φάναι, σὺ
 κάλλιον οἶνοχοήσω, καὶ ἐκ ἐκπίομαι αὐτὸς
 τὸν οἶνον. Οἱ γὰρ τῶν βασιλέων οἶνοχοοί,
 ἐπειδὰν ἐνδιδῶσι τὴν Φιάλην, ἀρῦσαντες ἀπ'
 αὐτῆς τῷ κυάθῳ, εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα

perpolitè infundunt, ac tribus digitis phialam vehentes, prae-bent, offeruntque ità, ut hausturo poculum commodissimè capiendum porrigant. At ille, jubeto, inquit, ave, Sacam mihi quoque poculum tradere, ut et ipse tibi potum bellè miscens te mihi, si possim, conciliem. Atque is dare jussit. Cyrus autem cùm accepisset, ità sedulò poculum eluit, quemadmodum Sacam fecisse viderat: jam etiam vultu ità composito, feriò venusteque quodammodo phialam avo porrexit atque tradidit, ut multum matri ac Astyagi risum concitaret. Atque ipse etiam Cyrus effusè ridens ad avum exiliit, simulque eum osculans dixit, Periisti, Saca; ego te de munere dejiciam: nam et in caeteris pincernae officio praeclariùs, quàm tu, fungar, et vinum non ipse ebibam. Regum enim pincernae, cùm phialam tradant, aliquantum vini cyatho ex ea haustum, in sinistram manum infundentes, absorbent; eà quidem

de causâ, ut, si venenum infuderint, nihil hoc ipsis proffit. Tum verò joculari pergens Astyages inquit, Cur, Cyre, caeteris in rebus Sacam imitans, vinum non absorbuisti? Quòd profectò metueram, ait, nè venena essent in cratere mista. Etenim cum tu amicos in natalitiis convivio exceperis, planè deprehendi venenum vobis eum infudisse. At quonam pacto, inquit ille, tu, fili, hoc intellexisti? Quòd profectò videbam, inquit, vos et mente et corpore titubare. Primùm enim, quae nos pueros facere non finitis, ea ipsi faciebatis. Nam omnes simul clamabatis, cùm vosmet mutuò plane non intelligeretis: quin et ridiculè admodum canebatis; et cùm eum qui caneret minimè audiretis, jurabatis tamen optimè canere. Et cùm quisque vestrùm robur suum praedicaret, postquam saltaturi exsurgebatis, non modò non ad numerum saltare, sed nè erectè quidem stare, poteratis. Eratisque pe-

ἐγγ
μα
τῆ
τί
Σά
Δί
μακ
ας σ
κατ
τα.
κατ
χὴ τα
μέν
τῆς
τε.
μανθ
μάλα
τος,
τος ὕ
ητε ὁ
ἐνθμῶ
Το

ἐγχεάμενοι καταρρόφῃσι τοῦ δέ, εἰ φάρ-
 μακα ἐγχεοίεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. Εκ-
 τέτυε δὴ ὁ Αἰσχύνης ἐπισκώπιων ἔφη, Καὶ
 τί δὴ, ὦ Κῦρε, τὰ ἄλλα μιμούμενος τὸν
 Σάκαν, ἐκ ἀπερρόφησας τῶ οἶνε; "Οτι νῆ
 Δί', ἔφη, ἐδεδοίκεν μὴ ἐν τῷ κρατῇ φάρ-
 μακα μεμιγμένα εἶη. Καὶ γὰρ ὅτε εἰσί-
 ας σὺ τὸς φίλους ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς
 κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγχεάν-
 τα. Καὶ πῶς δὴ, ἔφη, σὺ, ὦ παῖ, τῷτο
 κατέγνων; "Οτι νῆ Δί', ἔφη, ὑμᾶς ἐώρων
 καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλο-
 μένους. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἃ ἐκ ἑᾶτε ἡμᾶς
 τὸς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖ-
 τε. Πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγειτε, ἐ-
 μανθάνετε δὲ ἑδὲ ἐν ἀλλήλων· ἤδετε δὲ καὶ
 μάλα γελοίως· ἐκ ἀκροώμενοι δὲ τῶ ἄδον-
 τος, ὠμνύετε ἄδειν ἄριστα. Λέγων δὲ ἕκα-
 στος ὑμῶν τὴν ἑαυτῷ ῥώμην, ἐπεὶ ἀνασαι-
 ητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν
 ῥυθμῷ, ἀλλ' ἑδὲ ὀρθῶσαι, ἐδύνασθε. Επι-

50 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

λέληθαδε δὲ παντάπασι, σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦθα, οἳ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων. Τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον καλέμαθον, ὅτι τῆς ἄρᾳ ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· ὕδεποτε γὰρ ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Αἰσάγης εἶπεν, Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῦ, πίνων οὐ μεθύσκειται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; Διψῶν πυνέλει ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάχει· οὐ γάρ, οἶμαι ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, ἔτω τῷ Σάκα πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κύρον εἶπεῖν, Ὅτι, νῆ Δία, φάναι, μισῶ αὐτὸν· πολλάκις γάρ με, πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν, ὧτος ὁ μιαιώτατος ἀποκωλύει. Ἀλλὰ ἰκέλεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτῷ. Καὶ τὸν Αἰσάγην εἶπεῖν, καὶ πῶς δὴ ἂν ἄρξαις αὐτῷ; Καὶ τὸν Κύρον φάναι, Στάς ἂν, ὥσπερ οὗτος, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ· ἔπειτα ὁπότε βέλοῖτο εἰσέναι ἐπ' ἄριστον, λεγομῖ

nitus obliti, et tu, quod rex esses, et alii, quod tu *ipforum* princeps. Et quidem ego tunc primum didici, aequaliter loquendi licentiam hoc utique esse, quod vos eo tempore faciebatis : nunquam enim tacebatis. Et Astyages ait, At pater tuus, fili, cum bibit, nonne inebriatur? Non profecto, inquit. Quomodo ergo agit? Sitire desinit : nec aliud quidquam mali patitur : non enim, opinor, ave, Sacas ei pocula ministrat. Ibi mater ait, Quid verò causae est, cur Sacam usque adeò oppugnes? Quoniam profecto, inquit Cyrus, eum odium nam me saepius ad avum accurrere percupientem, impurissimus iste prohibet. Sed obsecro te, inquit, ave, da mihi ut triduum ego imperium in ipsum exerceam. Et Astyages ait, Quanam verò ratione ei imperitares? Respondit autem Cyrus, Stans equidem, quemadmodum iste, in aditu, deinde ubi ad prandium vellet ingredi, dicerem, nondum

fieri posse ut prandio interesset: nam cum quibusdam de feriis rebus agit. Post ubi ad coenam veniret, dicerem, quòd lavatur. Sin magno edendi desiderio teneretur, dicerem, eum esse apud mulieres; donec hunc ego ità cruciem, ut ipse me cruciat, ab aditu ad te prohibens. Talia quidem illis oblectamenta in coenâ praebebat: interdium verò, si quâ re aut avum aut avunculum indigere perciperet, haud facile erat ut aliorum quisquam in eâ peragendâ ipsum anteverteret: mirificè enim laetabatur Cyrus, si quâ in re eis gratificari posset.

At cùm jam Mandane reditum ad virum suum pararet, orabat eum Astyages, Cyrum ut relinqueret. Ea verò respondit, se velle quidem patri in omnibus gratificari, veruntamen difficile esse existimare, puerum invitum relinquere. Tum verò ad Cyrum ait Astyages, O fili, si apud me manseris, primùm qui-

ἂν,
σπ
ἡχ
τα
ποι
ἔως
παρ
μὲν
δείπ
μενο
ἀδελ
το π
ὑπερ
Ε
ὡς ἂ
αὐτῇ
Ἡ δὲ
παντα
τοι τ
ταλιπ
τὸν Ε

ἂν, ὅτι ἔπω δυνάδον τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν·
σπουδάζει γὰρ πρὸς τινος. Εἶθ' ὁπόταν
ἤκη ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι λοῦ-
ται. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴ-
ποιμ' ἂν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναῖξιν ἐσιν·
ἕως παρατεῖναιμι τῆτον, ὥσπερ ἔτος ἐμὲ
παρατείνει, ἀπὸ σὲ κωλύων. Τοιαύτας
μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ
δείπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴ τινος αἰσθητοῦ δεό-
μενον ἢ τὸν πάππον, ἢ τὸν τῆς μητρὸς
ἀδελφόν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦ-
το ποιήσαντα· ὅ,τι γὰρ δύνατο ὁ Κῦρος,
ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο
ὥς ἀπιούσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο
αὐτῆς ὁ Αἰσάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον.
Ἦ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βούλοιο μὲν ἂν ἀ-
παντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἀκούει μὲν-
τοι τὸν παῖδα χαλεπὸν νομίζειν εἶναι κα-
ταλιπεῖν. Ἐνθα δὴ ὁ Αἰσάγης λέγει πρὸς
τὸν Κῦρον, Ω παῖ, ἦν μένης παρ' ἐμοί,

54 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σοὶ οὐ
 Σάκας ἄρξει, ἀλλ' ὅποταν βέλη εἰσιέναι
 ὡς ἐμέ, ἐπὶ σοὶ ἔσαι· καὶ χάριν σοὶ, ἔφη,
 μᾶλλον εἶσομαι, ὅσω ἂν πλεονάκεις εἰσῆς
 ὡς ἐμέ. Ἐπεὶ δὲ, ἵπποις τῶις ἐμοῖς χρή-
 ση, καὶ ἄλλοις ὅποσοις ἂν βέλη· καὶ ὅταν
 ἀπίης, ἔχων ἅπει οὓς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς.
 Ἐπεὶ δὲ, ἐν τῷ δεῖπνῳ, ἐπὶ τὸ μετρίως
 σοὶ δοκῆν ἔχειν, ὅποιαν βέλει ὁδὸν πορεύ-
 ση. Ἐπεὶ δὲ, τά τε νῦν ἐν τῷ παραδείσῳ
 θηρία δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα παντοδαπὰ
 συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὴν τάχιστα ἵππεύ-
 ειν μάθῃς, διώξῃ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντί-
 ζων κατὰβαλεῖς, ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες.
 Καὶ παῦδας δὲ σοὶ ἐγὼ συμπαίκτορας
 παρέξω· καὶ ἄλλα ὅσα ἂν βούλῃ, λέγων
 πρὸς ἐμέ, ἐκ ἀτυχήσεις. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα
 εἶπεν ὁ Αἰσάκης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν
 Κῦρον, πότερα βέλοιτο μένειν, ἢ ἀπίεναι.
 Ὁ δὲ ἐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν,
 ὅτι μένειν βέλοίτο. Ἐπερῶληθείς δὲ πάλιν

dem in me adeundo Sacas tibi non imperabit, sed in tuâ erit potestate, ad me, quandocunque volueris, accedere; et quo saepiùs accesseris, eo majorem, inquit, tibi gratiam habebo. Deindè, equis meis uteris, et aliis quocunque volueris; et cùm abibis, duces tecum quos ipse volueris. Insuper verò, in coenâ, ad id quod intra mediocritatem consistere tibi videbitur, quamcunque libebit viam tenebis. Praetereà, et quae nunc in hortis sunt feras tibi do, et alias cujusque generis colligam, quas tu, cùm primùm equitare didiceris, agita- bis, et tum sagittis tum jaculis, quemad- modùm grandes viri consuevère, pro- sternes. Collusores porrò tibi pueros praebebo; et alia quaecunque mihi velle te dixeris, nunquam non impetrabis. Haec cùm dixisset Astyages, interro- gavit Cyrum mater, manere ne veller, an abire. Hic autem nihil cunctatus est, sed celeriter, velle se manere, respon- dit. Rursùs verò à matre interrogatus,

quamobrem; dixisse perhibetur, Quoniam domi quidem, mater, aequalium et sum et videor esse praestantissimus, sive sagittis sive jaculis mittendis : hîc autem probè novi me meis aequalibus equitando inferiorem esse : id quod, certò scias, mater, ait, me vehementer torquet. Quòd si me hîc reliqueris, et equitare didicero, cùm quidem apud Persas fuero, puto me illos pedestrium certaminum peritos facilè superaturum : cùm verò huc ad Medos venero, bonorum equitum factus praestantissimus eques, avo auxilia ferre conabor. At justitiam, inquit mater, quomodò hîc, fili, addisces, cùm tui illinc sint magistri ? Responditque Cyrus, Equidem hanc, mater, accuratè calleo. Quî id tibi cognitum est ? inquit Mandane. Quoniam me magister, ait, ut qui justitiam perfectè jam tenerem, vel aliis me judicem constituit. Atque adeò, inquit, quâdam aliquando in lite plagas accepi, utpote qui minùs rectè judicâssem. Erat

ὅπο
"Οτι
κράτ
ἀκοντ
ων ἦτ
"Ιοδι,
Ἦν δέ
πεύειν
ἐκείν
κῆσειν
πειράσ
κράτις
Τὴν δέ
ὦ παῖ,
τῶν διδ
Ἀλλ',
δα. Π
"Οτι, φ
κρίβενλα
δικάζειν
ποτέ δίκ

ὑπὸ τῆς μητρὸς, διὰ τί· εἰπεῖν λέγεται,
 "Οτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ
 κράτιστος εἶναι, ὦ μήτερ, καὶ τοξεύων καὶ
 ἀκοντίζων· ἐλθῶθα δὲ εὖ οἶδα ὅτι ἰππεύ-
 ων ἥτινων εἰμὶ τῶν ἡλίκων· καὶ τοῦτο, εὖ
 ἴοθι, ἔφη, ὦ μήτερ, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιά.
 Ἦν δέ με καλαλίπης ἐνθάδε, καὶ μάθω ἰπ-
 πεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις ὦ, οἶμαί σοι
 ἐκείνης τὰς ἀγαθὰς τὰ πεζικὰ ῥαδίως νι-
 κήσιν· ὅταν δὲ εἰς Μήδους ἔλθω ἐνθάδε,
 πειράσομαι τῷ πάππῳ, ἀγαθῶν ἰππέων
 κράτιστος ὢν ἰππεὺς, συμμαχεῖν αὐτῷ.
 Τὴν δὲ μητέρα εἰπεῖν, Τὴν δὲ δικαιοσύνην,
 ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθάδε, ἐκεῖ ὄντων σοὶ
 τῶν διδασκάλων; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι,
 Ἀλλ', ὦ μήτερ, ἀκριβῶς ταύτην γε οἶ-
 δα. Πῶς σὺ οἶσθα, εἰπεῖν τὴν Μανδάνην;
 "Οτι, φάναι, ὁ διδάσκαλος μὲ, ὡς ἤδη ἀ-
 κριβεῖν τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἄλλοις καθίση
 δικάζειν. Καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ
 ποτὲ δίκη πληγὰς ἔλαβον, ὡς ἐκ ἀρθῶς δι-

58 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

κάσας. Ἦν δὲ ἡ δίκη τοιαύδε· Παῖς μέγας
 μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν,
 μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτὸν,
 τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκείνον ἡμφίεσε, τὸν δὲ
 ἐκείνους αὐτὸς ἐνέδυ. Εγὼ γὰρ τούτοις δι-
 κάζων, ἔγνων βέλλιων εἶναι ἀμφοτέροις τὸν
 ἀρμόζοντα ἑκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Ἐν δὲ
 τῷ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέγων ὅτι
 ὁπότε μὲν καλασθεῖν τοῦ ἀρμότιοντος
 κριτῆς, οὕτω δέοι ποιεῖν· ὁπότε δὲ κρίναι
 δέοι ὁποτέρου ὁ χιτῶν εἴη, τῷτ' ἔφη σκε-
 πτόν εἶναι, τίς κτήσις δικαία ἐστὶ· πότε-
 ρα τὸν βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ τὸν ποι-
 ησάμενον, ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι. Επει-
 τα δὲ ἔφη τὸ μὲν νόμιμον, δίκαιον εἶναι·
 τὸ δὲ ἄνομον, βίαιον. Σὺν τῷ νόμῳ γὰρ ἐκέ-
 λευε δεῖν τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι.
 Οὕτως ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ μήτερ, τάγε δι-
 καα παντάπασιν οἶδα ἀκριβῶς· ἦν δέ τι
 ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος μὲ, ἔφη, ἕτος
 ἐπιιδάξει. Ἀλλ' ὅ ταυτὰ, ἔφη, ὦ παῖ,

autem causa hujusmodi: Puer gran-
 dis, qui parvam habebat tunicam, alium
 parvum puerum, cui magna erat tuni-
 ca, exuit; ac suam quidem illi circun-
 dedit, illius autem ipse vestem induit.
 Ego igitur horum causam judicans, sta-
 tui ambobus esse melius, ut uterque tu-
 nicam sibi congruentem haberet. At
 hic me verberavit magister, qui dice-
 ret ita faciendum esse, siquando de eo
 quod congrueret iudex essem constitu-
 tus: cum verò judicandum fuerit, utri-
 us esset tunica, hoc, inquit, consideran-
 dum esset, quae possessio iusta sit; u-
 trum ut is qui vi abstulit haberet, an
 qui à se factum, emptamve possideret.
 Deindè subiciebat id esse iustum, quod
 legibus constitutum esset; quod verò
 contra leges, violentum. Quare secun-
 dùm legem jubebat sententiam semper
 esse à iudice ferendam. Ità ego sanè, ma-
 ter, ait, jura omninò accuratè calleo:
 quòd si quid fortè praeterea mihi opus
 fuerit, avus, inquit, hic meus id me in-
 super docebit. Atqui, fili, inquit, non

eadem justitiae ratio apud avum et apud Persas est consensu pari recepta. Hic enim omnium apud Medos se dominum constituit; apud Persas verò id iustum ducitur, aequo ut quisque jure cum caeteris vivat. Ac tuus adeò pater primus ex praescripto praestat, quae praestat civitati; praescripta etiam accipit: ac norma ei, non animi libidò, sed lex est. *Cave igitur*, nè flagris caesus, pereas, cum domi fueris, si redeas, pro regiâ, tyrannicam disciplinam ab hoc edoctus, cujus quidem *disciplinae* hoc proprium est, ut statuatur, plus oportere unum quàm alios omnes habere. At iste certè pater tuus, inquit Cyrus, aptior est omninò, mater, ad docendum ut minus, quàm ut plus, quis habeat. Annon vides, ait, eum Medos omnes minus habere docuisse quàm se? Quare noli metuere, nè pater hicce tuus vel me, vel alium quenquam ità edoctum à se dimittat, ut plura, quàm alii, possidere studeat.

Hujusmodi quidem multa loquebatur Cyrus: tandemque, mater abiit, reman-

παρὰ
ὁμολ
Μήδ
κέν·
νομίζ
μένα
μένα
ψυχ
ἀπολ
παρὰ
κὲ τ
εἶδαι
σὸς π
ὦ μῆ
Ἡ ἔκ
διδίδα
σει, ὦ
οὐτ' ἔ
ψετα
Τ
ρος· τ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 61

παρά τε τῷ πάππῳ δίκαια καὶ ἐν Πέρσαις
ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν
Μήδοις πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίη-
κέν· ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον
νομίζειται. Καὶ ὁ σὸς πρῶτος παῖθ' τεταγ-
μένα μὲν ποιεῖ, ἃ ποιεῖ τῇ πόλει· τεταγ-
μένα δὲ λαμβάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ
ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. Ὅπως οὖν μὴ
ἀπολῇ μασιγόμενος ἐπειδὰν οἶκοι εἴης, ἂν
παρὰ τέττε μαθὼν ἤκησ' ἀντὶ τῆ βασιλι-
κῆς τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ πλεον οἴ-
εσθαι χρῆναι ἀπάντων ἔχειν. Αλλ' ὅγε
σὸς πατήρ. εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν,
ὦ μήτερ, διδάσκειν μείον ἢ πλείον ἔχειν.
Ἡ δ' ἐκ ὁρᾶς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδης ἀπαντας
διδίδαχεν ἑαυτῷ μείον ἔχειν; Ὡστε θάρ-
σει, ὡς ὁ σὸς γε πατήρ ἔτε ἄλλον οὐδένα,
οὗτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμ-
ψεται.

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦ-
ρος· τέλος δὲ, ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦ-

62 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

ρος δὲ κατέμενε, καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. Καὶ
ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο,
ὥστε οἰκείως διακεῖσθαι. ταχὺ δὲ τοὺς
πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο προσιών, καὶ ἐν-
δηλος ὢν ὅτι ἡσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς.
ὥστε καὶ εἴ τι τῷ βασιλέως δέοιτο, τῆς παῖ-
δας ἐκέλευον Κύρου δεῖσθαι διαπραΰνασθαι
σφίσιν. Ὁ δὲ Κύρος, ὅ,τι δέοιτο αὐτῷ οἱ
παῖδες, διὰ τὴν Φιλανθρωπίαν καὶ Φιλοτι-
μίαν, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο διαπραΰνασθαι.
Καὶ ὁ Αἰσάγης δὲ, ὅ,τι δέοιτο αὐτοῦ ὁ
Κύρος, ἑδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν, μὴ ἔχα-
ρίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἀδελφίσαντος αὐτοῦ,
ἑδέπολε ἀπέλειπε τὸν πάππον, ἑδὲ κλαί-
ων ποτὲ ἐπαύετο. δῆλός τε ἦν πᾶσιν ὅτι
ὑπερφοβεῖτο, μή οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι.
Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τινας δέοιτο Αἰσά-
γης, πρῶτος ἠσθάνετο Κύρος, καὶ πάντων
ἀοκνότατα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὅ,τι οἶοι-
το χαριεῖσθαι. ὥστε παντάπασιν ἀνεκτῆ-
σατο τὸν Αἰσάγην.

sit Cyrus, ibique educabatur. Et qui-
 dem in aequalium suorum consuetudi-
 nem brevi se insinuavit ità, ut familia-
 riter iis uteretur; brevique sibi eorum
 patres tum visendo devinxit, tum mani-
 festè ostendendo se filios eorum valdè
 diligere: adeò ut si quâ in re regis ope
 indigerent, filios Cyrum rogare jube-
 rent, ut id sibi conficeret. Cyrus autem,
 quicquid eum rogarent pueri, pro hu-
 manitate suâ gloriaeque cupiditate, illud
 supra omnia spectabat, ut effectum da-
 ret. Atque Astyages ipse, quicquid ab
 eo Cyrus peteret, recusare nihil pote-
 rat, quo minùs ei gratificaretur. Ete-
 nim cùm aegrotârat, nunquam ab avo
 discedebat, neque plorare unquam desi-
 nebat: ac palam omnibus indicavit se
 valdè pertimescere, nè moreretur avus.
 Noctu enim si quâ re Astyages indige-
 ret, primus sentiebat Cyrus, et omnium
 impigerrimus exiliebat subministraturus
 omnia quae grata fore putaret: adeò ut
 Astyagem penitùs sibi divinxerit.

Et erat quidem Cyrus paulò fortasse loquacior, partim ob institutionem, quòd à magistro et eorum quae fecerat rationem reddere cogeretur, et ab aliis accipere, quoties jus diceret; partim quòd, cùm discendi studiosus esset, de multis ipse rebus solebat eos, quibuscum erat, interrogare, quomodò se haberent; et ad ea quaecunque alii ab ipso quaerent, ob ingenii acumen, continuò respondebat: ità ut ex his omnibus loquacitas ei colligeretur. Sed quemadmodum in corporibus, quotquot in adolescentià grandes facti sunt, apparet tamen in iis juvenile quiddam, quod annorum paucitatem arguit; ità quoque ex Cyri loquacitate non audacia perlucebat, sed simplicitas et magna quaedam ad amorem propensio: ut ex eo quis plura adhuc audire magis optaret, quàm tacenti adesse. Postquam verò tempus eum, unà cum auctà corporis mole, ad aetatem produxerat, quâ pubertatem jam attingeret, tum paucioribus quidem ver-

K
 τέρος,
 ἡναγκ
 λόγον
 λων, δ
 μαθῆς
 παρόντ
 κ' ὅσα
 ἀγχίνε
 πάντων
 αὐτῷ.
 νέοι ὄντ
 ταί τι
 ὀλιγοετ
 γίας ἔ
 κ' φιλος
 ἔτι πλε
 ναι. Ὡ
 τῷ μεγέ
 σσαι, ἐν
 τέροις ἐχ
 TOM

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 65

Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώ-
 τερος, ἅμα μὲν διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι
 ἠναγκάζετο ὑπὸ τῆς διδασκάλης καὶ διδόναι
 λόγον ὧν ἐποίει, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλ-
 λων, ὁπότε δικάζοι. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλο-
 μαθὴς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς αἰετὸς τοὺς
 παρόντας ἀνθρώπους, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι
 καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶτο, διὰ τὸ
 ἀγχίνεσθαι εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο. ὥστε ἐκ
 πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο
 αὐτῷ. Ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι
 νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνε-
 ται τι αὐτοῖς νεαρὸν, ὃ κατηγορεῖ τὴν
 ὀλιγοετίαν. ἔτι καὶ Κύρος ἐκ τῆς πολυλο-
 γίας ὁ θράσος διεφαίνετο. ἀλλ' ἀπλότης
 καὶ φιλοσοφία. ὥστε ἐπιθυμίαν τις εἶχεν
 ἔτι πλείω ἀκέειν αὐτῷ, ἢ σιωπῶντι παρεῖ-
 ναι. Ὡς δὲ προῆγεν ὁ χρόνος αὐτὸν, σὺν
 τῷ μεγέθει, εἰς ὥραν τοῦ πρόσθεν γενέ-
 σθαι, ἐν τῷ τῷ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυ-
 τέροις ἐχρῆτο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρα.

66 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

αὐδῆς δὲ ἐνεπίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθραί-
νεοθαι, ὅποτε συντυγχάνοι τοῖς πρεσβυ-
τέροις· καὶ τὸ σκυλακῶδες, τὸ πᾶσιν ὁμοί-
ως προσπίπτειν, οὐκέτι ὁμοίως προπετῶς
εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυχαιότερος μὲν ἦν, ἐν
δὲ ταῖς συνουσίαις πάνπαν ἐπίχαρις. Καὶ
γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἡλικίαι
πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἂν κρείσσων ἦδει ὢν,
ταῦτα προὔκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ'
ἄπερ εὖ ἦδει ἑαυτὸν ἡττονα ὄντα, ταῦτα
ἐξηρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσιν.
Καὶ καλῆρχεν ἡδὴ ἀναπηδῶν ἐπὶ τῆς ἵπ-
πους ἢ διακοντιούμενος, ἢ διατοξευσόμενος
ἀπὸ τῶν ἵππων, ἔπω πάνυ ἐπόχος ὢν·
ἡττώμενος δὲ, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ μάλις ἐ-
γέλα. Ὡς δ' ἐκ ἀπεδίδρασκεν, ἐκ τῆς ἡτ-
τᾶσθαι, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἂν ἡττώτο, ἀλλ'
ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὐθις βέλ-
τιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο
τῇ ἵππικῇ τοῖς ἡλικιώταις· ταχὺ δὲ
παρήει, διὰ τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔργου· ταχὺ δὲ

bis,
vere
erub
bus
mor
sulta
retin
at in
Nan
num
ad es
lius
ferio
erat,
Jamo
bat,
missu
re ad
ipse
cum,
quaq
fuera
do v
perit
est,
brevi

bis, vocéque sedatori utebatur; atque
 verecundiae adeò plenus erat, ut etiam
 erubesceret, cum obvius fieret seniori-
 bus: nec jam ampliùs catulorum illum
 morem, quo nempe omnibus similiter as-
 sultando solent alludere temerè itidem
 retinuit. Atque ità quietior sanè fiebat,
 at in congressibus omnino pergratus.
 Nam quaecunque inter aequales saepe-
 numerò solent esse certamina, in his non
 ad ea socios suos provocabat, quae se me-
 liùs tenere noverat, sed in quibus se in-
 feriozem esse certo sciret, eorum auctor
 erat, se meliùs illis facturum inquiring.
 Jamque adeò in equos insilire incipie-
 bat, vel jacula, vel sagittas ex equis e-
 missurus, cùm necdum equo aptè inside-
 re admodùm sciret: quòd si vinceretur,
 ipse sibi plurimum ridens illudebat. Et
 cùm, propterea quòd superaretur, haud-
 quaquam defugeret ea agere in quibus
 fuerat inferior, sed assiduè in experien-
 do versaretur, si rursùs posset eadem
 peritiùs facere, brevi quidem assequutus
 est, ut equitando par esset aequalibus;
 brevi etiam, ob rei studium, à tergo eos-

dem reliquit: brevi denique feras quae in hortis erant, persequendo, feriendo, interimendo confecit; ità ut Aſtyages undè feras ei colligeret ampliùs non haberet. Cyrus autem cùm senſiſſet, non poſſe *avum*, tametſi cuperet, vivas ſibi feras praebere, ità eum ſaepè alloquebatur, Quid opus eſt, ave, tibi moleſtiam in conquiſcendis feris creari? Si modò me cum avunculo venatum emiſeris, putaverim, quaſcunque feras videro, eas te mihi alere. Cùm autem vehementer cuperet ad venationem egredi, non ampliùs ità ut cùm puer eſſet, efflagitare poterat, ſed cunctantiùs avum adibat. Et quae antea Sacae vitio vertebat, quòd eum ad avum non admitteret, in iis jam ſibi ipſe fiebat Sacas; non enim adibat, niſi praevidiſſet, an eſſet tempeſtivum: Sacamque rogabat, omnino ſibi ſignificaret, quando accedendi tempus opportunum eſſet, et quando non eſſet: itaque jam Sacas eum, perindè atque omnes alii, mirificè diligebat.

Postquam igitur cognovit Aſtyages

τὰ ἐν
ὥκων
Αστυά
θηρία
μενος
λάκισ
σε δεῖ
Αλλ' ἵ
δείω,
ταῦτα
ἵεναι ἐπ
ρεῖν ἐδύν
τερον π
ἐμέμφετ
πάππο
λο· ὁ γὰρ
εἶη· καὶ τ
αὐτῷ, ὁ
τε ὅκ ἐν
φίλει αὐ
Επεὶ

τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἀνηλώκει, δι-
 ὠκων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων· ὥστε ὁ
 Αἰσάγης οὐκέτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν
 θηρία. Καὶ ὁ Κῦρος αἰσθόμενος ὅτι βεβλό-
 μενος ἔδυναιτό οἱ ζῶντα παρέχειν, πολ-
 λάκις ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, Ω πάππε, τί
 σε δεῖ θηρία ζητοῦντα πράγματα ἔχειν;
 Ἀλλ' ἦν ἐμὲ ἐκπέμπης ἐπὶ θήραν σὺν τῷ
 Δείῳ, νομιῶ, ὅσα ἂν ἴδω θηρία, σέ μοι
 ταῦτα τρέφειν. Επιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξ-
 ἵεναι ἐπὶ τὴν θήραν, ἔκέθ' ὁμοίως λιπα-
 ρεῖν ἐδύνατο, ὥσπερ παῖς ὢν, ἀλλ' ὀκνηρό-
 τερον προσήει. Καὶ ἃ πρόσθεν τῷ Σάκᾳ
 ἐμέμφετο, ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς τὸν
 πάππον, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνε-
 το· ἔγὰρ προσήει, εἰ μὴ προῖδοι, εἰ καιρὸς
 εἴη· καὶ τῷ Σάκᾳ ἐδεῖτο πάντως σημαίνειν
 αὐτῷ, ὁπότε ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι, καὶ ὁπό-
 τε ἔκ ἐν καιρῷ· ὥστε ὁ Σάκας ἤδη ὑπερε-
 φίλει αὐτὸν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Επεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Αἰσάγης σφόδρα

70 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

αὐτὸν ἐπιθυμῶν τῆς ἔξω θήρας, ἐκπέμ-
πει αὐτὸν σὺν τῷ θεῷ, καὶ φύλακας συμ-
πέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀ-
πὸ τῶν δυσχωρῶν φυλάττοιεν αὐτὸν, καὶ
εἰ τῶν ἀγρίων τί φανείη θηρίων. Ὁ δὲ
Κῦρος τῶν ἐπομένων προθύμως ἐπυκθάνετο,
ὁποίοις ἔχρῃ θηρίοις πελάζουσιν, καὶ ὅποια
χρῇ θάρσυνά διώκειν. Οἱ δὲ ἔλεγον ὅτι
ἄρκιοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάζοντας διέ-
φθειραν, καὶ λέοντες καὶ κάπροι καὶ παρδάλεις·
αἱ δὲ ἔλαφοι, καὶ δορκάδες, καὶ ἄγριοι οἶες, καὶ
οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι, ἀσινεῖς εἰσιν. Ἐλεγον δὲ
καὶ τῷτα, τὰς δυσχωρίας ὅτι δεοὶ φυλάτ-
τεσθαι ὅδεν ἥτιον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς
γὰρ ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆ-
ναι. Καὶ ὁ Κῦρος ταῦτα πάντα ἐμάνθα-
νε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδή-
σασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκεν, ἐδί-
ωκεν, ὅδεν ἄλλο ὄρων, ἢ ὅποι' ἐφευγε. Καὶ
πῶς διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς
γόνυα, καὶ μικρὰ κακῆινον ἐξείραχ' ἤλισεν·

vehementer eum extra hortorum septa
 venari cupere, emittit eum unà cum a-
 vunculo, et custodēs simul mittit in equis
 aetate provectiores, qui eum à locis im-
 peditis fervarent, atque à ferocioribus
 bestiis, si qua appareret. Cyrus igitur
 alacri animo comites percunctatus est,
 quibusnam feris appropinquandum non
 esset, quāvis oporteret audacter insequi.
 Hi autem dicebant, ursos complurēs o-
 lim qui propius ad eos accesserant dila-
 niāsse, itemque leones et apros et par-
 dos: cervas autem, et capreas, et oves
 silvestres, et asinos silvestres, nihil no-
 cere. Addebant et illud, impedita loca
 nihilo minùs quàm bestias esse cavenda;
 multos enim aliquando unà cum ipsis e-
 quis per praerupta loca praecipites cor-
 ruisse. Haec sanè Cyrus omnia promp-
 tè discebat: ut verò cervam exilientem
 vidisset, oblitus omnium quae audierat,
 insequabatur, nihil aliud spectans, quàm
 quò fugeret. At equus ejus nescio quo-
 modo profiliens concidit in genua, pa-
 rumque abfuit quin et illum de collo

praecipitârit: verùm enimverò Cyrus cum quadam difficultate inhaesit, et equus exfurrexit. Postquam autem in planitiem venit, cervam jaculo vibrato sternit, pulchram sanè bestiam magnamque. Ipse igitur gaudio exsiliēbat: at custodes cùm adequitâssent, eum objurgabant, indicabantque quantum in periculum devenisset: et ad avum rem se delaturos aiebant. Itaque Cyrus, cùm ex equo descendisset, constitit, et haec audiens angebatur. Sed ubi clamorem exaudisset, in equum rursus, entheo tanquam furore actus, infiliit: et cùm primùm aprum ex adverso irruentem cerneret, obviam equum incitat; jaculoque peritè contorto, frontem ferit, aprumque prostravit. Ibi verò eum avunculus etiam, visâ ejus audaciâ, reprehendit. At ille tamen ab eo ità reprehendente petiit, ut quaecunque ipse cepisset *animalia*, ad avum afferre ac ei dare se permetteret. Avunculum autem dixisse ferunt, At si te *haec* insequutum esse sentiat, non te solùm, sed me etiam, qui permiserim, objurga-

μήν
ὁ ἴπ
θεν,
καλὰ
περέ
ἐλοιδ
ἐλθο
πω.
ἢ ἀκ
κραυ
περ ἐ
κάπρ
διατε
τωπ
μέν τ
τὴν
δορυμ
ταῦτ
τῷ π
Ἀλλ
ἄλλα

μὴν ἀλλ' ἐπέμενεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ
ὁ ἵππος ἐξανέστη. Ὡς δὲ εἰς τὸ πεδῖον ἦλ-
θεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον,
καλὸν τι χρῆμα καὶ μέγα. Ὁ μὲν δὴ ὑ-
περέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες,
ἐλοιδορῶν αὐτὸν, καὶ ἔλεγον εἰς οἶον κίνδυνον
ἔλθοι· καὶ ἔφασαν καλερεῖν αὐτῷ τῷ πάπ-
πῳ. Ὁ ὅν Κῦρος εἰσήκει, καταβεβηκώς,
καὶ ἀκούων ταῦτα ἠνιάτο. Ὡς δὲ ἦα θεῶ
κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥς-
περ ἐνθουσιῶν· καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἐναντίου
κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει· καὶ
διατεινάμενος εὐσόχως, βάλλει εἰς τὸ μέ-
τωπον, καὶ κατέχευε τὸν κάπρον. Ενταῦθα
μὲν τοι ἦδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο,
τὴν θρασυτήν αὐτον ὀρώων. Ὁ δὲ, αὐτοῦ λοι-
δορμένον, ὅμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε,
ταῦτα ἑᾶσαι αὐτὸν δοῦναι εἰσκομίσαντα
τῷ πάππῳ. Τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασίν,
Ἀλλ' ἦν αἰδοῦμαι ὅτι ἐδίωκες, καὶ σοὶ μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδορήσεται, ὅτι σε εἶων.

74 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

Κἂν βέληται, φάναι αὐτὸν, μασηγασάτο,
 ἐπειδὴν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ. Καὶ σύ γε εἰ
 βέλει, ἔφη, ὦ Δεῖε, τιμωρησάμενος ὅ,τι
 βέλει, τοῦτο ὅμως χάριστά μοι. Καὶ ὁ
 Κρυαζάρης μέντοι τέλευτῶν εἶπε, Ποίει
 ὅπως βούλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας
 βασιλεὺς εἶναι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκο-
 μίσας τὰ θηρία, ἐδίδε τε τῷ πάππῳ, καὶ
 ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκεί-
 νῳ. Καὶ τὰ ἀκόντια ἐδείκνυε μὲν ἔ, κα-
 τέθηκε δὲ ἡματωμένα, ὅπερ ᾤετο τὸν πάπ-
 πον ὀφθαδεῖν. Ὁ δὲ Αἰνυάγης ἄρα εἶπεν,
 Ἀλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἐγώ γε ἡδέως, ὅσα
 μοι δίδως· ἔ μέν μοι δέομαι γε τέτων ἔδενος,
 ὥστε σὲ κινδυνεύειν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, εἰ
 τοίνυν μὴ σὺ δέη, ἰκέλεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ
 δοῦν αὐτά, ὅπως ἐγὼ διαδῶ τοῖς ἡλικιώταις.
 Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Αἰνυάγης, καὶ ταῦτα
 λαβὼν διαδίδε ὅτῳ σὺ βέλει, καὶ τῶν ἄλ-
 λων ὅποσα ἐθέλεις. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν,
 ἐδίδε περ ἄρα τοῖς παισὶ, καὶ ἅμα ἔλεγεν·

bit. Etiam verberet, inquit ille, siquidem ità volet, postquam haec ei dederim. Quin tu quoque, ait, avuncule, si libet, quodvis supplicium de me sumito, modò hoc mihi gratificeris. Et Cyaxares fanè tandem inquit, Ut voles, facito: quippe tu jam quidem rex noster esse videris. Atque ità Cyrus, illatis feris, et dabat avo, et se has illi venatum esse dicebat. Jacula verò non ille quidem ostendebat, cruenta tamen ibi deposuerat, ubi avum ea visurum putabat. Astyages autem inquit, Libenter equidem, fili, accipio, quaecunque mihi donas; sed horum tamen nullius sic egeo, ut tibi *propterea* periculum adeundum sit. Et Cyrus ait, Si ergo tu non eges, obsecro te, ave, ea mihi da, ut inter aequales distribuam. Sume verò, fili, respondit Astyages, et haec, et ex aliis quaecunque volueris, et inter quos tibi visum fuerit distribue. Itaque Cyrus ea sumpta et pueris dabat, et simul dicebat;

O pueri, ut certè nugabamur, cùm feras illas in septis hortorum venaremur: simile enim mihi quidem esse videtur, quemadmodum si quis ligata animalia venaretur. Primùm enim in angusto erant loco; deindè tenues et scabiosae: et alia quidem earum clauda erat, alia mutila. Sed quae in montibus ferae sunt et pratis, quàm sunt pulchrae, quàm magnae, quàm nitidae visae! Atque cervae quidem, tanquam volucres, ad coelum salu tollebantur: apri verò quemadmodum fortes viros *facere* dicunt, adversi propè ferebantur: et prae latitudine fieri non posset, ut ab iis aberrares: pulchriores denique, ait, mihi quidem hae *bestiae* videntur esse vel mortuae, quàm vivae illae septis inclusae. Num verò, inquit, vos etiam parentes venatum ire permetterent? Et facilè quidem, aiunt illi, si Astyages jubeat. Et Cyrus inquit, Quis igitur vestrì apud Astyagem mentionem fecerit? Quisnam, dixerunt illi, magis ad persuadendum te fuerit idoneus? At pro-

τῶν
τὰ ἐν
μοιον
δεδεμέ
μικρῶ
ραλέα
δὲ, κα
μῶσι
ὡς δὲ
φοι, ὡ
νόν· ο
τὸς ἄ
πλατ
τῶν· κ
νηκότ
περιω
φεῖεν
Καὶ
κελεύ
ὑμῶν
ἀν, ἐ

Ὡ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦμεν, ὅτε
 τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηνῶμεν· ὁ-
 μοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, οἷόν περ εἴ τις
 δεδεμένα ζῶα θηνῶη. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν
 μικρῷ χωρίῳ ἦν· ἔπειτα καὶ μικρὰ καὶ ψω-
 ραλέα· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, χολὸν ἦν· τὸ
 δὲ, κολοβόν. Τὰ δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λει-
 μῶσι θηρία, ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ μεγάλα,
 ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. Καὶ αἱ μὲν ἔλα-
 φοι, ὥς περ πλῆναι, ἤλλοντο πρὸς τὸν ἔρα-
 νόν· οἱ δὲ κάρποι, ὥς περ τὸς ἄνδρας φασὶ
 τὸς ἀνδρείους, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς
 πλατύτητος εὐδὲ ἀμαρτεῖν οἶοντε ἦν αὐ-
 τῶν· καλλίῳ δὲ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθ-
 νηκότα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ
 περιωκοδομημένα. Ἀλλὰ ἄρα ἂν, ἔφη, ἀ-
 φεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ τὴν θήραν;
 Καὶ ῥαδίως γ' ἂν, ἔφασαν, εἰ Ἀσυσάγης
 κελεύοι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Τίς ἂν οὖν
 ὑμῶν πρὸς Ἀσυσάγην μνησθεῖται; Τίς γὰρ
 ἂν, ἔφασαν, σοῦ γε ἰκανώτερος πείσαι;

78 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α.

Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν ἐκ οἴδ' ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι· οὐδὲ γὰρ λέγειν οἶός τ' εἰμὶ, ἔδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον ἐκ τῆ ἴσ' ἔτι δύναμαι. Ἦν δὲ τρῶστον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παυλά-
 πασι βλάξ τις κὴ ἡλίθιος γένωμαι. Παι-
 δάριον δὲ ὦν, δεινότατον λαλεῖν ἐδόχεν εἶ-
 ναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπον, Πονηρὸν λέ-
 γεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μὴδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἄν-
 τι δέη, δυμήση πράττειν, ἀλλ' ἄλλος τινὸς
 ἡμᾶς τὸ ἐπὶ σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. Ἀκῶσας
 δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐδήχθη· κὴ σιγῇ ἀπελ-
 θὼν, διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν, εἰς-
 ἦλθεν, ἐπιβλεύσας ὅπως ἂν ἀλυπόταλα
 εἴποι πρὸς τὸν πάππον, καὶ διαπράξειεν
 αὐτῷ τε κὴ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο. Ἡρ-
 ξατο ἔν ᾧδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἦν τις ἀπο-
 δραση τῶν οἰκετῶν καὶ λάβῃς αὐτὸν, τί
 αὐτῷ χρήση; Τί δὴ ἄλλο, ἔφη, ἢ δῆσας
 ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ἦν δὲ αὐτόματός

festò, inquit, ego quidem qui homo factus sim nescio: neque enim avum alloqui possum, neque jam amplius ex aequo quasi jure respicere. Quòd si tantum pudori *huic meo* accesserit, vereor, inquit, nè hebes fatuusque omnino fiam. At puerulus cùm essem, in loquendo accerrimus esse videbar. Tum dicebant pueri, Malè comparatam rem narras, si nè nostrà quidem causâ, ubi quid opus fuerit, quicquam agere poteris, sed, quod in te est, id nobis ab alio quodam necessariò sit petendum. Haec cùm audisset Cyrus, animo angebatur: et cùm tacitus abiisset, séque ipse ad audendum hortatus esset, ingressus est, re secum deliberatâ, quâ ratione avum quàm minimâ cum molestiâ alloqueretur, sibi-que ac pueris, quae peterent, conficeret. Sic igitur orsus est:

Dic mihi, inquit, ave, si famulorum quis aufugerit, et eum prehenderis, quid de eo factururus sis? Quid aliud, ait, quàm ut vinctum opus facere cogam? At si sponte suâ ad te redierit, quid fa-

cies? Quid aliud, inquit, quàm ut eò verberibus coeso, nè hoc iterum faciat, posthac ut antea rursus utar? Tempus ergò tibi fuerit, inquit Cyrus, parare quo me verberes, quippe qui consilium inierim quâ ratione aufugiam, adsumtis ad venandum meis aequalibus. Et Astyages, Perbellè, inquit, fecisti, qui praedixeris: ex aedibus enim nè te moveas veto. Nam bella res fuerit, inquit, si carunculae gratiâ, filiae *meae* filium evagari sinam. Haec cùm audisset Cyrus, parebat ille quidem ac manebat: sed cum moestus esset, tristisque vultu, perpetuò filebat. Astyages autem, ubi eum vehementiùs dolore affici intellexerat, volens ei rem gratam facere, venatum proficiscitur: et multis peditibus equitibusque, ac pueris etiam, coactis, ferisque in loca equitabilia compulsis, magnam venationem instituit. Quin et ipse regio cum apparatu praesens, vetuit ferire quenquam, priusquam Cyrus

σοι π
ἐφη,
θις τῆ
τῷ χ
παρα
με, ὡς
ῶν τε
ὁ Αἰ
επών
νεῖσθαι
δίωγ τῇ
σαιμι.
μὲν καὶ ἔ
σωπῇ δ
ἔγνω αὐ
αὐτῷ χ
πρὸς π
τὸς παῖ
μα χωρ
ραν. Κα
πηγόρευε
ΤΟΜ

σοι πάλιν ἐπέλθη, πῶς ποιήσεις; Τί δέ,
 ἔφη, ἢ μασιγώσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὐ-
 θις τῷτο ποιῇ, ἔπειτα ἐξαρχῆς πάλιν αὐ-
 τῷ χρῆσομαι; Ὡρα ἔν, ἔφη ὁ Κῦρος,
 παρασκευάζεσθαί σοι εἴη ὅτῳ μασιγώσεις
 με, ὡς βεβλευτόμενον γε ὅπως ἀποδρῶ, λα-
 βὼν τὸς ἐμὲς ἡλικιώτας ἐπὶ θήραν. Καὶ
 ὁ Αἰσάγης, Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προ-
 ειπών· ἐνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κι-
 νῆσθαι. Χαρίεν γάρ, ἔφη, εἰ ἔνεκα κρεα-
 δίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκόλη-
 σαιμι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐπέθετο
 μὲν καὶ ἔμενεν· ἀνιάρους δὲ καὶ σκυθρωπὸς ὢν,
 σιωπῇ διῆγεν. Ὁ μέντοι Αἰσάγης, ἐπεὶ
 ἔγνω αὐτὸν λυπόμενον ἰχυρῶς, βεβλόμενος
 αὐτῷ χαρίσασθαι, ἐξάγει ἐπὶ θήραν· καὶ
 πεζὺς πολλὰς καὶ ἵππεας συναλίσας, καὶ
 τὸς παῖδας, καὶ συνελάσας εἰς τὰ ἱππάσι-
 μα χωρία τὰ θηρία, ἐποίησε μεγάλην θή-
 ραν. Καὶ βασιλικῶς δὴ αὐτὸς παρών, ἀ-
 πηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμ-

82 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

πλησθείη βάλλων. Ὁ δὲ Κύρος ἔκ' εἶα
 κωλύειν· Ἀλλ' εἰ βέλει, ἔφη, ὦ πάππε,
 ἠδέως με θηρᾶν, ἄφες πάντας τῆς κατ'
 ἐμὲ διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἕκα-
 στος τὰ κράτιςα δύναιτο. Ἐνταῦθα δὴ ὁ
 Αἰσάγης ἀφίησι· καὶ τὰς ἐθεᾶτο τῆς ἀ-
 μιλλωμένους ἐπὶ τὰ θηρία, καὶ φιλονεικῶν-
 τας, καὶ διώκοντας, καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ
 τῷ Κύρῳ ἠδετο, ὃ δυναμένῳ σιγαῖν ὑπὸ
 τῆς ἠδονῆς, ἀλλ', ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ,
 ἀνακλάζοντι, ὅποτε πλησιάζοι θηρίῳ, καὶ
 παρακαλῶντι ὀνομασί ἕκαστον. Καὶ τῷ
 μὲν καταγελῶντα αὐτὸν ὀρῶν εὐφραίνε-
 το, τὸν δὲ τινα καὶ ἐπαινῶντα αὐτὸν ἠ-
 δάνειο ὃδ' ὅπωςτις φθονερῶς. Τέλος δ'
 ἔν, πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Αἰσάγης ἀπῆει.
 Καὶ τολοιπὸν ἔτῳς ἦσθι τῇ τότε θήρᾳ,
 ὥστε αἰεὶ, ὅποτε οἶόν τε εἴη, συνέξῃ τῷ
 Κύρῳ, καὶ ἄλλας τε πολλὰς παρελάμβαι-
 νε, καὶ τῆς παῖδας, Κύρος ἕνεκα. Τὸν μὲν
 δὴ πλεῖστον χρόνον οὕτω διῆγεν ὁ Κύρος,

feriendo fatiatus esset. At Cyrus *eum alios* prohibere non passus est; Sed si vis, inquit, ave, jucundè me venari, sine omnes meos aequales insequi et certare, ut quisque optimè possit. Tum verò permisit Astyages; stansque spectabat decertantes contra feras, studiosèque *inter se* contententes, persequentēsque, et jaculantes. Atque Cyro delectabatur, qui prae voluptate filere non posset, sed, generosus tanquam catulus, clamorem ederet, cùm ferae appropinquaret, et unumquemque nominatim appellans exhortaretur. Valdè etiam gaudebat, cùm eum hunc quidem deridere, illum verò sine ullâ prorsùs invidiâ laudare sentiebat. Tandem, discessit Astyages multas feras secum habens. Jamque adeò venatione illâ delectatus est, ut semper, quoties quidem liceret, cum Cyro exiret, assumptis tum multis aliis, tum pueris, Cyri gratiâ. Et hoc sanè modo maximam temporis partem traducebat Cyrus, cum-

nibus voluptatis quidem ac boni alicujus auctor, mali autem nemini.

Cum verò circiter quindecim sedecimve annos haberet, regis Assyriorum filius, uxorem ducturus, ipsemet id temporis venari cupivit. Itaque quòd audiret in suis ac Medorum finibus plurimas esse feras, quippe quas nemo propter bellum venaretur, istò exire impendiò voluit. Ut igitur tutò venaretur, et equites et peltastas complures assumpsit, qui feras è locis silvestribus in culta planaue depellerent. Cum autem eò pervenisset ubi castella ipsius erant et custodia, ibi coenam parari jussit, ut qui postridiè manè venaturus esset. Et cum jam advesperasceret, ex urbe veniunt qui custodiae priori succederent, tam pedites quàm equites. Quapropter ipsi numerosus adesse visus est exercitus, cum binae quidem una essent custodiae, multique, quos ipse

πᾶσι
ῶν, κ
Α
αὐτῶ
βασιλ
αὐτὸς
κῶν
τοῖς Ν
θήρευτ
ἐπεθύμ
λῶς θη
καὶ πε
τῶν λα
γάσιμα
ὅπερ ἦν
ταῦθα
γαία θη
ἢ διαδο
ἐκ πόλι
οὖν αὐτ
μὲν φυλ

πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθῶν τινος συναίτιος
ὦν, κακῶν δὲ ὄδενί.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκκαίδεκα ἔτη
αὐτῷ γενομένου, ὃ ἦν τῷ τῶν Ασυρίων
βασιλέως, γαμεῖν μέλλων, ἐπεθύμησεν
αὐτὸς θηράσαι εἰς τῷτον τὸν χρόνον. Α-
κῶν ὅν ἐν τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὐτῶν καὶ
τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία εἶναι, ἅτε ἀ-
θήρευτα ὄντα διὰ τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα
ἐπεθύμησεν ἐξελθεῖν. Ὅπως οὖν ἀσφα-
λῶς θηρώη, ἱππέας τε προσέλαβε πολλὰς
καὶ πελτασὰς, οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ
τῶν λασιῶν τὰ θηρία ἐξελαῖν εἰς τὰ ἐρ-
γάσιμά τε καὶ εὐήλατα. Αφικόμενος δὲ
ὅπῃ ἦν αὐτῷ τὰ φρέγια καὶ ἡ φυλακὴ, ἐν-
ταῦθα ἐδειπνοποιεῖτο, ὥς πρῶτ' τῇ ὑπε-
ραία θηράσων. Ἡδὴ δὲ ἐσπέρας γενομένης,
ἡ διαδοχὴ τῇ πρόδεν φυλακῇ ἔρχεται
ἐκ πόλεως, καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Ἐδοξεν
οὖν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρεῖναι, δύο
μὲν φυλακαὶ ὁμῶς οὔσαι, πολλοὶ δὲ, οὓς

86 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

αὐτὸς ἔχων ἦκεν ἱππέας καὶ πεζύς. Εὖ-
 λεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεηλατῆσαι
 ἐκ τῆς Μηδικῆς· καὶ λαμπρότερόν τε ἂν
 φανῆναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, καὶ ἱερείων
 πολλὴν ἀφθονίαν ἐνόμιζε γενήσεσθαι. Οὕ-
 τω δὴ πρῶτ' ἀνασὰς, ἤγε τὸν στρατόν· καὶ
 τὸς μὲν πεζύς καταλείπει ἀθρόους ἐν τοῖς
 μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἵπποις προσελά-
 σας πρὸς τὰ τῶν Μήδων φρέγια, τὸς μὲν
 βελτίστους καὶ πλείους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ,
 ἐνταῦθα κατέμεινεν, ὥς μὴ βοηθοῖεν οἱ
 φρεροὶ τῶν Μήδων ἐπὶ τὸς καταθέοντας·
 τὸς δ' ἐπιτηδεύς ἀφῆκε κατὰ φυλάς ἄλ-
 λος ἄλλοσε καταθεῖν· καὶ ἐκέλευε περι-
 βαλλομένους ὅτῳ τις ἐντυγχάνοι, ἐλαύ-
 νειν πρὸς ἑαυτόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔ-
 πραττον.

Σημανθέντων δὲ τῷ Αἰσάγει, ὅτι
 πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐκβοηθεῖ καὶ
 αὐτὸς πρὸς τὰ ὄρια σὺν τοῖς περὶ αὐτόν·
 καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὡσαύτως σὺν τοῖς παρατυ-

fec
qu
M
ita
iri,
tur
exe
fini
equ
opt
equ
fidi
lab
ido
ut a
ripe
obv
hae
C
host
cum
dae
lius

secum duxerat, equites peditesque. Itaque re deliberatâ statuit optimum esse Medorum ex agro praedas agere; atque ita tum venationis opus illustrius visum iri, tum magnam animalium copiam futuram existimavit. Manè igitur surgens, exercitum educit; ac pedites quidem in finibus confertos relinquit, ipse verò cum equitatu ad castella Medorum provectus, optimos secum habens atque plurimos equites, ibi substitit, nè Medorum praefidarii milites *suis* contra eos qui populabundi discurrerent auxilium ferrent; idoneos autem *quosdam* tributim dimisit, ut alii aliò discurrerent: atque *hos* corripere iussit quidquid habuerit quisque obvium, et ad se abigere. Et hi quidem haec agebant.

Cùm autem Astyagi nuntiatum esset, hostes jam esse in *ipsius* agro, ipse etiam cum illis quos secum habuit, opis ferendae causâ ad limites excurrit; quod et filius iridem fecit cum equitibus qui tum

fortè aderant; aliisque omnibus auxilio
ut venirent imperavit. Cùm verò vidif-
sent magnam Assyriorum multitudinem
simul instructam, et equites quietem a-
gentes, substiterunt etiam Medi. Cyrus
autem videns alios quoque totis viribus
ad opem ferendam egredi, egreditur et
ipse auxilium laturus, tum primùm arma
indutus, nondum *id fore* ratus; tanto ea
induendi desiderio flagravit. Erant enim
perpulchra sanè, atque ipsi bellè congru-
entia, quae avus ei ad *tegendum* corpus
facienda curaverat. Ità igitur armatus,
equo *ad alios* advectus est. Et cum cùm
vidisset Astyages, miratus ille quidem est
cujus jussu veniret: sed tamen ei dicebat,
ut apud se maneret. Cyrus autem, cùm
conspexisset multos equites adversos, in-
terrogabat, Num isti, inquiens, ave, ho-
stes sunt, qui equis quietè insident? Ho-
stes profectò ait *is*. Num et illi, qui huc
illuc cursant? Et illi sanè. At enimve-
rò, inquit, ave, ignavi esse videntur, et

χῆ-
μαι
λῆς
μένε
ἔσ' η
ἐκβο
βοηθ
δύς,
τοῖς
λὰ
πάπ
τω δ
πω.
τίνο
τῶ μ
εἶδε
τοι,
ἐφεσ
μέν τ
νοντες
ἔφη,

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 89

χῆσιν ἰππόταις καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσή-
μαινε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ὡς δὲ εἶδον πολ-
λὰς ἀνθρώπους τῶν Ασυρίων συντεταγ-
μένους, καὶ τὰς ἰππέας ἡσυχίαν ἄγοντας,
ἔφησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κῦρος ὁρῶν
ἐκβοηθῶντας καὶ τὰς ἄλλας παρωδεῖ, ἐκ-
βοηθεῖ καὶ αὐτός, πρῶτον τότε ὄπλα ἐν-
δύς, ὅποτε οἰόμενος οὕτως ἐπεθύμει αὐ-
τοῖς ἐξοπλίσασθαι. Καὶ γὰρ μάλα κα-
λὰ ἦν, καὶ εὖ ἀρμόττοντα αὐτῷ, ἃ ὁ
πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐπεποίητο. Οὕ-
τω δὲ ἐξοπλισάμενος, προσήλασε τῷ ἵπ-
πῳ. Καὶ ὁ Ασυάγης ἰδὼν, ἐθαύμασε μὲν
τίνος κελεύσαντος ἦκοι· ὅμως δ' εἶπεν αὐ-
τῷ μένειν παρ' ἑαυτῷ. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς
εἶδε πολλὰς ἰππέας ἀντίς, ἤρετο, Ἡ ἔ-
στοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμιοί εἰσιν, οἱ
ἐφεσῆκασι τοῖς ἵπποις ἡρέμα; Πολέμιοι
μέντοι, ἔφη. Ἡ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύ-
νοντες; Καὶ ἐκεῖνοι μέντοι. Νὴ τὸν Δί',
ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' ἐν πονήροί γε φαι-

90 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

νόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἵππαρίων, ἄγασιν
 ἡμῶν τὰ χρήματα· οὐκ ἔν χρεὶ ἐλαύνειν
 τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτῆς. Ἀλλ' οὐχ ὁρᾷς,
 ἔφη, ὦ παῦ, ὅσον τὸ σίφος τῶν ἵππέων
 ἔσθηκε συντεταγμένον; οἱ, ἦν ἐπ' ἐκείνης
 ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμῶνται πάλιν ἡ-
 μᾶς ἐκείνοι· ἡμῖν δὲ οὐπω ἰχὺς πάρεστιν.
 Ἀλλ' ἦν σὺ μένης, ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἀνα-
 λαμβάνης τὰς προσβοηθῶντας, φοβήσονται
 ἔστοι, καὶ ὃ κινήσονται· οἱ δ' ἄγοντες ἀφή-
 σουσιν εὐθύς τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τι-
 νας ἐπ' αὐτὰς ἐλαύνοντας.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξε τι λέγειν τῷ Α-
 ρσάγει. Καὶ ἅμα θαυμάζων ὥς καὶ ἐφρό-
 νει καὶ ἐγρηγόρει, κελεύει τὸν υἱὸν λαβόν-
 τα τάξιν ἵππέων ἐλάσαι ἐπὶ τὰς ἀγῶνας
 τὴν λείαν. Εγὼ δὲ, ἔφη, ἐπὶ τῆςδε, ἦν
 ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἐλῶ· ὥστε ἀναγκασθή-
 σονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νοῦν. Οὕτω
 δὴ ὁ Κυαξάρης, λαβὼν τῶν ἐρρωμένων
 ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, προσελαύνει. Καὶ

ignavis *insidere* equulis, qui nostras tamen res diripiunt: itaque nostrum aliquos oportet impetum in eos facere. At non vides, fili, inquit, quanta equitum turma constiterit instructa? qui, si nos in illos irruamus, ipsi nos iterum subeundo intercipient: nobis verò nondum satis copiarum adest. Verum si tu maneat, inquit Cyrus, et eos quae subsidio veniunt adsumas, metuent hi, neque se movebunt: illi verò qui *res nostras* auferunt praedam mox dimittent, ubi quosdam impetum in se facere viderint.

Haec cum protulisset, visus est Astyagi aliquid dicere. Et simul admiratus et prudentiam ejus et vigilantiam, filium jubet assumptâ equitum manu in eos ducere, qui praedam agerent. Ego verò, inquit, in hos, si contrà te se commoverint, impetum faciam: adeò ut animum nobis attendere cogantur. Itaque Cyaxares, robustissimis et equis et viris assumptis, *in hostem* fertur. Ac Cyrus, ut

hos cum impetu exeuntes vidit, statim unā se proripit: atque ipse primus celeriter ducebat, et Cyaxares sanè subsequēbatur, atque alii non procul erant relictī. Eos autem ut appropinquantes viderant ii qui praedas agebant, continuò relictis rebus in fugam sese conjiciebant. At qui circa Cyrum erant *hos* subeundo intercipiebant, et quosunque assequerentur statim feriebant, et in primis Cyrus: quotquot autem declinato cursu eos antevertendo effugerant, hos à tergo persequēbantur, nec intermittebant, sed ex eis quosdam ceperunt. Sicut autem canis generosus, inexpertus, temerè in aprum fertur, ità et Cyrus ferebatur, solum *hoc* videns ut captum feriret, ac nihil aliud prospiciens. Hostes verò, cum suos laborantes cernerent, agmen promoverunt, arbitrati fore ut ii persequi desisterent, postquam ipsos contrà irruere vidissent. At Cyrus nihil propterea *de contentione* remittebat, sed prae gaudio avunculum inclamans, insequēbatur; et, acrius urgens, hostes in effusam fugam

ὁ Κῦρος
εὐθύς
καὶ ὁ Κῦρος
λοι δὲ
τὸς τ
ἀφέντ
φὶ τὸ
τελά
Κῦρος
θασα
νέσαι
δὲ κύ
ρεται
ρετο,
ρον, ὁ
μιοι,
πρὸς κ
διωγμ
Ὁ δὲ
πὸ τ
ἐδίωκε

ὁ Κῦρος, ὡς εἶδεν ὀρμωμένους, συνεζορμαῖ
εὐθύς· καὶ αὐτὸς πρῶτος ἠγεῖτο ταχέως,
καὶ ὁ Κυαζάρης μέντοι ἐφείπετο, καὶ οἱ ἄλ-
λοι δὲ ἐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐ-
τὸς πελάζοντας οἱ λεηλατῶντες, εὐθύς
ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφυγον. Οἱ δ' ἀμ-
φὶ τὸν Κῦρον ὑπετέμνοντο, καὶ ἔς μὲν κα-
τελάμβανον εὐθύς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ
Κῦρος· ὅσοι δὲ παραλάζαντες αὐτῶν ἔφ-
θασαν, κατόπιν τέττας ἐδίωκον, καὶ ἐκ ἀ-
νίσταν, ἀλλ' ἤρην τινὰς αὐτῶν. Ὡς περ
δὲ κύων γενναῖος, ἀπειρος, ἀπρονοήτως φέ-
ρεται πρὸς κάπρον, ἔτω καὶ ὁ Κῦρος ἐφέ-
ρετο, μόνον ὄρων τὸ παῖειν τὸν ἀλίσκόμε-
νον, ἄλλο δ' ἔδεν προνοῶν. Οἱ δὲ πολέ-
μιοι, ὡς ἑώρων πονῶντας τὸς σφετέρους,
πρὸκίνησαν τὸ σίφος, ὡς παυσομένου τῆ
διωγμῆς, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προσορμήσαντας.
Ὁ δὲ Κῦρος· ἔδεν μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ' ὑ-
πὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον,
ἐδίωκε· καὶ ἰχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολε-

94 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

μίοις ἐποίει, κατέχων. Καὶ ὁ Κυαζάρης
 μέντοι ἐφείπετο, ἴσως μὲν καὶ αἰχyunόμενος
 τὸν πατέρα· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἶποντο,
 προθυμότεροι ὄντες, ἐν τῷ τοιάτῳ, εἰς τὸ
 διώκειν, καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τὴς ἐναντίας
 ἄλκιμοι ὄντες. Ὁ δὲ Ασυάγης, ὡς ἐώρα
 τὴς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τὴς δὲ
 πολεμίους ἀθρόους τε καὶ τεταγμένους ἀπαν-
 τῶντας, δείσας περὶ τε τῆς υἱῆς καὶ τῆς Κυ-
 ρου, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως
 ἐμπεσόντες πάθοιεν τι, ἠγείτο εὐθύς πρὸς
 τὴς πολεμίους. Οἱ δὲ αὖ πολέμιοι, ὡς
 εἶδον τὴς Μήδης προκινήσειας, διατεινά-
 μενοι οἱ μὲν τὰ παλτά, οἱ δὲ τὰ τόξα,
 ἔστησαν, ὡς ἂν ἐπειδὴ εἰς τόξευμά γε ἀ-
 φίκοιντο στήσομενους, ὥσπερ τὰ πλείεστα
 εἰώθασι ποιεῖν. Μέχρι γὰρ τοσούτου, ὅ-
 πότε ἐγγύτατα γίνοντο, προσήλανον
 ἀλλήλοις, καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέ-
 χρις ἐσπέρας. Ἐπεὶ δὲ ἐώρων τὴς μὲν
 σφετέρους φυγῇ εἰς αὐτὰς φερομένους, τὴς

vertebat. Cyaxares quidem subsequebatur, patrem fortassè reveritus: et caeteri quoque subsequebantur, cùm promptiores, tali in rerum statu, sint ad persequendum, etiam illi qui non admodùm in adversos hostes animosi sunt. At Astyages, cùm hos quidem inconsideratè persequi videret, hostes verò confertos instructosque occurrere, sollicitus et de filio et de Cyro, nè in paratos incompositè delapsis adversi quid accideret, in hostes confestim duxit. At hostes rursùs, ut viderunt Medos se promovisse, intentis aliis paltis, alii arcubus, constiterunt, *quòd fore putarent* ut et illi subsisterent, ubi ad teli jactum pervenissent, quemadmodùm plerumque facere consueverant. Nam ad hoc usque intervallum, cùm *vel* quàm proximè ad alteros alteri accederent, contra se mutuò provehebantur, ac saepè ad vesperam usque missilibus procul sese invicem adpetebant. At postquam et suos fugâ ad se ferri cernerent, et Cy-

rum cum suis propè à tergo ipsos insequentem, et Astyagem cum equitatu esse jam intra teli jactum, inclinant et fugiunt. Illi verò, utpote qui è propinquo persequebantur, multos summis adnixa viribus ceperunt; et quoscunque prehenderent, tam equos quàm viros, feriebant, et quotquot caderent interimebant; neque priùs constitère quàm ad Assyriorum peditatum pervenissent. Hic verò, nè majores aliquae subessent insidiae veriti, substituerunt. Tum igitur Astyages *suos* reduxit, equestri victoriâ magnoperè laetatus; nec quid de Cyro diceret habebat: quòd *illius* quidem facinoris ipsum auctorem fuisse sciret, sed audaciâ furentem animadverteret. Etenim tum caeteris domum abeuntibus, solus ille nihil aliud quàm eos qui cecidissent circumequitando spectabat: adeoque ii, quibus id negotii datum erat, vix eum *indè* abstractum ad Astyagem deduxerunt, qui *quidem* eos ipsos, qui se adducerent, sibi praeten-

δ' ἀμφι
τὸν δὲ
γιγνόμε
φεύγουσ
ἦρξεν πο
σκομένον
δὲ πίπλ
ἔστησαν
συρίων
σαντες μ
πέχον.
γης, μά
τὸν Κύρ
τιον μὲν
δὲ γιγνώ
ἀπίοντων
νος ἔδεν
λαώνων ἔ
σαντες οἱ
γον τῷ Α
μενον τε
TOM.

δ' ἀμφὶ Κῦρον ὁμῶς ἐπ' αὐτὰς ἐπομένους,
τὸν δὲ Αἰσάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς
γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐκκλίνουσι καὶ
φεύγουσιν. Οἱ δὲ, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες,
ἦσαν πολλὰς ἀνακράτος· καὶ τὰς μὲν ἀλι-
σκομένους ἔπαιον, καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας, τὰς
δὲ πίπλοντας κατέκαινον· καὶ ὁ πρόοθεν
ἔστησαν πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ασ-
συρίων ἐγένοντο. Ενταῦθα μὲν τοὶ δεί-
σαντες μὴ καὶ ἐνέδρα τις μεῖζων ὑπείη, ἐ-
πέχον. Ἐκ τούτου δὴ ἀνήγαγεν ὁ Αἰσά-
γης, μάλα χαίρων τῇ ἵπποκρατίᾳ· καὶ
τὸν Κῦρον ἔκ ἔχων ὅ,τι χρὴ λέγειν· αἴ-
τιον μὲν εἰδὼς ὄντα τὸ ἔργον, μαινόμενον
δὲ γιγνώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε
ἀπιδόντων οἴκαδε τῶν ἄλλων, μόνος ἐκεί-
νος ἔδεν ἄλλο ἢ τὰς πεπλωκότας περιε-
λαύνων ἐθεᾶτο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύ-
σαντες οἱ ἐπὶ τούτῳ ταχθέντες, προσήγα-
γον τῷ Αἰσάγῃ, μάλα ἐπίπροθεν ποι-
όμενον τὰς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ

98 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

πρόσωπον τῷ πάππου ἡγριώμενον ἐπὶ
τῇ θεᾷ τῇ αὐτοῦ. Ἐν μὲν δὴ Μήδοις
ταῦτα ἐγένετο· καὶ οἱ τε ἄλλοι πάν-
τες τὸν Κῦρον διὰ σώματος εἶχον καὶ ἐν
λόγῳ, καὶ ἐν ᾧδᾷς· ὃ τε Ασυάγης, καὶ πρό-
θεν τιμῶν αὐτὸν, τότε ὑπερεξεπέπληκτο
ἐπ' αὐτῷ.

Καμβύσης δὲ, ὁ τῷ Κύρῳ πατὴρ, ἤδε-
το μὲν πυνθανόμενος ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ
ἤκυσεν ἀνδρὸς ἡδὴ ἔργα διαπραττόμενον
τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρ-
σαις ἐπιχώρια ἀποτελοίη. Καὶ τὸν Κῦ-
ρον δὴ ἐνταῦθα λέγειν εἰπεῖν, ὅτι ἀπύ-
σαι βέλοιο, μὴ ὁ πατὴρ τί ἄχθοιτο, καὶ
ἡ πόλις μέμφοιτο. Τῷ ἔν Ασυάγῃ ἐδό-
κει ἀναγκαῖον εἶναι ἀποπέμπειν αὐτόν.
Ἐνθα δὴ ἵππῃς τε αὐτῷ δὸς, ἕς αὐτὸς ἐ-
πεθύμει λαβεῖν, καὶ ἄλλα συσκευάσας
παντοδαπά, ἀπέπεμπε, καὶ διὰ τὸ φιλεῖν
αὐτόν, καὶ ἅμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων
ἐν αὐτῷ, ἄνδρα ἔσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλον.

der
spe
Et h
et C
et c
apu
stup
H
audi
acce
voca
solve
tur,
ferre
rè vi
mitte
quos
alias
tum
nam
neum

dere studebat, quòd avi vultum ad conspectum sui saeviozem factum cerneret. Et haec quidem apud Medos contigerunt: et Cyrum cùm alii omnes in ore, fermone, et cantilenis habebant; tum Astyages, apud quem vel antea erat in honore, jam stupefactus eum suspiciebat.

Haec verò Cambyfes, Cyri pater, cùm audisset, gaudebat ille quidem; at ubi accepisset eum viri jam obire munia, revocavit, ut patria Persarum instituta absolveret. Et quidem Cyrum dixisse fertur, abire se velle, nè quid pater aegrè ferret, et civitas *de se* quereretur. Quare visum est Astyagi necesse esse eum dimittere. Ibi igitur cùm et equos illi, quos ipse voluit sumere, donasset, atque alias res omnigenas comparasset, dimisit, tum quòd eum amaret, tum quia magnam in eo spem haberet, virum fore idoneum et ad afferendum amicis adjumen-

tum, et ad molestiam inimicis ex
dam. Abeuntem verò Cyrum uni,
et pueri, et aequales, et viri, et sen
quis vestrī, atque *aded* Astyages ipse
ducebant; ac neminem omnium fuisse di
cunt quin lacrymans reverterit. Et Cy
rum quoque ipsum multis cum lacrymis
discessisse traditum est. Et multa eum in
ter aequales munera distribuisse ferunt,
de iis *nempè* quae ipsi dederat Astyages;
ac demum, exutā quam habebat stolā
Medicā cuidam *hanc* dedisse, indicio quod
erat se hunc in primis diligere. At il
los, cū sumpsissent libentique animo
accepissent munera, ad Astyagem *ea* de
tulisse fertur; Astyagemque recepta iti
dem ad Cyrum referenda curasse; hunc
autem in Mediam denuò *ea* cum his ver
bis remisisse, Si me vis, ave, iterum ad
te pudore minimè confusum venire, fi
nito habere si quid ego cuiquam largitus
sum: atque his auditis Astyagem fecisse,
quemadmodum Cyrus nuntiari iusserat.

Quod si mentio sermonis blanditias

dere
spe
Et
et C

ἰππῶν
σαν
καὶ Κ
λέγετ
διαδόν
ΑΣΥΑ
εἶχε
τινι, δ
Τὸς μ
ρα λέγ
γην δέ
δὲ πάλ
εἰπεῖν
ἵεναι
τω τὶ
ἀκρόσα
σειλεν
Εἰ

ΣΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. ΙΟΙ

dere καὶ ἐχθρὸς ἀνιᾶν. Απιόντα δὲ
 Et ἄλλον πρὸς πεμπον ἅπαντες, καὶ παῖ-
 et C' ἡλικες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ἐφ'
 ἰππων, καὶ Ασυάγης αὐτός· καὶ ἐδένα ἔφα-
 σαν ὄντιν' οὐ δακρύοντ' ἀποσρέφεσθαι.
 Καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν σὺν πολλοῖς δακρύοις
 λέγεται ἀποχωρῆσαι. Πολλὰ δὲ δῶρα
 διαδῆναι αὐτὸν φασὶ τῷις ἡλικιώταις, ὧν
 Ασυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει· τέλος δὲ, καὶ ἦν
 εἶχε σολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δῆναί
 τι, δηλῶν ὅτι τῷτον μάλισα ἡσπάζετο.
 Τὸς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμένους τὰ δῶ-
 ρα λέγεται Ασυάγει ἀπενεγκεῖν· Ασυά-
 γην δὲ δεξάμενον Κύρῳ ἀποπέμψαι· τὸν
 δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ
 εἰπεῖν, Ω πάππε, εἰ βύλει με καὶ πάλιν
 ἵέναι ὡς σὲ μὴ αἰχυνόμενον, ἕα ἔχειν εἰ
 τῷ τι ἐγὼ δέδωκα· Ασυάγην δὲ ταῦτα
 ἀκῆσαντα ποιῆσαι, ὥσπερ ὁ Κῦρος ἐπέ-
 σειλεν.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ παιδικῷ λόγου μνησθῆναι,

ne et Persis in more osculari cognatos? Maximè, dixisse *Cyrum*, cùm saltem et intervallo temporis alii alios videant, vel à se invicem aliquò discedant. Tempus igitur tibi fuerit, inquit Medus, me iterum ut osculeris; jam enim, uti vides, abeo. Atque ità cùm Cyrus denuò eum osculatus esset, dímisit, atque ipse etiam abiit. Cumque illi nondum longam viam *alter ab altero* digressi essent, ecce Medus sudante equo revertitur. Quem cùm vidisset Cyrus, Num quid eorum, inquit, es oblitus, quae *mibi* dicere velles? Non profectò, ait; sed temporis ex intervallo venio. Brevi quidem, herclè, mi cognate, dixit Cyrus. Quì brevi, dixit Medus? Nonne nòsti, inquit, Cyre, mihi perlongum esse videri tempus, quo vel conniveo, quòd te talem interea non adspiciam? Ibi verò et risisse *Cyrum fertur* post priores lacrymas, et illum abire, bonoque esse animo jussisse, brevi enim se ipsis adfuturum: itaque si voles, *ait*, tibi

νόρ
λίσ
δια
"Ω
λεῖ
Οὔ
ἀπο
ἔπω
Μῆδ
Καί
ἔπελ
Δία,
τὸν
δι' ὅλ
Μῆδο
ὅτι κα
πολύς
τε τοῖς
γελάσ
εἰπεῖν
ρεῖται

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 105

νόμος ἐστὶν οὗτος συγγενεῖς φιλεῖν; Μά-
 λιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους
 διὰ χρόνου, ἢ ἀπίωσί ποι ἀπ' ἀλλήλων.
 Ὡρα ἂν εἴη σοὶ ἔφη ὁ Μῆδος, πάλιν φι-
 λεῖν ἐμέ· ἀπέρχομαι γάρ, ὡς ὄραῖς, ἤδη.
 Οὕτω καὶ τὸν Κῦρον πάλιν φιλήσαντα,
 ἀποπέμπειν, καὶ ἀπιέναι. Καὶ ὁδόν τε
 ἔπω πολλὴν διεληλύσθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν
 Μῆδον ἦκειν πάλιν ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ.
 Καὶ τὸν Κῦρον ἰδόντα, Ἀλλ' ἢ φάναι,
 ἐπελάθῃς τί ὦν ἐβόλες εἰπεῖν; Οὐ μὰ
 Δία, φάναι· ἀλλ' ἦκω διὰ χρόνον. Καὶ
 τὸν Κῦρον εἰπεῖν, Νῆ Δί', ὦ σύγγενες,
 δι' ὀλίγον γε. Ποίου ὀλίγου, εἰπεῖν τὸν
 Μῆδον; Οὐκ οἶδα, φάναι, ὦ Κῦρε,
 ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύτῳ χρόνον, πάνυ
 πολὺς μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι ἔχ' ὁρῶ σε τό-
 τε τοιῶτον ὄντα; Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον
 γελάσαι τε ἐκ τῶν πρόσθεν δακρύων, καὶ
 εἰπεῖν αὐτῷ ἀπιόντα θάρρειν, ὅτι πα-
 ρέσαι αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου· ὥστε ὁ-

106 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

ῥᾶν σοι ἐξέσαι, καὶ βούλη, ἀσκαρδα-
μυκτεί.

Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἔτως ἀπελθὼν εἰς
Πέρσας, ἐνιαυτὸν μὲν λέγεται ἔτι ἐν τοῖς
παισὶ γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ
παῖδες ἔσκωπλον αὐτὸν, ὡς ἡδυπαθεῖν με-
μαθηκῶς ἐν Μήδοις ἦκοι. Επεὶ δὲ καὶ ἐ-
δίοντα αὐτὸν ἐώρων, ὥς περ αὐτοὶ, ἡδέως,
καὶ πίνοντα, καὶ εἴ ποτ' ἐν ἑορτῇ εὐωχία
προσγένοιτο, ἐπιδιδόντα μᾶλλον αὐτὸν
τῷ ἑαυτῷ μέρους ἡθάνοντο, ἢ προσδεόμε-
νον· καὶ πρὸς τέτοις δὲ, καὶ τᾶλλα κρατι-
σεύοντα αὐτὸν ἐώρων περὶ ἅπαντα ἑαυ-
τῶν· ἐνταῦθα δὴ πάλιν ὑπέπλησον οἱ
ἡλικες αὐτῷ. Επεὶ δὲ, διελθὼν τὴν παι-
δείαν ταύτην, ἥδη εἰσῆλθεν εἰς τὰς ἐφήβους,
ἐν τέτοις αὖ ἐδόκει κρατισεύειν, καὶ μελε-
τῶν ἃ χρὴ, καὶ καρτερῶν ἃ ἔδει, καὶ αἰδέ-
μενος τὰς πρεσβυτέρους, καὶ πειθόμενος τοῖς
ἀρχοῖς.

Προϊόντος δὲ τῷ χρόνῳ, ὁ μὲν Αἰσυά-

licebit, oculis me non conniventibus, intueri.

Cyrus igitur hoc modo ad Persas reversus, annum adhuc inter pueros egisse perhibetur. Ac primum quidem eum iludebant pueri, ut qui apud Medos delicatè vivere edoctus venisset. At postquam eum et comedere suaviter, quemadmodum ipsi *solebant*, et bibere vidissent, et si quando festo die lautius injiceretur epulum, eum *aliis* potius de portione suâ largiri, quàm quid amplius requirere sensissent; atque adeò ad haec, in caeteris etiam rebus omnibus eum ipsis longè praestare animadvertissent; tum enimverò contrà aequales eum reverebantur. At postquam, cursu hujus institutionis absoluto, jam ad ephebos transiit, inter hos item maximè excellere visus est, et exercendo quae oportebat, et tolerando quae opus erat, et seniores reverendo, et magistratibus parendo.

Procedente verò tempore moritur a-

pud Medos Astyages; et Cyaxares Asty-
 agis filius, matrisque Cyri frater, Medo-
 rum imperio potitus est. Rex autem
 Assyriorum, cùm Syros omnes, gentem
 non parvam, subegisset, Arabum regem
 imperio suo subiecisset, subditos jam et
 Hyrcanios haberet, Bactriosque obside-
 ret, existimavit, si Medorum vires debi-
 litâisset, facilè *se* finitimis omnibus impe-
 raturum: haec enim natio inter vicinas
 alias potentissima esse videbatur. Itaque
 nuntios ad subditos suos universos, et ad
 Croesum Lydorum regem, et ad *regem*
 Cappadocum, ad Phrygas utrosque, ad
 Caras, ad Paphlagonas, ad Indos etiam,
 et ad Cilicas mittit, et Medos Persasque
 apud illos in invidiam et crimen vocat,
 cùm diceret magnas esse has fortesque
 gentes, et *viribus consiliisque* conjunctas,
 et affinitatibus mutuis devinctas, easdem-

γης
 ξάρη
 μητ
 Μήδ
 κατ
 λον
 Αρα
 κὶ Ὑ
 ἐνόμι
 πάντ
 ἰαυρό
 ἐδόκει
 τε τῶ
 σον τὸ
 παδοκ
 πρὸς
 δὲ, κὶ
 λων π
 γων ὡ
 χυρά,
 πιγαμί

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 109

γῆς ἐν τοῖς Μήδοις ἀποθνήσκει· ὁ δὲ Κυ-
 ξάρης ὁ τῷ Ασυάγῃ παῖς, τῆς δὲ Κύρου
 μητρὸς ἀδελφὸς, τὴν ἀρχὴν ἔλαβε τῶν
 Μήδων. Ὁ δὲ τῶν Ασυρίων βασιλεὺς,
 κατασφραγισμένος μὲν πάντας Σύρους, φῶ-
 λον ἔμικρόν, ὑπήκοον δὲ πεποιημένον τὸν
 Αραβίων βασιλέα, ὑπηκόους δὲ ἔχων ἤδη
 καὶ Ὑρκανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους,
 ἐνόμιζεν, εἰ τὰς Μήδους ἀσθενεῖς ποιήσῃ,
 πάντων γε ἂν τῶν πέριξ ῥαδίως ἄρξῃ.
 ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγύς φύλων τῷτο
 ἔδοκει εἶναι. Οὕτω δὴ διαπέμπεται πρὸς
 τε τὰς ὑφ' ἑαυτὸν πάντας, καὶ πρὸς Κροῖ-
 σον τὸν Λυδῶν βασιλέα, καὶ πρὸς τὸν Καπ-
 παδοκῶν, καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ
 πρὸς Κᾶρας, καὶ Παφλαγόνας, καὶ Ἰνδοὺς
 δὲ, καὶ πρὸς Κίλικας, τὰ μὲν καὶ διαβάλλ-
 λων πρὸς αὐτὰς Μήδους καὶ Πέρσας, λέ-
 γων ὡς μεγάλα τε εἴη ταῦτα ἔθνη καὶ ἰ-
 σχυρὰ, καὶ συνεσηκότες εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ ἐ-
 πιγαμίας ἀλλήλοις πεποιημένοι εἶεν, καὶ

110 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

συνεχίζκοιεν εἰς ἓν, καὶ κινδυνεύοιεν, εἰ μή
 τις αὐτὰς φθάσας ἀδενώσῃ, ἐπὶ ἓν ἕκα-
 στον τῶν ἔθνων ἰόντες καταστρέψασθαι.
 Οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τέτοις πειθόμε-
 νοι, συμμαχίαν αὐτῷ ποιοῦνται· οἱ δὲ, καὶ
 δώροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι· πολ-
 λά γὰρ καὶ ταῦτα ἦν αὐτῷ. Κυαζάρης
 δὲ ὁ τῷ Ασυάγους παῖς, ἐπεὶ ἠδάνετο
 τήν τ' ἐπιβλήν καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν
 συνισαμένην ἐφ' ἑαυτὸν, αὐτὸς τε εὐθέως
 ὅσα ἐδύνατο παρεσκευάζετο, καὶ εἰς Πέρ-
 σας δὲ ἔπεμπε πρὸς τε τὸ κοινόν, καὶ πρὸς
 Καμβύσην τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα, καὶ
 βασιλεύοντα ἐν Πέρσαις. Ἐπεμπε δὲ καὶ
 πρὸς Κῦρον, δεόμενος αὐτῷ πειρᾶσθαι
 ἄρχοντα ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἰ τινες
 πέμποι στρατιώτας τὸ Περσῶν κοινόν.
 Ἡδὴ γὰρ καὶ ὁ Κῦρος, διατετελεκώς τὰ ἐν
 τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν.
 Οὕτω δὴ δεξαμένοι τῷ Κύρῳ, οἱ βασιλεύον-
 τες γεραίτεροι αἰροῦνται αὐτὸν ἄρχοντα

CYRI INSTIT. I. 111

que omninò inter se ità conspirâsse, ut periculum esset, nisi quis eas antevertendo debilitaret, nè nationes alias adortae singulas, *omnes* everterent. At illi, partim his verbis persuasi, partim muneribus ac pecuniis adducti, harum enim magna ei aderat copia, societatem belli cum eo ineunt. Cyaxares verò Astyagis filius, cùm et insidias eorum et apparatus adversus se conflatum animadverteret, statim et ipse quaecunque poterat parabat, et nuntios in Persiam tum ad rempublicam, tum ad Cambysem qui sororem ipsius in matrimonio habebat, et in Persiâ regnabat, legavit. Atque etiam ad Cyrum mittebat, rogans eum daret operam, ut si quos Persarum respublica missura esset milites, eorum ipse veniret imperator. Jam enim Cyrus, exactis decem inter ephebos annis, in virorum numerum erat adscitus. Itaque Cyro *munus* fuscipiente, seniores consiliarii imperatorem e-

um ad expeditionem Medicam deligunt. Et potestatem ei fecêre ducentos de eis qui ὁμότιμοι vocantur allegendi: horum verò ducentorum unicuique permiserunt, ut quatuor viros ejusdem ordinis adsciret: ità hi mille fiunt: horum autem mille unicuique concesserunt, ut ex Persarum plebe decem peltastas, funditores decem, decem sagittarios allegeret. Atque hoc modo sagittariorum decem millia, peltastarum decem millia, funditorum decem millia confecta sunt; praeter hos autem erant mille illi. Tantus igitur Cyro datus est exercitus. At ille cùm primùm electus esset *imperator*, à diis primùm est auspicatus; sacrisque litatis, tum *demum* ducentos illos adscivit. Postquam verò et horum singuli quator legissent, eos convocavit, et haec primùm ad eos verba tunc fecit Cyrus:

“ Allegi vos equidem, viri amici, non
 “ qui nunc primùm vos probaverim, sed
 “ qui viderim vos indè usque à pueritiâ

τῆς
 τῶ
 τῶν
 δρας
 γίγν
 χιλί
 ἐκ τῶ
 τας
 ζότας
 ζόται,
 δονῆτα
 χον.
 ἐδόθη.
 μὲν πρῶ
 μενος δὲ
 Ἐπεὶ δὲ
 σαρὰς ἐκ
 ὁ Κῦρος
 “ Ἀν
 “ ὑμᾶς,
 “ ἐκ πα
 ΤΟΜ.

τῆς εἰς Μήδης στρατείας. Ἐδοσαν δὲ αὐ-
τῷ διακοσίους τῶν ὁμοτίμων προσελέσθαι·
τῶν δ' αὖ διακοσίων ἐκάσῳ, τέτταρας ἄν-
δρας ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν προσελέσθαι·
γίνονται μὲν δὴ ἕτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ
χιλίων τέττων ἔδοσαν προσελέσθαι ἐκάσῳ
ἐκ τῆς δῆμου τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελ-
τας, δέκα δὲ σφενδονήτας, δέκα δὲ το-
ξότας. Καὶ ὕτως ἐγένοντο μύριοι μὲν το-
ξόται, μύριοι δὲ πελλασαί, μύριοι δὲ σφεν-
δονῆται· χωρὶς δὲ τέττων οἱ χίλιοι ὑπῆρ-
χον. Τοσαύτη μὲν δὴ στρατιὰ τῷ Κύρῳ
ἐδόθη. Ἐπειδὴ δὲ ἠρέθη τάχις, ἤρξατο
μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν θεῶν· καλλιερησά-
μενος δὲ, τότε προσηρεῖτο τὰς διακοσίους.
Ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ οὗτοι δὴ τὰς τέσ-
σαρας ἑκαστοί, συνέλεξεν αὐτὰς, καὶ ἔλεξεν
ὁ Κύρος ἐν αὐτοῖς τότε πρῶτον τάδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσιλόμην μὲν
“ ὑμᾶς, καὶ νῦν πρῶτον δοκιμάσας, ἀλλ’
“ ἐκ παίδων ὄρων ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἦ

114 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

“ πόλις νομίζει, προθύμως αὐτὰ ἐκπο-
 “ νῶντας· ἃ δὲ αἰχρὰ ἡγεῖται εἶναι,
 “ παντελῶς τῶν ἀπεχομένων. Ὡν δ’
 “ ἕνεκα αὐτός τε ἔκ ἄκων εἰς τόδε τὸ
 “ τέλος κατέστη, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα,
 “ δηλῶσαι ὑμῖν βέλομαι. Εγὼ γὰρ κα-
 “ τενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι ἔδεν χεῖρας ἡ-
 “ μῶν ἐγένοντο· ἀσκούντες γὰρ κακῆνοι
 “ διετέλεσαν, ἀπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζε-
 “ ται. Ὅ, τι μέντοι προσεκτήσαντο τοῖς-
 “ τοι ὄντες ἢ τῶ τῶν Περσῶν κοινῶ ἀγα-
 “ θόν, ἢ αἰτῶις, τῆτο ἔκέτι δύναμαι κα-
 “ τιδεῖν. Καίτοι ἔγωγε οἶμαι οὐδεμίαν
 “ ἀρετὴν ἀσχεῖσθαι ὑπ’ ἀνθρώπων, ὥς
 “ μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμε-
 “ νοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ’ οἱ τε τῶν πα-
 “ ραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι, ἔχ, ἵνα
 “ μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τῆτο πράττουσιν,
 “ ἀλλ’ ὅπως διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν
 “ πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον
 “ εὐφραίνωνται, ἔτω παρασκευάζονται

“ ea, quae civitas honesta censet, studi-
 “ osè facere; protinusque ab iis abstine-
 “ re, quae illa turpia esse ducit. Qui-
 “ bus verò de causis et ipse munus hoc
 “ non invitus susceperim, et vos advoca-
 “ verim, vobis exponere libet. Majores
 “ ego nostros nihilo nobis deteriores fu-
 “ isse animadverti; quippe qui se nun-
 “ quam non in iis, quae virtutis studia
 “ ducuntur, exercuerint. Quid tamen
 “ emolumenti tales qui essent vel Persa-
 “ rum civitate publicè, vel sibi privatim
 “ acquisiverint, hoc nequaquam perspi-
 “ cere possum. Atqui ego quidem arbi-
 “ tror nullam ab hominibus virtutem
 “ coli, ut qui probi evaserint nihilo me-
 “ liore sint conditione quàm inertes: sed
 “ qui à voluptatibus in praesentiâ obla-
 “ tis abstinent, non, ut nulla unquam
 “ gaudia percipiant, hoc faciunt, sed ut
 “ in posterum propter hanc continentii-
 “ am multiplici gaudio fruantur, ità se-
 “ se comparant: quique dicendi vi stu-

“ dent excellere, non, ut ornatè dicen-
 “ di finem nunquam faciant, hoc medi-
 “ tantur, sed quòd fore sperant ut, cùm
 “ dicendi facultate in suam multos ho-
 “ mines sententiam adduxerint, multa
 “ magnaue assequantur commoda: ii-
 “ que itidem qui res bellicas tractant,
 “ non, ut pugnare nunquam desinant,
 “ hunc laborem sustinent, sed quòd hi
 “ quoque arbitrantur, si peritiam rei
 “ militaris adepti sint, multas se opes,
 “ multam felicitatem, magnos honores
 “ tum sibi tum patriae acquisituros.
 “ Quòd si qui studiosè in his versati, per
 “ negligentiam sese senectute imbecilles
 “ reddi siverunt, priusquàm fructum ex
 “ eis aliquem perceperint, illis ejusmo-
 “ di quidpiam usu venisse mihi quidem
 “ videtur, ac si quis agricola postquam
 “ peritus esse studuisset, benè ferendo,
 “ benè item plantando, cùm tandem fru-
 “ ctus eum ex his colligere oporteat, eos
 “ minimè comportatos, in terram rur-
 “ sùs decidere patiatur. Si quis itidem a-

“ οἱ
 “ Δ
 “ π
 “ π
 “ λ
 “ θ
 “ κα
 “ πο
 “ λα
 “ ἀγ
 “ πολ
 “ μα
 “ Εἰ
 “ τιν
 “ περ
 “ νου
 “ οἶον
 “ γενέ
 “ ὁπό
 “ ἐώη
 “ γῆν

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 117

“ οἱ τε λέγειν προθυμέμενοι δεινοὶ γενέ-
 “ θαι, οὐχ, ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε
 “ παύσωνται, τῷτο μελετῶσιν, ἀλλ’ ἐλ-
 “ πίζοντες τῷ λέγειν εὖ πείθοντες πολ-
 “ λὰς ἀνθρώπους, πολλὰ κὶ μεγάλα ἀγα-
 “ θὰ διαπράττειν. οἱ τε αὖ τὰ πολεμι-
 “ καὶ ἀσκῶντες, ἔχ, ὡς μαχόμενοι μηδέ-
 “ ποτε παύσωνται, τῷτ’ ἐκπονῶσιν, ἀλ-
 “ λὰ νομίζοντες καὶ ἔτοι, τὰ πολεμικά
 “ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν ὄλβον,
 “ πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τι-
 “ μὰς κὶ αὐτοῖς κὶ τῇ πόλει περιάψιν.
 “ Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρὶν
 “ τινὰ καρπὸν ἀπ’ αὐτῶν κομίσασθαι,
 “ περιεῖδον αὐτὰς γῆρα ἀδυνάτους γενομέ-
 “ νους, ὅμοιον ἔμοιγε δοκῶσι πεπονθέναι,
 “ οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς
 “ γενέσθαι κὶ εὖ σπείρων, κὶ εὖ φυτεύων,
 “ ὁπότε αὐτὸν καρπῶσθαι ταῦτα δέοι,
 “ ἐὼν τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν
 “ γῆν πάλιν καταρρέειν. Καὶ εἴ τις ἀ-

118 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

“ θλητῆς πολλὰ πονήσας, καὶ ἀξιόνικος
 “ γενόμενος, ἀναγώνιστος διατελέσειεν, ἔδ’
 “ ἂν ἔστος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος
 “ εἶναι ἀφροσύνης. Ἀλλ’ ἡμεῖς, ὦ ἄν-
 “ δρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα· ἀλλ’ ἐπεί-
 “ περ συνίσμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων
 “ ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες τῶν καλῶν
 “ καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τῆς πολε-
 “ μίης, ἧς ἐγὼ σαφῶς ἐπίσταμαι, αὐτὸς
 “ ἰδὼν, ἰδιῶτας ὄντας ὡς πρὸς ὑμᾶς ἀ-
 “ γωνίζεσθαι. Οὐ γάρ πω ἔστοι ἱκανοὶ
 “ εἰσιν ἀγωνισαί, οἳ ἂν τοξεύωσιν, ἢ ἀ-
 “ κοντίζωσιν, ἢ ἱππεύωσιν ἐπισημόνως,
 “ ἣν δέ περ πονῆσαι δέη, τέτῳ λείπων-
 “ ται· ἀλλ’ ἔστοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τῆς
 “ πόνης· ἔδέ γε οἵτινες, ἀγρυπνήσαι δέον,
 “ ἠπλῶνται τέτῳ· ἀλλὰ καὶ ἔστοι ἰδιῶταί
 “ εἰσι κατὰ τὸν ὕπνον· ἔδέ γε οἳ ταῦτα
 “ μὲν ἱκανοὶ, ἀπαίδευτοί δέ ὡς χρὴ καὶ
 “ συμμαχοῖς καὶ πολεμίοις χρῆσθαι· ἀλ-
 “ λά καὶ ἔστοι δῆλον ὅτι τῶν μεγίστων παι-

“ thleta multum postquam laboris hau-
 “ ferit, et idoneos ad victoriam adipif-
 “ cendam evaserit, in certamen nunquam
 “ descenderit, neque is mihi quidem ju-
 “ re liberandus dementiae culpâ videtur.
 “ At nobis, viri, idem nequaquam usu
 “ veniat; sed cùm ipsimet nobis conscii
 “ simus, indè usque à pueritiâ nos et in
 “ honestarum et laudabilium actionum
 “ studiis exercitatos esse, eamus in ho-
 “ stes, quos ego, quippe qui spectaverim,
 “ certò scio adversum vos pugnandi ru-
 “ des esse. Nequaquam enim idonei sunt
 “ praeliatores, qui vel sagittandi, vel ja-
 “ culandi, vel equitandi sunt periti, la-
 “ bores verò perferre si quando oportet
 “ at, hìc deficient; verùm hi quod ad la-
 “ bores attinet, rudes sunt: neque ii
 “ certè, qui vigilandum cùm sit, vigiliis
 “ succumbunt; sed et hi rudes sunt, som-
 “ num quod attinet: neque ii sanè, qui
 “ ad haec quidem praestanda sint idonei,
 “ ignari verò quomodò se et erga socios
 “ et hostes gerere oporteat: sed et hos

“ maximarum disciplinarum rudes esse
 “ constat. At vos opinor nocte, perindè
 “ atque alii die, uti potestis: labores au-
 “ tem ad jucundè vivendum duces esse
 “ existimatis; fame tanquam obsonio om-
 “ ninò utimini; aquae potum faciliùs
 “ quam leones ipsi fertis; pulcherrimam
 “ denique omnium possessionem et bel-
 “ latoribus aptissimam in animos vestros
 “ condidistis; quippe qui laude magis
 “ quàm omnibus aliis rebus gaudetis.
 “ Laudis autem amatores necesse est e-
 “ jus *adipiscendae* gratiâ laborem om-
 “ nem, omne periculum libentissimè sub-
 “ ire. Quòd si haec ego de vobis, ali-
 “ ter ac sentiam, dico, memet ipsum fal-
 “ lo: nam si contigerit ut vosmet tales
 “ non praestetis, in me quicquid defue-
 “ rit recidet. Verùm et experienciâ, et
 “ benevolentîâ erga me vestrâ, et hosti-
 “ um amentiâ *fretus* confido, bonas haf-
 “ ce spes me non frustraturas. Fidenti-
 “ bus igitur animis proficiscamur, prae-
 “ fertim cùm hoc procul à nobis absit

“ δευ
 “ νυκ
 “ ρα
 “ ἡδέ
 “ πε
 “ ον
 “ πα
 “ τα
 “ γα
 “ ρε
 “ ἐπ
 “ κί
 “ τα
 “ γν
 “ μ
 “ ἐμ
 “ τα
 “ νο
 “ ψ
 “ δα
 “ δὴ

ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 121

“ δευμάτων ἀπείρως ἔχουσιν. Ὑμεῖς δὲ
 “ νυκτὶ μὲν δῆπρ, ὅσα περ οἱ ἄλλοι ἡμέ-
 “ ρα, δύνασθε χρῆσθαι· πόνης δὲ τῷ ζῆν
 “ ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε· λιμῶ δὲ ὅσα-
 “ περ ὄψω διαχρῆσθε· ὑδροποσίαν δὲ ῥᾶ-
 “ ον τῶν λεόντων φέρετε· κάλλισον δὲ
 “ πάντων καὶ πολεμικώτατον κτῆμα εἰς
 “ τὰς ψυχὰς συγκεκόμωθε· ἐπαινέμενοι
 “ γὰρ μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασι χαί-
 “ ρετε. Τὸς δὲ ἐπαινοῦ ἐρασὰς ἀνάγκη
 “ ἐπὶ τῷ πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ
 “ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι. Εἰ δὲ ταῦ-
 “ τα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γι-
 “ γνώσκων, ἑμαυτὸν ἐξαπατῶ· ὅ,τι γὰρ
 “ μὴ τοῖσιν ἀποδῆσεται παρ’ ὑμῶν, εἰς
 “ ἐμὲ τὸ ἐλλεῖπον ἥξει. Ἀλλὰ πιστεύω
 “ τοι τῇ πείρᾳ, καὶ τῇ ὑμῶν εἰς ἐμὲ εὐ-
 “ νοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ
 “ ψεύσειν με ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπί-
 “ δας. Ἀλλὰ θαρρύνεις ὀρμώμεθα, ἐπει-
 “ δὴ καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν γεγένηται τὸ δόξα

122 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

“ τῶν ἀλλοτρίων ἀδίκως ἐφίεσθαι. Νῦν
 “ γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμιοι, ἄρχον-
 “ τες ἀδίκων χειρῶν· καλῶσι δὲ ἡμᾶς οἱ
 “ φίλοι ἐπικέρους. Τί ἔν ἐσιν ἢ τῷ ἀλέ-
 “ ξασθαι δικαιότερον, ἢ τῷ τοῖς φίλοις
 “ ἀρήγειν κάλλιον; Ἀλλὰ μὴν διὰ τῷτο
 “ ὑμᾶς οὐχ ἥκιστα οἶμαι θαρρῆεῖν, τὸ μὴ
 “ παρημεληκότα με τῶν θεῶν τὴν ἔξοδον
 “ ποιῆσθαι. Πολλὰ γάρ μοι συνόντες,
 “ ἐπίστασθε ὃ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ
 “ καὶ τὰ μικρὰ πειρώμενον, ἀπὸ θεῶν ὀρ-
 “ μάσθαι αἰεί. Τέλος, ἔφη, Τί δεῖ λέ-
 “ γειν ἔτι; Ἀλλ’ ὑμεῖς μὲν τῆς ἀνδρας
 “ ἐλόμενοι καὶ ἀναλαβόντες, καὶ τᾶλλα
 “ παρασκευασάμενοι, ἴτε εἰς Μῆδης· ἐγὼ
 “ δ’ ἐπανελθὼν πρὸς τὸν πατέρα, πρόει-
 “ μι δὴ, ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ὡς τά-
 “ χιστα μαθὼν οἶά ἐσι, παρασκευάσω ὑ-
 “ μῖν ὅ,τι ἂν δύνωμαι, ὅπως ὡς κάλλι-
 “ στα, σὺν θεῷ, ἀγωνιζώμεθα.” Οἱ μὲν
 δὴ ταῦτα ἔπραττον.

“ ut aliena per injuriam appetere vide-
 “ amur. Hostes enim nunc adveniunt,
 “ qui primi bello laceffunt: amici verò
 “ nos ad opem ferendam arcessunt. Quid
 “ ergò vel justius est quàm vim propul-
 “ sare, aut honestius quàm amicis opitu-
 “ lari? At verò eâ vos de causâ non pau-
 “ lò fidentiores esse arbitror, quòd *nimi-*
 “ *rum* diis minimè neglectis expeditio-
 “ nem hanc parem. Nam cùm multùm
 “ mecum versemini, non modò res mag-
 “ nas, sed etiam parvas aggredientem, i-
 “ nitium à diis semper *me* facere novistis.
 “ Tandem, ait, Quid pluribus verbis o-
 “ pus est? At vos lectis quidem assum-
 “ ptisque viris, caeterisque rebus para-
 “ tis, ad Medos pergite: ego verò ad pa-
 “ trem reversus, *ed* utique *jam* proficif-
 “ cor, quò de rebus hostium quàm ce-
 “ lerrimè quales eae sint edoctus, quic-
 “ quid potero vobis parem, ut quàm
 “ praeclarissimè, deo juvante, dimice-
 “ mus.” Et illi quidem haec agebant.

Cyrus autem domum reversus, precatusque Vestam patriam, et Jovem patrium, caeterosque deos, in expeditionem profectus est: eumque pater etiam deducebat. Ac postquam domo egressi essent, fulgura tonitruaque fausta ei oblata fuisse perhibentur. Quae cum apparuissent, alio praeterea nullo captato augurio perrexere, quasi neminem maximi dei signa latere possent.

Cyrum verò progredientem pater hujusmodi verbis alloqui coepit: Quòd quidem, fili, dii te propitii atque benigni dimittunt, cum ex sacrificiis constat tum coelestibus signis: id quod et ipse etiam nôsti. Haec ego enim te de industriâ edocui, ut nè per alios interpretes deorum consilia intelligeres, sed ipse *ea*, et quae videnda sint videns, et quae audienda audiens, cognosceres, et ab hariolis non penderes, qui te, si vellent, decipere possent, alia dicentes quàm quae divi-

K
μενος
τοῖς α
τείαν
τήρ.
λέγον
σίοι γε
ἔτι ἄλ
δένα ἄ
μεῖα.
Πρ
το λόγ
ἰλεώ τ
οῖς δῆλ
γκεις δε
ἐπίτηδε
ἐρμηνέω
ἀλλὰ α
τὰ ἀκρ
σιν εἴης,
ἕτερα λ.

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 125

Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε, καὶ προσευξά-
μενος Ἐξία πατρώα, καὶ Διὶ πατρώῳ, καὶ
τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ὥρματο ἐπὶ τὴν στρα-
τείαν· συμπρῆπεμπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πα-
τήρ. Επεὶ δὲ ἔξω τῆς οἰκίας ἐγένοντο,
λέγονται ἀσραπαὶ καὶ βρονταὶ αὐτῷ αἰ-
σιοι γενέσθαι. Τύτων δὲ φανέντων, ἔδεν
ἔτι ἄλλο οἰωνίζοντες ἐπορεύοντο, ὥς οὐ-
δένα ἂν λήσαντα τὰ τῷ μεγίστου θεῷ ση-
μεῖα.

Προϊόντι δὲ τῷ Κύρῳ ὁ πατήρ ἤρχε-
το λόγου τοιοῦδε· "Οτι μὲν, ὦ παῦ, θεοὶ
ἰλεώ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσὶ σε, καὶ ἐν ἰε-
ροῖς δῆλον καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις· γινώ-
σκεις δὲ καὶ αὐτός. Εγὼ γάρ σε ταῦτα
ἐπίτηδες ἐδίδαξάμην, ὅπως μὴ δι' ἄλλων
ἐρμηνέων τὰς τῶν θεῶν συμβεβλὰς συνείης,
ἀλλὰ αὐτός, καὶ ὁρῶν τὰ ὄρατά, καὶ ἀκῶν
τὰ ἀκῆσά, γινώσκεις, καὶ μὴ ἐπὶ μάντε-
σιν εἶης, οἱ, εἰ βέλοιντό, σε ἔξαπατῶν,
ἕτερα λέγοντες ἢ τὰ παρὰ τῶν θεῶν ση-

126 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

μαινόμενα· μηδ' αὖ, εἴ ποτε ἄρα ἄνευ
 μάντεως γένοιο, ἀποροῖς θείοις σημείοις ὅ,τι
 χρῶ· ἀλλὰ διὰ τῆς μαντικῆς γιγνώσκων
 τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλευόμενα, τέ-
 τοις πείθοιο. Καὶ μὲν δὴ, ὦ πάτερ, ἔφη
 ὁ Κῦρος, ὅπως γ' ἂν ἵλεω οἱ θεοὶ ὄντες ἡ-
 μῖν συμβαλέειν ἐθέλωσιν, ὅσον δύναμαι
 κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελέ-
 μενος. Μέμνημαι γὰρ ἀκέσας ποτέ σε,
 ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτι-
 κώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων,
 ὅστις μὴ, ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κο-
 λακεύοι, ἀλλ' ὅτε ἄριστα πράττοι, τότε
 μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῶτο· καὶ τῶν φίλων
 δὲ ἔφησα χρῆναι ὡσαύτως ἐπιμελεῖσθαι.
 Οὐκ ἔν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, διὰ γε ἐκείνας
 τὰς ἐπιμελείας ἡδίων μὲν ἔρχη πρὸς τὸς
 θεὸς δεησόμενος· ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύ-
 ξεσθαι ὢν ἂν δέη, ὅτι συνειδέναι σαυτῷ
 δοκεῖς ὃ πρόποτ' ἀμελήσας αὐτῶν. Πά-
 νυ μὲν ἔν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς πρὸς φίλους

nitùs portenderentur: neve rursùs, si quando hariolus non adesset, quid de signis divinis statuendum esset ambigeres; sed vaticinandi arte percipiens quae divinitùs consulerentur, eisdem obtemperares. Et Cyrus quidem, pater, inquit, ut dii propitii nobis consulere velint, quantum potero ex oratione tuâ nunquam non curabo. Memini enim ex te aliquando audisse, meritò illum etiam à diis, quemadmodùm et ab hominibus, aliquid faciliùs impetrare, qui non tunc *demùm*, cùm adducitur in angustias, aduletur, sed cùm felicissimâ utitur fortunâ, tunc deorum maximè meminerit: et amicorum etiam aiebas eodem modo habendam esse curam. Ergo jam, fili, inquit, libentiùs deos accedis supplicaturus, propter illa *tua in eis colendis studia*: et speras te magis ea quae petieris consecuturum, quòd tibi sic conscius esse videris ut qui nunquam eos neglexeris. Sanè quidem, pater, inquit, sic erga deos sum affectus ut

qui mihi amici sint. Quid enim, fili, inquit, meministin' illa, de quibus inter nos aliquando conveniebat? *nimirum*, ea quae dii largiti sunt, homines si didicerint meliùs facturos, quàm si eorum sint imperiti; et si operentur, plus effecturos, quàm si sint otiosi; et si curam adhibeant, securiùs vitam acturos, quàm si horum sint negligentes: adeoque praebentes seipfos quales oportet, sic nobis videbatur oportere quoslibet bona à diis petere. Profectò, inquit Cyrus, memini quidem ex te haec audisse: et sanè necesse erat huic tuo sermoni adfentiri. Etenim novi te dicere solitum, nè fas quidem esse à diis petere vel eos, qui equitandi artem non didicerint, ut equestri praelio victoriam adipiscantur: vel eos, qui sagittare nesciant, ut sagittandi peritos sagittando superent; vel gubernandi rudes precari, ut naves gubernando fervent: vel eos, qui frumentum non ferant poscere, bonum

μοι τ
γάρ,
ποτε
θεοί, μ
ἢ ἀνεπ
μένους
ἐπιμελ
ἀφύλα
ἐαυτὸς
αὐτεῖδ
Ναὶ μ
μέν τοι
κη ἦν
γάρ οἱ
εἴη αὐ
πεύειν
κᾶν· ὅτ
ζεύοντα
εἰν· ὅτε
εὐχεσθ
σπείροντ
ΤΟΜ

μοι τὸς θεὸς ὄντας ἔτω διάκειμαι. Τί γάρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι ἐκεῖνα, ἃ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; ὥς, ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοί, μαθόντας ἀνθρώπους βέλτιον πράξειν, ἢ ἀνεπισήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύττειν, ἢ ἀργῶντας, καὶ ἐπιμελεσμένους ἀσφαλέστερον ἂν διάγειν, ἢ ἀφυλακτῶντας τέτων· παρέχοντας οὖν ἑαυτὸς οἷος δεῖ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαι μὲν τοι ταῦτα ἀκέσας σε· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τέτῳ. Καὶ γὰρ οἶδά σε λέγοντα αἰεὶ, ὥς ἔδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν οὔτε, ἱππεύειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχῶντας νικᾶν· ἔτε, μὴ ἐπισαμένους τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισαμένων τοξεύειν· ἔτε, μὴ ἐπισαμένους κυβερνᾶν, σῶζειν εὐχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας· οὐδὲ, μὴ σπείροντάς γε σῖτον, εὐχεσθαι καλὸν

130 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι· ὃδὲ, μὴ φυλαττο-
 μένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖ-
 σθαι· παρὰ γὰρ τῆς τῶν θεῶν θεσμῶς
 πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι· τῆς δὲ ἀθέμι-
 στα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι
 παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀν-
 θρώπων ἀπρακτεῖν τῆς παράνομα δεομέ-
 νης. Εκείνων δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπελάθου,
 ἃ ποτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα; ὥς ἱκα-
 νὸν εἴη καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναι-
 το ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν αὐτός τε κα-
 λὸς καὶ ἀγαθὸς δοκίμως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπι-
 τήδεια ὅπως αὐτός τε καὶ οἱ οἰκέται ἱκα-
 νῶς ἔχοιεν. Τὸ δὲ, τέττε μεγάλῃ ἔργου
 ὅπως ὄντος, ἐπίσασθαι ἀνθρώπων ἄλλων
 προστατεύειν, ὅπως ἔξουσιν ἅπαντα τὰ
 ἐπιτήδεια ἐκπλεῶ, καὶ ὅπως ἔσονταί πάν-
 τες οἷος δεῖ, τῷτο θαυμαστὸν δήπερ ἐφαί-
 νετο ἡμῖν εἶναι. Ναὶ μὰ Δί, ἔφη, ὦ
 πάτερ, μέμνημαι καὶ τῷτό σου λέγοντας
 συνεδόκει ὅτι καὶ ἐμοὶ, ὑπερμέγεθες εἶναι ἔρ-

ut sibi nascatur frumentum: vel denique eos, qui in bello sibi non caveant, salutem petere: hujusmodi enim omnia esse contra leges divinas: eos verò, qui ea quae non fas sit precantur, par esse aiebas aequè à diis optata non consequi, atque ab hominibus nihil impetrare eos, qui ea quae legibus adversantur rogant. Illorum verò, fili, ait, oblitusne es, quae aliquando inter nos argumentando con-cludebamus? sat magnum scilicet ac praeclarum esse hominis opus, si quis studio suo perficere possit, ut et ipse insigniter honestus probusque evadat, et ut *omni-um* ad victum necessariorum affatim sit tum ipsi tum familiae. Jam verò, cùm hoc adeò magnum opus esset, scire etiam hominibus aliis praeesse, ut omnia ad victum necessaria illis abundè suppetant, et tales ut sint omnes quales oportet, id sanè nobis admirandum esse videbatur. Profectò memini, pater, inquit, hoc quoque te dicere: itaque mihi simul videbatur, ingens

arduumque esse opus, rectè imperare. Et nunc quidem, ait, idem de his mihi videtur, cùm ad ipsum munus imperatorium respiciens mecum ipse considero. Cùm verò in alios homines intuens perspexerim, quales sint qui in imperio permanent, et quales qui nobis adversarii futuri sunt, omninò mihi turpe videtur, hujusmodi quosdam formidare, ac non libenter ad certamen cum iis ineundum procedere; quos ego, inquit, intelligo, ab amicis hifce nostris initio factò, existimare, oportere principem à *sibi* subjectis in eo differre, ut et sumptuosius coenet, et domi plus auri habeat, et diutiùs dormiat, et omninò magis otiosè quàm subditi degat. Ego autem, ait, arbitror, principem non desidiosè vitam agendo à subditis distare debere, sed et *rebus suis* alacri animo prospiciendo et laboribus studiosè tolerandis. At verò, fili, inquit *ille*, sunt quaedam, in quibus non cum hominibus certandum est, sed cum ipsis rebus, quas

γον,
ταυτ
τὸ τὸ
μέντο
τανοή
χοντε
ἔσοντε
τοῖς τε
ἐθέλει
ἔφη, ἔ
ἡμετέ
τὸν ἄ
τῷ κ
ἔνδον ἔ
καθεύδ
χομέν
τὸν ἄρ
φέρειν
εἰν τε
λά τοι
ἀνθρώπ

γον, τὸ καλῶς ἄρχειν. Καὶ νῦν γ' ἔφη,
ταυτά μοι δοκεῖ ταῦτα, ὅταν πρὸς αὐ-
τὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι. Ὅταν
μέντοιγε πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κα-
τανοήσω, οἷοί τε ὄντες διαγίγνονται ἄρ-
χοντες, καὶ οἷοι ὄντες ἀνταγωνισαὶ ἡμῶν
ἔσονται, πάνυ μοι δοκεῖ αἰσχρὸν εἶναι, τὸ
τοιούτους αὐτὰς ὄντας ὑποπλῆξαι, καὶ μὴ
ἐθέλειν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνισμένους. ὅς,
ἔφη, ἐγὼ αἰσθάνομαι, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν
ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγεμένους, δεῖν
τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν
τῷ καὶ πολυτελέστερον δειπνεῖν, καὶ πλεον
ἐνδον ἔχειν χρυσίον, καὶ πλείονα χρόνον
καθεύδειν, καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρ-
χομένων διάγειν. Εγὼ δὲ οἶμαι, ἔφη,
τὸν ἄρχοντα ὃ τῷ ῥαδιουργεῖν χρῆναι δια-
φέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνο-
εῖν τε καὶ φιλοπονεῖν προθυμύμενον. Αλ-
λά τοι ἔφη, ὦ παῦ, ἐνιά ἐστιν, ἃ οὐ πρὸς
ἀνθρώπους ἀγωνισέον, ἀλλὰ πρὸς αὐτά

134 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

τὰ πράγματα, ὧν ὃ ῥάδιον εὐπόρως περιγενέσθαι. Αὐτίκα δὴπερ οἶδα, ἔφη, ὅτι εἰ μὴ ἔξει ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια, καταλύσεται σε εὐθύς ἡ ἀρχή. Οὐκοῦν ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ πάτερ, Κυαζάρης φησὶ παρέξειν τοῖς ἐντεῦθεν πᾶσιν ἰοῦσιν, ὅποσοι ἂν ᾧσι. Τέτοις δέ, ἔφη, ὦ παῖ, σὺ πισεύων ἔρχη τοῖς παρὰ Κυαζάρη χρήμασιν; Εγώ γε, ἔφη ὁ Κῦρος. Τί δέ; ἔφη, οἶδα ὅποσα αὐτῷ ἔσι; Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ μὲν δή. Ὅμως δέ τέτοις, ἔφη, πισεύεις τοῖς ἀδήλοις; Ὅτι δὲ πολλῶν μὲν σοι δεήσει, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα νῦν ἀνάγκη δαπανᾶν, ἐκεῖνο ὃ γινώσκεις; Γινώσκω, ἔφη ὁ Κῦρος. Εἰ δὲν, ἔφη, ἐπιλίπη αὐτὸν ἡ δαπάνη, ἢ καὶ ἐκὼν ψεύσεται, πῶς σοι ἔξει τὰ τῆς στρατίας; Δῆλον ὅτι ὃ καλῶς. Αἰτάρ, ὦ πάτερ, ἔφη, σὺ εἰ ἐνορᾷς τινα πόρον καὶ ἀπ' ἐμῷ ἂν προσγενόμενον, ἕως ἔτι ἐν φιλίᾳ ἐσμέν, λέγε. Ερωτᾷς, ἔφη, τῷτο ὦ παῖ,

quidem haud facile est commodè superare. Ac primùm quidem nōsti, inquit, nisi exercitus commeatum habeat, imperium tuum statim ruiturum. Atqui haec, pater, inquit, Cyaxares praebiturum se dicit omnibus hinc proficiscentibus, quotquot fuerint. Ergò tu, fili, ait, iter ingrederis his opibus quae sunt apud Cyaxarem confisus? *Sic*, equidem, inquit Cyrus. Quid autem? ait, nostin' quanta sint illi *opes*? Minimè profectò, inquit Cyrus. Et hisce tamen incertis, ait, fretus es? Quòd autem multis tibi erit opus, atque magnos etiam alios *sumptus* jam necesse est impendere, illud non vides? Video, inquit Cyrus. Quòd si ergò deficiat illum sumptûs suppeditandi copia, vel etiam sciens fallat, quomodò tibi sese res exercitûs habuerint? Certè non benè. Caeterùm tu, pater, ait, si quam parandae *copiae* rationem quae à me quoque possit adferri perspicis, *eam mihi*, dum adhuc in regione pacatâ sumus, exponito. Hoc, fili, quaeris, ait, ecqua

possit abs te etiam copiae parandae ratio proficisci? A quonam verò magis convenit copiae parandae rationem adinveniri, quàm ab eo qui exercitui praesit? Tu verò cum *iis* pedestribus copiis hinc discedis, quas, sat scio, cum aliis longè majoribus non commutares: equitatus autem Medorum, qui fanè est praestantissimus, tibi belli socius erit. Quam ergò nationem finitimam putas, et gratificandi studio, et damni metu, non *omnia* vobis subministraturam? Quae *quidem* te communiter cum Cyaxare considerare oportet, nè quid unquam eorum vos deficiat, quae adesse debeant; atque etiam assuescendi causâ rediversam rationem excogitare. Hoc verò maximè omnium mihi memineris, nè unquam rationem res necessarias comparandi excogitare differas, donec ipsa te cogerit necessitas: sed cum maximè *rebus omnibus* abundes, tunc potius *aliquam* ante inopiam excogita. Nam et magis consequeris *ab illis* à quibus petes, cum non indigere videaris, et praeterea culpâ apud milites tuos vacabis: hâc autem ratione magis etiam ab aliis

εἰ τι
τίνο
νέο
δὲ π
ἀνθ'
λην
κράτ
Ποι
χαρ
κὶ φ
νῆ σ
πιλ
δὲ ἐν
δε δὲ
ποτ
δεια
ὅτε
ἀπο
ξη μ
δοκῶ
τῶ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 137

εἴ τις ἂν ἀπὸ σὺ πόρος προσγένοιτο; Ἀπὸ
 τίνος δὲ μᾶλλον εἰκὸς ἐστὶ πόρον προσγε-
 νέσθαι, ἢ ἀπὸ τῆς δυνάμιν ἔχοντος; Σὺ
 δὲ πεζὴν μὲν δυνάμιν ἔχων ἐνθένδε ἔρχῃ,
 ἀνθ' ἧς, εὖ οἶδ' ὅτι, πολλαπλασίαν ἄλ-
 λην οὐκ ἂν δέξαιο· ἵππικὸν δέ σοι, ὅπερ
 κράτιστον, τὸ Μήδων σύμμαχον ἔσαι.
 Πῶιον ὅν ἐθνος τῶν πέριξ ὃ δοκεῖ σοι καὶ
 χαρίζεσθαι βεβλόμενον ὑμῖν ὑπηρετήσῃν,
 καὶ φοβούμενον μή τι πάθῃ; Ἄ χρεὶ σε κοι-
 νῇ σὺν Κυαζάρῃ σκοπεῖσθαι, μήποτε ἐ-
 πιλίπη τί ὑμᾶς ὧν δεῖ ὑπάρχειν· καὶ ἔθως
 δὲ ἔνεκα μηχανᾶσθαι προσόδε πόρον. Τό-
 δε δὲ μάλιστα πάντων μέμνησό μοι, μηδέ-
 ποτε ἀναμένειν τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτή-
 δεα, ἔς τ' ἂν ἡ χρεὶα σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ'
 ὅτε μὲν μάλιστα εὐπορῆς, τότε πρὸ τῆς
 ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τεύ-
 ξῃ μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ, μὴ ἀπορεῖν
 δοκῶν, καὶ ἔτι ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυ-
 τῇ στρατιώταις· ἐκ τούτου δὲ μᾶλλον καὶ

138 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ· καὶ ἦν τινὰς
βέλη τῇ δυνάμει εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς,
μᾶλλον, ἕως ἂν ἔχωσι τὰ δέοντα οἱ στρα-
τιῶται, ὑπηρετήσουσί σοι· καὶ πεισικω-
τέρως, σάφ' ἰοῦσι, λόγους δυνήσῃ τότε λέ-
γειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα
δύνη καὶ εὖ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ κακῶς.
Αλλ', ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως τέ μοι κα-
λῶς δοκεῖς ταῦτα λέγειν πάντα, καὶ ὅτι
ἂ μὲν αὖ νῦν λήφονται οἱ στρατιῶται,
οὔδεις αὐτῶν ἐμοὶ τέτων χάριν εἴσεται·
(ἴσασι γὰρ ἐφ' οἷς αὐτὰς Κυαξάρης ἄγε-
ται συμμαχῶς) ὅ,τι δι' ἂν πρὸς τοῖς εἰ-
ρημένοις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν
νομίζῃσι, καὶ χάριν τέτων πλείσῃν εἰκὸς
εἰδέναι τῷ διδόντι. Τὸ δ' ἔχοντα δύνα-
μιν, ἢ ἔσι μὲν φίλος εὖ ποιῶντα ἀντωφε-
λεῖσθαι, ἔσι δὲ ἐχθρὸς ἔχοντα πειρᾶσθαι
τὶ κτᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν, ἔπειτα ἀμελεῖν
τῷ πορίζειν, οἷοι τί, ἔφη, ἥσων τῷτο εἶ-
ναι αἰσχρὸν, ἢ εἴ τις ἔχων μὲν ἀγρὸς, ἔ-
χων δὲ ἐργάτας οἷς ἂν ἐργάζοιτο, ἐπεῖτα

reverentiam consequêris: et si quos copiis *tuis* vel juvare volueris vel laedere, impensius, dum res necessarias habebunt milites, tibi navabunt operam: et oratione, mihi crede, magis ad persuadendum aptâ te nunc usurum, cùm maximè etiam demonstrare poteris te et adjuvandum et ad laedendum esse idoneum. At *Cyrus*, pater, inquit, cùm aliis de causis praeclarè mihi haec omnia dicere videris, tum etiam quòd quae modò milites accepturi sunt, eorum nemo mihi istorum *nomine* gratiam sit habiturus: (sciunt enim quibus conditionibus Cyaxares eos ad belli societatem accersat) quicquid verò praeter promissa illa quis accipiet, id et honori *sibi* ducent, et consentaneum est maximam pro eo largienti gratiam *eos* habituros. Qui autem copias habeat, quibus et beneficia in amicos conferens ab iis vicissim ipse commodi aliquid percipere possit, possit et experiri ut si quos habeat hostes ab iis aliquid *sibi* acquirat, negligens ut is deindè sit in comparandis opibus, an minùs, inquit, hoc turpe putas, quàm si quis cùm agros habeat, habeat operarios iis colendis idoneos, ni-

hilominus terram incultam finat esse inutilem? Itaque sic de me sentias *velim*, ait, nunquam me in conquirendis rebus exercitui necessariis fore negligentem, nec in amicorum, nec in hostium regione.

Quid vero, fili, ait, an *et* aliorum, quae nobis aliquandò videbantur necessariò non spernenda esse, meministi? Quidni meminerim, inquit? quandò ego ad te argenti petendi causâ veniebam, quod ei persolverem qui *se* arte imperatoriâ me instituisse diceret; tu verò simul *id* mihi dans, hoc ferè modo me interrogabas, Num, aiebas, fili, vir iste, cui mercedem adfers, in *explicandis* imperatoris officiis ullam etiam de ratione domesticae rei administrandae mentionem fecit? nihilo sanè minùs milites rebus ad victum necessariis indigent, quàm qui domi sunt famuli. Cùm verò ego tibi, vera dicens, respondissem, illum hâc de re nè quidquam sanè memorâsse, rursùm ex me quaerebas, ecquid mihi de bonâ *corporis* valetudine ac robore differuisset; uti de quibus imperatorem, non secùs ac de munere imperatorio, sollicitum esse o-

ἐὼν
Ὡς
τῷ
μηχ
λεμ
ἐδόκ
ραμ
μνη
ἀργ
τρα
δός
πες,
οἶκον
μιαθ
ἦτο
κω ο
ληθῆ
μνήσ
μοι τ
των,

ἔωή τήν γῆν ἀργῶσαν ἀνωφέλητον εἶναι;
 Ὡς οὖν ἐμῷ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσοντος
 τῷ τὰ ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις συμ-
 μηχανᾶσθαι, μήτ' ἐν φιλίᾳ, μήτ' ἐν πο-
 λεμίᾳ, ὅπως ἔχε τήν γνώμην.

Τί γάρ, ἔφη, τῶν ἄλλων, ὦ παῦ, ὧν
 ἐδόκει ποθ' ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι μὴ πα-
 ραμελεῖν, μέμνησαι; Οὐ γάρ, ἔφη, μέ-
 μνημαι; ὅτε ἐγὼ μὲν πρὸς σε ἦλθον ἐπ'
 ἀργύριον, ὅπως ἀποδοίην τῷ φάσκοντί με
 στρατηγεῖν πεπαιδευκέναί· σὺ δὲ ἅμα δι-
 δῆς μοι, ἐπηρώτας ὧδέ πως, Ἀρά γε, εἴ-
 πες, ὦ παῦ, ἐν τοῖς στρατηγικοῖς ἔργοις καὶ
 οἰκονομίας τί σοὶ ἐπεμνήσθη ὁ ἀνὴρ, ὃν τὸν
 μιαθὸν φέρεις; ὅθεν μέντοι οἱ στρατιῶται
 ἡτλόν τῶν ἐπιτηδείων δέονται, ἢ οἱ ἐν οἴ-
 κῳ οἰκέται. Ἐπεὶ δ' ἐγὼ σοι, λέγων τὰ-
 ληθῆ, εἶπον ὅτι ἐδ' ὅτιῃν περὶ τέττα ἐπε-
 μνήσθη, ἐπήρου με πάλιν, εἴ τι ὑγιείας
 μοι πέρι ἔλεξε καὶ ῥώμης· ὥς δεῆσον καὶ τέ-
 των, ὥσπερ καὶ ὑπὲρ τῆς στρατηγίας, τὸν

στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς δὲ καὶ ταῦ-
 τα ἀπέφησα, ἐπήρξ με αὖ πάλιν, εἴ τινα
 ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με, ὥς ἂν ἕκαστα τῶν
 πολεμικῶν ἔργων κράτιστοι ἂν σύμμαχοι
 γένοιτο. Αποφήσαντος δέ μου καὶ τῆτο,
 ἀνέκρινας αὖ σὺ καὶ τόδε, εἴ τι μ' ἐπαί-
 δευσεν ὥς ἂν δυναίμην στρατιᾷ προθυμίαν
 ἐμβαλεῖν· λέγων, ὅτι τὸ πᾶν διαφέρει
 ἐν παντὶ ἔργῳ προθυμία ἀθυμίας. Ε-
 πειδὴ δὲ καὶ τῆτο ἀνένευον, ἤλεγχεσ αὖ
 σὺ, εἴ τινα λόγον ποιήσαιο διδάσκων
 περὶ τῆ πείθεσθαι τὴν στρατιάν, ὥς ἂν τις
 μάλιστα μηχανῶτο. Επειδὴ δὲ καὶ τῆτο
 παντάπασιν ἄρρητον ἐφαίνετο, τέλος δὴ
 με ἐπήρξ, ὅ,τι ποτε διδάσκων, στρατηγί-
 αν φαίη με διδάσκειν. Καὶ γὰρ δὴ ἐνταῦθα
 ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ
 γελάσας διῆλθές μοι, παρατιθεὶς ἕκαστον,
 ὅτι ὕδεν ὄφελος εἴη στρατιᾷ τακτικῶν, ἄ-
 νευ τῶν ἐπιτηδείων. Τί δ' ἄνευ τῆ ὑγι-
 αίνειν; Τί δ' ἄνευ τῆ ἐπίστασθαι τὰς εὐ-

porteat. Hoc etiam cùm negâssem, me
 rursùm interrogabas, ecquam me procu-
 randi rationem docuisset, ut focii in quo-
 libet munere militari praestantissimi e-
 vadant. Hoc quoque à me denegato, de-
 nuò percunctatus es, numquid me eru-
 diisset quo pacto possem exercitui ala-
 critatem injicere; quippe qui diceres in
 omni *suscipiendo* opere inter alacritatem
 et abjectionem animi discrimen esse ma-
 ximum. Ubi hoc etiam abnuissem, sci-
 fcitatus es tu rursùm, num quae sermo-
 ne praecepta tradidisset de conciliandâ
 exercitûs obedientiâ, quâ quis potissimùm
 ratione *id* possit efficere. Cùm verò de
 hoc quoque nihil omninò esse dictum pa-
 teret, postremò interrogabas, quid tan-
 dem docendo, disciplinam imperatoriam
se mihi tradere diceret. Tum autem re-
 spondi ego, rationes instruendi exerci-
 tûs. Risisti *hic* tu *quidem*; et singulis *istis*
 propositis, mihi percurrendo *ostendisti*,
 exercitûs instruendi artem militibus nihil
 prodesse, absque rebus ad victum neces-
 sariis. Quid autem absque firmâ valetu-
 dine? Quid absque illarum artium sci-

entia, quae ad belli usum sunt inventae? Quid absque obedientiâ? Cumque adeò perspicuum mihi fecisti, rationem aciei instruendae exiguum quandam esse muneris imperatorii partem, atque ego rogâssem, an tu idoneus esses qui me quidpiam horum doceres, ut abirem hortatus es et illis cum viris differerem qui rei imperatoriae periti haberentur, *deque ipsis* percunctarer quo pacto horum singula fierent. Ex eo igitur tempore cum illis ego versatus sum, quos in primis esse harum rerum prudentes audiebam. Ac de victu quidem, mihi persuasum est factis id futurum, quod Cyaxares nobis sit praebiturus: de bonâ verò valetudine, quòd et audirem et viderem tum civitates eas, quae quò benè valeant operam dant, medicos eligere, tum imperatores militum gratiâ medicos educere, ità et ego, postquam mihi munus hoc mandatum fuit, statim in hujus rei curam incubui: et opinor, ait, pater viros *me* artis medicae admodum gnaros mecum habere. Ad hoc pater respondit, Verùm, fi-

ρημέν
τῆ π
ποίη
γίας
τέτω
με ἐκ
μιζομ
δα
τέτω
φρονίμ
περί
ὑπάρχ
ξεν ἢ
ὁρῶν ὁ
ἰατρὸς
τιωτῶ
ἐγώ, ἐ
εὐθὺς π
πάτερ,
ἔχειν
δὴ ὁ π
ΤΟ

ρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; Τί δ' ἄνευ
 τῷ πείθεσθαι; Ὡς δέ μοι καταφανές ἐ-
 ποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατη-
 γίας τὰ τακτικά, ἐπερομένου μου, εἴ τι
 τέτων σύ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης, ἀπλέοντα
 με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νο-
 μιζομένοις εἶναι διαλέγεσθαι, καὶ πυνθάνε-
 σθαι πῇ ἕκαστα τέτων γίγνεται. Ἐκ
 τούτων δὴ συνῆν τέτοις ἐγὼ, ὅς μάλιστα
 φρονίμους περὶ τέτων ἤκον εἶναι. Καὶ
 περὶ μὲν τροφῆς, ἐπείδην ἱκανὸν εἶναι
 ὑπάρχον, ὅ,τι Κυαζάρης ἐμελλε παρέ-
 ξειν ἡμῖν· περὶ δὲ ὑγείας, ἀκῶν τε καὶ
 ὀνείων ὅτι καὶ πόλεις αἱ χρῆζουσαι ὑγιαίνειν
 ἰατρὸς αἰρῶνται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν στρα-
 τιωτῶν ἐνεκεν ἰατρὸς ἐξάγουσιν, οὕτω καὶ
 ἐγὼ, ἐπεὶ ἐν τῷ τέλει τέτῳ ἐγενόμην,
 εὐθύς τούτων ἐπεμελήθην· καὶ οἶμαι, ἔφη, ὦ
 πάτερ, πάνυ ἱκανὸς τὴν ἰατρικὴν τέχνην
 ἔχειν ἀνδρας μετ' ἐμαυτῷ. Πρὸς τοῦτο
 δὴ ὁ πατήρ εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη,

146 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

ἔτσι μὲν, οὓς λέγεις, ὥσπερ ἱματίων ῥα-
γέντων εἰσὶ τινες ἀκεφαί, ἔτι καὶ ἰατροὶ,
ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τέττις·
σοὶ δὲ τέττις μεγαλοπρεπες ἔρα ἔσαι ἢ τῆς
ὑγιείας ἐπιμέλεια· τῷ γὰρ τὴν ἀρχὴν
μὴ κάμνειν τὸ σφάτευμα, τέττου σοὶ δεῖ
μέλειν. Καὶ τίνα δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁ-
δὸν ἰὼν, τῷτο πράττειν ἱκανὸς ἔσομαι;
Ἀν μὲν δήπου χρόνον τινὰ μέλλης ἐν τῷ
αὐτῷ μένειν, ὑγιεινὸν δεῖ πρῶτον σφατο-
πέδον μὴ ἀμελῆσαι· τέττις δὲ ἔκ ἂν ἀμάρ-
τοις, ἐάν περ μέλη σοι. Καὶ γὰρ λέγον-
τες ἔδὲν παύονται οἱ ἄνθρωποι περὶ τε
τῶν νοσηρῶν χωρίων καὶ τῶν ὑγιεινῶν·
μάρτυρες δὲ σαφεῖς ἑκατέροις αὐτῶν πα-
ρίσανται τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρώματα.
Ἐπειτα δὲ, οὐ τὰ χωρία μόνον ἀρκέσει
σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθητι πῶς πειρᾶ-
σὺ ἐπιμελεῖσθαι σεαυτῷ, ὅπως ὑγιαίνης.
Καὶ Κύρος εἶπε, Πρῶτον μὲν πειρῶμαι,
νῆ Δία, μηδέποτε ὑπερεμπίπλασθαι

li, inquit, medici, quos dicis, isti, quemadmodum sunt vestium laceratarum sarcinatores quidam, ita et ipsi tum demum, cum aliqui in morbum inciderint, medentur iis: at ea quae tibi incumbet bonae valetudinis cura *eo quod exercent medici officio* praeclarius erit; hoc enim tibi curae esse oportet, nè exercitus omnino in morbos incidat. Et quamam via, pater, ait, incedens, hoc praestare poterò? Nimirum si diutius in eodem loco sis mansurus, primum negligendum tibi non erit ut castra in regione ponas salubri: quod quidem facile adsequeris, si curae tibi fuerit. Etenim nunquam loqui desinunt homines tam de morbidis locis quam salubribus: testes autem evidentes his utrisque adsunt, tum corpora tum colores. Deinde, regiones considerare non satis erit, sed ad memoriam revocare debes quo pacto studeas tui ipsius curam gerere, ut rectè valeas. Et Cyrus inquit, Primum quidem, herclè, operam do nè unquam nimium me repleam; nam

grave et molestum est : deindè qui intrarunt *cibos* laborando digero : ità enim mihi videtur et valetudo magis permanere firma, et robur accedere. Ità igitur, fili, inquit, et aliorum curam agere oportet. Num et otium, pater, ait, militibus ad exercenda corpora suppetet? Imò verò, respondit pater, non modò *otium erit*, sed etiam necessitas *id postulabit*. Nam certè oportet exercitum, si officio suo sit satisfactorius, nunquam desinere vel hostibus damna vel sibi ipsi commoda adferre. Etenim difficile est vel unum hominem otiosum ali; multò etiam difficilior, fili, est, totam familiam; omnium verò difficillimum, exercitum otiosum alere. Plurima enim sunt in exercitu quae comedunt, quaeque tenui admodum *commeatu instructa in bellum* feruntur, et quaecunque ceperint, iis largissimè utuntur : idcirco nunquam convenit exercitum esse otiosum. Dicis tu, pater, inquit, ut mihi videtur, quemadmodum iners agricola nulli sit usui, ità

δύς
 ἰόντ
 μᾶλ
 δα
 τῶν
 ἔφη,
 τιώτ
 μόνον
 πρὸς
 τα, μ
 κατα
 ὧς χ
 τρέφεο
 πώτερ
 τατον
 γὰρ τα
 χίτων
 σατα γ
 στρατιῶ
 τερ, ὡς
 γὰρ ἔδεν

δύσφορον γάρ· ἔπειτα δὲ ἐκπονῶ τὰ εἰς-
 ἰόντα· οὕτω γάρ μοι δοκεῖ ἢ τε ὑγίεια
 μᾶλλον παραμένειν, καὶ ἰχὺς προσγίνε-
 σθαι. Οὕτω τοίνυν δεῖ, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ
 τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι. Ἡ καὶ χολή,
 ἔφη, ἔσαι, ὦ πάτερ, σωμασκεῖν τοῖς στρα-
 τιώταις; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ πατήρ, οὐ
 μόνον γε, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Δεῖ γὰρ δή-
 πρ στρατιὰν, εἰ μέλλει πράττειν τὰ δέον-
 τα, μηδέποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις
 καταπορσύνεσθαι κακὰ, ἢ ἑαυτῇ ἀγαθὰ.
 Ὡς χαλεπὸν μὲν καὶ ἓνα ἄνθρωπον ἀργὸν
 τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ, χαλε-
 πώτερον οἶκον ὅλον· πάντων δὲ χαλεπώ-
 τατον στρατιὰν ἀργὸν τρέφειν. Πλεῖστα
 γὰρ τὰ ἐοδίοντα ἐν στρατιᾷ, καὶ ἀπ' ἐλα-
 χίστων ὀρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαφιλέ-
 στατα χρώμενα· ὥστε οὐδέποτε προσήκει
 στρατιὰν ἀργεῖν. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πά-
 τερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ ὕδὲ γεωργὸς ἀρ-
 γὸς ὕδεν ὄφελος, ὅπως οὐδὲ στρατηγὸς ἀργὸς

150 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

ἔδέν ὄφελος εἶναι. Τὸν δέ γε ἐργάτην
 στρατηγὸν ἐγὼ, ἔφη, ἀναδέχομαι (ἦν μή
 τις θεὸς βλάβῃ) ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια
 μάλιστα ἔχοντας τὰς στρατιώτας ἀποδεί-
 ξειν, καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας πα-
 ρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε μελε-
 τᾶσθαι, ἔφη, ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἐρ-
 γων, ἀγῶνας ἂν τινὰς μοι δοκεῖ, ὦ πά-
 τερ, προειπὼν ἐκάστοις, καὶ ἄθλα προτι-
 θεῖς, μάλιστα ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι ἕκα-
 στα, ὥστε, ὁπότε δέοιτο, ἔχειν ἂν παρε-
 σκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλις λέγεις,
 ἔφη, ὦ παῦ· τῆτο γὰρ ποιήσας, σάφ' ἴ-
 δι, ὥσπερ χορὸς, τὰς τάξεις αἰεὶ τὰ
 προσήκοντα μελετώσας θεάσῃ. Ἀλλὰ
 μὴν, ἔφη ὁ Κύρος, εἰς τε τὸ προθυμίαν
 ἐμβαλεῖν στρατιώταις ἔδέν μοι δοκεῖ ἱκα-
 νώτερον εἶναι, ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀ-
 γαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλ', ἔφη,
 ὦ παῦ, τῆτο γε τοῖσδ' ἐσιν, οἷόν περ εἰ-
 τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο αἰεὶ τῇ κλή-

CYRI INSTIT. VIII. 151

et imperatorem desidem nulli esse usui. Atqui ego quidem imperatorem, ait, industrium polliceor (nisi quis deus obftet) id praestaturum ut et rebus necessariis milites abundant, et corporibus sint quàm optimè affectis. Verùm enimverò quod ad exercitationem, ait, singularum rerum bellicarum attinet, arbitror, si quis certamina quaedam singulis indicat, et praemia proponat, eum maximè effecturum ut in singulis benè exercitati evadant, ità ut, ubi opus fuerit, iis paratis uti possit. Optimè dicis, fili, inquit: nam hoc si feceris, certò scias, ordines te *militum*, tanquam choros, in iis quae officii ratio postulat semper occupatos spectaturum. At verò, inquit Cyrus, ad alacritatem militibus injiciendam nihil mihi magis idoneum esse videtur, quàm bonas posse spes in animis hominum excitare. Verùm, fili, ait, hoc fanè tale est, ac si quis in venatione canes eàdem semper inclamet

voce, quâ, cùm feram videt, *utitur*. Nam primùm quidem, sat scio, alacriter obediunt: sin frequenter eas decipiat, tandem, nè tum quidem obsequuntur ei, cùm *feram* verè conspiciens clamando hortetur. Sic etiam se habet spei *excitandae* ratio: si saepiùs quis injectâ bonorum expectatione fallat, is ad extremum, etiam cùm veras spes afferat, persuadere non potest. Iis utique *imperatorem* ipsum dicendis, quae non certò sciverit, abstinere, fili, oportet; at alii si nonnunquam *ea* dicant, idem *quod ipse volet* efficiant: suam verò incitationem ad summa pericula fide quàm maximè dignam servare oportet. At enimverò, pater, inquit Cyrus, et mihi rectè dicere videris, et sic *facere* me magis juvat. Atqui quâ ratione fieri possit ut obedientes sint milites mihi, pater, nequaquam ignorare videor. Tute enim hoc me statim à puero docebas, cùm tibi ipsi parere cogeres; de-

σει
γὰρ
ὕπερ
αὐτῶν
ὁρῶ
περ
προ
τις,
δας
λὰ
δείν
τε
δὲ
δύνα
Αλ
πά
μοι
πα
μοι
εὐθὺς
πεί

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 153

σει, οἷα περ ὅταν τὸ θηρίον ὄρᾳ. Τὸ μὲν
 γὰρ πρῶτον προθύμως, εὖ οἶδ' ὅτι, ἔχει
 ὑπακούσας· ἦν δὲ πολλάκις ψεύδεται
 αὐτάς, τελευτῶσαι, ὅδ' ὁπόταν ἀληθῶς
 ὄρων καλῇ, πείθονται αὐτῷ. Οὕτω καὶ
 περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἦν πολλάκις
 προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδεται
 τις, τελευτῶν, ὅδ' ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπί-
 δας λέγῃ ὁ τοιοῦτος, πειθεῖν δύναται. Αλ-
 λά τῷ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἃ μὴ σαφῶς εἰ-
 δεῖν, φεῖδεσθαι δεῖ, ὥ παῖ· ἄλλοι δ' ἐνίο-
 τε λέγοντες ταυτὸ διαπράττοιεν ἄν· τὴν
 δὲ αὐτῷ παρόρμησιν εἰς τὰς μεγίστας κιν-
 δύνους δεῖ ὡς μάλιστ' ἐν πίστει διασώζειν.
 Ἀλλὰ, ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κύρος, ὦ
 πάτερ, καὶ καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, καὶ ἐ-
 μοὶ οὕτως ἡδίων. Τῷ γε μὴν πειθομένους
 παρέχεσθαι τὰς στρατιώτας οὐκ ἀπείρως
 μοι δοκῶ ἔχειν, ὦ πάτερ. Σύ τε γάρ με
 εὐθύς τῷτο ἐκ παιδὶς ἐκπαίδευες, σαυτῷ
 πείθεσθαι ἀναγκάζων· ἐπεὶ τὰ τοῖς διδα-

154 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

σκάλοις παρέδωκας, καὶ ἐκεῖνο αὖ ταυτὸ
 τῷτο ἔπραττον. Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐν τοῖς ἐφή-
 ροις ἡμεν, ὁ ἄρχων ἡμῶν αὐτῷ τέττε ἰχυ-
 ρῶς ἐπεμελεῖτο· καὶ οἱ νόμοι δὲ οἱ πολλοὶ
 δοκῶσί μοι δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν,
 ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κα-
 τανοῶν περὶ τέτων, ἐν ἅπασιν ὁρᾶν μοι
 δοκῶ τὸ προτρέπον πείθεσθαι μάλιστα ὄν,
 τὸ τὸν μὲν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τι-
 μαῖν, τὸν δὲ ἀπειθῆντα ἀτιμάζειν τε καὶ
 κολάζειν. Καὶ ἐπὶ μὲν γε τὸ ἀνάγκη
 πείθεσθαι, ἔφη, αὐτῇ, ὦ παῖ, ἡ ὁδὸς ἐ-
 σιν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖττον τέττου, τὸ
 ἐκόντας πείθεσθαι, ἄλλη συντομωτέρα
 ὁδὸς ἐσιν. Ὅν γὰρ ἂν ἡγήσωνται περὶ τῷ
 συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν
 εἶναι, τέττω οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πεί-
 θονται. Γνοίης δ' ἂν ὅτι τῷθ' ἔτῳς ἔχει,
 ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κά-
 μναις, ὡς προθύμῳς τὸς ἐπιτάζοντας ὅ,τι
 χρὴ ποιεῖν καλῶσι· καὶ ἐν θαλάττῃ δὲ, ὡς

indè magistris *me* tradidisti, atque illi quoque idem hoc agebant. Deindè, cùm jam inter ephebos versati sumus, praefectus noster hujus ipsius rei curam enixè admodum agebat; quin leges etiam pleraeque videntur mihi haec duo maximè docere, imperare *scilicet* et esse sub imperio. Quapropter equidem de his cogitans, in omnibus videre mihi videor hortamen ad obediendum efficacissimum id esse, si is qui dicto audiens est et laude et honore, contumax autem et ignominiâ et supplicio, afficiatur. Ad efficiendum sanè, inquit, ut necessitate *coactus* quis pareat, haec, fili, via est: verùm ad id quod hoc multò melius est, ut *nempè* ultrò pareant homines, alia via est magis compendiaris. Nam quemcunque existimant seipsis in iis *conficiendis* quae sibi sint utilia prudentiorem, huic homines libentissimè parent. Hoc autem ità se habere, cùm in multis aliis, tum certè in aegrotantibus licet animadvertere, qui libentissimo animo id praecepturos arcessunt quod faciendum sit; itidemque in mari, guber-

natoribus perquam libenter parent qui unà navigant; quos item arbitrentur aliqui meliùs quàm se vias nôsse, ab iis nè sint à tergo relictì totis viribus enituntur; cùm autem futurum putant uti ex obedientiâ detrimenti quid capiant, *tum* verò nec suppliciis admodùm cedere, nec donis excitari volunt. Neque enim dona quisquam suo damno libens accipit. Dicis tu, pater, ait, nihil ad hoc, ut *suos* quis obsequentes habeat, efficacius esse, quàm ut sibi subiectis prudentior videatur. Dico *id* equidem, inquit. At quo pacto, pater, possit aliquis opinionem ejusmodi de se quàm primùm exhibere? Nulla est, inquit, fili, via magis compendiarìa, quàm ut, quibus in rebus prudens videri volueris, in iis *reverà* prudens sis. Quòd si haec singulatim consideres, vera me dicere intelliges. Nam si, bonus agricola cùm non sis, bonus videri velis, vel eques, vel medicus, vel tibicèn, vel

προβ
τες
βέλ
τέτ
δὲ οἱ
ἔτε
δώρο
πὶ τ
Λέγ
μένοι
φρονι
Λέγ
πάτ
σα π
ἔφη,
βέλ
περὶ
περὶ
θῆ λέ
γεωργ
ἢ ἱατ

προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέον-
 τες πείθονται· καὶ ὅς γ' ἂν νομίζωσί τινες
 βέλτιον ἑαυτῶν ὁδὸς εἶδέναι, ὥς ἰχυρῶς
 τέτων ὅδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσιν· ὁπότε
 δὲ οἷονται πειθόμενοι κακόν τι λήψεσθαι,
 ὅτε ζημίαις πάνυ τι θέλουσιν εἶκειν, οὔτε
 δώροις ἐπαίρεσθαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ δῶρα ἐ-
 πὶ τῷ ἑαυτῷ κακῷ ἐκὼν ὅδεῖς λαμβάνει.
 Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, εἰς τὸ πειθο-
 μένους ἔχειν οὐδὲν εἶναι ἀνυσιμώτερον τῷ
 φρονιμώτερον δοκεῖν εἶναι τῶν ἀρχομένων.
 Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Καὶ πῶς δὴ τις, ὦ
 πάτερ, τοιαύτην δόξαν περὶ αὐτῷ τάχι-
 στα παραχέσθαι ἂν δύναιτο; Οὐκ ἔστιν,
 ἔφη, ὦ παῖ, συλλομωτέρα ὁδὸς περὶ ὧν ἂν
 βέλη δοκεῖν φρόνιμος εἶναι, ἢ τὸ γενέσθαι
 περὶ τέτων φρόνιμον. Καθ' ἓν δὲ ἕκαστον
 περὶ τέτων σκοπῶν, γνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀλη-
 θῇ λέγω. Ἦν γὰρ βέλη, μὴ ὧν ἀγαθὸς
 γεωργὸς, δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸς, ἢ ἵππευς,
 ἢ ἱατρὸς, ἢ αὐλητὴς, ἢ ἄλλ' ὅτιον, ἐννόει,

158 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

πόσα γε ἂν δέοι σε μηχανᾶσθαι, τῷ δο-
 κεῖν ἔνεκα. Καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν
 τέ σε πολλὰς, ὅπως δόξαν λάβης, καὶ κα-
 τασκευὰς καλὰς ἐφ' ἐκάσῳ αὐτῶν κτή-
 σαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκῶς εἴης ἂν, καὶ ὀ-
 λίγῳ ὑστερον, ὅπου ἂν πείραν δοίης, ἐξε-
 ληλεγμένος τ' ἂν εἴης, καὶ προσέτι ἀλα-
 ζὼν φαίνοιο. Φρόνιμος δὲ περὶ τῷ συνοί-
 σειν μέλλοντος πῶς ἂν τις τῷ ὄντι γένοι-
 το; Δηλονότι, ἔφη, ὦ παῦ, ὅσα μὲν ἐσι
 μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἂν, ὥσπερ τὰ
 τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε
 μαθητὰ, οὔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προ-
 νοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθα-
 νόμενος, φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης· ὅ,τι
 δὲ γνοίης βέλτιον ὃν πραχθῆναι, ἐπιμε-
 λόμενος ἂν τέττου ὥς ἂν πραχθείη. Καὶ
 γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τέττε, ἢ ἂν δέῃ, φρο-
 νιμωτέρου ἀνδρός, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ
 μέντοι ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχο-
 μένων (ὅπερ ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ

aliud quidpiam, quàm multa machinari tibi opus fuerit, ut *talis* videre, cogita. Et si quidem tum multis te ut laudent persuaferis, quò *hanc* de te opinionem excites, tum praeclaros ad horum quaelibet apparatus acquisiveris, jam *sic demùm* eris deceptor, et paulò post, ubi periculum *tui* feceris, in fraude deprehensus etiam eris, et praeterea vanus videberis. Prudens autem in eo quod profuturum est quo quispiam pacto reverà fiat? Nimirum si ea, inquit, fili, quaecunque discendo cognosci possunt, didiceris, quemadmodùm aciei instruendae artem *jam* didicisti: quaecunque verò, nec ab hominibus disci possunt, nec providentiâ humanâ prospici, *de iis* si per vaticinationem à diis certior factus fueris, caeteris prudentior eris: si *denique*, quòd ut fiat satius esse intellexeris, id ut fiat curam adhibueris. Id enim *faciendum* curare, quod *feri* oporteat, prudentioris est viri, quàm negligere. At verò ad conciliandam eorum quibus praesumus benevolentiam (quod quidem ego in

maximis duco) eadem *est* haud dubiè via, quâ *utendum est illi* qui ab amicis diligere cupiat. Dandam enim operam puto ut palàm sit beneficus. Sed hoc quidem, fili, difficile est, posse semper, quoscumque velit quispiam, beneficiis afficere: ut verò unà gaudere videatur, si quid eis prosperè eveniat, et unà dolere si quid adversi, et prompto esse animo dubiis eorum rebus unà succurrendis, et sollicitus nè quâ in re labantur, et studiosè providere nè infelici successe rem gerant, in his magis quodammodò oportet socium *te* praeberè. Jam verò in rebus gerendis, si per aestatem sint *gerendae*, oportet imperatorem palàm se solis maximè patientem exhibere; sin per hyemem, frigoris; et si laborandum sit, laborum: nam haec omnia ad conciliandum eorum quibus quis praesit amorem conducunt. Dicis tu, pater, inquit, oportere imperatorem omnia tolerantius pati quàm eos qui sunt sub *ejus* imperio. *Id* utique dico,

εἶνα
ὑπὸ
γὰρ
Ἀλλ
τὸ αὖ
λη· τ
ἀγαθ
νον, ἢ
μέμεν
βόμεν
ρώμεν
πως δ
ἐπὶ τῷ
τὸν ἄρ
φανερὸν
χρῆς· ἢ
τα γὰρ
ἀρχομε
φη, ὦ
πρὸς π
νων εἶνα
ΤΟΝ

εἶναι) δηλονότι ἡ αὐτὴ ὁδὸς, ἥπερ εἴ τις
 ὑπὸ τῶν φίλων σέργεσθαι ἐπιθυμοίη. Εὖ
 γὰρ οἶμαι δεῖν ποιῶντα φανερόν εἶναι.
 Ἀλλὰ τῷτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν,
 τὸ αἰεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν, ὅς ἂν τις ἐθέ-
 λῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνασθαι, ἢν τι
 ἀγαθὸν αὐτοῖς συμβαίῃ, καὶ συναχθόμε-
 νον, ἢν τι κακόν, καὶ συνεπικουρεῖν προθυ-
 μέμενον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφο-
 βόμενον μὴ τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πει-
 ρώμενον ὡς μὴ σφάλλωνται, ἐπὶ ταῦτά
 πως δεῖ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν. Καὶ
 ἐπὶ τῶν πράξεων δὲ, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι,
 τὸν ἄρχοντα δεῖ τῷ ἡλίῳ πλεονεκτῶντα
 φανερόν εἶναι· ἢν δὲ ἐν χειμῶνι, τῷ ψύ-
 χος· ἢν δὲ δέῃ μοχθεῖν, τῶν πόνων· πάν-
 τα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν
 ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔ-
 φη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερώτερον δεῖ
 πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομέ-
 νων εἶναι. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Θάρρει

μέντοι, ἔφη, ὦ παῦ· εὖ γὰρ ἴοθι τῆτο,
 ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι
 ἔχ' ὁμοίως ἀπλονται, ἄρχοντός τε ἀνδρὸς
 καὶ ἰδιώτης· ἀλλ' ἐπικυφίζει τίς ἡ τιμὴ τῆς
 πόνου τῷ ἄρχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἶδέναι,
 ὅτι ἐλανθάνει, ὅ,τι ἂν ποιοίη. Ὅποτε
 δέ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτή-
 δεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνοίεν τε, πονεῖν
 δὲ δύναντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἡ-
 σκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δ' ἔχοιεν πρὸς
 τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι
 αὐτοῖς ἡδίων εἴη τῷ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν ἤδη
 τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἂν τις σοι δοκοίη δια-
 γωνίζεσθαι βεβλόμενος πρὸς τῆς πολεμίας
 ὥς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλ-
 λοι γε πλεῖον ἔξειν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ' ἂν
 ὅσω οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι, καὶ
 τῆς ἐπομένης βελτίους ἔχειν, τόσω δ' ἂν
 μᾶλλον φυλαττοίμην· ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα,
 ἃ ἂν οἴώμεθα πλείους ἡμῖν ἄξια εἶναι,
 ταῦτα πειρώμεθα ὥς ἐν ἐχυρωτάτῳ πο-

inquit. Tu tamen, fili, ait, bono sis animo: certò enim hoc scias, labores eosdem similibus corporibus, imperatoris *scilicet* et privati, aequè graves non esse; sed ipse honos labores nonnihil leviores facit imperatori, et quòd intelligat, minimè latere, quicquid *ipse* agat. Ubi verò, pater, res necessarias jam habeant milites, rectè valeant, labores perferre possint, in bellicis artibus exercitati sint, et obnixè strenui videri cupiant, et *denique* facere imperata quàm detrectare ipsis sit jucundius, nonne jam tum sapere tibi quis videretur, si cum hoste quàm primùm conflagere vellet? *Ità* profectò, inquit, si quidem superiori conditione sit futurus: sin minùs, ego certè quanto et meliorem me esse existimaverim, et meliores mecum habere, tanto magis caverem: quemadmodùm et alia, quae à nobis plurimi aestimanda esse putemus, ut quàm maximè in tuto sint, operam damus. At

quâ potissimum ratione possit quis, pater, meliori esse quàm hostes conditione? Non herclè, inquit, non jam de levi, fili, neque simplici re percontaris: sed certò scias oportere eum qui praestaturus hoc sit, et insidiatorem esse, et mentis suae occultatorem, et fraudulentum, et veteratorem, et furem, et raptorem, et in quâvis re plus quàm hostes habendi appetentem. Et Cyrus ad ea ridens ait, Dii boni, qualem esse me virum, tu, pater, oportere dicis! Qualis, inquit, si fueris, fili, et justissimus sis et legum observantissimus. At quî fit, ait, ut, pueri cùm essemus et ephebi, his contraria nos doceretis? Immò, inquit, etiam nunc profectò, erga amicos *utique* et cives: hostes verò ut laedere possitis nonnè nôsti multas vos didicisse nequitias? Minimè equidem, pater, inquit. Cur ergò, ait *ille*, sagittare discebatis? Cur, jaculari? Cur,

εἶδο
μίων
μὰ Δ
ἐδ' ἀ
δεῖ τ
βελον
ἀπατ
ἐν πα
ὁ Κύρ
οἶον σ
γενέο
τατός
μήν, ἔ
τάναν
Δί', ἔ
καὶ πρὸς
λεμίσ
μανθάν
Οὐ δὴ
μήν, ἔφ
δ' ἐνεχα

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 165

εἶδαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολε-
 μίων πῶς ἂν τις δύναιτο μάλιστα; Οὐ
 μὰ Δί', ἔφη, ἔκέτι τῷτο φαῦλον, ὦ παῖ,
 ἢ δ' ἀπλῶν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴδῃ ὅτι
 δεῖ τὸν μέλλοντα τῷτο ποιήσῃν, καὶ ἐπί-
 βολον εἶναι, καὶ κρυφίνουιν, καὶ δολερὸν, καὶ
 ἀπατεῶνα, καὶ κλέπτην, καὶ ἄρπαγα, καὶ
 ἐν παντὶ πλεονέκην τῶν πολεμίων. Καὶ
 ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν, Ω Ἡράκλεις,
 οἶον σὺ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με
 γενέσθαι. Οἷος ἂν, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιο-
 τατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴης. Πῶς
 μὴν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς καὶ ἐφήβους
 τάναντία τέττων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ
 Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε, πρὸς τὰς φίλῃς τε
 καὶ πρὸς τὰς πολίτας· ὅπως δέ γε τὰς πο-
 λεμίαις δύνασθε κακῶς ποιεῖν, οὐκ οἶδα
 μαθάνοντας ὑμᾶς πολλὰς κακουργίας;
 Οὐ δῆτ' ἐγώ', ἔφη, ὦ πάτερ. Τίνος
 μὴν, ἔφη, ἐνεκα ἐμανθάνειε τοξεύειν; Τίνος
 δ' ἐνεκα, ἀκοντίζειν; Τίνος δ' ἐνεκα, δο-

166 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

λῶν ὥς ἀγρίους πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι;
 Τί δέ, ἐλάφους ποδάγρας καὶ ἀρπεδόνας;
 Τί δέ, λέεσι καὶ ἄρκτοις καὶ παρδάλεσιν οὐκ
 εἰς τὸ ἴσον καθιστάμενοι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ
 μετὰ πλεονεξίας τινὸς αἰεὶ ἐπειρᾶσθε ἀ-
 γωνίζεσθαι πρὸς αὐτά; Ἡ οὐ γινώσκεις
 ὅτι ταῦτα πάντα κακουργίαι τινές, καὶ
 ἀπάται, καὶ δολώσεις, καὶ πλεονεξίαι;
 Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, θηρίων γε
 ἀνθρώπων δὲ εἰ καὶ δόξαιμι βέλεσθαι ἐξα-
 παλῆσαι τινὰ, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμ-
 βάνων. Οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οἶμαι, ἔφη,
 ὅδ' ἀκοντίζειν ἄνθρωπον ἐπετρέπομεν ὑ-
 μῖν, ἀλλ' ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν ἐδιδάσκο-
 μεν· ἵνα γε νῦν μὲν μὴ κακουργοίητε τῶς
 φίλῃς, εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύνα-
 σθαι καὶ ἀνθρώπων σοχάζεσθαι. Καὶ ἐξα-
 πατᾶν δὲ καὶ πλεονεκτεῖν ἔκ ἐν ἀνθρώποις
 ἐπαιδεύομεν ὑμᾶς, ἀλλ' ἐν θηρίοις, ἵνα
 μηδ' ἐν τέτοις τῶς φίλους βλάπτωιτε· εἰ
 δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, μηδὲ τέτων ἀ-

fues agrestes retibus et foveis fallendo
 captare? Cur, cervos pedicis et laqueis?
 Cur cum leonibus et ursis et pardis non
 aequo marte pugnabatis, sed aliquâ sem-
 per conditione superiori adversùs hæce
feras certare nitebamini? Annon ani-
 madvertis hæc omnia nequitias esse, et
 fraudes, et dolos, et melioris conditionis
 captationes? *Sunt* herclè, inquit Cyrus,
 adversùs *feras* quidem; at hominum
 quenquam si modò decipere velle vider-
 rer, multas *me* plagas accipere *solitum*
 novi. Neque enim sagittis, opinor, *pater*
 inquit, neque jaculo hominem vobis fe-
 rire permisimus, sed scopum petere do-
 cebamus; non quidem ut in praesens no-
 ceretis amicis, verùm si quando bellum
 obortum sit, etiam homines ictu certo fe-
 rire possetis. Atque adeò fallaciis uten-
 di et meliorem aliquam conditionem prae-
 riendi ratione non in hominibus vos in-
 stituimus, sed in feris, nec his *quidem ar-*
tibus ut amicos laederetis; at siquandò
 bellum sit obortum, neque in his inexter-

citati effetis. Atqui, pater, inquit, si utraque scitu sunt utilia, tam benè quàm malè facere hominibus, haec etiam utraque erant in hominibus docenda. Fertur utique, fili, ait *ille*, tempore majorum nostrorum virum quendam fuisse puero-
rum magistrum, qui nimirum justitiam pueros doceret, quemadmodùm tu quoque jubes, et injustitiam; non mentiri, et mentiri; non fallere, et fallere; non calumniari, et calumniari; non *aliis* prae-
ripere commodum, et praeripere. Distinguebat etiam quaenam horum erga amicos, quae adversùs inimicos facienda essent: atque adeò progressus ulteriùs haec docebat, amicos decipere, *ipsorum* bono quidem, justum esse; et amicorum res, *ipsorum* quidem bono, furari. Haec qui docebat pueros ad ea inter se facienda exercuerit etiam necesse erat; quemadmodùm et in luctâ circumveniendi rationem Graecos docere aiunt, atque etiam

γύμ
εἶπε
εὐ τ
σκε
ΑΛ
μετ
δάσ
τὸς
σὺ
χὺ
τᾶ
μὴ
δὲ
κα
τα
εἶν
π
τα
ἦν
εἶν
διδ

γύμναστοι εἴητε· Οὐκῆν, ἔφη, ὦ πάτερ,
εἴπερ χρήσιμά ἐστιν ἀμφοτέρ' ἐπίσασθαι,
εὖ τε ποιεῖν καὶ κακῶς ἀνθρώπους, καὶ διδά-
σκειν ἀμφοτέρα ταῦτα ἔδει ἐν ἀνθρώποις.
Ἀλλὰ λέγεται, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπὶ τῶν ἡ-
μετέρων προγόνων γενέσθαι ποτὲ ἀνὴρ δι-
δάσκαλος τῶν παῖδων, ὃς ἐδίδασκεν ἄρα
τὸς παῖδας τὴν τε δικαιοσύνην, ὥσπερ καὶ
σὺ κελεύεις, καὶ ἀδικίαν· μὴ ψεύδεσθαι,
καὶ ψεύδεσθαι· καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, καὶ ἐξαπα-
τᾶν· καὶ μὴ διαβάλλειν, καὶ διαβάλλειν· καὶ
μὴ πλεονεκτεῖν, καὶ πλεονεκτεῖν. Διώριζε
δὲ τῶν αὐτῶν ἃ τε πρὸς τοὺς φίλους ποιητέον ἦν,
καὶ ἃ πρὸς τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἔτι δὲ προβάς
ταῦτα ἐδίδασκεν, ὥς τοὺς φίλους δίκαιον
εἶη ἐξαπατᾶν, ἐπὶ γε ἀγαθῷ· καὶ κλέ-
πειν τὰ τῶν φίλων, ἐπὶ γε ἀγαθῷ. Καὶ
ταῦτα διδάσκοντα ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν
ἦν πρὸς ἀλλήλους τοὺς παῖδας ταῦτα ποι-
εῖν· ὥσπερ καὶ ἐν πάλη φασὶ τοὺς Ἕλληνας
διδάσκειν ἐξαπατᾶν, καὶ γυμνάζειν δὲ τοὺς

170 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄.

παῖδας πρὸς ἀλλήλους τῷτο δύνασθαι ποι-
εῖν. Γενόμενοι ἔν τινες οὕτως εὐφυεῖς καὶ
πρὸς τὸ εὖ ἑξαπαλᾶν, καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεο-
νεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖν ἔκ
ἀφυεῖς ὄντες, ἔκ ἀπείχοντο ἑδ' ἀπὸ τῶν
φίλων, τὸ μὴ οὐχὶ πλεονεκτεῖν αὐτῶν
πειρᾶσθαι. Εγένετο ἔν ἐκ τέττα ρήτρα,
ἧ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἀπλῶς διδάσκειν
τὰς παῖδας, ὥσπερ τὰς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς
αὐτὰς διδάσκομεν ἀληθεύειν, καὶ μὴ ἑξαπα-
τᾶν, μηδὲ κλέπειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν· εἰ
δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶεν, κολάζειν· ὅπως
σὺν τοις τῷ ἔθει ἑθιοῦντες, πραότεροι πο-
λῖται γένοιντο. Επεὶ δὲ ἔχοιεν τὴν ἡλι-
κίαν, ἥνπερ σὺ νῦν ἔχεις ἤδη, καὶ τὰ πρὸς
τὰς πολεμίους νόμιμα ἐδόκει ἀσφαλὲς εἶ-
ναι διδάσκειν. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι ἐξενεχθῆ-
ναι δοκεῖτε πρὸς τὸ ἄγριοι πολῖται γε-
νέσθαι, ἐν τῷ αἰδεῖσθαι ἀλλήλους συντε-
θραμμένοι· ὥσπερ γε καὶ περὶ ἀφροδισίων
αὐ διαλεγόμεθα πρὸς τὰς ἄγαν νέους, ἵνα

exercere pueros ut inter se hoc facere possint. Itaque cùm nonnulli naturâ essent ingeniosi et ad scitè decipiendum, et ad *aliis* aliquid scitè praeripiendum, ac fortassè etiam ad lucrandi studium non inepti essent, nec ab amicis quidem abstinebant, quò minùs eis aliquid praeripere conarentur. Factum est igitur indè decretum, quo nunc etiam utimur, ut simpliciter docerentur pueri, quemadmodùm servos docemus erga nos veraces esse, et non fallaciis uti, nec furari, nec quidquam *alicui* plus habendi desiderio eripere: si *quid* autem contra haec facerent, ut castigarentur; quò *nimirum* mansuetiores, his moribus adfuefacti, cives existerent. At postquam eâ essent aetate, quâ tu jam nunc es, *tunc sanè* iis et jura adversùs hostes *servanda* tutò tradi posse putabant. Non enim ampliùs eò esse ferri posse videmini, ut cives feri evadatis, cùm *ità* simul nutriti et educati estis, ut vos mutuò revereamini: sicuti de rebus venereis ad valdè juvenes verba non

facimus, nè accedente ad vehementem eorum libidinem audaciâ, immodicè huic *libidini* indulgeant juvenes. Ità profectò, inquit *Cyrus* : quapropter me, ceu ferò accedentem ad discendum rationes illas praeripiendi commoditates, pater, docere, si quid habes, nè recusato, quò ego meliori sim, quàm hostes, conditione. Igitur enitere inquit, quantum potes, ut cum tuis instructis hostes non instructos deprehendas; et cum armatis, inermes; et cum vigilantibus, dormientes; et abs te conspectos, cùm ipsi te non videant; et ut difficultatibus locorum impeditos, ipse in loco munito constitutus, excipias. Et quonam modo pater, inquit, possit aliquis hostes in hujusmodi erroribus deprehendere? Quoniam, fili, ait, multa talia cùm vobis tum hostibus accidere necesse est. Nam utrosque cibum sumere necesse est, utrosque etiam somnum capere, ac manè ad *factu* necessaria simul ferè omnibus secedendum est; et viis, qualescunque

μὴ
διο
Χρ
ὁ
ὦ
ἔ
Μη
ΤΕΤ
ΝΕΙΝ
πλ
νερ
καί
ρυμ
ἐφ
τας
ΟΤ
νάγ
χε
φοτ
θεν
ἀπο

μὴ πρὸς τῇ ἰχυρᾷ ἐπιθυμία αὐτοῖς ῥα-
 διουργίας προσγενομένης, ἀμέτρως αὐτῇ
 χρῶντο οἱ νέοι. Νὴ Δί', ἔφη· ὥς τοίνυν
 ὀψιμαθῇ με ὄντα τέτων τῶν πλεονεξιῶν,
 ὦ πάτερ, μὴ φείδῃς, εἴ τι ἔχεις, διδάσκειν
 ὅπως πλεονεκτήσω ἐγὼ τῶν πολεμίων.
 Μηχανῶ τοίνυν, ἔφη, ὁπόση ἐστὶ δύναμις,
 τεταγμένοις τοῖς σαυτῷ ἀτάκτως λαμβά-
 νειν τὰς πολεμίους· καὶ ὠπλισμένοις, ἀό-
 πλους· καὶ ἐγρηγορόσι, καθεύδοντας· καὶ φα-
 νεράς σοι ὄντας, ἀφανῆς ὧν αὐτὸς ἐκείνοις·
 καὶ ἐν δυσχωρίαις αὐτὰς γιγνομένους, ἐν ἐ-
 ρυμνῷ αὐτὸς ὧν, ὑποδέξῃ. Καὶ πῶς ἂν,
 ἔφη, τίς τοιαῦτα, ὦ πάτερ, ἀμαρτάνον-
 τας δύναιτο ἂν τὰς πολεμίους λαμβάνειν;
 Ὅτι, ἔφη, ὦ παῖ, πολλὰ μὲν τέτων ἀ-
 νάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς καὶ τὰς πολεμίους πά-
 χειν. Σιτοποιεῖσθαι τε γὰρ ἀνάγκη ἀμ-
 φοτέρους, κοιμᾶσθαι τε ἀμφοτέρους, καὶ ἔω-
 θεν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα χεδὸν ἅμα πάντας
 ἀποχωρεῖν δεῖσθαι· καὶ ταῖς ὁδοῖς, ὁποῖαι

ἂν ὦσι, τοιαύταις ἀνάγκῃ χρῆσθαι· ἂ
 χρή σε πάντα κατανοῶντα, ἐν ᾧ μὲν ἂν
 ὑμᾶς γινώσκῃς ἀδυνεσάτους γιγνομένους,
 ἐν τῷ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾧ δ' ἂν
 τῆς πολέμιους αἰσάνῃ εὐχειρωτοτάτους
 γιγνομένους, ἐν τῷ μάλιστα ἐπιτίθεσθαι.
 Πότερον δ', ἔφη ὁ Κῦρος, ἐν τέτοις μόνον
 ἐστὶ πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις τισί; Καὶ
 πολὺ γε μᾶλλον, ἔφη, ὦ παῦ· ἐν τέτοις
 μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες ἰσχυρὰς
 φυλακὰς ποιοῦνται, εἰδότες ὅτι δέονται.
 Οἱ δ' ἑξαπατῶνες τῆς πολέμιους δυνάμει,
 καὶ θαρσῆσαι ποιήσαντες, ἀφυλάκτους λαμ-
 βάνειν· καὶ διώξαι παραδόντες ἑαυτοὺς, ἀτά-
 κτως ποιῆσαι· καὶ ἐς δυσχωρίαν φυγῇ ὑπαγα-
 γόντες, ἐνλαῶθα ἐπιτίθεσθαι. Δεῖ δέ, ἔφη,
 ὦ παῦ, φιλομαθῆ σε τέτων πάντων ὄντα,
 ἔχ, οἷς ἂν μάθοις τέτοις μόνοις χρῆσθαι,
 ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιητὴν εἶναι τῶν πρὸς
 τῆς πολέμιους μηχανημάτων· ὥσπερ καὶ οἱ
 μῦσικοι ἔχ, οἷς ἂν μάθῃσι, τέτοις μόνον

fuerint, talibus uti necesse est: quae te omnia considerantem oportet, ubi quidem vos maximè imbecillos esse animadvertaris, ibi summâ cautione uti; ubi verò posse senferis hostes facillimè opprimi, ibi potissimum eos adoriri. Num verò in his duntaxat, ait Cyrus, meliori esse conditione licet, an etiam in quibusdam aliis? *In aliis*, et sanè multò magis, inquit, filii: nam in his quidem plerumque omnes cautiones adhibent accuratas, quippe quas necessarias esse intelligant. Qui verò hostibus fallendis operam dant, possunt *eos*, et injectâ fiduciâ, incautos opprimere; et concessâ se insequendi facultate, eorum ordines perturbare; et cùm fugâ *simulatâ* paulatim in difficilia loca perduxerint, ibi aggredi. Oportet autem te, filii, inquit, qui haec omnia discendo callere cupis, non, quaecunque didiceris, his solis uti, sed ipsum etiam machinationum esse adversus hostes opificem: quemadmodum et musici non iis tantum, quos

didicere, modis utuntur, sed alios etiam facere conantur. Ac vehementer quidem cum in muscis quae nova sunt et florida probantur, tum verò multò magis in rebus bellicis novae machinationes laudantur: hae enim facilius hostes decipere possunt. Quòd si tu quidem, fili, ait, nihil aliud in homines transferas, quàm eas molitiones quas vel adversùs bestias minutas admodum excogitabas, nonne *te* inquit, plurimùm in rationibus, quibus hoste superior evadas, inveniendis profecturum putas? Nam tu quidem hyeme surgens saevissimâ, ad *captandas* aves noctu ire solebas; et priusquàm aves se commoverent, *jam* eis erant abs te posita in hunc finem retia, et quem moveras locus erat immoto persimilis: *quaedam* autem tibi aves erant *itâ* edoctae, ut tuis quidem commodis servirent, sui verò generis aves in fraudem pellicerent: ipse in insidiis *itâ* te abdebas, ut illas tu quidem cerneret, ab illis verò cerni non posses: curam etiam adhibuisti, ut volucres prius

χρῶ
ποιε
κῶις
κὶ ἐν
μηχ
λον
Εἰ δὲ
τενέγ
ἄς κὶ
νῶ, ο
τῆς
μὲν γ
χειμ
πρὶν
ἐπὶ τ
μένον
θες δὲ
συμφ
ὄρνιθα
τε ὄρ
τῶν

χρῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέλη πειρῶνται
 ποιεῖν. Καὶ σφόδρα μὲν καὶ ἐν τοῖς μουσι-
 κοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθηρὰ εὐδοκιμεῖ, πολὺ δὲ
 καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ καινὰ
 μηχανήματα εὐδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλ-
 λον καὶ ἐξαπατᾶν δύναται τὰς πολεμίους.
 Εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο με-
 τετέγκοις ἐπ' ἀνθρώπους, ἢ τὰς μηχανάς,
 αἷς καὶ πάνυ ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηρίοις ἐμηχα-
 νῶ, οὐκ οἶει ἂν, ἔφη, πρόσω πάνυ ἐλάσαι
 τῆς πρὸς τὰς πολεμίους πλεονεξίας; Σὺ
 μὲν γὰρ ἐπὶ τὰς ὀρνίθας ἐν τῷ ἰχυροτάτῳ
 χειμῶνι ἀνισάμενος, ἐπορεύς νυκτός· καὶ
 πρὶν κινεῖσθαι τὰς ὀρνίθας ἐπεποίηντό σοι
 ἐπὶ τέτῳ αἱ πάγαι αὐταῖς, καὶ τὸ κεκινη-
 μένον χωρίον ἐξείκατο τῷ ἀκινήτῳ· ὀρνι-
 θες δὲ ἐπεπαίδευοντό σοι, ὥστε σοὶ μὲν τὰ
 συμφέροντα ὑπηρετεῖν, τὰς δὲ ὁμοφύλους
 ὀρνίθας ἐξαπατᾶν· αὐτὸς δὲ ἐνήδρευες, ὥς-
 τε ὄρᾶν μὲν αὐτάς, μὴ ὄρᾶσθαι δὲ ὑπ' αὐ-
 τῶν· εἶχες δ' ἐπιμέλειαν τῆ φθάνειν ἔλ-

178 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α΄

κων τὰ πετεινὰ πρὸ τῆ φυγεῖν. Πρὸς δ' αὖ τὸν λαγὼ, ὅτι μὲν ἐν σκότει νέμειαι, τὴν δ' ἡμέραν ἀποδιδράσκει, κύνας ἔτρεφες, αἱ τῇ ὁσμῇ αὐτὸν ἀνεύρισκον. Ὅτι δὲ ταχὺ ἔφευγεν, ἐπεὶ εὗρεθείη, ἄλλας κύνας εἵχες ἐπιετηδευμένας πρὸς τὸ καταπόδας αἰρεῖν. Εἰ δὲ καὶ ταύτας ἀποφύγοιεν, τὲς πόρυς αὐτῶν ἐκμανθάνων, καὶ πρὸς οἷα χωρία φεύγειν αἰρῶνται οἱ λαγῶ, ἐν τούτοις τὰ δίκτυα δυσόρατα ἐνεπετάννυες, ἵνα ἐν τῷ σφόδρα φεύγειν, αὐτὸς ἐαυτὸν, ἐμπίπλων, ἐνέδω. Τῆ δὲ μηδ' ἐντεῦθεν διαφεύγειν, σκοπὸς τῆ γιγνομένη καθίσης, οἱ ἐγγύθεν τὰχὺ ἔμελλον ἐπιγενήσεσθαι· καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὅπισθεν κραυγῇ οὐδὲν ὑπεριζήσῃ τῆ λαγῶ βοῶν, ἐξέπληττες αὐτὸν, ὥστε ἀφρόνως ἀλίσκεσθαι· τὲς δὲ ἔμπροσθεν σιγᾷ διδάζας ἐνεδρεύοντας, λανθάνειν ἐποίεις. Ὡς περ δὲ προεῖπον, εἰ τοιαῦτα ἐθελήσῃς καὶ ἐπὶ τὲς ἀνθρώπους μηχανᾶσθαι, οὐκ οἶδ'

trahendo anteverteres, quàm fugerent. Rursùs autem adversùs leporem, quòd is in tenebris pastum quaerat, interdium verò fugit, canes alebas, quae eum odoratu investigarent. Quoniam verò, postquam fuerit inventus, celeriter in fugam se conjiceret, canes alias habebas ad *eum* vestigiis persequendo capiendum institutas. Quòd si et has effugerent lepores edoctus eorum meatus, et ad quae potissimum loca fugere soleant, in illis retia visu difficilia tendebas, ut dum concitatè fugeret, illapsus *in ea lepus* ipse se *in ea* indueret. Atque uti nè hinc etiam aufugeret, speculatores ejus quod accideret constituebas, qui è propinquo celeriter adcurrento supervenirent *illi*: et tu quidem ipse à tergo clamorem ad leporem usque pervenientem tollens, *ita* territabas eum, ut improvidè *procurrens* caperetur: eos autem, quos ab anteriori parte in insidiis collocatos silere jusseras, latere faciebas. Quamobrem, ut aiebam antea, si hujusmodi quaedam adversus homines etiam moliri volueris, haud e-

quidem scio, an ullum ex hostibus *superstitem* relicturus sis. Quòd si aliquando necessitas obveniat, ut et in aequo campi, et Marte aperto, et armatis utrisque praelium conferendum sit, in hoc certè, fili, rerum statu, adjumenta quibus superiores evadamus, multò antè comparata, plurimùm valent. Haec autem esse dico, cum corpora militum probè fuerint exercitata, animique probè exacuti sint, et militares artes probè excultae. Praetereà hoc etiam certò scias necesse est, quoscunque censeas aequum esse tibi parere, eos item omnes existimatuos aequum esse, ut tu rebus eorum consulas. Nunquam igitur curam abjicias, sed noctu provideas quid subiectos imperio tuo facere velis, ubi dies advenit; interdium verò, quo pacto se res nocturnae quàm optimè sint habiturae. Quà verò ratione oporteat exercitum ad pugnam instruere, quo pacto vel interdium vel noctu, vel per angustas vel latas, vel per montosas vel campestres vias ducere: quo pacto metari castra, quo

ἔγω
Hv
ἰσορ
v85
τοῖς
σκε
Ta
5ρα
ἦ, ε
πολ
Εὐ
ἀν ἀ
τες
Μηδ
μὲν
ἀρχ
δὲ ἡμ
ἔξει.
5ρατ
ἦ 5εν
δινὰς.

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 181

ἔγωγε εἴ τινα λίποις ἂν τῶν πολεμίων.
 Ἦν δέ ποτε ἄρα ἀνάγκη γένηται καὶ ἐν τῷ
 ἰσοπέδῳ, καὶ ἐκ τῆς ἐμφανῆς, καὶ ὥπλισμέ-
 νος ἀμφοτέρους μάχην συνάπλιν, ἐν τῷ
 τοιάτῳ δὴ, ὧ παῖ, αἱ ἐκ πολλῶν παρε-
 σκευασμέναί πλεονεξίαι μέγα δύνανται.
 Ταύτας δὲ ἐγὼ λέγω εἶναι, ὅταν τῶν
 στρατιωτῶν εὖ μὲν τὰ σώματα ἡσκημένα
 ᾖ, εὖ δὲ αἱ ψυχαὶ τεθηγμέναι, εὖ δὲ αἱ
 πολεμικαὶ τέχναι μεμελετημέναι ᾖσιν.
 Εὖ δὲ χρὴ καὶ τῆτο εἰδέναι, ὅτι ὁπόσους
 ἂν ἀξιόις σοι πείθεσθαι, καὶ ἐκεῖνοι πάν-
 τες ἀξιώσουσί σε πρὸ ἑαυτῶν βεβλῦεσθαι.
 Μηδέποτε ἔν ἀφροντίστως ἔχε, ἀλλὰ τῆς
 μὲν νυκτὸς προσκόπει τί σοι ποιήσουσιν οἱ
 ἀρχόμενοι, ἐπειδὴν ἡμέρα γένηται· τῆς
 δὲ ἡμέρας, ὅπως τὰ εἰς νύκτα κάλλιστα
 ἔξει. Ὅπως δὲ χρὴ τάσσειν εἰς μάχην
 στρατιάν, ἢ ὅπως ἄγειν ἡμέρας ἢ νυκτὸς,
 ἢ σενὰς ἢ πλατείας ὁδούς, ἢ ὄρεινὰς ἢ πε-
 δινὰς· ἢ ὅπως στρατοπεδεύεσθαι, ἢ ὅπως

182 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

φυλακὰς νυκτερινὰς ἢ καὶ ἡμερινὰς καθιστά-
 ναι, ἢ ὅπως πρὸς πολεμίους προσάγειν, ἢ
 ἀπάγειν ἀπὸ πολέμων, ἢ ὅπως παρὰ
 πόλιν πολεμίαν ἄγειν, ἢ ὅπως πρὸς τεί-
 χος ἄγειν ἢ ἀπάγειν, ἢ ὅπως νάπας ἢ
 ποταμὸς διαβαίνειν, ἢ ὅπως ἱππικὸν φυ-
 λάττειν, ἢ ὅπως ἀκοντιστὰς ἢ τοξότας
 καὶ εἴ γε δὴ σοι κατὰ κέρας ἄγοντι οἱ πο-
 λέμιοι ἐπιφανεῖν, πῶς χρὴ ἀνλκαθιστά-
 ναι· καὶ εἴ σοι ἐπὶ φάλαγγος ἄγοντι ἄλ-
 λοθέν ποθεν οἱ πολέμιοι φανεῖν, ἢ κατὰ
 πρόσωπον, ὅπως χρὴ ἀντιπαράγειν· ἢ ὅ-
 πως τὰ τῶν πολέμων ἂν τις μάλισ-
 αῖθάνοιτο, ἢ ὅπως τὰ σὰ ἤκιστα οἱ πο-
 λέμιοι εἶδεῖν· ταῦτα δὲ πάντα τί ἂν ἐ-
 γὼ λέγοιμί σοι; Ὅσα τε γὰρ ἐγὼ ἤδην,
 πολλάκις ἀκήκοας· ἄλλως τε εἴ τις ἐδό-
 κει τὶ τέτων ἐπίσασθαι, οὐδενὸς αὐτῶν
 ἡμέληκας, ἐδ' ἀδαῆς γεγένηται. Δεῖ ἔν
 πρὸς τὰ συμβαίνειν, οἶμαι, τέτοις χρῆ-
 σθαι, ὁποίοις ἂν σοι ἀεὶ συμφέρειν τέτων

pacto nocturnas diurnasve excubias con-
 stituere, quo pacto ad hostes accedere
 vel ab hostibus recedere, quo pacto
 propter urbem hostilem iter facere, quo
 pacto *exercitum* ad murum adducere vel
 abducere, quo pacto saltus vel fluvios
 transire, quo pacto à copiis equestribus
 vel à jaculatoribus vel à sagittariis cave-
 re: et si quidem tibi *exercitum* in cor-
 nua explicatum ducenti se ostendant ho-
 stes, quâ ratione eis sit obsistendum; et
 si tibi *eum* phalangis in morem instruc-
 tum ducenti ex aliâ quâvis parte, quàm
 à fronte, appareant, quo pacto ducendus
 sit in eos exercitus: quâ quis ratione
 possit quid hostes rerum agant cognos-
 cere, vel tu quid instituas hostes mini-
 mè sciant: haec, *inquam*, omnia quid e-
 go tibi commemorè? Nam et quae-
 cunque ego noveram, audisti saepius;
 et praeterea si qui horum aliquid calle-
 re videbantur, eorum neminem negle-
 xisti, nec imperitus evasisti. Quapropter
 ad *quaelibet*, opinor, eventa his uti o-
 portet *monitis*, quaecunque ex iis tibi
 quovis tempore ex usu potissimùm fore

videbuntur. Haec etiam ex me, fili, maximi *sane* momenti discito: nunquam vel ipse *solus*, vel cum exercitu, contrà quàm sacra monent et auguria, periculum adieris; *illud* cogitans, homines conjecturis nixos res gerendas fuscipere, et planè nescios esse undè boni aliquid sit ipsis eventurum. Id quod ex ipsis rerum eventibus intelligas licet. Multi enim iique sapientissimi habiti, civitatibus persuaferunt, ut bellum adversùs eos moverent, a quibus illi, qui *alios* invadere persuasi fuerant, sunt deleti. Multi multos et privatos homines et respublicas ad majora provexerunt, à quibus promotis gravissima mala passi sunt. Multi, cùm eos, quibus amicis uti poterant, collatis *in ipsos* et acceptis beneficiis, servorum quàm amicorum loco habere maluerint, iisdem poenas dedère. Multi vitâ jucundâ cum partis *alicujus* possessione *conjunctâ* non contenti, cùm omnia suam in potestatem redigere cuperent, idcirco iis etiam quae possidebant exciderunt: multi *denique* aurum tan-

δοκῶ
τὰ
ἐν σ
κινδ
αἶρο
ἔδεν
Γνο
Πολ
ταῦ
λεμ
πει
λοι
πόλ
κα ἔ
χρη
τοῖς
χρη
Πολ
χου
των
ἀπέ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'. 185

δοκῇ. Μάθε δέ με, ὦ παῦ, καὶ τάδε, ἔφη,
τὰ μέγιστα· παρὰ γὰρ ἱερὰ καὶ οἰωνὸς μήτ'
ἐν σαυτῷ μηδέποτε, μηδ' ἐν τῇ στρατιᾷ,
κινδυνεύσης· κατανοῶν, ὡς ἄνθρωποι μὲν
αἰροῦνται πράξεις εἰκάζοντες, εἰδότες δὲ
ὅδεν ἀπὸ ποίας ἔσαι αὐτοῖς τὰγαθόν.
Γνοίης δ' ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν γιγνομένων.
Πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη πόλεις ἐπεισαν, καὶ
ταῦτα οἱ δοκῶντες σοφώτατοι εἶναι, πό-
λεμον ἄραθαι πρὸς τέττας, ὑφ' ὧν οἱ
πειθόμεντοι ἐπιθέσθαι ἀπώλοντο. Πολ-
λοὶ δὲ πολλὰς ἠΰξησαν ἤδη καὶ ἰδιώτας καὶ
πόλεις, ὑφ' ὧν αὐξηθέντων τὰ μέγιστα κα-
κὰ ἔπαθον. Πολλοὶ δὲ, οἷς ἔξῃν φίλοις
χρῆσθαι, καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάχειν, τέ-
τοις δέλοις μᾶλλον βουλευθέντες ἢ φίλοις
χρῆσθαι, ὑπ' αὐτῶν τέτων δίκην ἔδοσαν.
Πολλοῖς δ' ἔκ ἡρκεσεν αὐτοῖς τὸ μέρος ἔ-
χουσι ζῆν ἡδέως, ἐπιθυμήσαντες δὲ πάν-
των κύριοι εἶναι, διὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον
ἀπέτυχον· πολλοὶ δὲ τὸν πολύευκτον

186 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Α'.

χρυσὸν κτησάμενοι, διὰ τῆτον ἀπώλοντο.
 Οὕτως ἢ γε ἀνθρωπίνη σοφία ἐδὲν μάλ-
 λον οἶδε τὸ ἄριστον αἰρεῖσθαι, ἢ εἰ κληρέ-
 μενος, ὅ,τι λάχοι, τῆτό τις πράττοι.
 Θεοὶ δέ, ὦ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα ἴσασι,
 τὰ γεγενημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὅ,τι ἐξ ἐ-
 κάσθ αὐτῶν ἀποδῆσεται· καὶ τῶν συμβε-
 λευομένων ἀνθρώπων οἷς ἂν ἴλεω ᾧσι, προ-
 σημαίνουσιν ἅ τε χρεὴ ποιεῖν, καὶ ἅ ἔχρεῃ.
 Εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐθέλῃσι συμβελεύειν, οὐ-
 δὲν θαυμαστόν· ἔ γάρ ἀνάγκη αὐτοῖς ἔσιν,
 ὧν ἂν μὴ θέλωσιν, ἐπιμελεῖσθαι.

CYRI INSTIT. I. 187

topere votis *omnium* expetitur adepti,
ob hoc *ipsum* periêre. Itaque humana
quidem sapientia nihilo magis quod op-
timum est deligere novit, quàm si quis
fortibus ductis, hoc agat, quod ei sorte
obtigerit. Verùm dii, fili, immortales
omnia nôrunt, praeterita, et praesentia,
et quis singulorum futurus sit exitus:
et hominibus *eos* consulentibus, quibus
quidem sunt propitii, quae suscipienda
vel non suscipienda sint, ante significant.
At non omnibus eos consulere velle,
minimè mirum *videri debet*; neque e-
nim necessitate sunt coacti illorum cu-
ram gerere, quos *benevolentia sua com-
plecti* nolint.

X

П

X E

I

I

ΧΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β΄.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER SECUNDUS.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β'.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο διαλεγόμενοι μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀετὸς δεξιὸς φανεὶς προηγίτο, προσευζάμενοι θεοῖς καὶ ἡρώσι, τοῖς Περσίδα γῆν κατέχουσιν, Ἰλεως καὶ εὐμενεῖς πέμπειν σφᾶς, ὅτῳ διέβαινον τὰ ὄρια. Ἐπειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὐτοῖς θεοῖς, τοῖς Μηδῖαν γῆν κατέχουσιν, Ἰλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτάς. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ὥσπερ εἰκὸς, ὁ μὲν πατὴρ πάλιν εἰς Πέρσας ἀπῆει, Κῦρος δὲ εἰς Μήδους πρὸς Κυαζάρην ἐπορεύετο. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κῦρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαζάρην, πρῶτον μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἡσπάσαντο ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἤρξατο τὸν Κῦρον ὁ Κυα-

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER SECUNDUS.

AC talia quidem differentes Persidis usque fines pervenere: cum autem aquila dextra iis visa praecederet, deos et heroas precati terrae Persidis praesides, ut se propitii benigne dimitterent, fines ita *demum* transierunt. Postquam vero transiissent, rursus deos precati sunt Medicae terrae praesides, uti se propitii benigne exciperent. His peractis, mutuò se complexi, ut par erat, ad Persas pater rursus revertebat, Cyrus in Mediam ad Cyaxarem proficiscebatur. Cum autem ad Cyaxarem Medorum in regione pervenisset Cyrus, primum se, ut par erat, mutuò complexi salutârunt: deindè Cyrum interrogabat Cyaxares,

quantum exercitum duceret. *Cyrus* autem, triginta quidem millia, inquit, qui et antehac mercede conducti ad vos venire consueverunt: *praeter hos* ex eorum etiam ordine qui ὁμότιμοι vocantur qui nullo unquam tempore *domo* sunt egressi, alii *quidam* adveniunt. Quàm multi? ait *Cyaxares*. Numerus *sanè* te, inquit *Cyrus*, cùm *eum* audieris, non admodum delectabit; verùm illud tecum reputes *velim*, paucos hosce, qui ὁμότιμοι appellantur, in caeteros Persas, multi sint licèt, facilè imperium obtinere. Verùm, inquit, numquid iis tibi opus est? an sine causâ timuisti, neque veniunt hostes? Immò *veniunt* illi profectò, ait, et multi quidem. Quî hoc constat? Quòd cùm multi, inquit, indè veniant, alius alio modo, omnes *tamen* eadem referunt. Est ergò nobis cum viris certandum. *Id* utique *poscit* necessitas, ait *Cyaxares*. Cur igitur, inquit *Cyrus*, non mihi dixisti, si nòsti, et hostium copiae, quae adveniunt, quantaе sint, et item nostrae? ut cognitis ambabus, quo pacto optimè bellum geramus, pro earum ra-

ἐξάρη
ἐφῆ,
των
τῶν
τῶν
αἰζάρη
ρος, α
ησον,
καλέρ
σῶν ῥ
αὐτῶ
ἐκ ἐρ
λοι γ
πολλα
τρόπον
σέον α
γάρ, ἡ
τὴν δύ
ση τις
τέραν
ταῦτα
το

ξάρης, πόσον τι ἄγοιτο σφάτευμα. Ὁ δὲ ἔφη, τρισμυρίας μὲν, οἳ καὶ πρόσθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μισθοφόροι· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ὑδεπώποτε ἐξελθόντων προέρχοντα τῶν ὁμοτίμων. Πόσοι τινές; ἔφη ὁ Κυζάρης. Οὐκ ἂν ὁ ἀριθμός σε, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκέσаницα εὐφρανεῖ· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐννόησον, ὅτι ὀλίγοι ὄντες οὗτοι οἱ ὁμότιμοι καλῶμενοι πολλῶν ὄντων τῶν ἄλλων Περσῶν ῥαδίως ἀρχουσιν. Αὐτὰρ, ἔφη, δέη τι αὐτῶν; ἢ μάτην ἐφοβήθης, οἳ δὲ πολέμιοι ἐκ ἐρχοῖναι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τοῦτο σαφές; Ὅτι, ἔφη, πολλοὶ ἦκοντες αὐτόθεν, ἄλλος ἄλλον τρόπον, πάντες ταυτὰ λέγουσιν. Αἰγωνίσσον ἄρα ἡμῖν πρὸς τὰς ἀνδρας. Ανάγκη γάρ, ἔφη. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ καὶ τὴν δύναμιν ἐλεξάς μοι, εἰ οἶσθα, πόση τις ἢ προσιοῦσα, καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν; ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρας, πρὸς ταῦτα βεβουλευόμεθα, ὅπως ἂν ἄριστα ἀγω-

μιζοίμεθα. Ακουε δέ, ἔφη ὁ Κυαζάρης·

Κροῖσος μὲν ὁ Λυδὸς ἄγειν λέγεται
 μυρίαις μὲν ἰππέαις, πελτασάς δὲ καὶ τοξό-
 τας πλείους ἢ τετρακισμυρίαις. Ἀρτάμαν
 δέ, τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἄρχοντα,
 λέγουσιν ἰππέαις μὲν εἰς ὀκτακιχίλις ἄ-
 γειν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελτασταῖς οὐ
 μείους τετρακισμυρίων· Ἀρίβαιον δέ, τὸν
 τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα, ἰππέαις μὲν
 εἰς ἑξακιχίλις, τοξότας δὲ καὶ πελτασάς
 ὅ μείους τρισμυρίων· τὸν Ἀράβιον δὲ Μά-
 ραγδον ἰππέαις τε εἰς μυρίους, καὶ ἄρματα
 εἰς ἑκατὸν, καὶ σφενδονητῶν πάμπολύ τι
 χρῆμα. Τὲς μέντοι Ἕλληνας, τὰς ἐν τῇ
 Ἀσία οἰκῶντας, ὅδέν πω σαφὲς λέγεται εἰ
 ἔποιται· τοὺς δὲ ἀπὸ Φρυγίας, τῆς παρ'
 Ἑλλήσποντον, συμβαλεῖν φασὶ Γαβαῶν,
 ἔχοντα εἰς Καῦστρου πεδῖον ἑξακιχίλιους
 μὲν ἰππεῖς, πελτασάς δὲ εἰς μυρίαις. Κά-
 ρας μέντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγόνας πα-
 ρακληθέντας ὅ φασιν ἔπεσθαι. Ὁ δὲ Ἀσ-

tione deliberemus. Audi verò, inquit Cyaxares :

Croesus quidem ille Lydus ducere fertur equites decies mille, peltastas et sagittarios plures quadraginta millibus. Artamam autem, magnae Phygiae principem, equitum circiter octo millia, hastatos cum peltastis non pauciores quadraginta millibus ducere perhibent : Aribaeum, Cappadocum regem, equites ad sex mille, sagittarios et peltastas haud pauciores triginta millibus : Maragdum Arabem, et equites ad decies mille, et currus ferè centum, et funditorum ingentem quandam copiam. De Graecis verò, qui Asiam incolunt, nihil dum certi est allatum, an sequantur, *necne* : eos autem qui è Phrygiâ sunt, propter Hellespontum sitâ, Gabaeo sese conjuncturos aiunt, qui ad Caystri planitiem sex millia equitum habet, peltastas circiter decies mille. Caras verò, et Cilices, et Paphlagonas, licèt arcessiti sint, non sequuturos aiunt. Quod autem ad Assyrium attinet, qui et

Babylona, et reliquam Affyriam possidet, ducturum *eum* equidem arbitror, equites non pauciores viginti millibus; currus, sat scio, non plures ducentis; pedites verò, *ut* opinor, permultos: *sic* certè consuevit, cùm fines nostros invadit. Dicis tu, inquit Cyrus, hostium equites esse ad sexagies mille, peltastas verò et sagittarios plures ducentis millibus. Age verò, quem tuarum copiarum ais esse numerum? Medorum, inquit, sunt equites plures decem millibus; peltastae et sagittarii in nostrâ utique *regione* fortassè fuerint sexagies mille. Ab Armeniis, inquit, qui nobis sunt finitimi, equitum millia quatuor aderunt, peditum viginti millia. Dicis tu, inquit Cyrus, equites nostros tertiâ parte equitatûs hostium esse minores, pedites verò dimidiam circiter eorum *peditatûs* partem. Quid igitur? ait Cyaxares, paucosne *adedò* Persas esse arbitraris, quos ducere te dicis? Verùm nobis, inquit Cyrus, an praetereâ milite sit opus, nec ne, posthac

σύριος,
 Ασσυρίαν
 ἄξειν οὐ
 οἶον, ὅτι
 παμπό-
 ῥαλλον.
 γεις, ἰ-
 πέλτασ-
 μυριάδας
 πλήθος
 πείς μὲν
 καὶ τοξό-
 τας καὶ
 τῶν ὁμό-
 τετρακισ-
 ῶν, ἔφη ὁ
 μείον ἢ
 πεπικῶ, π-
 τεις. Τί οὖν
 ἔρεις Περ-
 σῶν εἰ μέ-

σύριος, ὁ Βαβυλωνά τε ἔχων καὶ τὴν ἄλλην
 Ασυρίαν, ἐγὼ μὲν οἶμαι ἰππέας μὲν
 ἄξιν οὐ μείον δισμυρίων· ἄρματα δ', εὖ
 οἶδ', ὃ πλείω διακοσίων· πεζὸς δέ, οἶμαι,
 παμπόλλυς· εἰώθει γὰρ, ὁπότε δεῦρ' ἐμ-
 βάλλει. Σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, πόλεμίζεις λέ-
 γεις, ἰππέας μὲν εἰς ἑξακισμυρίους εἶναι,
 πελτασὰς δὲ καὶ τοξότας πλεον ἢ εἴκοσι
 μυριάδας. Ἀγε δὴ, τῆς σῆς δυνάμεως τί
 πλῆθος φῆς εἶναι; Εἰσὶν, ἔφη, Μήδων ἰπ-
 πεῖς μὲν πλείους τῶν μυρίων· πελτασὰς δὲ
 καὶ τοξόται γένοιντ' ἂν ὡς ἐπὶ τῆς ἡμετέ-
 ρας καὶ ἑξακισμύριοι. Ἀρμενίων δ', ἔφη,
 τῶν ὁμόρων ἡμῖν, παρέσονται, ἰππεῖς μὲν
 τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δισμύριοι. Λέγεις
 σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἰππέας μὲν ἡμῖν εἶναι
 μείον ἢ τρίτον μέρος τοῦ τῶν πολεμίων
 ἰππικῶ, πεζὸς δὲ σχεδὸν ἀμφὶ τοὺς ἡμί-
 τεις. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κυαζάρης, ὀλίγους νο-
 μίζεις Περσῶν εἶναι, οὓς σὺ φῆς ἄγειν;
 Ἄλλ' εἰ μὲν ἀνδρῶν προσδεῖ ἡμῖν, ἔφη ὁ

198 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

Κῦρος, εἴτε καὶ μὴ, αὐθις βελευσόμεθα· τὴν δὲ μάχην μοι, ἔφη, λέξον ἐκάστων, ἥ τις ἐσὶ. Σχεδὸν, ἔφη ὁ Κυαζάρης, πάντων ἡ αὐτὴ Τοξόται γάρ εἰσι καὶ ἀκονίσαὶ οἱ τ' ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτεροι. Οὐκἔν, ἔφη ὁ Κῦρος ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐσὶ, τοιούτων γε τῶν ὀπλῶν ὄντων. Ἀνάγκη γάρ οὖν, ἔφη ὁ Κυαζάρης. Οὐκἔν ἐν τέτῳ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, τῶν πλείονων ἡ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν θᾶττον οἱ ὀλίγοι ὑπὸ τῶν πολλῶν τιτρωτκόμενοι ἀναλωθείησαν, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλίγων οἱ πολλοί. Εἰ οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τί ἂν ἄλλο τις κρεῖττον εὗροι, ἢ πέμπειν εἰς Πέρσας, καὶ ἅμα μὲν διδάσκειν αὐτὰς ὅτι εἴ τι πείσονται Μῆδοι, εἰς Πέρσας τὸ δεινὸν ἤξει, ἅμα δὲ αἰτεῖν πλεῖον σφάτευμα; Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, εὖ ἴσθι, ὅτι ὅλ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε ἔκ ἂν ὑπερβαλοίμεθα τὰς πολεμίους. Τί μὲν ἄλλο ἐνορᾶς ἀμεινον τέτε; Εγὼ μὲν ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ σὺ

deliberabimus: mihi autem, inquit, quae sit singulorum pugnae ratio exponito. Propè omnium, ait Cyaxares, est eadem. Nam illorum et nostri *milites* sagittarii sunt et jaculatores. Cùm ergò, ait Cyrus, hujusmodi sint arma, eminùs pugnare neceſſe erit. Neceſſe ſanè *erit*, ait Cyaxares. Hìc igitur, inquit Cyrus, illorum *erit* victoria, qui *numero* plures fuerint: multò enim citiùs à pluribus pauci, vulneribus confecti, perierint, quàm à paucis plures. Si ergò, Cyre, inquit, ſic ſe res habeat, quid aliud melius quis reperire poſſit, quàm ad Perſas uti mittamus, et ſimul eos doceamus, calamitatem ad Perſas penetraturam, ſi Medis adverſi quid acciderit, ſimulque majorem exercitum poſtulemus? At hoc quidem, inquit Cyrus, certò ſcias, nos multitudine hoſtes non ſuperaruros eſſe, etiamſi Perſae univerſi veniant. Quid igitur aliud, *quod* melius hoc *ſit*, vides? Equidem, inquit Cyrus, ſi eſſem qui tu,

quàm primùm Persis omnibus huc venientibus *ejusmodi* fabricanda curarem arma, qualibus instructi veniunt è nostris ii, qui ὁμότιμοι appellantur. Ea verò sunt, lorica circum pectus, in manu laevâ scutum, in dextrâ copis vel securis: haec si paraveris, efficies ut nobis cum hostibus congredi tutissimè liceat, et hostibus *ipsis* foret optabilius fugere, quàm subsistere. Ac nos quidem ipsos, ait, adversus eos collocamus qui subsistent: ex iis autem quicunque fugerint, hos vobis et equitibus adtribuimus, ut eis nec fugere vacet, nec converti. Cyrus quidem ad hunc modum differuit: et Cyaxari visus est rectè dicere, *isque adeò* nullam de pluribus arcessendis mentionem faciebat ampliùs, sed arma, de quibus modò dictum, parabat. Ac *ea* cùm propè jam parata essent, Persarum aderant ὁμότιμοι, ducentes eum qui à Persis *mittebatur* exercitum. Ibi tum Cyrus haec, iis convocatis, verba fecisse perhibetur:

ἔην,
Πέρσ
ἔχον
καλο
περὶ
κοπί
τῶ
τὸ ὁ
τοῖς
αἶρετ
αὐτ
αὐτ
νέμορ
μήτ
τῶ δ
πλε
παρ
Καὶ
οἱ ὁ
σῶν
Κῦρ

εἶπεν, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι
 Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν, οἷάπερ ἔρχονται
 ἔχοντες οἱ παρ' ἡμῶν, οἱ τῶν ὁμοτίμων
 καλούμενοι. Ταῦτα δὲ ἐς, θώραξ μὲν
 περὶ τὰ σέρνα, γέρρον δὲ εἰς τὴν ἀριστεράν,
 κοπίς δὲ ἢ σάγαρις εἰς τὴν δεξιάν· καὶ
 τῶτα παρασκευάσης, ἡμῖν μὲν ποιήσεις
 τὸ ὁμόσε τοῖς ἐναντίοις ἵεναι ἀσφαλέστατον,
 τοῖς πολεμίοις δὲ τὸ φεύγειν, ἢ τὸ μένειν,
 αἰρετώτερον. Τάτλομεν δὲ, ἔφη, ἡμᾶς μὲν
 αὐτὰς ἐπὶ τοὺς μένοντας· οἷγε μὲν τ' ἂν
 αὐτῶν φεύγωσι, τέτῃς ὑμῖν καὶ τοῖς ἵπποις
 νέμομεν, ὡς μὴ σχολάζωσι μήτε φεύγειν,
 μήτ' ἀνασρέφεσθαι. Κύρος μὲν ὕτως ἔλεξε·
 τῷ δὲ Κυαζάρῃ ἔδοξε τε εὖ λέγειν καὶ τῷ μὲν
 πλείους μεταπέμπεσθαι οὐκέτι ἐμέμνητο,
 παρεσκευάζετο δὲ ὅπλα τὰ προειρημένα.
 Καὶ σχεδὸν τε ἔτοιμα ἦν, καὶ τῶν Περσῶν
 οἱ ὁμότιμοι παρῆσαν, ἔχοντες τὸ ἀπὸ Περ-
 σῶν σφάτευμα. Ἐνθα δὲ εἰπεῖν λέγεται ὁ
 Κύρος, συναγαγὼν αὐτὰς, τάδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶν, αὐτὰς
 “ μὲν καθωπλισμένους οὕτω, καὶ ταῖς ψυ-
 “ χαῖς παρεσκευασμένους, ὥς εἰς χεῖρας
 “ συμμίζοντάς τοῖς πολεμίοις, τὰς δὲ ἐπο-
 “ μένους ὑμῖν Πέρσας γινώσκων ὅτι ἔτι
 “ ὥπλισμένοι εἰσὶν, ὥς ὅτι προσωτάτω
 “ ταχθέντες μάχεσθαι, ἔδεσσα μὴ, ὀλί-
 “ γοι θάνηες, καὶ ἔρημοι συμμαχῶν συμ-
 “ πίπλωντες πολεμίοις πολλοῖς, πάθοιτέ
 “ τι. Νῦν ἔν, ἔφη, σώματα μὲν ἔχοντες
 “ ἀνδρῶν ἦκετε ὃ μεμπλᾷ· ὅπλα δὲ ἔσαι
 “ αὐτοῖς ὅμοια τοῖς ἡμετέροις. Τὰς γε-
 “ μὴν ψυχὰς αὐτῶν θήγειν, ἡμέτερον τὸ
 “ ἔργον. Ἀρχοῖλος γάρ ἐστιν ἔκ αὐτὸν μό-
 “ νον ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχο-
 “ μένων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ὥς βέλτιστοι
 “ ἔσονται.” Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ
 “ ἡδοῦσαν μὲν πάντες, νομίζοντες μετὰ πλει-
 “ ὄνων ἀγωνιεῖσθαι· εἰς δὲ αὐτῶν καὶ ἔλεξε
 “ τοιάδε·

“ Ἀλλὰ θαυμασὰ μὲν, ἔφη, ἴσως δόξω

“ Ego vos quidem, amici, cùm sic et
 “ ipsos armatos, et animis paratos vide-
 “ rem, ut qui manus cum hostibus con-
 “ ferturi essetis, Persas verò, qui vos se-
 “ quuntur, ejusmodi armis instructos a-
 “ nimadverterem, ut *in hostem* pugnare,
 “ nisi *ab eo* quàm longissimè collocati,
 “ non possent, veritus sum nè, si pauci
 “ consisteretis, et belli sociis destituti in
 “ magnam hostium multitudinem inci-
 “ deretis, adversi quid vobis eveniret.
 “ Jam verò et corpora, inquit, virorum
 “ haud culpanda *vobiscum unà* adducen-
 “ tes adestis; et illis arma nostris similia
 “ futura sunt. Ut autem eorum exacu-
 “ antur animi, eae *scilicet* nostrae erunt
 “ partes. Est enim ejus qui cum impe-
 “ rio est, non seipsum modò bonum
 “ praebere, sed eorum etiam quibus
 “ praeest curam gerere, ut illi quàm op-
 “ timi evadant.” In hunc modum *Cyrus*
 quidem loquutus est: ii verò gavisi sunt
 omnes, quòd se plures in pugnâ socios
 habituros arbitrarentur; unus autem ex
 iis hujusmodi etiam verba fecit:

“ Equidem fortassè, ait, mira *quaedam*

“ proferre videbor, si consilium Cyro
 “ dare velim, ut aliquid pro nobis dicat,
 “ cùm arma sumpserint ii quos belli so-
 “ cios habituri sumus. At enim sentio,
 “ inquit, eorum orationes quibus et ad
 “ beneficium praestandum et ad laeden-
 “ dum maxima est facultas, plurimùm
 “ in audientium animos penetrare: ta-
 “ les etiam si munera largiantur, licet
 “ viliora sint iis quae à paris conditio-
 “ nis hominibus *offeruntur*, tamen ea
 “ pluris aestimant accipientes. Jam ve-
 “ rò Persae, inquit, multò majori jucun-
 “ ditate afficientur, Cyrus eos si cohör-
 “ tatus fuerit, quam nostra illis adlatu-
 “ ra esset cohortatio: et in eorum qui
 “ ὁμότιμοι appellantur ordinem cooptati,
 “ *beneficium* hoc stabilius sibi fore exi-
 “ stimabunt, si et à filio regis et ab im-
 “ peratore profisciscatur, quàm si à no-
 “ bis ad hunc ipsum *gradum* promove-
 “ rentur. Neque verò illa abesse debent
 “ quae nostri sunt muneris: sed om-
 “ nino quovis modo virorum animos ex-
 “ acueri oportet. Quicquid enim illo-
 “ rum virtuti accesserit, id è re nostra
 “ fuerit.” Itaque Cyrus armis in medio

“ λέγειν, εἰ Κύρῳ συμβελεύσω τι εἰπεῖν
 “ ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὄπλα λαμβάνω-
 “ σιν οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμαχεῖσθαι.
 “ Ἀλλὰ γινώσκω γάρ, ἔφη, ὅτι οἱ τῶν
 “ ἱκανωτάτων καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν λόγοι,
 “ ἔτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς
 “ τῶν ἀκρίων καὶ δῶρα ἦν διδῶσιν οἱ τοι-
 “ ἔτοι, καὶ μείω τυγχάνη ὄντα, ἢ τὰ
 “ παρὰ τῶν ὁμοίων, ὅμως μείζονος αὐτὰ
 “ τιμῶνται οἱ λαμβάνοντες. Καὶ νῦν, ἔφη,
 “ οἱ Πέρσαι παρακληθέντες ὑπὸ Κύρου πο-
 “ λὺ μᾶλλον ἠσθήσονται, ἢ ὑφ’ ἡμῶν πα-
 “ ρακαλόμενοι· εἰς τε τὰς ὁμοτίμους καθι-
 “ σάμενοι, βεβαιότερος σφίσιν ἡγήσονται
 “ ἔχειν τῷτω, ὑπὸ βασιλέως τε παιδὸς καὶ
 “ ὑπὸ στρατηγοῦ γιγνόμενον, ἢ εἰ ὑφ’ ἡμῶν
 “ εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο ἄγοιντο. Ἀπεῖναι
 “ μέντοι ἔδὲ τὰ ἡμέτερα χρή· ἀλλὰ παν-
 “ τὶ τρόπῳ δεῖ τῶν ἀνδρῶν θῆγειν πάντως
 “ τὸ φρόνημα. Ἡμῖν γὰρ ἔσαι τοῦτο
 “ χρήσιμον, ὅ,τι ἂν ἔτοι βελτίονες γένων-

206 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

“ται.” Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καταθεῖς τὰ
ὅπλα εἰς τὸ μέσον, καὶ συγκαλέσας πάν-
τας τῶς Περσῶν στρατιώτας ἔλεξε τοιαῦτα.

“ Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἐφυτε ἐν τῇ
“ αὐτῇ ἡμῖν χώρα, καὶ ἐτράφητε· καὶ τὰ
“ σώματά γε ἡμῶν ὁδὸν χεῖρονα ἔχετε,
“ ψυχὰς τε ὁδὸν κακίονας ὑμῖν προσήκει
“ ἡμῶν ἔχειν. Τοιοῦτοι οἱ ὄντες, ἐν μὲν
“ τῇ πατρίδι ὃ μετείχεται τῶν ἰσῶν ἡμῖν,
“ ὃ καὶ ὑφ' ἡμῶν ἀπελαθέντες, ἀλλ' ὑπὸ τῶ
“ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκην ὑμῖν εἶναι πορί-
“ ζεσθαι. Νῦν δὲ ὅπως μὲν ταῦτα ἔξελε,
“ ἐμοὶ μελήσει, σὺν τοῖς θεοῖς· ἔξεσι δὲ
“ ὑμῖν, εἰ βέλεσθε, λαβῶσιν ὅπλα οἷά περ
“ ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ εἴ τι χεῖρονες ἡμῶν
“ ἐσέ, εἰς τὸν αὐτὸν ἡμῖν κίνδυνον ἐμβαί-
“ νειν· καὶν τι ἐκ τούτων καλὸν καὶ γαθὸν
“ γίγνηται, τῶν ὁμοίων ἡμῖν ἀξιούσθαι.
“ Τὸν μὲν οὖν πρόσθεν χρόνον, ὑμεῖς τε
“ ταξόταί καὶ ἀκοντισαὶ ἦτε, καὶ ἡμεῖς· καὶ
“ εἴ τι χεῖρους ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε,

depositis, atque omnibus Persarum militibus convocatis, hujusmodi orationem habuit :

“ In eâdem, Persae, nobiscum regione vos et nati estis et educati ; et corpora quidem nostris nihilo deteriora habetis, animosque *aded* ut nostris nihilo ignaviores habeatis consentaneum est. Tales autem cum sitis, in patriâ quidem pari nobiscum conditione non eratis, non quod à nobis indè repulsi essetis, sed quod vobis victum quaeritare necesse esset. At nunc ut haec quidem *omnia quae ad vitam sunt necessaria* vobis suppetant, mihi curae erit, diis juvantibus : vobis autem licet, siquidem *itâ* libuerit, sumptis qualia nos gestamus armis, etiamsi nobis aliquâ in re deteriores sitis, idem nobiscum *pugnae* periculum adire : et si quid indè praeclari et eximii obtigerit, paria nobiscum *praemia*, tanquam qui iis digni fueritis, consequi. Enimverò tempore anteaçto, vos quodque sagittarii et jaculatores, quemadmodum et nos, fuistis : quod si in *sagittis jaculisque* mittendis minùs quàm

“ nos periti eratis, minimè mirum *id*
 “ *videri debet*; neque enim vobis his
 “ *artibus* studiosè operam dare, perindè
 “ ac nobis, otium erat. At in hoc arma-
 “ turæ genere, nihilo nos potiores vo-
 “ bis erimus. Nam unicuique aptus erit
 “ thorax circa pectus, in laevâ *manu* scu-
 “ tum, quod omnes gestare consuevi-
 “ mus, in dextrâ gladius vel securis, quâ
 “ ferendi *nobis* erunt hostes, minimè
 “ verentibus nè ictus nostri aberrent.
 “ Quid igitur est in his, quo alius no-
 “ strum alium praestare possit, praeter
 “ audaciam? quàm vos non minorem
 “ quàm nos exhibere decet. Nam et vic-
 “ toriam expetere, quae bona ac prae-
 “ clara omnia parat et conservat, cur
 “ nos magis quàm vos deceat? Et cur
 “ *victorici* potentiâ, quae facultates devic-
 “ torum omnes victoribus donat, nobis
 “ opus esse magis quàm vobis, rationi
 “ sit consentaneum? Tandem dixit, Au-
 “ distis omnia: arma omnia cernitis;
 “ *iis* qui indiget, ea capiat, nomenque
 “ apud cohortis praefectum profitendo
 “ in eundem nobiscum ordinem adscri-

“ οὐ
 “ ὡς
 “ δὲ
 “ πρ
 “ ζέ
 “ τῇ
 “ μά
 “ πα
 “ λα
 “ μεν
 “ ἡμῶ
 “ ὑμῖ
 “ Νίχ
 “ πάν
 “ μάλ
 “ τε,
 “ κρεί
 “ λον
 “ πέν,
 “ πάντ
 “ τα,
 ΤΟ

“ οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἦν ὑμῖν χολή,
 “ ὥσπερ ἡμῖν, τέτων ἐπιμελεῖσθαι. Ἐν
 “ δὲ τῇδε τῇ ὀπλίσει, οὐδὲν ἡμεῖς ὑμῶν
 “ προέξομεν. Θώραξ μὲν γὰρ περὶ τὰ
 “ σέρνα ἀρμόζων ἐκάσῳ ἔσαι, γέρρον δὲ ἐν
 “ τῇ ἀριστερᾷ, ὃ πάντες εἰθίσμεθα φορεῖν,
 “ μάχαιρα δὲ ἢ σάγαρις ἐν τῇ δεξιᾷ, ἣ δὴ
 “ παῖειν τὸς ἐναντίους δεήσει, οὐδὲν φυ-
 “ λαττομένους μή τι παίσαντες ἐξαμάρτω-
 “ μεν. Τί ἔν ἂν ἐν τέτοις ἕτερος ἑτέρου
 “ ἡμῶν διαφέροι, πλὴν ἐν τόλμῃ; ἦν ἔδεν
 “ ὑμῖν προσήκει ἡττονα ἡμῶν παρέχεσθαι.
 “ Νίκης τε γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἢ τὰ καλὰ
 “ πάντα καὶ τὰ ἀγαθὰ κλᾶται καὶ σώζει, τί
 “ μᾶλλον ἡμῖν ἢ ὑμῖν προσήκει; Κράτεις
 “ τε, ὃ πάντα τὰ τῶν ἡττόνων τοῖς
 “ κρείττοσι δωρεῖται, τί εἰκὸς ἡμᾶς μᾶλ-
 “ λον ἢ καὶ ὑμᾶς τέττε δεῖσθαι; Τέλος εἴ-
 “ πεν, Ακηκόατε πάντα· ὁρᾶτε τὰ ὅπλα
 “ πάντα· ὁ μὲν χρήζων, λαμβανέτο ταῦ-
 “ τα, καὶ ἀπογραφέσθω πρὸς τὸν ταξίαρ-

“χον εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτῳ δὲ
 “ἀρκεῖ ἐν μισθοφόρῳ χώρα εἶναι, κατα-
 “μενέτο ἐν τοῖς ὑπηρετικαῖς ὅπλοις.” Ὁ
 μὲν ἔτῳς εἶπεν· Ἀκῶσαντες δὲ οἱ Πέρσαι
 ἐνόμισαν, εἰ παρακαλέμενοι ὥστε τὰ ὅμοια
 πονῶντες τῶν αὐτῶν τυγχάνειν, μὴ θελή-
 ῃσι ταῦτα ποιεῖν, δικαίως ἂν διὰ παντός
 τῷ αἰῶνος ἀμηχανῶντες βιοτεύειν· καὶ ἔτῳ δὲ
 ἀπογράφονται πάντες, ἀνέλαβόν τε τὰ ὅ-
 πλα πάντες.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ πολέμιοι ἐλέγοντο μὲν προσ-
 μέναι, παρῆσαν δὲ ἐδέπω, ἐν τῷ ἐπειρά-
 το ὁ Κῦρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν
 μετ' ἐαυτοῦ πρὸς ἰσχύον, διδάσκειν δὲ τὰ
 τακτικά, θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς εἰς τὰ πο-
 λεμικά. Καὶ πρῶτον μὲν λαβὼν παρὰ
 Κυαζάρῃ ὑπηρετάς, προσέταξεν ἐκάστοις τῶν
 στρατιωτῶν ἱκανῶς, ὧν ἐδέοντο, πάντα πε-
 ποιημένα παραχεῖν· τῷ δὲ παρασκευ-
 άσας, ὅδ' ἐν αὐτοῖς ἄλλο ἐλελοίπει, ἢ ἀσ-
 κεῖν τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον· ἐκεῖνο δοκῶν

“ batur : cui verò mercenarii *militis* lo-
 “ cum tenere sat est, is servilibus armis
 “ maneat *indutus*.” Haec Cyri verba
 fuerunt : Quae cùm audissent Persae,
 jure se arbitrabantur omnem *deinde* ae-
 tatem in rerum inopiâ et egestate actur-
 ros, si invitati ut pares suscipiendo labo-
 res eadem consequerentur *praemia*, non
 paruiſſent : itaque omnes nomina *sua*
 sunt profeſſi, omnesque *aded* arma acce-
 perunt.

Interea verò dum hostes adventare di-
 cerentur, nec dum tamen aſſent, Cy-
 rus ſuorum corpora ad robur exercere
 nitebatur, et *eos* quae ad diſciplinam mi-
 litarem pertinent docere, et ad res bel-
 licas animos acuer. Ac primùm quidem
 acceptis à Cyaxare miniſtris, imperavit
eis ut ſingulis militibus abundè omnia,
 quibus opus eſſet, parata ſuppeditarent :
 quod cùm *itâ* curâſſet, nihil aliud ipſis
militibus agendum reliquit, quàm ut in
 rebus bellicis *ſeſe* exercerent ; quippe

qui illud sibi videretur animadvertisse singulis *nimirum* eos in rebus effici praestantissimos, qui misso facto plurium studio, ad unam rem animum converterent. Quin etiam ex ipsis rebus ad bellum pertinentibus sublatâ sagittandi jaculandique exercitatione, hoc solum illis *agendum* reliquit, ut gladio et scuto et thorace *instruati* pugnarent. Itaque statim sic eorum praeparavit animos, ut vel cominûs cum hostibus congregiendum *statuerent*, vel fatendum *se* nullius in bello momenti socios esse: hoc autem fateri grave *est illis*, qui aliam nullam ob causam ali se nôrunt, quàm uti pro iis pugnent qui victum praebent. Praeterea, cùm ei in mentem veniret homines in iis multò libentiùs *se* exercere, de quibus contentiones cum aemulatione conjunctae inter ipsos nascantur, certamina earum rerum omnium indixit illis, in quibus exerceri milites utile esse judicaret. Erant autem haec, quae indicebat: gregario *militi*, ut praefectis se obedientem exhiberet, ad labores impigrum, ad

κατα
γίγν
προς
ται.
ελών
κατέ
χαίρ
Ως τε
μας,
ὁμολο
χες·
νες ἀν
ται, ἢ
των.
ρι ὁ πό
κίαι,
κεῖν, α
των, α
εἶναι ὁ
δε ἦν· ἰ
θῆ τοῖς

καλαμεμαθηκένα, ὅτι ἕτοι κράτιστοι ἕκαστα
γίγνονται, οἳ ἂν ἀφέμενοι τοῦ πολλοῖς
προσέχειν τὸν νοῦν, ἐπὶ ἓν ἔργον τράπον-
ται. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμικῶν περι-
ελὼν καὶ τὸ τόξω μελετᾶν καὶ ἀκοντίῳ,
κατέλιπε τῆτο μόνον αὐτοῖς, τὸ σὺν μα-
χαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώρακι μάχεσθαι.
Ὡς τε εὐθύς αὐτῶν παρεσκεύασε τὰς γνώ-
μας, ὡς ὁμόσε ἰτέον εἴη τοῖς πολεμίοις, ἢ
ὁμολογητέον μηδενὸς ἀξίους εἶναι συμμά-
χους· τῆτο δὲ χαλεπὸν ὁμολογῆσαι, οἳ τι-
νες ἂν εἰδῶσιν ὅτι οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο τρέφον-
ται, ἢ ὅπως μάχωνται ὑπὲρ τῶν τρεφόν-
των. Ἐτι δὲ πρὸς τέτοις ἐννοήσας ὅτι πε-
ρὶ ὁπόσων ἂν γένωνται ἀνθρώποις φιλονει-
κίαι, πολὺ μᾶλλον ἐθέλουσι ταῦτα ἀσ-
κεῖν, ἀγῶνάς τε αὐτοῖς προεῖπεν ἀπάν-
των, ὅποσα ἐγίνωσκεν ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν
εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν. Ἄ δὲ προεῖπε, τά-
δε ἦν· ἰδιώτῃ μὲν, ἐαυτὸν παρέχειν εὐπει-
θῇ τοῖς ἀρχασι, καὶ ἐθελόπονον, καὶ φιλοκί-

214 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β΄.

δυνον μετ' εὐταξίας, καὶ ἐπισήμονα τῶν
στρατιωτικῶν, καὶ Φιλόκαλον περὶ ὅπλα, καὶ
Φιλότιμον ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοῖστοις· πεντα-
δάρχω δὲ, αὐτὸν ὄντα οἷόνπερ τὸν ἀγαθὸν
ιδιώτην, καὶ τὴν πεντάδα, εἰς τὸ δυνατόν,
τοιαύτην παρέχειν· δεκαδάρχω δὲ, τὴν
δεκάδα· ὡσαύτως δὲ λοχαγῶ, τὸν λόγον·
ὡς δὲ αὐτὸς ταξιάρχω· ὡς δὲ αὐτὸς ἐ-
κᾶσιν τῶν ἄλλων ἀρχόντων, ἀνεπὶκλήθην
αὐτὸν ὄντα ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ὑφ' αὐ-
τῷ ἀρχόντων, ἀνεπὶκλήθην αὐτὸν ὄντα ἐ-
πιμελεῖσθαι καὶ τῶν ὑφ' αὐτῷ ἀρχόντων,
ὅπως ἐκεῖνοι αὐτῶν ἂν ἀρχωσι παρέξουσιν
τὰ δέοντα ποιῆναι. Ἀθλα δὲ προέφηνε, τοῖς
μὲν ταξιάρχεις, οἳ κρατίστους δόξαιεν τὰς
τάξεις παρασκευάσαι, χιλιάρχους ἔσεσθαι
τῶν δὲ λοχαγῶν, οἳ κρατίστους δόξαιεν τὰς
λόγους ἀποδεικνύναι, εἰς τὰς τῶν ταξιαρ-
χῶν χώρας ἐπαναβῆσεσθαι· τῶν δὲ αὖ
δεκαδάρχων τοὺς κρατίστους, εἰς τὰς τῶν
λοχαγῶν χώρας καταστῆσεσθαι· τῶν δὲ

fubeunda pericula, ordine *tamen* servato, promptum, peritum rerum militarium, in armis elegantiae studiosum et in huiusmodi rebus omnibus laudis avidum: quinque virorum praefecto, ut et ipse boni *militis* gregarii more se gereret, et quinionem, pro virili, talem exhiberet: decurioni, ut decuriam: manipuli itidem ductori, manipulum: cohortis itidem praefecto; itidemque aliorum praefectorum unicuique, tum ut ipse reprehensione vacaret, tum daret operam ut suo sub imperio *constituti* duces, ipsi vicissim eos quibus praesint in officio continerent. Praemia verò proponebat, cohortium quidem praefectis, ut qui cohortes optimas reddidisse viderentur, tribuni fierent: ut autem ex manipulorum praefectis ii, qui manipulos effecisse optimos viderentur, eorum in loca succederent, qui fuissent praefecti cohortium: ut decuriones itidem optimi, in eorum loca substituerentur, qui manipulorum praefecti fuissent: et quinque virorum

praefecti, in decurionum itidem: gregariorum autem *militum* praestantissimi, in eorum *substituerentur loca* qui quinque virorum fuissent praefecti. His verò praefectis omnibus hoc aderat, ut primùm ab iis quibus praeerant colerentur; deinde honores etiam alii, singulis convenientes, unà accedebant. Quin et majores spes laude dignis ostendebat, si qua secuturo tempore fortuna melior affulserit. Totis etiam cohortibus, totisque manipulis victoriae praemia promisit; decuriis itidem et quinionibus, si praefectis *suis* obedientissimi comperti essent, et in iis quae sunt praedicta se libentissimè exercerent. Erant autem illis *ejusmodi* praemia victoriae *constituta*, qualia multitudini sanè conveniunt. Et haec quidem erant praescripta, atque in his se exercebant milites. Tabernacula, quod numerum attinet, *tot* eis instruxit, quot erant praefecti cohortium; magnitudine verò *tantà*, ut singulis cohortibus capiendis sufficerent: cohors autem ex centum viris constabat. Atque hoc modo centuriatim in tabernaculis degebant. Ex

αὐτοὶ πε-
δεκάρι-
σεύοντες
πῆρξον
τον μ-
νων· ἐ-
σαι ἐκ-
δὲ καὶ μ-
εἴ τι
φαίνον-
ταῖς τ-
δεκάσι
φαίνων-
καὶ προβ-
Ἦν δὲ
πληθον-
τε, καὶ
δὲ αὐτ-
ταξία-
εἶναι τ-
τὸν ἀν-

αὐτῶν πεμπαδαρχῶν, ὡσαύτως εἰς τὰς τῶν
δεκάρχων· τῶν γεμῆν ἰδιωτῶν τῆς κρατι-
σεύουλας, εἰς τὰς τῶν πεμπαδαρχῶν. Ὑ-
πῆρχε δὲ πᾶσι τέτοις τοῖς ἄρχοις, πρῶ-
τον μὲν θεωρεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομέ-
νων· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλαι τιμαὶ, αἱ πρέπ-
σαι ἐκάστοις, συμπαρεῖποντο. Επανέτεινε
δὲ καὶ μείζονας ἐλπίδας τοῖς ἀξίοις ἐπαίνε,
εἴ τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἀγαθὸν μείζον
φαίνοντο. Προεῖπε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις
ταῖς τάξεσι, καὶ ὅλοις τοῖς λόχοις· καὶ ταῖς
δεκάσιν ὡσαύτως καὶ ταῖς πεμπάσιν, εἰὰν
φαίνωνται εὐπιστόταται τοῖς ἀρχοῖς ἔσσαι,
καὶ προθυμότατα ἀσκήσσαι, τὰ προειρημένα.
Ἦν δὲ ταύταις τὰ νικητήρια, οἷα δὴ εἰς
πλήθος πρέπει. Ταῦτα μὲν δὴ προεῖρητό
τε, καὶ ἤσκητο ὑπὸ τῆς στρατίας. Σκηναὶς
δὲ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πλήθος μὲν, ὅσοι
ταξίαρχοι ἦσαν· μέγεθος δὲ, ὥστε ἱκανὰς
εἶναι τῇ τάξει ἐκάστη· ἡ δὲ τάξις ἦν ἐκα-
τὸν ἄνδρες. Εσκήρην μὲν δὴ ἔτῳ κατὰ τά-

218 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

ζεις. Εν δὲ τῷ ὁμοσκηνοῦν ἐδόκην μὲν αὐ-
 τῷ ὠφελεῖσθαι πρὸς τὸν μέλλοντα ἀγῶνα
 τῆτο, ὅτι ἐώρων ἀλλήλους ὁμοίως τρεφο-
 μένους· καὶ ἐκ ἐνῆν πρόφασις μειονεξίας, ὥς-
 τε ὑφίεσθαι τε τινα, κακίῳ τε ἕτερον ἐτέ-
 ρο εἶναι πρὸς τῆς πολεμίας. ὠφελεῖσθαι δὲ
 ἐδόκην αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ γινώσκεισθαι ἀλ-
 λήλοις ὁμοσκηνοῦντες. Εν γὰρ τῷ γινώσκε-
 σθαι, καὶ τὸ αἰχύνεσθαι πᾶσιν ἐδόκει μάλ-
 λον ἐγίνεσθαι· οἱ δὲ ἀγνέμενοι ῥαδιουργεῖν
 πως μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκότει
 ὄντες. Εἰδοκὴν δὲ αὐτῷ καὶ εἰς τὸ τὰς τά-
 ζεις ἀκριβοῦν μέγα ὠφελεῖσθαι διὰ τὴν ὁ-
 μοσκηνίαν. Εἶχον γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι
 ὑφ' ἑαυτοῖς τὰς τάξεις κεκοσμημένας, ὥς-
 περ ὁπότε εἰς ἓνα πορεύοιτο ἡ τάξις· οἱ δὲ
 λοχαγοὶ, τῆς λόχης· ὡςκῶτως οἱ δεκά-
 δαρχοι, τὰς δεκάδας· καὶ οἱ πεμπάδαρχοι,
 τὰς πεμπάδας. Τὸ δὲ ἀκριβοῦν τὰς τά-
 ζεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ
 εἰς τὸ μὴ ταρατῆσθαι, καὶ εἰς τὸ, εἰ τα-

tali
 tur
 com
 tuò
 tion
 nom
 vers
 etia
 tube
 lius
 quo
 nibu
 tur
 dun
 niti
 den
 tam
 mag
 hor
 tes
 hor
 res,
 rias
 nior
 tos
 effe

tali autem contubernio hoc ei videbantur ad futurum certamen percepturi commodi, quod eodem se modo ali mutuò cernerent; neque deterioris conditionis praetextui locus erat, ut quis *eo nomine* remissiùs ageret, et alius alio adversus hostes ignaviùs se gereret. Hoc etiam commodi ipsi videbantur ex contubernio consequuturi, quòd hinc *faciliùs* se mutuò cognoscerent. Nam ex eo quod se nòssent inter se, majorem in omnibus verecundiam excitari arbitrabatur: ignoti verò qui sunt, quemadmodum ii qui in tenebris versantur, ad segnitiam aliquantum procliviores esse videntur. Videbantur etiam ei ad accuratam ordinum cognitionem contubernio magnoperè juvari. Nam praefecti cohortium perindè sub se dispositas cohortes habebant, ut cum procedant in cohorte singuli: manipulorum item ductores, manipulos: decuriones itidem decurias: et quinque virorum praefecti, quinq. niones. Ordines autem accuratè cognitos habere, utile admodum ei videbatur esse, tum ut nè perturbarentur, tum ut,

siquando perturbarentur, citiùs *in ordinem* restitui possent: quemadmodum fanè et lapides et ligna, quae coagmentanda sunt, utcunque fuerint disiecta, facilè quis coagmentare possit, si qua habeant indicia, quae manifestum faciant, cujus eorum unumquodque sit loci. Hoc porrò ipsi videbantur ex convictu capturi commodi, ut minùs alii alios deferere vellent; quòd videret etiam bestias, quae unà pascuntur, miro sui desiderio teneri, si quis eas à se invicem divellat.

Hoc quoque Cyro curae erat, ut nunquam, nisi priùs sudâssent, ad prandium coenamve accederent. Nam vel eos in venationem eduçtos ad sudorem usque exercebat, vel ejusmodi ludos excogitabat, qui sudorem elicerent; vel si qua etiam res ipsi fortè agenda esset, ità se ducem in eâ agendâ prae-buit, ut absque sudore non redirent. Hoc enim et ad excitandam edendi dulcedinem, et ad bonam valetudinem, et ad laborum tolerantiam utile putabat. Quin ad hoc etiam

Κ
ραχθεῖεν
λίθων κα
"εσι, κα' ν
αρμοῖσαι
μαλα, ὡ
ρας ἕκασ
λείσθαι
ἥτιον ἀλ
τι ἑώρα
δεινὸν ἔχ
ἀπ' ἀλλ

Επερ
μήποτε ο
τὸ δεῖπν
τὸς ἐξάγ
παιδιάς
μέλλον
μενος τὴ
ὡς μὴ ἐπ
το καὶ
αι, καὶ π

ραχθεῖεν, θαῦτον καλᾶσῃναι· ὥσπερ γε καὶ
λίθων καὶ ξύλων ἃ ἂν δέῃ συναρμοσθῆναι,
ἔσι, καὶ ὅπως ἔν καλαβεβλημένα τύχη, συν-
αρμόσαι ταῦτα εὐπετῶς, ἢ ἔχη γνωρίσ-
μαλα, ὥστε εὐδῆλον εἶναι, ἐξ ὁποίας χώ-
ρας ἕκασον αὐτῶν ἔσιν. Εἰδοῦν δὲ ὠφε-
λεῖσθαι αὐτῷ ὁμοῦ τρεφόμενοι καὶ πρὸς τὸ
ἥτιον ἀλλήλους ἂν ἐθέλαιν ἀπολείπειν· ὅ-
τι ἑώρα καὶ τὰ θηρία, τὰ ὁμοῦ τρεφόμενα,
δεινὸν ἔχοντα πόθον, ἢν τις αὐτὰ διασπᾷ
ἀπ' ἀλλήλων.

Επεμέλειο δὲ καὶ τῷδε ὁ Κῦρος, ὅπως
μήποτε ἀνδρῶλοι γενόμενοι ἐπὶ τὸ ἄριστον καὶ
τὸ δεῖπνον εἰσίοιεν. Ἡ γὰρ ἐπὶ θήραν αὐ-
τὸς ἐξάγων, ἰδρῶτα αὐτοῖς παρείχεν, ἢ
παιδιάς τοιαύτας ἐξεύρισκεν, αἱ ἰδρῶτα ἐ-
μέλλον παρέχειν· ἢ καὶ πράττειν εἴ τι θεό-
μενος τύχοι, ὅπως ἐξηγεῖτο τῆς πράξεως,
ὥς μὴ ἐπανίοιεν ἀνδρωτί. Τῷτο γὰρ ἡγεῖ-
το καὶ πρὸς τὸ ἡδέως ἐοθίειν ἀγαθὸν εἶ-
ναι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὸ δύ-

222 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

νασθαί τι πονεῖν. Καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλοις
δὲ πραοτέρους εἶναι ἀγαθὸν ἠγείτο τὰς πό-
νους εἶναι, ὅτι καὶ οἱ ἵπποι συμπονῆντες ἀλ-
λήλοις, πραότεροι συνεσήκασιν. Πρὸς γε-
μὴν τὰς πολεμίους μεγαλοφρονέστεροι γίγνον-
ται, οἱ ἂν ξυνειδῶσιν ἐαυτοῖς εὖ ἡσκηκότες.

Κῦρος δὲ αὐτῷ σκηνὴν μὲν κατεσκευά-
σατο, ὥστε ἱκανὴν ἔχειν ἕως καλοῖη ἐπὶ τὸ
δεῖπνον. Ἐκάλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν
ταξιαρχῶν οὓς καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι·
ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δεκάρ-
χων τινὰς καὶ τῶν πεμπαδάρχων ἐκάλει·
ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἔστι δὲ ὅτε
καὶ τὴν πεμπάδα ὅλην, καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ
λόχον ὅλον, καὶ τάξιν ὅλην. Ἐκάλει δὲ καὶ
ἐτίμα, ὅτε τινὰς ἴδοι τοιοῦτό τι ποιήσαν-
τας, ὃ πάντας ἐβέλετο ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ
μὲν παρατιθέμενα αἰεὶ ἴσα αὐτῷ τε καὶ τοῖς
καλεσμένοις ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ τὰς ἀμ-
φι τὸ σφάτευμα δὲ ὑπηρέτας ἰσομοίρους αἰεὶ
πάντων ἐποίει· ἕδρην γὰρ ἥτιον τιμᾶν ἄξι-

conducere labores arbitrabatur, ut inter se mansuetiores essent, propterea quòd et equi eosdem labores inter se sustinentes, placidiùs eodem stare loco consueverint. In hostes sanè redduntur animosiores, qui sibi ipsis conscii sunt, quàm egregiè se *simul* exercuerint.

Cyrus autem tabernaculum sibi instruendum curavit, quod eorum capax esset, quos ad coenam invitaret. Et invitabat plerumque cohortium praefectos, quos ipsi visum esset opportunum: nonnunquam ex manipulorum praefectis et decurionibus et quinque virorum praefectis quosdam; quosdam etiam aliquando ex militibus; aliquando etiam quinionem totam, totam decuriam, totum manipulum, cohortem *denique* totam invitabat. Invitare autem atque *eos* honore excipere solebat, cùm cerneret aliquos ejusmodi quiddam fecisse, quod ab omnibus fieri volebat. Semper verò et ipsi et ad coenam invitatis eadem apponebantur dapes. Et exercitùs etiam ministris aequas semper partes distribuendas curabat: nam castrenses illos mi-

nistros non minùs honore dignos existimabat, quàm praecones ac legatos. Etenim fideles hos esse debere putabat, rerumque quae ad milites pertinent peritos, et intelligentes, quin etiam gnaros, et celeres, et impigros, et intrepidus. Praetereà autem censebat Cyrus, ea ministris *istis* inesse debere, quaecunque viris qui optimi habentur adsint, et huic sese adsuefacere, ut nullum opus detrectent, sed existiment decere se omnia agere quaecunque iusserit imperator.

Cyrus certè quidem semper operam dabat, ut, cùm in eodem tabernaculo unà essent, et jucundissimi simul sermones, et qui ad praeclarum aliquid *eos* incitarent, injicerentur. Itaque hunc etiam aliquando in sermonem incidit: Num, viri, ait, caeteri *illi proptereà* nobis aliquantò inferiores esse videntur, quòd eà, quâ nos, non sunt disciplinâ instituti? an nihil à nobis different, neque in congressibus, neque cùm dimicandum erit cum hostibus? Et Hytaspes suscipiens

ον ἐδόκ
ωτικά
βρων.
τέτρε,
συνετέ
ἀόκινες,
ὅσα οἱ
νωσκεν
ἡ τέτρε
ἀλλὰ
πράσε
Αεῖ
συσχηνο
λόγοι ἐμ
τάγαθόν
τὸν λόγ
ἐξεροί τ
ἐτεροι, ὅ
πον ἡμῖν
ἐν ταῖς α
πρὸς τέρε
TOM

ὃν ἐδόκει αὐτῷ εἶναι τὰς ἀμφὶ τὰ στρατι-
ωτικά ὑπηρέτας ἕτε κηρύκων, ἕτε πρέσ-
βων. Καὶ γὰρ πιστὸς ἡγεῖτο δεῖν εἶναι
τῆς, καὶ ἐπισήμονας τῶν στρατιωτικῶν, καὶ
συνετὸς, προσέτι δὲ σφοδρὸς, καὶ ταχεὺς, καὶ
ἀόκνης, καὶ ἀταράχης. Πρὸς δὲ τέτοις, καὶ
ὅσα οἱ βέλτιστοι νομιζόμενοι ἔχουσιν, ἐγί-
νωσκεν ὁ Κῦρος δεῖν τὰς ὑπηρέτας ἔχειν,
καὶ τῷτο ἀσκεῖν, ὥς μηδὲν ἀναίνοντο ἔργον,
ἀλλὰ πάντα νομίζοιεν πρέπειν αὐτοῖς
πράσσειν, ὅσα ἂν ὁ ἀρχὼν προστάτῃ.

Αεὶ μὲν ἔν ἐπεμέλειο ὁ Κῦρος, ὁπότε
συσκηνοῖεν, ὅπως εὐχαριστότατοί τε ἅμα
λόγοι ἐμβληθήσονται, καὶ παρορμῶντες εἰς
τάγαθόν. Αφίκετο δὲ ἔν καὶ εἰς τόνδε πολὺν
τὸν λόγον. Ἀρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐνδε-
έστεροί τι ἡμῶν διὰ τῷτο φαίνονται εἶναι οἱ
ἕτεροι, ὅτι ἔ πεπαίδευται τὸν αὐτὸν τρό-
πον ἡμῖν; ἢ ἔδὲν ἄρα διοίσουσιν ἡμῶν, οὔτε
ἐν ταῖς συνκρίσεσιν, οὔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι
πρὸς τὰς πολεμίας δέῃ; Καὶ ὁ Ὑδάσπης

226 ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

ὑπολαβὼν εἶπεν, ΑΛΛ' ὅποῖοι μὲν τινες
 ἔσονται εἰς τὰς πολεμίας, ἔγωγε ἐπί-
 ζαμαι· ἐν μέντοι τῇ συνουσίᾳ δύσκολοι, ναὶ
 μὰ τὰς θεάς, ἔνιοι αὐτῶν ἤδη φαίνονται.
 Πρώην μὲν γε, ἔφη, Κυαζάρης ἐπεμφεν
 εἰς τὴν τάξιν ἐκάστην ἱερεῖα, καὶ ἐγένε-
 το ἐκάστῳ ἡμῶν τρία κρέα, ἢ καὶ πλείω,
 τὰ περιφερόμενα. Καὶ ἤρξατο μὲν δὴ ἀπ'
 ἐμοῦ ὁ μάγειρος, τὴν πρώτην περίοδον πε-
 ριφέρων· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσῆει περι-
 οίσων, ἐκέλευσα ἐγὼ ἀπὸ τοῦ τελευταίου
 ἄρχεσθαι, καὶ ἀνάπαλιν περιφέρειν. Α-
 νακραγῶν οὖν τις τῶν κατὰ μέσον τὸν κύ-
 κλον κατακειμένων στρατιωτῶν, Μὰ Δί',
 ἔφη, τῶν δὲ μὲν οὐδὲν ἴσον ἐστίν, εἴγε ἀφ'
 ἡμῶν τῶν ἐν μέσῳ οὐθεὶς οὐδέποτε ἄρξε-
 ται. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἠχθέσθην τε εἰ
 τι μείον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐκάλεσα εὐθὺς
 αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Ὁ δὲ μάλα τῷτό γε εὐ-
 τάκλως ὑπήκυσεν. Ὡς δὲ τὰ περιφερόμε-
 να ἦκε πρὸς ἡμᾶς, αἶτε, οἶμαι, ὑστάτου

dis
 fun
 me
 dan
 per
 las
 bat
 res
 one
 me
 one
 ing
 eum
 cun
 in
 man
 lita
 mo
 diff
 rior
 tim
 per
 circ

dixit, At quales quidem in hostes futuri sunt, ego certè nondum scio; veruntamen in *familiari* consuetudine ex iis quidam, profectò, morosi jam videntur. Nuper quidem, inquit, Cyaxares ad singulas cohortes animantium corpora mittebat, et unicuique nostrum tres aut plures carnis, quae circumferebatur, portiones obvenerunt. Et coquus quidem à me exorsus est, cùm primâ *eam* circuitione circumferebat: cùm autem secundò ingrederetur ut circumferret, iussi ego *eum* ab ultimo ordiri, et vice versâ circumferre. Ibi tandem militum quidam in mediâ coronâ discumbentium exclamans, Nulla profectò, ait, hìc est aequalitas, si à nobis, qui sumus in medio, nemo unquam incipiet. Quod ego cùm audissem, molestè tuli, videri *medios* deteriori esse conditione, ac eum ad me statim arcessivi. Paruit in hoc ille mihi perquàm modestè. Cùm autem ea quae circumferebantur ad nos pervenissent,

quippe quibus ultimo sanè loco fumen-
dum esset, minimae partes relictae e-
rant ; tum ille palàm visus est magno
moerore affici, et secum ipse, O iniquam
meam fortunam, qui jam huc sim arcessi-
tus ! Et ego aiebam, Nè sis sollicitus : sta-
tim enim à nobis incipiet, ac tu primus
capiēs quod maximum erit. Et *coquus*
interim tertium circumferebat, quod *so-
lum* sanè circumferendum restabat : at-
que ille secundo post me sumebat loco.
Cum autem tertius *etiam* sumpisset, et
visus est *huic* majorem sua portionem ac-
cepisse, id quod sumpserat abjicit, velut
aliud sumpturus. At coquus, qui eum
nihil quicquam obsonii egere putaret,
abiit atque *aliis* fercula prius adferēbat,
quàm ille aliud sumpisset. Hic enim ve-
rò usque adeò graviter hunc casum tu-
lit, ut, cùm absumptum esset quod acce-
perat obsonium, etiam quod ei reliquum
erat intinctus, stupefactus *jā* iratusque
fortunaē, id prae impatientiā everteret.
Id quidem cū proximus nobis manipuli

λαμβάνει
ἤν· ἐν τῷ
λος ἐγγύ
χης, τ
Καὶ ἐγγ
τίκα γ
λήψῃ τ
φέρει τὰ
ριφορᾶς
'Ὡς δ'
μετ' ἑξ
βεν, ὥς
οἰόμενος
το παρ
ἐνταῦ
θος, ὥς
ὅσον, ἵ
βόπλεον
πληχθ
φορέμε
ὁ ἐγγύ

λαμβάνοντας, τὰ σμικρότατα λελειμμένα
ἦν· ἐνταῦθα δὴ ἐκεῖνος πάνυ ἀνιαθεὶς δῆ-
λος ἐγένετο, καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν, Τῆς τύ-
χης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν.
Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἀλλὰ μὴ φρόντιζε· αὐ-
τίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἄρζεται, καὶ σὺ πρῶτος
λήψῃ τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν τοσούτῳ περιέ-
φερε τὸ τρίτον, ὅπερ δὴ λοιπὸν ἦν τῆς πε-
ριφορᾶς· καὶ κεῖνος ἔλαβε μὲν ἐμὲ δεύτερος.
Ὡς οἱ ὁ τρίτος ἔλαβε, καὶ ἔδοξεν αὐτὸν
μεῖζον ἑαυτῷ λαβεῖν, καὶ αὐτὸν ὁ ἑλ-
βεν, ὡς ἕτερον ληφόμενος. Καὶ ὁ μάγειρος
οἴομενος αὐτὸν ἔδέν τι δεῖσθαι ὅψι, ὥχε-
το παραφέρων πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον.
Ἐνταῦθα δὴ οὕτω βαρέως ἠνεγκε τὸ πά-
θος, ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὁ εἰλίφει
ὅψον, ὃ δὲ ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμ-
βάλλεσθαι, τῷτό πως, ὑπὸ τοῦ ἐκπε-
πληχθαί τε καὶ ὀργίζεσθαι τῇ τύχῃ, δυσ-
φορέμενος ἀνέτρεφεν. Ὁ μὲν δὴ λοχαγός,
ὁ ἐγγύτατα ἡμῶν, ἰδὼν, συνεκρότησέ τ

230 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

τῷ χεῖρει, καὶ τῷ γέλωτι ἠὺφραίνετο. Εγὼ
 μέντοι, ἔφη, προσεποιούμενην βήτλειν· οὐδὲ
 γὰρ αὐτὸς ἠδυνάμην κατέχειν τὸν γέλω-
 τα. Τοιοῦτον μὲν δὴ σοι, ὦ Κῦρε, ἕνα τῶν
 ἐταίρων ἐπιδεικνύω, ἔφη. Ἐπὶ μὲν δὴ τῷ
 τῷ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλασαν. Ἄλλος δὲ τις
 ἔλεξε τῶν ταξιαρχῶν,

Οὗτος μὲν δὴ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἔοικεν,
 ἔγωγε δυσκόλῳ ἐνέτυχεν. Εγὼ δὲ, ὡς σὺ
 διδάζας ἡμᾶς τὰς τάξεις ἀπέπεμψας, καὶ
 ἐκέλευσας διδάσκειν τὴν ἑαυτῷ ἕκαστον τά-
 ξιν, ἃ παρὰ σὺ ἐμάθομεν, ἔγωγε δὴ καὶ ἐγὼ,
 ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδίδασκον
 ἕνα λόχον. Καὶ σήσας τὸν λοχαγὸν πρῶ-
 τον, καὶ τάξας δῆτα ἐπ' αὐτῷ ἄνδρα νε-
 ανίαν, καὶ τὰς ἄλλας, ἥ ὥμην δεῖν, ἔπειτα
 σὰς ἐκ τῶ ἐμπροσθεν, βλέπων εἰς τὸν λό-
 χον, ἠνίκα μοι ἐδόκει καιρὸς εἶναι, προῖ-
 ἐναι ἐκέλευσα. Καὶ ὁ ἀνὴρ σοι ὁ νεανίας
 ἐκεῖνος προελθὼν τοῦ λοχαγῷ ἐμπροσθεν,
 πρότερος ἐπορεύετο. Καὶ γὰρ ἰδὼν εἶπον,

praefectus videret, manibus complofis ridens gaudebat. Ego verò, inquit, tussire me simulabam; neque enim ipse risum continere possem. Ejusmodi sanè, inquit, Cyre, quendam è fociis tibi *nostris* ostendo. Hic omnes quidem, ut par erat, riserunt. Et alius quidam ex cohortium praefectis,

Hic quidem, Cyre, inquit, in morosum ità, ut videtur, incidit. Ego verò, postquam tu nos rationes ordinum à te edoctos dimisisses, ac jussisses uti quisque suam cohortem ea doceret, quae abs te didicissemus, atque ità ipse, *inquam*, quemadmodum et alii fecère, discedens *abs te* manipulum unum erudiebam. Et cùm manipuli praefectum loco primo statuissem, ac post hunc quidem strenuum *quendam* juvenem collocàssem, caeterosque, quo quemque loco *disponendum* putabam, stans deinde ab anteriori parte, versusque manipulum respiciens, cum opportunum mihi visum esset, progredi jussi. Ac *protinus* juvenis ille progressus ante manipuli praefectum, prior incedebat. Quod ego cùm viderem,

Quid, inquam, agis, homo? Et ille, Progredior, ait, quemadmodum tu jubes. Atqui ego, inquam, non te solum, sed omnes, progredi jubebam. Id ille cū audisset, ad *socios* manipulares conversus, Annon auditis, ait, jubentem omnes progredi. Tum viri omnes manipuli praefectum praetergressi, ad me venerunt. Cū autem manipuli praefectus eos priorem in locum redire vellet, stomachabantur, et dicebant, Utri parendum erit? Jam enim hic progredi jubet, ille vetat. At ego haec aequo ferebam animo, et cū de integro in suum quemque locum restituissem, nè quis se posteriorum prius commoveret, edicebam, quàm interior praecederet; sed unum hoc spectarent omnes, ut anteriorem sequerentur. Quidam verò in Persiam profecturus cū ad me veniret, et abs me postularet, ut epistolam *ei* darem, quam domum *mittendam* scripseram; atque ego cū juberem manipuli praefectum (is enim quo loco sita esset epistola nōrat) ad epistolam *eam* adferendam currere; ille quidem cursui se dabat: juvenis au-

Ὁ ἄνθρωπος
ἐρχομαι
πον, Ἀ
πάντας,
ταστρα
ἀκρίβ,
Καὶ οἱ
χαγόν
γὸς αὐ
λεγον,
μὲν κε
μέντοι
καταγ
κινεῖσθ
τοῦτο
πεσθα
θε πρὸ
δῆναι,
λοχα
λευσα
βολήν

Ω ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; Καὶ ὃς ἔφη, Προ-
 ἔρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις. Καὶ γὰρ εἶ-
 πον, Ἀλλ' ἐγὼ ὃ σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ
 πάντας, προῖέναι. Καὶ ὃς ἀκέσας τέτο, με-
 ταστραφεὶς πρὸς τὰς λοχίτας εἶπεν, Οὐκ
 ἀκέει, ἔφη, προστάτηντος προῖέναι πάντας;
 Καὶ οἱ ἄνδρες πάντες παρελθόντες τὸν λο-
 χαγὸν ἤεσαν πρὸς ἐμέ. Ἐπεὶ δὲ ὁ λοχα-
 γὸς αὐτὰς ἀνεχώριζεν, ἐδυσφόρην τε, καὶ ἔ-
 λεγον, Πολέρω χρὴ πείσασθαι; νῦν γὰρ ὁ
 μὲν κελεύει προῖέναι, ὁ δὲ οὐκ ἔα. Ἐγὼ
 μέντοι ἐνεγκὼν ταῦτα πράως, ἔξαρχῆς αὐ-
 καταχώρισας, εἶπον, μηδένα τῶν ὀπίσθεν
 κινεῖσθαι, πρὶν ἂν ὁ πρόσθεν ἡγήται. ἀλλὰ
 τοῦτο μόνον ὁρᾶν πάντας, τῷ πρόσθεν ἔ-
 πεσθαι. Ὡς δὲ εἰς Πέρσας τίς ἀπὼν ἦλ-
 θε πρὸς ἐμέ καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιστολήν
 δῆναι, ἣν ἔγραφα οἴκαδε, καὶ γὰρ (ὁ καὶ
 λοχαγὸς ἦδει ὅπως ἐκεῖνο ἢ ἐπιστολή). ἐκέ-
 λευσα αὐτὸν δραμόντα ἐνεγκεῖν τὴν ἐπι-
 στολήν. ὁ μὲν δὴ ἔτρεχεν. ὁ δὲ νεανίας ἐ-

234 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

κεῖνος εἶπετο τῷ λοχαγῷ, σὺν αὐτῷ τῷ
 Δώρακι καὶ τῇ κοπίδι· καὶ ὁ ἄλλος δὲ πᾶς
 λόχος, ἰδὼν ἐκεῖνον, συνέτρεχε· καὶ ἦκον οἱ
 ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπιστολήν. Οὕτως, ἔ-
 φη, ὅγε ἐμὸς λόχος ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ
 παρὰ σῶ. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ὡς εἰκὸς, ἐ-
 γέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῆς ἐπιστολῆς.
 Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, ὦ Ζεῦ καὶ πάντες θεοί,
 οἷς ἄρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἐταίρους· οἱ
 γε εὐθεράπευτοι μὲν ἔτῳ εἰσὶν, ὥστε εἶναι
 αὐτῶν καὶ μικρῷ ὄψω παμπόλλους φίλους
 ἀνακτήσασθαι· πιθανοὶ δὲ ἔτῳ εἰσὶ τι-
 νες, ὥστε πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττόμενον
 πρότερον πείθονται. Εγὼ μὲν οὐκ οἶδα
 ποῖς τινὰς χρὴ μᾶλλον εὖξασθαι, ἢ τοι-
 ῆς στρατιώτας ἔχειν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος
 ἅμα γελῶν, ἔτῳ ἐπήνεσε τὰς στρατιώτας.

Ἐν δὲ τῇ σκηνῇ ἐτύγγανέ τις ὢν τῶν
 ταξιαρχῶν, Αἰλαϊτάδας ὄνομα· ἀνὴρ, τὸν
 τρόπον, τῶν σπουδωτέρων ἀνθρώπων· ἔτος
 ὧδέ πως εἶπεν· Ἡ γὰρ αἶε, ἔφη, ὦ Κῦρε,

tem
 thor
 quus
 tuen
 nêre
 quit
 cura
 quid
 telli
 O J
 qual
 levi
 toru
 soni
 adeo
 priu
 pare
 tand
 huj
 rus
 lites
 E
 dam
 das
 ret,
 ferè

tem ille manipuli praefectum, cum ipso thorace copideque, sequebatur: reliquus item universus manipulus, illum intuens, unà currebat: atque *aded* viri venêre epistolam ferentes. Sic *demùm*, inquit, meus quidem manipulus omnia accuratè tenent abs te *imperata*. Ac alii quidem, ut par erat, de hoc epistolae satellitio ridebant. Cyrus autem inquit, O Jupiter diique omnes, quales tandem, *quales* viros socios habemus! quos tam levi sanè cultu demereri liceat, ut multorum ex iis amicitia exiguo etiam obsonio conciliari queat: nonnulli autem *aded* sunt ad obedientiam propensi, ut, priusquàm nòrint quid sit imperatum, pareant. Ego quidem haud scio, quales tandem potiùs optandum sit, quàm ut hujusmodi quis habeat milites. Et Cyrus quidem simul ridens, hoc modo milites collaudabat.

Erat autem fortè in tabernaculo quidam ex praefectis cohortium, Aglaïtadas nomine; vir, quod ad mores attineret, ex asperiorum numero: is in hunc ferè modum loquutus est; Tune in-

234 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

κεῖνος εἶπετο τῷ λοχαγῷ, σὺν αὐτῷ τῷ
 Δώρακι καὶ τῇ κοπίδι· καὶ ὁ ἄλλος δὲ πᾶς
 λόχος, ἰδὼν ἐκεῖνον, συνέτρεχε· καὶ ἦκον οἱ
 ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπισολήν. Οὕτως, ἔ-
 φη, ὅγε ἐμὸς λόχος ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ
 παρὰ σῶ. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ὡς εἰκὸς, ἐ-
 γέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῆς ἐπισολῆς.
 Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, ὦ Ζεῦ καὶ πάντες θεοί,
 οἷς ἄρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἐταίρους· οἱ
 γε εὐθεράπευτοι μὲν ἔτῳ εἰσὶν, ὥστε εἶναι
 αὐτῶν καὶ μικρῷ ὄψῳ παμπόλλους φίλους
 ἀνακτήσασθαι· πιθανοὶ δὲ ἔτῳ εἰσὶ τι-
 νες, ὥστε πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττόμενον
 πρότερον πείθονται. Εγὼ μὲν οὐκ οἶδα
 ποῖς τινὰς χρὴ μᾶλλον εὖξασθαι, ἢ τοι-
 ῆς φρατιώτας ἔχειν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος
 ἅμα γελῶν, ἔτῳ ἐπήνεσε τὰς φρατιώτας.

Εν δὲ τῇ σκηνῇ ἐτύγγανέ τις ὢν τῶν
 ταξιαρχῶν, Αἰλαϊτάδας ὄνομα· ἀνὴρ, τὸν
 τρόπον, τῶν σπουδωτέρων ἀνθρώπων· ἔτος
 ὧδέ πως εἶπεν· Ἡ γὰρ αἶε, ἔφη, ὦ Κῦρε,

tem
 thor
 quus
 tuen
 nére
 quit
 cura
 quid
 telli
 O J
 quali
 levi
 toru
 soni
 adeo
 priu
 pare
 tand
 huj
 rus
 lites
 E
 dam
 das
 ret,
 ferè

tem ille manipuli praefectum, cum ipso thorace copideque, sequebatur: reliquus item universus manipulus, illum intuens, unà currebat: atque *aded* viri venêre epistolam ferentes. Sic *demùm*, inquit, meus quidem manipulus omnia accuratè tenent abs te *imperata*. Ac alii quidem, ut par erat, de hoc epistolae satellitio ridebant. Cyrus autem inquit, O Jupiter diique omnes, quales tandem, *quales* viros socios habemus! quos tam levi sanè cultu demereri liceat, ut multorum ex iis amicitia exiguo etiam obsonio conciliari queat: nonnulli autem *aded* sunt ad obedientiam propensi, ut, priusquàm nòrint quid sit imperatum, pareant. Ego quidem haud scio, quales tandem potiùs optandum sit, quàm ut hujusmodi quis habeat milites. Et Cyrus quidem simul ridens, hoc modo milites collaudabat.

Erat autem fortè in tabernaculo quidam ex praefectis cohortium, Aglaïtadas nomine; vir, quod ad mores attineret, ex asperiorum numero: is in hunc ferè modum loquutus est; Tune in-

quit, Cyre, vera istos haec narrare putas? Quid igitur, inquit Cyrus, mentiendo quaerunt? Quid aliud, inquit, nisi quòd risum movere volunt? cujus rei causâ et narrant haec, et sese ostentant. Tum Cyrus, Bona verba, *quaeso*, ait: nè hos ostentatores appellaveris. Nam mihi quidem nomen ἀλαζών iis inditum fuisse videtur, qui se et ditiores esse simulant et magis strenuos, quàm sint, quique pollicentur ea se praestatueros, quibus ipsi praestandis non sufficiant; idque, si pateat ipsos *haec* accipiendi aliquid et quaestûs causâ facere. Qui verò risum *aliis* secum versantibus, neque lucri sui, neque detrimenti audientium, neque ullius adeò damni causâ movent, quid causae est cur hi non urbani ac faceti justius quàm ostentatores appellentur? Atque in hunc sanè modum Cyrus eos, qui risum excitaverant, defendebat. Rursus autem manipuli praefectus ille, qui rem eam narraverat quam lepidè fecit manipulus, inquit, Certè quidem, Aglaitada,

τῶν α
μὴν βο
Τί οἱ ὁ
ἐθέλοντε
ἀλαζονε
ἔφη· μὴ
μὲν γὰρ
θαί ἐπὶ
ροῖς εἶνα
ἦσιν ἂ
ταῦτα,
εἶν τι ἐ
μηχανώ
ἐπὶ τῶ
τῶν ἀκ
πῶς οὐχ
καίότερο
Ὁ μὲν δ
ρὶ τῶν τ
δὲ ὁ λοχ
διηγησάμ

τέτῃς ἀληθῇ λέγειν ταῦτα; Ἀλλὰ τί
 μὴν βουλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται;
 Τί δι' ἄλλο γε, ἔφη, εἰ μὴ γέλῳα ποιεῖν
 ἐθέλοντες; ὑπὲρ ἧς λέγουσί τε ταῦτα, καὶ
 ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμει,
 ἔφη· μὴ λέγε ἀλαζόνας εἶναι τέτῃς. Ὁ
 μὲν γὰρ ἀλαζῶν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσ-
 θαι ἐπὶ τοῖς προσποισμένοις καὶ πλεσιωτέ-
 ροις εἶναι, ἢ εἰσι, καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποι-
 ῆσιν ἢ μὴ ἱκανοὶ εἰσιν ὑπὶ χυγμένοις· καὶ
 ταῦτα, φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λα-
 βεῖν τι ἔνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν. Οἱ δὲ
 μηχανώμενοι γελῶτα τοῖς συνοῦσι, μήτε
 ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρδει, μήτ' ἐπὶ ζημίᾳ
 τῶν ἀκόντων, μήτε ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾶ,
 πῶς οὐχ ἔστοι ἀσεῖοι ἂν καὶ εὐχάριτες δι-
 καότερον ὀνομάζοιτο μᾶλλον ἢ ἀλαζόνες;
 Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελογήσατο πε-
 ρὶ τῶν τὸν γέλῳα παρασχόντων. Αὐθις
 δὲ ὁ λοχαγός, ὁ τὴν τῆς λόχῃς χαριτίαν
 διηγησάμενος, ἔφη, Ἡ περ ἂν, ὦ Αἰγλαῖ-

238 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

τάδα, εἴ γε κλαίειν ἐπειρώμεθά σε ποιεῖν,
 σφόδρα ἂν ἡμῖν ἐμέμφε· (ὥσπερ ἔνιοι καὶ ἐν
 ὤδαϊς καὶ ἐν λόγοις οἰκίρᾳ ἄτλα λογοποιῶν-
 τες εἰς δάκρυα πειρῶνται ἄγειν) ὁπότε γε
 νῦν καὶ αὐτὸς εἰδὼς ὅτι εὐφραίνειν μὲν τι σε
 βυλόμεθα, βλάπτειν δὲ ἔδεν, ὅμως οὕτως
 ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ἡμᾶς ἔχεις. Ναὶ μὰ
 Δί', ἔφη ὁ Αὔλαϊτάδας, καὶ δικαίως γε·
 ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τὸ κλαίειν καθίζοντος τοὺς
 φίλους, πολλαχῇ ἔμοιγε δοκεῖ ἐλάττονος
 ἄξια διαπράττεσθαι ὁ γέλῳτα αὐτοῖς μη-
 χανώμενος. Εὐρήσεις δὲ καὶ σὺ, ἢν ὀρθῶς
 λογίζῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγοντα. Κλαύμασι
 μὲν γε καὶ πατέρες ἡοῖς σωφροσύνην μηχαν-
 ῶνται, καὶ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μα-
 θήματα· καὶ κόμοι γε πολίτας διὰ τῶ κλαί-
 οντας καθίζειν, εἰς δικαιοσύνην προτρέπον-
 ται· τὸς δὲ γέλῳτα μηχανομένους ἔχοις ἂν
 εἰπεῖν ἢ σώματα ὠφελῆντας, ἢ ψυχὰς οἰ-
 κνομητικωτέρας ποῶντας ἢ πολιτικωτέ-
 ρας; Εἰς τούτῳ ὁ Ὑστάσπης ὡδὲ πως εἶπε·

si te ad fletum commovere conati esse-
 mus, (quemadmodum nonnulli tam car-
 minibus quàm orationibus miserabilia
 quaedam commenti lacrimas ciere nitun-
 tur) vehementer nos reprehendisses;
 cùm nunc quidem licet et ipse noveris
 velle nos te exhilarare, minimè autem
 laedere, ità tamen contumeliosè nos ha-
 bes. Et jure quidem *id* profectò, ait A-
 glaïtadas: nam qui risum amicis excitat,
 videtur is mihi sanè quiddam efficere
 longè minoris aestimandum, quàm qui
 eos inducit, ut sedentes plorent. Et tu
 quoque, si rectè rem perpenderis, me ve-
 ra dicere invenies. Nam fletu et patres
 filios temperantes reddere conantur, et
 magistri puerorum animos bonis disci-
 plinis imbuere: leges etiam dum eò ci-
 ves adigunt ut sedentes plorent, ad justi-
 tiam eos impellunt: illos verò qui risum
 excitant, an dicere possis vel corporibus
 aliquid adferre commodi, vel animos ad
 rei privatae publicaeve administratio-
 nem magis idoneos efficere? Hystaspes
 deindè sic fermè loquutus est; Tu, in-

quit, Aglaïtada, si me audias, in hostes illud magni aestimandum audacter impendes, et efficere conaberis illi ut sedentes plorent: nobis autem, ait, et amicis hisce *tuis* risûs aliquid, vilis illius rei, omninò largieris. Nam *hujus* apud te magnam repositam esse copiam scio: neque enim ipse usu eum absumpsisti, neque amicis sanè, neque hospitibus libens ridendi materiam praebes: adeò ut nihil praetexere possis, quo minùs risum nobis impertias. Et Aglaïtadas, Tune etiam Hystaspa, inquit, ex me risum elicere conaris? Ibi tum manipuli praefectus inquit, Demens fuerit profectò, *id utique si conaretur*: nam ex te quidem, opinor, ignem faciliùs quis excuserit, quàm risum elicuerit. Hic quidem et alii, qui ingenium illius nòssent, riserunt, et leniter subrisit etiam Aglaïtadas ipse. Ac Cyrus eum exhilaratum videns, Iniquè agis, inquit, manipuli praefecte, quòd dum *huic* ut rideat persuades, no-

Σὺ, εἰς μέ
τῆστο
νὲς πε
κὴ τοῖς
γέλῳ
πολύς
τὸς χ
φίλοις
παρέχ
ὥς ὅτι
Αγλαί
πη, γέ
λοχαγ
εἰν. ἐ
τις ἐκ
τῆτω μ
τρόπον
τάδας
τὸν φα
ὅτι ἀνδρ
τοῖς

Σὺ, ἔφη, ὦ Αἰλαιτάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ,
 εἰς μὲν τοὺς πολεμίους θάρρῶν δαπανήσεις
 τὸτο τὸ πολλῷ ἄξιον, καὶ κλαίοντας ἐκεί-
 νους πειράσῃ καθίζειν· ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη,
 καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τέττε τῷ ὀλίγῳ ἄξις
 γέλῳος ἐπιδαφιεύσῃ. Καὶ γὰρ οἶδ' ὅτι
 πολὺς σοι ἐστὶν ἀποκείμενος· ὅτε γὰρ αὐ-
 τὸς χρώμενος ἀνήλωκας αὐτόν, οὐδὲ μὴν
 φίλοις γε, οὐδὲ ξένοις ἐκὼν εἶναι γέλῳτα
 παρέχεις· ὥστε ὕδαμία σοι πρόφασίς ἐστιν,
 ὡς ὃ παρεκτέον σοι ἡμῖν γέλῳτα. Καὶ ὁ
 Αἰλαιτάδας εἶπε, Καὶ σὺ δ' αὖ, ὦ Ὑψάσ-
 πη, γέλῳτα πειρᾷ ποιεῖν ἐξ ἐμοῦ; Καὶ ὁ
 λοχαγὸς εἶπε, Ναὶ μὰ Δί', ἀνόηλος ἄρα
 ἐστίν· ἐπεὶ ἐκ γε σοῦ πῦρ, οἶμαι, ῥᾶον ἄν
 τις ἐκτρίψειεν, ἢ γέλῳτα ἐξαγάγοι. Ἐπὶ
 τῷ μὲν δὴ οἷ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸν
 τρόπον εἰδότες αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ὁ Αἰλαι-
 τάδας ἐπεμειδίασε. Καὶ ὁ Κύρος ἰδὼν αὐ-
 τὸν φαιδρωθέντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ λοχαγε,
 ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν σπεσδαμόταλον διαφθεί-

242 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

ρεις, γελᾶν ἀναπείθων, καὶ ταῦτ', ἔφη, ἔ-
τω πολέμιον ὄντα τῷ γέλῳτι. Ταῦτα
μὲν δὴ ἐνταῦθ' ἔληξεν. Ἐκ δὲ τῆς Χρυ-
σάντας ὧδε ἔλεξεν·

Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες
οἱ παρόντες, ἐννοῶ ὅτι ἐξεληλύθασι μὲν σὺν
ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονος, οἱ δὲ καὶ μείονος
ἄξιοι ἢν δέ τι γένηται ἀγαθόν, ἀξιώσουσι
πάντες οὗτοι ἰσομοιρεῖν. Καὶ τοι ἐγώ γε
ἔδεν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνθρώποις
εἶναι, τοῦ τῶν ἴσων τὸν τε κακὸν καὶ τὸν
ἀγαθὸν ἀξιῶσαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς
τῆτρο, Ἀρ' οὖν, πρὸς τῶν Θεῶν, κράτιστον
ἡμῖν, ἄνδρες, ἐμβαλεῖν περὶ τῆς βελήν
εἰς τὸν στρατὸν, πότερά δοκεῖ, ἢν τι ἐκ
τῶν πόνων δῶ ὁ Θεὸς ἀγαθόν, ἰσομοίρους
πάντας ποιεῖν, ἢ σκοπῆντας τὰ ἔργα ἐκά-
ς, πρὸς ταῦτα καὶ τὰς τιμὰς ἐκάσῳ προ-
τιθέναι; Καὶ τί δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ἐμ-
βαλεῖν λόγον περὶ τῆς, ἀλλ' ἔχι προ-
εἰπεῖν ὅτι ἔτω ποιήσεις; Ἡ δ' σὺ καὶ τῆς

bis maximâ gravitate virum corrumpis, praefertim, ait, qui adeò risui sit infestus. Et haec quidem hîc finem habuerunt. Chrysantas verò deinceps hujusmodi verba fecit :

Ego quidem, Cyre, vosque omnes qui adestis, inquit, cogito, nobiscum nonnullos pluris, minoris alios, faciendos *domo* profectos esse : si quid autem prosperè evenierit, omnes hi aequales portiones consequi postulabunt. At ego quidem nihil in rebus humanis inaequalius esse duco, quàm ignavum et fortem aequalibus *praemiis* haberi dignos. Ad hoc subjecit Cyrus, An igitur, per deos, optimum, viri, fuerit hâc de re ad exercitum referre, utrum placeat, si quid de laboribus boni deus dederit, aequales facere omnium partes, an consideratis cujusque factis, ad horum rationem honores cuique proponere ? Et quid opus est, inquit Chrysantas, de hoc *ad exercitum* referre, ac non edicere potiùs ità te facturum esse ? Annon tu et certamina indixisti, ait, et con-

stituisti praemia. At profectò, subjecit Cyrus, haec illis non sunt similia. Nam quaecunque *hâc* in expeditione acquirerent, ea, ut arbitror, communia sibi fore putabunt : imperium verò *hâc* in expeditione *summum* fortassis etiam domestico jure mihi deberi existimant : itaque si praefectos ego constituo, nihil, opinor, me contra jus fasque agere putant. Num putas, inquit Chryfantas, fore ut vulgus, postquam convenerit, sciscat, nè aequales singuli portiones consequerentur, sed praestantissimos *quosque* cùm honoribus tum praemiis maximè augendos esse? Equidem *sic* arbitror, ait Cyrus, tum quia vos mihi adsensuri estis, tum quòd turpe fuerit recusare quo minùs is qui et plurimum laboris sustinet et plurimum reipublicae utilitatis adfert, etiam maximis *quibusque* dignus habeatur potiarurque. Arbitror autem, inquit, vel ignavissimis commodum visum iri, *viros* fortes potiori esse *quam caeteros* conditione. Et Cyrus *quidem* eorum etiam causâ qui ὁμότιμοι appellantur decretum

ἀγῶνας
 λὰ μὰ
 τα ἐκεί
 σωλαι,
 ναι. τῇ
 ἔτι οἴκο
 τονλα ἐμ
 κείν νομ
 τας, ἡ
 ὥστε μὴ
 τὸς κρα
 τῆν; Ε
 μὲν ὑμῶν
 χρόν ὄν
 σα καὶ π
 τῶτον καὶ
 φη, καὶ τ
 τὸς ἀγαθ
 βόλετο καὶ
 νέσθαι τῶ
 ἂν καὶ αὐτ

ἀγῶνας, ἔφη, προεῖπας καὶ τὰ ἄθλα; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, ἔχ' ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις. "Α μὲν ἂν στρατευόμενοι κλήσονται, κοινὰ, οἶμαι, ἐαυτοῖς ἡγήσονται εἶναι. τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς στρατείας ἐμὴν ἴσως ἔτι οἰκοθεν νομίζουσιν εἶναι. ὥστε διατάττοντα ἐμὲ τὸς ἐπιστάτας οὐδὲν, οἶμαι, ἀδικεῖν νομίζουσιν. Ἡ καὶ οἶει, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ψηφίσασθαι ἂν τὸ πλῆθος συνελθόν, ὥστε μὴ ἴσων ἕκαστον τυγχάνειν, ἀλλὰ τὸς κρατίστους καὶ τιμαῖς καὶ δώροις πλεονεκτεῖν; Ἐγώ, ἔφη ὁ Κῦρος, οἶομαι, ἅμα μὲν ὑμῶν συναγορευόντων, ἅμα δὲ καὶ αἰχρὸν ὃν ἀντιλέγειν, μὴ οὐχὶ τὸν πλεῖστα καὶ πονέοντα, καὶ ὠφελούοντα τὸ κοινόν, τῷτον καὶ μεγίστων ἀξιοῦσθαι. Οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ τοῖς κακίστοις σύμφορον φανεῖσθαι τὸς ἀγαθοὺς πλεονεκτεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐβόλετο καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν ὁμοτίμων γενέσθαι τῷτο τὸ ψήφισμα. Βελτίους γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἡγεῖτο εἶναι, εἰ εἶδεῖεν ὅτι

246 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

ἐκ τῶν ἔργων καὶ αὐτοὶ κρινόμενοι, τῶν ἀξίων τεύξοιντο. Καιρὸς οὖν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι νῦν ἐμβαλεῖν περὶ τέττε ψῆφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ ὁμότιμοι ὥκνησιν τὴν τῷ ὄχλῳ ἰσομοίριαν. Οὕτω δὴ συνεδόκει τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ ἐμβαλέσθαι περὶ τέττε λόγον, καὶ συναγορεύειν ταῦτα ἔφασαν χρῆναι, ὅστις περ ἀνὴρ οἶοιτο εἶναι.

Επιγελάσας δὲ τῶν ταξιαρχῶν τις εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἄνδρα καὶ τῷ δήμῳ οἶδα ὅς συνερεῖ, ὥστε μὴ εἰκῇ οὕτως ἰσομοίριαν εἶναι. Ἄλλος δ' ἀντήρετο τῷτον, τίνα λέγοι. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Ἔστι, νῆ Δί', ἀνὴρ σύσκηνος ἐμὸς, ὃς ἐν παντὶ μαρτυρεῖ πλεον ἔχειν. Ἄλλος δ' αὖ ἐπήρετο αὐτόν, Ἡ καὶ τῶν πόνων; μὰ Δί', ἔφη, καὶ μὲν δή· ἀλλὰ τοῦτό γε ψευδόμενος ἐάλωκα. Καὶ γὰρ πόνων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πάνυ πράως αἰεὶ ἔα τὸν βουλούμενον πλεον ἔχειν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧ ἄνδρες, γιγνώσκω τοὺς τοιούτους

hoc f
strenu
rent,
se pra
propt
tempo
et ii q
qualit
quoqu
aderan
numq
ebant,
• Et q
ridens
dam m
bis ad
dam e
terrog
respon
contub
habere
terrog
nimè v
cio fun
quo ad
et caet

hoc fieri volebat. Nam et hos magis strenuos futuros existimabat, si intelligerent, iudicio de ipsis ex operibus facto, se praemia digna consequuturos. Quapropter ei opportunum videbatur, hoc tempore hâc de re suffragium inire, cùm et ii qui ὁμότιμοι vocantur hanc vulgi aequalitatem reformidabant. Itaque iis quoque placuit qui in tabernaculo *tunc* aderant, de hoc referendum esse, ac unumquemque his patrocinari debere aiebant, qui virum *se* perhiberi vellet.

Et quidam è praefectis cohortium subridens dixit, Enimverò ego, inquit, quendam *mediâ* etiam de plebe novi, qui nobis adsentietur, non ità temerè *servandam* esse aequalitatem. Hunc autem interrogabat alius, quemnam diceret. Et respondit is, Est, profectò, quidam mihi contubernalis, qui in omnibus plus aliis habere quaerit. Tum alius rursùm interrogabat eum, Num et laborum? Minimè verò, inquit: at hîc fanè in mendacio sum deprehensus. Semper enim aequo admodùm fert animo, in laboribus, et caeteris huiusmodi, plus alium habe-

re, qui velit. At ego quidem statuo, viri, inquit Cyrus, tales homines, qualem jam iste narrat, si quidem strenuum atque obedientem exercitum habere velimus, numero copiarum *nostrarum* eximendos esse. Nam militum plerique mihi *sic comparati* esse videntur, ut sequantur, quacunque quis duxerit: ducere verò, ut opinor, viri strenui ac praeclari conantur, ad res praeclaras et honestas, improbi, ad improbas. Atque adeò plurimum saepè mali homines consequuntur assensum, quàm probi. Nam improbitas per voluptates in praesentiâ se offerentes procedens, harum utitur ope ad multos persuadendos ipsi uti assentiantur: virtus autem in ardua ducens, non admodum pollet in hominibus ad se illicò temereque adtrahendis; praesertim si sint alii, qui è diverso ad declivem mollemque viam cohortentur. Idcirco si qui ex ignavia laborumque detrectatione solum sint mali, eos equidem arbitror, veluti fucos, sumptus tantum damnum sociis inferre: qui rursus mali sunt in laboribus focii, in commodis autem *suis*

ἀνθρώπους,
ἐνεργὸν καὶ
ἐξαιρετικόν
γάρ μοι τὸ
οἶον ἔπεδον
οἶμαι, ἐπὶ
ἐπὶ τὰ κακά
τὰ πονηρὰ
ὁμογενῶς
ἢ οἱ σποδοί
παρατίθηται
χει συμπερι-
μονεῖν· ἢ
πάνυ δευ-
συνεπισπόμε-
σιν, ἐπὶ
παρακαλῶ
βλακεία
της ἐγώ
μόνον ζη-
μὴν πόνων

ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὁδε λέγει, εἴπερ δεῖ
 ἐνεργὸν καὶ πειθόμενον ἔχειν τὸ σφάτευμα,
 ἑξαιρετέους εἶναι ἐκ τῆς σφρατίᾳς. Δοκεῖ
 γάρ μοι τὸ μὲν πολὺ τῶν σφραλιωτῶν εἶναι,
 οἷον ἔπεσθαι, ἢ ἂν τις ἡγήται· ἄγειν δὲ,
 οἶμαι, ἐπιχειρῶσιν, οἱ μὲν καλοὶ καὶ ἀγαθοί,
 ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ, οἱ δὲ πονηροί, ἐπὶ
 τὰ πονηρά. Καὶ πολλάκις τοίνυν πλεί-
 ονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ Φαῦλοι,
 ἢ οἱ σπουδαῖοι. Ἡ γὰρ πονηρία διὰ τῶν
 παραυτίκα ἡδονῶν πορευομένη, ταύτας ἔ-
 χει συμπεθίσσας πολλὰς αὐτῇ ὁμογνω-
 μονεῖν· ἢ δὲ ἀρετὴ πρὸς ὀρθὴν ἀγασα, οὐ
 πάνυ δεινὴ ἐστὶν ἐν τῷ παραυτίκα εἰκῇ
 συνεπισπᾶσθαι· ἄλλως τε καὶ ἦν ἄλλοι ὦ-
 σιν, ἐπὶ τὸ πρᾶνές καὶ τὸ μαλακὸν ἀντι-
 παρακαλοῦντες. Καὶ τοίνυν ἦν μὲν τινες
 βλακεία καὶ ἀπονία μόνον κακοὶ ὦσι, τέ-
 τες ἐγὼ νομίζω, ὥσπερ κηφῆνας, δαπάνη
 μόνον ζημιοῦν τέες κοινωνούς· οἱ δὲ αὖ τῶν
 μὲν πόνων κακοὶ ὦσι κοινωνοί, πρὸς δὲ τὸ

250 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

πλεονεκτεῖν σφοδρὸι καὶ ἀναίχυντοι, ἔτσι καὶ
 ἡγεμονικοὶ εἰσι πρὸς τὰ πονηρὰ· πολλά-
 κισ γὰρ δύναται τὴν πονηρίαν πλεονεκτῆ-
 σαν ἀποδεικνύναι· ὥστε παντάπασιν ἔξαι-
 ρετέοι οἱ τοῖστοι ἡμῖν εἰσι. Καὶ μὴδὲ μέν-
 τοι σκοπῆτε, ὅπως ἐκ τῶν πολιτῶν ἀντι-
 πληρώσειε τὰς τάξεις· ἀλλ' ὥσπερ ἵππους,
 οἱ ἂν ἄριστοι ὦσιν, οὐχ οἱ ἂν πατριῶται,
 τέτῃς ζητεῖτε, ἔτω καὶ ἀνθρώπους ἐκ πάν-
 των, οἱ ἂν ὑμῖν μάλιστα δοκῶσι συριχου-
 ρεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν, τέτῃς λαμ-
 βάνετε. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τόδε πρὸς τὸ
 ἀγαθόν· ἔτε γὰρ ἄρμα δῆπρ ταχὺ γένοιτ'
 ἂν, βραδέων ἵππων ἐνόηων, οὔτε δίκαιον,
 ἀδίκων συνεζευγμένων· ἐδέ γε οἶκος δύναται
 εὖ οἰκεῖσθαι, πονηροῖς οἰκέταις χρώμενος·
 ἀλλὰ καὶ ἐνδεόμενος οἰκετῶν, ἥττιον σφάλ-
 λεται, ἢ ὑπὸ ἀδίκων ταραττόμενος. Εὖ δὲ
 ἴσε, ὦ ἄνδρες, ἔφη, Φίλοι, ὅτι οὐδὲ τοῦτο
 μόνον ὠφελήσουσιν οἱ κακοὶ ἀφαιρεθέντες, ὅ-
 τι κακοὶ ἀπέσονται, ἀλλὰ καὶ τῶν καλαμέ-

captan
 hi etia
 proba
 praeci
 quare
 bis exi
 spicien
 ordine
 quos,
 tria fin
 omnib
 roboris
 ros exi
 que tel
 rum;
 rus, cu
 struatu
 struati
 ministr
 famulis
 accipit,
 justis p
 mici, ha
 litibus,
 dè per
 illi etia

captandis vehementes atque impudentes, hi etiam duces se ad *facta* praebent improba; saepè enim efficere possint, ut praecipua commoda improbitati cedant: quare omninò sunt homines ejusmodi nobis eximendi. Neque verò vobis circumspiciendum est, quâ ratione de civibus ordines repleatis: sed quemadmodùm equos, qui optimi, non qui vestrâ in patriâ sint nati, quaeritis, sic et homines ex omnibus sumite, quoscunque vobis et roboris et ornamenti plurimum adlaturos existimabitis. Mihi autem hoc quoque testimonio est, id nobis utile futurum; quòd neque celer possit esse currus, cujus equi sunt tardi, nec benè instructus, si conjuncti sint *equi* malè instructi: neque domus quidem rectè administrari potest, quae improbis utatur famulis: immò etiam minus detrimenti accipit, si careat famulis, quàm si ab injustis perturbetur. Pro certo autem, amici, habeatis, inquit, submotis malis *mililibus*, non id modò *nos* commodum inde percepturos, mali quod aberunt, sed illi etiam qui nobiscum manebunt, quot-

quot sanè pleni jam improbitatis esse coeperunt, rursus ab eâ se repurgabunt; boni autem cùm malos ignominia notatos viderint, multò alacrius virtuti adhaerescunt. Et ille quidem sermonem hunc habuit: ab amicis autem omnibus comprobata haec erant, atque *adeò* ab iis res sic instituta est.

Atque hìc rursùm Cyrus jocari coepit. Nam, cùm animadvertisset è praefectis manipulorum quendam ad coenam secum unà ducere, juxtaque se inter discumbendum retinere, hominem et hirsutum et deformem admodùm, manipuli praefecto nominatim compellato, sic *eum* affatus est; Num et tu, Sambaula, inquit, in morem Graecorum, hunc accumbentem tibi adolescentulum, quia formosus sit, circumducis? Profectò, inquit Sambaulas, et hujus consuetudine et aspectu delector. Haec autem ubi contubernales audissent, *in eum* oculos convertère: et cùm faciem hominis supra modum deformem vidissent, riserunt omnes. Et quidam, Quo tandem facto, quaeso, inquit, Sambaula, vir hic te *sibi* de-

νόμων ὅσοι
ἀποκαθα-
τῆς κακῆς
θυμότερον
οὕτως εἶπεν
ταῦτα, καὶ
Ἐκ δὲ
ἤρχεν ὁ Κ
λοχαγῶν
κλίτην π
καὶ ὑπέραμα
ὀνομασί,
ἀλλ' ἢ καὶ
ὅτι καλόν
κίον, τὸ π
Δί', εἶπεν
τέτω, καὶ
ταῦτα οἱ
εἶδον τὸ π
αἰσχει, ἐγεί
Πρὸς τῶν

νόμων ὅσοι μὲν ἀνεπίμπλαντο ἤδη κακίας,
ἀποκαθαρῆναι πάλιν αὐτήν· οἱ δὲ ἀγαθοὶ
τῆς κακῆς ἰδόντες ἀτιμασθέντας, πολὺ εὐ-
θυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνθέξονται. Ὁ μὲν
οὕτως εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις ἅπασι συνέδοξε
ταῦτα, καὶ οὕτως ἐποιοῦν.

Ἐκ δὲ τῆς πάλιν αὖ καὶ σκώματος
ἦρχεν ὁ Κύρος. Κατανοήσας γάρ τινα τῶν
λοχαγῶν σύνδειπνον ἀγόμενον, καὶ παρα-
κλίτην πεποιημένον, ἄνδρα ὑπερδασύν τε
καὶ ὑπέραιχρον, ἀνακαλέσας τὸν λαχαγὸν
ὀνομασί, εἶπεν ὧδε· Ω Σαμβαύλα, ἔφη,
ἀλλ' ἢ καὶ σὺ, κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον,
ὅτι καλὸν ἐστὶ, περιάγεις τῆτο τὸ μεϊρά-
κιον, τὸ παρακατακείμενόν σοι; Νῆ τὸν
Δί', ἔφη ὁ Σαμβαύλας, ἡδομαι καὶ συνῶν
τῶν, καὶ θεώμενος αὐτόν. Ἀκῶσαντες δὲ
ταῦτα οἱ σύσκηνοι, προσέβλεψαν· ὡς δὲ
εἶδον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνδρὸς ὑπερβάλλον
αἰσχεῖ, ἐγέλασαν πάντες. Καί τις εἶπε,
Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποίω πο-

254 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β΄.

τέ σε ἔργῳ ἀνὴρ οὕτως ἀνῆρτηται; Καὶ ὃς
 εἶπεν, Εγὼ ὑμῖν, νῆ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες,
 ἔρῳ. Ὅποσάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα, εἴτε
 νυκτὸς, εἴτε ἡμέρας, ὃ πώποτε μοι οὐτ'
 ἀχολίαν προὔφασίσαιτο, οὔτε βίβην ὑπή-
 κουσεν, ἀλλ' αἰεὶ τρέχων· ὅποσάκις τε
 πρᾶξαί τι αὐτῷ προσέταξα, ὅδεν ἀνδρωτὶ
 πώποτε εἶδον αὐτὸν ποιῆναι. Πεποίηκε δὲ
 καὶ τὰς δώδεκα ἅπαντας τοῖς τας, οὐ λόγῳ,
 ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνύς, οἷος δεῖ εἶναι. Καί
 τις εἶπε, Καὶ πείρα τοῖς τόν ὄντα ὃ Φιλεῖς
 αὐτὸν, ὥσπερ τὰς συγγενεῖς; Καὶ ὁ αἰχρὸς
 ἐκεῖνος πρὸς τοῦτο εἶπε, Μὰ Δία, ἔφη·
 ὃ γὰρ Φιλόπονός ἐστιν· ἐπεὶ ἦρκει ἂν αὐ-
 τῷ, εἰ ἐμὲ ἔθελε φιλεῖν, τῆτο ἀντὶ πάν-
 των τῶν γυμνασίων. Τοιαῦτα μὲν δὴ, καὶ
 γελοῖα καὶ σπυδαῖα, καὶ ἐλέγγο καὶ ἐπράττε-
 το ἐν τῇ σκηνῇ. Τέλος δὲ, τὰς τρίτας
 σπονδὰς ποιήσαντες, καὶ εὐξάμενοι τοῖς θε-
 οῖς τὰ ἀγαθὰ, τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέ-
 λυσαν. Τῇ δ' ὑπεραίῳ ὁ Κύρος συνέλεξε

vinxit
 festò,
 noctu,
 hi neq
 que pe
 ruit: c
 peravi
 dore fa
 decim
 monstr
 quidam
 eum of
 hoc re
 festò, a
 mans:
 nium h
 Et talia
 feria, t
 gereban
 agiffen
 cati effe
 runt. I

vinxit? Respondit ille, Ego vobis, profectò, viri, dicam. Quoties eum sive noctu, sive interdiu vocavi, nunquam mihi neque occupationem praetexuit, neque pedetentim, sed cursim perpetuò paruit: quoties item ut aliquid faceret imperavi, nihil eum vidi unquam sine sudore facere. Quin et reliquos *mibi* duodecim tales effecit, non verbis, sed re demonstrando, quales esse oporteat. Tum quidam ait, Tu verò, talis cùm sit, non eum oscularis, ut cognatos *soles*? Et ad hoc respondit deformis ille, Non profectò, ait: nam minimè est laborum amans: quippe si me osculari vellet, omnium hoc ei exercitationum loco esset. Et talia quidem partim ridicula partim seria, tum dicebantur in tabernaculo tum gerebantur. Tandem, ubi tertiam peragissent libationem, et à diis bona precati essent, convivio soluto cubitum ierunt. Postridiè autem Cyrus omnes co-

egit milites, et hujusmodi orationem habuit:

“ Propè, amici, à nobis abest certa-
 “ men: adventant enim hostes. Victoriae
 “ autem praemia, si quidem nos viceri-
 “ mus, haec *nobis futura* constat, ut et
 “ hostes et bona eorum omnia nostra
 “ sint: sin ipsi contrà vincamur, (nam et
 “ ità loqui et ità *fieri posse* fingere oportet)
 “ itidem *nostra* superatorum bona
 “ omnia victoribus praemia semper sunt
 “ proposita. Sic ergo vobis existiman-
 “ dum est, homines belli societate junc-
 “ tos, cùm apud se singuli statuant, ni-
 “ hil ex sententiâ successurum, nisi quis-
 “ que suo se loco praebuerit alacrem,
 “ multa brevi et praeclara gesturos; nihil
 “ enim eorum quae peragenda sunt per
 “ socordiam ab iis negligetur: cùm verò
 “ quisque cogitaverit, alium fore rem
 “ qui gerat pugnetque, licèt ipse segni-
 “ ter agat, hujusmodi, inquit, homines
 “ universos, pro certo habeatis, adversa
 “ simul omnia statim invasura. Atque

τὸς στρα-
 “ ΑΝ
 “ προσέρ-
 “ ἄθλα
 “ δῆλον
 “ τῶν π
 “ μέϊς α
 “ γειν κ
 “ τωμέν
 “ ἄθλα
 “ μᾶς γ
 “ κοινωνο
 “ χωσιν
 “ θυμηθή
 “ ταχὺ
 “ ται· ο
 “ πρᾶττε
 “ διανοηθῇ
 “ μαχόμε
 “ τοῖς το
 “ ἅμα πα
 ΤΟΜ.

τὸς στρατιώτας πάντας, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς·
 “ προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. Τὰ δὲ
 “ ἄθλα τῆς νίκης, ἣν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν,
 “ δῆλον ὅτι οἱ τε πολέμιοι ἂν ἡμέτεροι, καὶ
 “ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἣν δὲ ἡ-
 “ μεῖς αὖ νικώμεθα, (τῆτο γὰρ αἰεὶ καὶ λέ-
 “ γειν καὶ ποιεῖν δεῖ) καὶ ἔτω τὰ τῶν ἡτ-
 “ τωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν αἰεὶ
 “ ἄθλα πρόκειται. Οὕτω δὴ, ἔφη, δεῖ ὑ-
 “ μᾶς γιγνώσκειν, ὥς, ὅταν μὲν ἄνθρωποι
 “ κοινωνοὶ πολέμου γενόμενοι, ἐν ἐαυτοῖς ἐ-
 “ χωσιν ἕκαστοι, ὥς, εἰ μὴ αὐτός τις προ-
 “ θυμηθήσεται, ἔδεν ἐσόμενον τῶν δεόντων,
 “ ταχὺ πολλά τε καὶ καλὰ διαπράττον-
 “ ται· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἀργεῖται τῶν
 “ πράττεσθαι δεομένων· ὁπόταν δὲ ἕκαστος
 “ διανοηθῇ, ὥς ἄλλος ἔσαι ὁ πράσσων καὶ ὁ
 “ μαχόμενος; καὶ αὐτὸς μαλακίζηται,
 “ τοῖς τοιούτοις, ἔφη, εὖ ἴσε, ὅτι πᾶσιν
 “ ἅμα πάντα ἥξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα.

“ Καὶ ὁ Θεὸς ἔτω πως ἐποίησε τοῖς μὴ
 “ θέλουσιν ἑαυτοῖς προστάττειν ἐκπονεῖν
 “ τὰγαθὰ, ἄλλως αὐτοῖς ἐπιτακλήρας δι-
 “ δωσι. Νῦν ἔν, ἔφη, λεγέτο τις, ἐνθάδε
 “ ἀναστὰς, περὶ αὐτῷ τέττε, ποτέρως ἂν
 “ τὴν ἀρετὴν οἶεται ἀσκεῖσθαι μάλλον
 “ παρ’ ἡμῖν, εἰ μέλλαι ὁ πλείστα καὶ πο-
 “ νεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείσσης καὶ
 “ τιμῆς τεύξεσθαι, ἢ ἂν εἰδῶμεν ὅτι ἔδεν
 “ διαφέρει κακὸν εἶναι· ὁμοίως γὰρ πάν-
 “ τες τῶν ἴσων τευζόμεθα.” Ἐνταῦθα δὴ
 ἀναστὰς ὁ Χρυσάντας, εἰς τῶν ὁμοτίμων,
 ἀνὴρ ἔτε μέγας, ἔτε ἰχυρὸς ἰδεῖν, Φρονή-
 σει δὲ διαφέρων, ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἀλλ’ οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδὲ
 “ διανοόμενόν σε ὡς δεῖ ἴσον τῆς κακῆς τοῖς
 “ ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τέττον τὸν λό-
 “ γον, ἀλλ’ ἀποπειρώμενον εἰ τις ἄρα
 “ ἔσαι ἀνὴρ, ὅστις ἐθελήσει ἐπιδείξαι ἑαυ-
 “ τὸν, ὡς διανοεῖται, μηδὲν καλὸν καγα-
 “ θὸν ποιῶν, ἃ ἂν ἄλλοι τῇ ἀρετῇ καλα-

C
 “ ipse
 “ is en
 “ ut bo
 “ qui i
 “ hīc a
 “ ciat,
 “ magi
 “ pluri
 “ adire
 “ conse
 “ ferre
 “ quipp
 “ conse
 surgens
 mero qu
 staturā
 sed exce
 loquutus
 “ Eq
 “ hoc a
 “ mo co
 “ et ign
 “ periar
 “ dicare
 “ etfi nil
 “ ciat, p

" ipse deus sic quodammodò constituit :
 " is *enim* illis, qui sibi imperare nolint,
 " ut bona laboribus acquirant, alios dat,
 " qui imperent. Nunc ergò, ait, surgat
 " hìc aliquis, deque hoc ipso verba fa-
 " ciat, utro modo virtutem apud nos
 " magis excultam iri existimet, si is, qui
 " plurimum et laboris et periculorum
 " adire velit, plurimum etiam honoris
 " consequuturus sit, an *verò* si nihil re-
 " ferre sciamus ignavum esse *quenquam*;
 " quippe omnes pariter aequalia sumus
 " consequuturi praemia." Tum verò
 surgens Chryfantas, unus ex eorum nu-
 mero qui ὁμότιμοι appellantur, vir neque
staturâ magnus, neque specie robustus,
 sed excellens prudentiâ, in hunc modum
 loquutus est :

" Equidem arbitror, Cyre, ait, te de
 " hoc *ad nos* retulisse, non quòd in ani-
 " mo cogitares aequali portione fortes
 " et ignavos debere potiri, sed uti ex-
 " periaris an quisquam sit, qui ipsum in-
 " dicare velit, cogitare se, *fore* ut, tam-
 " etsi nihil ipse pulchrè praeclareve fa-
 " ciat, parem eorum portionem capiat,

“ quae alii virtute *suâ* comparaverint.
 “ Ego verò, inquit, neque sum pedibus
 “ celer, neque manibus robustus: et fu-
 “ turum intelligo, ut iudicio ex iis de
 “ me facto, quae meo corpore geram,
 “ neque primum, neque secundum, ne-
 “ que, opinor, millesimum, immò fortè
 “ neque decies millesimum locum habi-
 “ turus sim. At hoc quoque certò futu-
 “ rum scio, ut si viribus praestantes for-
 “ titer res gerendas capeffiverint, mihi
 “ etiam tantum boni alicujus obveniet,
 “ quantum aequum fuerit: sin autem et
 “ ignavi nihil fecerint, et fortes robu-
 “ stique animis minùs fuerint alacres,
 “ vereor, inquit, nè potiùs alterius cu-
 “ jusdam rei, quàm boni *alicujus*, par-
 “ tem, eamque majorem, quàm ipse ve-
 “ lim, habiturus sim.” Et hunc quidem
 in modum loquutus est Chrysantas. Post
 eum autem surrexit Pherulas, Persa, qui
 è plebe erat, Cyro quodammodò jam
 consuetudine domesticâ familiaris accep-
 tusque vir, habitu corporis haud indeco-
 ro, animo viro degeneri nequaquam si-
 milis, atque orationem hanc habuit:

“ Ego quidem, Cyre, ac vos Persae,

“ πράξα
 “ ἔφη,
 “ χερσὶ
 “ ἂν ἐγ
 “ κριθεῖ
 “ μαὶ δ
 “ ὅος.
 “ μαὶ, δ
 “ τιλή
 “ τινός
 “ ἂν δίκ
 “ ποιήσ
 “ μως ἔ
 “ μᾶλλ
 “ μέρος,
 δὴ ἔτως
 ραύλας,
 ἔτι οἰκοθ
 σῶμα ἔκ
 ἀνδρὶ ἔοικ
 “ E

“ πράττωσι, τούτων ἰσομοιρεῖν. Εγὼ δὲ,
 “ ἔφη, εἰμὶ μὲν οὔτε προσὶ ταχὺς, οὔτε
 “ χερσὶν ἰχυρὸς· γιγνώσκω δὲ ὅτι ἐξ ὧν
 “ ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιήσω, ἕκ ἂν
 “ κριθείην ἕτε πρῶτος, ἕτε δεύτερος, οἷο-
 “ μαι δὲ ἕδὲ χίλιοςθς, ἴσως δὲ ἕδὲ μυριο-
 “ σός. Ἀλλὰ καὶ ἐκείνο σαφῶς ἐπίστα-
 “ μαι, ὅτι εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐρῶμένως ἀν-
 “ τιλήφονται τῶν πραγμάτων, ἀγαθοῦ
 “ τινὸς μοι μετέσθαι τοσοῦτον μέρος, ὅσον
 “ ἂν δίκαιον ᾖ· εἰ δὲ οἱ μὲν κακοὶ μηδὲν
 “ ποιήσασιν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀθύ-
 “ μως ἔξωσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλος τινὸς
 “ μᾶλλον, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ, μεθέξω πλεόν
 “ μέρος, ἢ ἐγὼ βέλομαι.” Χρυσάντας μὲν
 δὴ ἔτως εἶπεν. Ἀνέστη δὲ ἐπ’ αὐτῷ Φε-
 ραύλας, Πέρσης, τῶν δημοτῶν, Κύρω πως
 ἔτι οἰκοθεν συνήθης καὶ ἀρετὸς ἀνὴρ, καὶ τὸ
 σῶμα ἕκ ἀφυῆς, καὶ τὴν ψυχὴν ἕκ ἀγεννεῖ
 ἀνδρὶ ἑοικώς, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

“ Εγὼ, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ

262 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

“ παρόντες Πέρσαι, ἡγῆμαι μὲν ἡμᾶς ἐκ
 “ τῆ ἴσθ' νῦν ὁρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ ἀ-
 “ γωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ὅρῳ γὰρ ὁ-
 “ μοία μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶμα
 “ ἀσκήντας, ὁμοίας δὲ συνουσίας πάντας
 “ ἀξιουμένους, τὰ δὲ αὐτὰ καλὰ πᾶσιν
 “ ἡμῖν προκείμενα. Τό, τε γὰρ τοῖς ἀρ-
 “ χασσι πεῖθεσθαι, ἐν κοινῷ κεῖται· καὶ ὅς
 “ ἂν φανῇ τῷτο ἀπροφασίως ποιῶν, τῷ-
 “ τον ὁρῶ παρὰ Κύρου τιμῆς τυγχάνον-
 “ τα· τό, τ' αὖ πρὸς τὴς πολεμίους ἀλ-
 “ κιον εἶναι, οὐ τῷ μὲν προσῆκον, τῷ
 “ δ' οὐ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τῷτο προκέκριται
 “ κάλλιστον εἶναι. Νῦν δὲ, ἔφη, ἡμῖν καὶ
 “ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀν-
 “ θρώπους φύσει ἐπισταμένους, ὥσπερ γε καὶ
 “ τᾶλλα ζῶα ἐπίσταται τινὰ μάχην ἑκα-
 “ στα, ἔδὲ παρ' ἐνὸς ἄλλας μαθόντα, ἢ πα-
 “ ρὰ τῆς φύσεως· οἶον, ὁ βῆς, κέρατι παί-
 “ ειν· ὁ ἵππος, ὀπλῇ· ὁ κύων, σόματι·
 “ ὁ κάπρος, ὀδόντι. Καὶ φυλάττεσθαι δέ,

“ inquit, quotquot adestis, existimo nos
 “ omnes jam aequis conditionibus ad vir-
 “ tutis certamen contendere. Quippe
 “ consimili nos omnes victu curare cor-
 “ pora, et omnes eâdem consuetudine
 “ dignos haberi fruique, et eadem no-
 “ bis omnibus *virtutis* decora proposita
 “ esse, video. Nam iis ut pareamus, qui
 “ cum imperio sunt, communiter *omni-*
 “ *bus* est propositum: et quisquis hoc
 “ sine recusatione in conspectu omnium
 “ praeostat, hunc à Cyro honore affici
 “ video: itidem fortiter adversûs hostes
 “ se gerere, non huic convenit, illi non
 “ *convenit*, sed et hoc jam antè judica-
 “ tum est omnibus honestissimum esse.
 “ Nunc verò, inquit, etiam pugna nobis
 “ monstrata est, quam homines ego uni-
 “ versos à naturâ nôsse video, quemad-
 “ modum et aliorum quaelibet animalii-
 “ um aliquam pugnam nôrunt, non per
 “ alium quenquam, atque ipsam natu-
 “ ram, edocta: verbi gratiâ, bos cornu
 “ ferire *novit*; equus, ungulâ; canis,
 “ ore; aper, dente. Atque omniâ haec

“ *animalia* ab iis *sibi* cavere nōrunt,
 “ à quibus maximè cavendum est; id-
 “ que, ad nullius unquam magistri *lu-*
 “ *dum* profecta. Ego etiam statim à pu-
 “ ero nōram ei *aliquid* objicere, à quo
 “ me percussum iri putāram; ac si ni-
 “ hil aliud haberem, manus praeten-
 “ dens, quantum poteram, percutientem
 “ impediēbam: atque hoc faciebam cūm
 “ *non modò* non docerer, sed etiam ob
 “ id ipsum vapularem, si *quid* objice-
 “ rem. Gladium porrò statim puer ad-
 “ huc, ubi vidissem, adripiebam, nè hoc
 “ quidem, quo pactoprehendendus es-
 “ set, sub alio quoquam, quàm *ipsā* na-
 “ turā, ut ego censeo, edoctus. Et hoc
 “ quidem certè faciebam cūm prohibe-
 “ rer, non docerer: quemadmodūm et
 “ alia *quaedam* sunt quae, patre licèt
 “ matreque vetarer, facere *tamen* à na-
 “ turā cogebar. Ac gladio, profectò, cae-
 “ debam quicquid clanculum poteram,
 “ Neque enim naturā solūm insitūm e-

“ ἔφη,
 “ μάλι-
 “ δασκ-
 “ ἐκ π-
 “ ῥάμ-
 “ σεοδ-
 “ τῶ-
 “ δυνά-
 “ ὁ διδ-
 “ τῶ-
 “ χα-
 “ ζον,
 “ μαθ-
 “ παρ-
 “ ἐν γ-
 “ κόμ-
 “ γόμ-
 “ ὑπὸ-
 “ Κα-
 “ χα-
 “ γὰρ

ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'. 265

“ ἔφη, ἐπίσεται ταῦτα πάντα ἀφ’ ὧν
 “ μάλιστα δεῖ· καὶ ταῦτα, εἰς ὕδενός δι-
 “ δασκάλῃς πώποτε φοιρήσαντα. Καὶ ἐγὼ
 “ ἐκ παιδὶς εὐθύς μὲν προβάλλεσθαι ἤπι-
 “ σάμην πρὸ τούτου, ὅτῳ ὥμην πληγή-
 “ σεσθαι· καὶ εἰ μὴ ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι,
 “ τὴν χεῖρε προέχων, ἐνεπὸδιζον, ὅ,τι ἡ-
 “ δυνάμην, τὸν παῖοντα· καὶ τὸτο ἐποίουν
 “ ὁ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπ’ αὐτῷ τέ-
 “ τῳ παιόμενος, εἰ προβαλλοίμην. Μά-
 “ χαιραν γεμὴν εὐθύς παιδίον ὧν ἤρπα-
 “ ζον, ὅπως ἴδοιμι, ὕδὲ παρ’ ἐνός ὕδὲ τὸτο
 “ μαθὼν, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἄλλῃ, ἢ
 “ παρὰ τῆς φύσεως, ὡς ἐγὼ φημι. Εὔποι-
 “ ον γοῦν καὶ τοῦτο κωλυόμενος, ὁ διδασ-
 “ κόμενος· ὥσπερ καὶ ἄλλα ἐστὶν ἃ, εἰς
 “ γόμενος καὶ ὑπὸ πατρός καὶ ὑπὸ μητρός,
 “ ὑπὸ τῆς φύσεως πράττειν ἠναγκαζομένην.
 “ Καὶ, καὶ μὰ Δία, ἔπαιόν γε τῇ μα-
 “ χαίρα πάντ’ ὅ,τι δυναίμην λανθάνειν. Οὐ
 “ γὰρ μόνον φύσει ἦν, ὥσπερ τὸ βαδίζειν

“ κὴ τρέχειν, ἀλλὰ κὴ ἡδὺ, πρὸς τῷ πε-
 “ φυκέναι, τοῦτο ποιεῖν ἐδόκει μοι εἶναι.
 “ Ἐπεὶ ἔν, ἔφη, αὕτη ἡ μάχη καλαλεί-
 “ πεται, ἐν ἣ προθυμίας μᾶλλον ἢ τέχ-
 “ νης ἔργον ἐστὶ, πῶς ἡμῖν οὐχ ἡδέως πρὸς
 “ τῆςδε τῆς ὁμοτίμης ἀγωνισέον; ὅπως γε
 “ τὰ μὲν ἄθλα τῆς ἀρετῆς ἴσα πρόκει-
 “ ται, παραβαλλόμενοι δὲ ἔκ ἴσα εἰς τὸν
 “ κίνδυνον ἴσμεν, ἀλλ’ αὗτοι μὲν ἔντιμον
 “ βίον, ὅς βίων ἡδιστος, ὅς μόνος· ἡμεῖς δὲ
 “ ἐπίπονον μὲν, ἄτιμον δὲ, ὅς περ, οἶμαι,
 “ χαλεπώτατος. Μάλιστα δὲ, ὦ ἄνδρες,
 “ τοῦτό με εὐθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν
 “ πρὸς τῆςδε παρορμᾶ, ὅτι Κῦρος ἔσται ὁ
 “ κρίνων, ὅς οὐ Φθόνῳ κρίνει· ἀλλὰ σὺν
 “ Δεῶν ὀρκῷ λέγω, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦ-
 “ ρος, ἔς τινος ἂν ὀρᾷ ἀγαθὸς φιλεῖν ἔδεν
 “ ἡτλὸν ἑαυτοῦ· τούτοις γοῦν ὀρῶ αὐτὸν
 “ ὅ,τι ἂν ἔχει ἡδίων δίδόντα μᾶλλον, ἢ
 “ αὐτὸν ἔχοντα. Καί τοι, ἔφη, αἶδα ὅτι
 “ ἔτοι μέγα Φρονῆσιν ὅτι πεπαίδευται δὲ

" rat, sicut incedere et currere, sed su-
 " perquam quod ingenitum erat, eti-
 " am suave mihi hoc facere videbatur.
 " Quandoquidem igitur haec, inquit,
 " nobis dimicatio restat, in quâ plus ani-
 " morum alacritas quàm ars effectura
 " est, cur non libenter adversus hosce,
 " qui dicuntur ὁμότιμοι, certamen susci-
 " piamus? cùm sanè paria virtutis prae-
 " mia sint *utrisque* proposita, at nos non
 " item res paris pretii obijcere periculo
 " sciamus; sed illos vitam honoratam,
 " quae jucundissima, quae unica: nos
 " autem laboriosam quidem *illam*, sed
 " inhonoratam, quam equidem molestis-
 " simam duco. Maximè autem, viri, hoc
 " me ad *suscipiendum* laeto animo adver-
 " sùs hosce certamen excitat, quod Cy-
 " rus judex erit, qui non ex invidiâ ju-
 " dicat; at quod per deos jurans affir-
 " mo, Cyrus mihi videtur, quoscunque
 " fortiter se gerere animadvertat, nihi-
 " lo minùs quàm se ipsum diligere: his
 " certè quidem eum video, quicquid ha-
 " beat jucundiùs dare, quàm apud se re-
 " tinere. Et sanè novi, inquit, istos

“ ὁμοίμους elatis esse animis, quòd insti-
 “ tuti sint et ad famem, et ad sitim, et
 “ ad frigus tolerandum; cùm ipsi pa-
 “ rum noverint, nos etiam his à magi-
 “ stro potiori, quàm ipsos, institutos esse.
 “ Nullus enim est necessitate potior ho-
 “ rum magister, quae nos haec vel ac-
 “ curatè admodùm tenere docuit. Et hi
 “ quidem ad labores sese armis feren-
 “ dis exercuère, quae ità sunt ab omni-
 “ bus hominibus excogitata, ut gestatu
 “ sunt commodissima: nos verò, inquit,
 “ sub magnis oneribus et incedere co-
 “ gebamur et currere: ut mihi jam ar-
 “ morum gestamina similia videantur
 “ alis quàm oneribus. Quamobrem, Cy-
 “ re, inquit, haec scito, me et in cer-
 “ tamen descensurum, et, qualis qualis
 “ tandem fuero, pro merito praemiis or-
 “ nari postulaturum. Et vos, viri ple-
 “ beii, hortor ad pugnam hanc adver-
 “ sùs benè institutos hosce *magnâ* con-
 “ tentione suscipiendam: quippe nunc
 “ *hi* viri in populari certamine sunt cap-

“ καὶ π
 “ ῥίγο
 “ ταῦ
 “ λου
 “ ἔστιν
 “ τῆς
 “ ταῦ
 “ δὴ τ
 “ πᾶσι
 “ ῥώτα
 “ λοις
 “ ἡναγ
 “ τῶν
 “ εἰσκέ
 “ ἀγων
 “ τὴν α
 “ ἔφη,
 “ ὦ ἀνδ
 “ ἔριν τ
 “ παιδε
 “ εἰλημ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'. 269

“ κῆ πρὸς λιμὸν, κῆ πρὸς δίψος, καὶ πρὸς
 “ ῥίγος καρτερεῖν· κακῶς εἰδότες ὅτι καὶ
 “ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείττονος διδασκά-
 “ λου πεπαιδευμένα, ἢ οὗτοι. Οὐ γάρ
 “ ἔστιν διδάσκαλος τούτων οὐδεὶς κρείττων
 “ τῆς ἀνάγκης, ἢ ἡμᾶς καὶ λίαν ἀκριβοῦν
 “ ταῦτα ἐδίδαξε. Καὶ πονεῖν μὲν οὗτοι
 “ δὴ τὰ ὅπλα φέροντες ἐμελέτων, ἃ ἔστι
 “ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐρημένα, ὡς ἂν εὐφο-
 “ ρώτατα εἴη· ἡμεῖς δέ γε, ἔφη, ἐν μεγά-
 “ λοις φορτίοις καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν
 “ ἠναγκαζόμεθα· ὥστε νῦν ἐμοὶ δοκεῖν τὰ
 “ τῶν ὀπλῶν φορῆματα πλεοῖς μᾶλλον
 “ εἰκέναι ἢ φορτίοις. Ὡς ἔν ἐμῷ γε καὶ
 “ ἀγωνισμένῃ, κῆ, ὁποῖός τις ἂν ᾧ, κατὰ
 “ τὴν ἀξίαν τιμᾶσθαι ἀξιώσοντος, ἔτως,
 “ ἔφη, ᾧ Κῦρε, γίγνωσκε. Καὶ ὑμῖν δέ,
 “ ᾧ ἄνδρες δημόται, παραινῶ ὀρμᾶσθαι εἰς
 “ ἔριν ταύτης τῆς μάχης πρὸς τὴν πε-
 “ παιδευμένῃς τῆςδε· νῦν γάρ, ἔφη, ἄνδρες
 “ εἰλημμένοι εἰσὶν ἐν δημοτικῇ ἀγωνίᾳ.”

270 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

Φεραύλας μὲν δὴ ἔτῳς εἶπεν· ἀνίστατο δὲ
καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἑκατέροις συναγορεύοντες.
Εδοξε δὲ οὖν κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τι-
μᾶσθαι, Κῦρον δὲ τὸν κρίνοντα εἶναι. Ταῦ-
τα μὲν δὴ ἔτῳ προῦκεχωρήκεσαν.

Εκάλεσε δὲ ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κῦρος καὶ
ὅλην ποτὲ τάξιν σὺν τῷ ταξιάρχῳ, ἰδὼν
αὐτὸν τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν τῆς
τάξεως ἀντιτάξαντα ἑκατέρωθεν εἰς ἐμβο-
λὴν, Δωράκας μὲν δὴ ἀμφοτέρους ἔχοντας
καὶ γέρεα ἐν ταῖς ἀριστεραῖς· εἰς δὲ τὰς δε-
ξιὰς νάρθηκας παχεῖς τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκε,
τοῖς δὲ ἑτέροις εἶπεν, ὅτι βάλλειν δεήσοι
ἀναιρημένους ταῖς βώλοις. Επεὶ δὲ παρε-
σκευασμένοι οὕτως ἔστησαν, ἐσήμαιναν αὐ-
τοῖς μάχεσθαι. Εὐλαῶθα δὴ οἱ μὲν ἔβαλ-
λον ταῖς βώλοις, καὶ ἔστιν οἱ ἐτύγχανον καὶ
Δωράκων καὶ γέρρων, οἱ δὲ καὶ μηρῶ καὶ κνημῖ-
δος. Επεὶ δὲ ὁμῶς ἐγένοντο, οἱ τὰς νάρθη-
κας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηρῶ, τῶν δὲ
χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας· τῶν δὲ ἐπικυπλόν-

C
"ti."
surrex
utriusq
que de
ornand
judicen
Cyr
tem un
vocavit
partes
conflict
dem ut
sinistris
rulas cr
latas ej
instru
bat. Ib
et de ii
riebant
verò co
illi qui
dem fer
rum eti
ad gleb

“ti.” In hunc modum dixit Pheraulas: surrexerunt autem et alii complures, qui utriusque sententiam defendebant. Itaque decretum erat quemque pro merito ornandum, et Cyrum *constituendum* esse judicem. Et haec quidem ita cesserunt.

Cyrus autem aliquando totam cohortem unà cum ejus praefecto ad coenam vocavit, quòd vidisset eum divisam in duas partes cohortem utrinque ex adverso ad conflictum instruxisse, gestantibus quidem utrisque loricas et scuta in manibus sinistris; in dextras verò parti dimidiaie ferulas crassas dederat, alteram glebas sublatae ejaculari jusserat. Hoc modo cùm instructi starent, iis pugnae signum dabat. Ibi quidem hi glebas ejaculabantur, et de iis aliqui tum loricas tum scuta feriebant, alii femur etiam tibiasque. Ubi verò cominùs pugnam conferebant, tum illi qui ferulas gestabant aliorum quidem femora, manus aliorum, nonnullorum etiam feriebant furas; et eorum qui ad glebas *tollendas* se deorsum inclinâs-

sent cervices et dorſa feriebant. Tandem *adverſarios* in fugam converſos perſequebantur ii qui ferulas geſtabant, *illos* multo cum riſu luſuque caedentes. Verùm et alteri viciffim ſumptis ipſi quoque ferulis, eodem illos modo tractârunt, qui glebas jaculabantur. Cyrus autem haec admiratus, tum *nempe* praefecti cohortis ſolers inventum, tum militum obediẽtiam, quòd ſimul exercerentur, ſimul ſe ipſos exhilararent, atque etiam quòd illi, qui Perſarum armaturam imitati eſſent, vincerent: his ergò delectatus, ad coenam eos invitavit: cumque in tabernaculo quosdam ipſorum videret, quorum aliũ tibia, manus aliũ obligata eſſet, quid ipſis accidiffet rogabat. Illi ſe glebis iſtos aiebant. Ille quaerebat iterum, utrùm poſtquam congreſſi fuiſſent, an cùm procul eſſent. Reſpondebant illi, *tum id ſe perpeſſos* cùm procul eſſent: at poſtquam cominũs congreſſi fuiſſent, ludum fuiſſe pulcherrimum aiebant ii qui ferulas geſtabant. Illi verò contrà qui ferulis erant conciſi, non ludum ſibi

των ἐπὶ
τὰ νῶτα
οἱ ναρθηκ
λωτι καὶ
ροὶ πάλιν
ἐποίησαν
Ταῦτα
ἀρχὴ τῆς
ἀμα μὲν
ἀμα δὲ ἐκ
σῶν ὅπλα
ἐπὶ δεῖπ
τινας αὐ
ἀντικνήμ
θοιεν. C
βώλοισ.
ἐπεὶ ὁμῶς
οἱ ἔλεγον
ἐγένοντο,
οἱ ναρθηκ
τοῖς νάρθη

των ἐπὶ βώλῃς ἔπαιον τὲς τραχήλῃς καὶ
τὰ νῶτα. Τέλος δὲ τρεψάμενοι ἐδίωκον
οἱ νάρθηκοφόροι, παίοντες σὺν πολλῷ γέ-
λωτι καὶ παιδιᾷ. Ἐν μέρει γεμὴν οἱ ἕτε-
ροι πάλιν λαβόντες τὲς νάρθηκας, ταυτὰ
ἐποίησαν τοὺς ταῖς βώλοις βάλλοντας.
Ταῦτα δ' ἀγαθεὶς ὁ Κῦρος, τῷ μὲν ταξι-
άρχῃ τὴν ἐπίνοιαν, τῶν δὲ τὴν πειθῶν, ὅτι
ἅμα μὲν ἐγνυμνάζοντο, ἅμα δὲ εὐθυμῶντο,
ἅμα δὲ ἐνίκων οἱ εἰκαδένες τῇ τῶν Περ-
σῶν ὀπλίσει· τέτοις δ' ἡδεῖς ἐκάλεσέ τε
ἐπὶ δεῖπνον αὐτοὺς, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδὼν
τινας αὐτῶν ἐπιδεδεμένους, τὸν μὲν τινα
ἀντικνήμιον, τὸν δὲ χεῖρα, ἡρώτα τί πά-
θοιεν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι πληγέειν ταῖς
βώλοις. Ὁ δὲ πάλιν ἐπηρώτα, πότερον
ἐπεὶ ὁμῶς ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρόσω ἦσαν. Οἱ
δ' ἔλεγον, ὅτε πρόσω ἦσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁμῶς
ἐγένοντο, παιδιὰν ἔφασαν εἶναι καλλίστην
οἱ νάρθηκοφόροι· οἱ δ' αὖ συγκεκομμένοι
τοῖς νάρθηξιν ἀνέκραγον, ὅτι ὁ σφίσι γε δο-

κοίη παιδιὰν εἶναι τὸ ὁμόθεν παῖεσθαι·
 ἅμα δὲ ἐπεδείκνυσαν τῶν ναρθηκοφόρων
 τὰς πληγὰς ἐν χερσὶ καὶ ἐν τραχήλοις,
 ἔνιοι δὲ καὶ ἐν προσώποις. Καὶ τότε μὲν,
 ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις. Τῇ
 δ' ὑφεραία μεσὸν ἦν τὸ πεδῖον πᾶν τῶν
 τέττε μιμνεμένων· καὶ αἰεὶ, ὁπότε μὴ ἄλλο
 τι σπεσδαίοντον πράττειεν, ταύτῃ τῇ
 παιδιᾷ ἐχρῶντο.

Ἄλλον δὲ ποτε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγον-
 τα τὴν τάξιν ἀπὸ τῆς ποταμῆς ἐπὶ τὸ ἄ-
 ριστον ἐφ' ἑνὸς, καὶ ὁπότε δοκοίη αὐτῷ και-
 ρὸς εἶναι, παραγγέλλουσα τὸν ὑφερον λό-
 χον παράγειν, καὶ τὸν τρίτον, καὶ τὸν τέ-
 ταρτον, εἰς μέτωπον· ἐπεὶ δὲ ἐν μέτῳ
 οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, παρηγγύησεν εἰς δύο
 ἄγειν τὸν λόχον· ἐκ τέττε δὴ παρῆγον οἱ
 δεκάδαρχοι εἰς μέτωπον· ὁπότε δὲ αὐτῷ ἐδό-
 κει αὐτῷ καιρὸς εἶναι, παρήγγειλεν εἰς
 τέτταρας ἄγειν τὸν λόχον· οὕτω δὴ οἱ
 πεμπάδαρχοι αὖ παρῆγον, ὥς εἰς τέσσα-

fanè vid
 mulque
 atque e
 bant, q
 rent fer
 erat, se
 rò totus
 bus ple
 non alin
 tarent,

Aliu

tis prae
 vio ad p
 tibus, e
 jubente
 vere in
 quartu
 nipulon
 nos ex
 deinde
 moveba
 visum e
 plicatu
 quinqu

sanè videri clamabant cominùs feriri : simulque plagas in manibus et cervicibus, atque etiam in facie nonnulli ostendebant, quas ab iis acceperant qui gestarent ferulas. Ac tum quidem, sicuti par erat, sese mutuò ridebant. Postridiè verò totus campus hominibus hos imitantibus plenus erat : semperque *adeò*, cùm non aliud quidquam magis ferium tractarent, hoc ludo utebantur.

Alium verò aliquando videns cohortis praefectum ducentem cohortem à fluvio ad prandium singulis singulos sequentibus, et cùm tempus ipsi esse videbatur, jubentem secundum manipulum promovere in frontem, et *dein* tertium, et quartum : cùm autem in fronte jam manipulorum duces essent, mandabat in binos *explicatum* manipulum ducerent : deinde igitur decuriones in frontem promovebant : rursùs cùm opportunum ipsi visum esset, imperabat in quaternos *explicatum* manipulum ducerent : atque ità quinque virorum duces etiam procede-

bant, ut in quaternos manipulus *explicitus* iret: postquam verò ad tabernaculi fores perventum esset, tum signo dato jubens ut rursus singulatim incederent, manipulum primum introducebat, et alterum jubebat hunc à tergo sequi; et cum tertio itidem quartoque praecepisset, ducebat intrò: atque ità cum eos introduxisset, eodem jussit ordine discumbere, quo ingressi essent: hunc *ergò* Cyrus admiratus, et ob mansuetudinem, et disciplinam, et diligentiam, hanc quoque unà cum praefecto cohortem ad coenam invitavit. Cùm autem alius quidam cohortis praefectus ad coenam vocatus adesset, Meam verò, inquit, cohortem ad *tuum hoc* tabernaculum, Cyre, non invitas? atqui *illa* quoties ad coenam venit, haec omnia facit; et ubi finis convivio fiat, extremus ultimi manipuli ductor *suum* manipulum educit, qui *quidem* postremos habet primo ad pugnam loco dispositos: deindè post hos extremus alterius manipuli ductor, similique ratione et tertius et quartus; ut etiam quando

ας ἰοι ὁ λό
σκηνῆς ἐγέ
έναι, ἔτω
τὸν δεύτερον
ἐκέλευε· κ
ῶσαύτως τ
ὃν εἰσαγα
ῶς περ εἰσε
δεῖς τῆς
λίας, καὶ τ
ταύτην τ
ταξίαρχω
κεκλημένον
μὴν, ἔφη,
σκηνήν; κ
δεῖπνον, τ
λος ἢ σκην
τελευταίον
χων τὸς τ
ἔπειτα δὲ
τότοις, καὶ

ρας ἰοι ὁ λόχος· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς
 σκηνῆς ἐγένοντο, παραγγείλας αὖ εἰς ἓνα
 ἕνα, ὅπως εἰσήγε τὸν πρῶτον λόχον, καὶ
 τὸν δεύτερον τούτου κατ' οὐρανὸν ἔπεσθαι
 ἐκέλευε· καὶ τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον
 ὡσαύτως παραγγείλας, ἡγήετο εἰσω· ὅτω
 δὲ εἰσαγαγὼν κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον,
 ὥσπερ εἰσεπορεύοντο· τῷτον ὁ Κύρος ἀγα-
 θεὸς τῆς τε πραότητος, καὶ τῆς διδασκα-
 λίας, καὶ τῆς ἐπιμελείας, ἐκάλεσεν αὖ καὶ
 ταύτην τὴν τάξιν ἐπὶ τὸ δεῖπνον σὺν τῷ
 ταξιάρχῳ. Παρῶν δέ τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον
 κεκλημένος ἄλλος ταξιάρχος, τὴν δ' ἑ-
 μήν, ἔφη, ὦ Κύρε, τάξιν ὅ καλεῖς εἰς τὴν
 σκηνήν; καὶ μὴν ὅταν γε παρῇ ἐπὶ τὸ
 δεῖπνον, ταῦτα πάντα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέ-
 λος ἡ σκηνὴ ἔχῃ, ἐξάγει μὲν ὁ ὕραγος τῷ
 τελευταίου λόχου τὸν λόχον, ὅσας ἔ-
 χων τὸς πρώτους εἰς μάχην τεταγμένους·
 ἔπειτα δὲ ὁ ὕραγος τοῦ ἑτέρου λόχου ἐπὶ
 τούτοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὡσαύτως·

278 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β΄.

ὅπως κὶ ὅταν δέῃ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἐπίσυναι ὡς δεῖ ἀπιέναι. Επειδὰν δὲ κατασῶμεν εἰς τὸν δρόμον, ἔνθα περιπατῶμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἑώ ἴωμεν, ἐγὼ ἡγῶμαι, καὶ ὁ πρῶτος λόχος, πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, κὶ ὁ τρίτος κὶ ὁ τέταρτος, κὶ αἱ τῶν λόχων δεκάδες κὶ πεμπάδες, ἕως ἂν παραγγέλλω ἐγώ· ὅταν ὁ ἔφη, πρὸς ἐσπέραν ἴωμεν, ὁ ἔραγός τε καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι ἀφηγοῦνται. Εμοὶ μέντοι ὁμῶς πείθονται ὑσέρῳ ἰόντι, ἵνα ἐθίζωνται κὶ ἔπεσθαι, κὶ ἀφηγεῖσθαι, ὁμοίως πειθόμενοι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ἡ κὶ αὖτε τῷτο ποιεῖτε; Ὅπως ἂν γε, ἔφη, κὶ δειπνοποιούμεθα, νῆ Δία. Καλῶ τοίνυν, ἔφη, ὑμᾶς, ἅμα μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελετᾶτε κὶ προσιόντες κὶ ἀπιόντες, ἅμα δὲ ὅτι καὶ ἡμέρας κὶ νυκλὸς, ἅμα δὲ ὅτι τὰ τε σώματα περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, καὶ τὰς ψυχὰς ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Επεὶ ἔν πάντα διπλᾶ ποιεῖτε, διπλὴν ὑμῖν δίκαιον κὶ τήν

C
necess
ficient,
quam v
deamb
tum pr
primus
et alter
nipulo
ego jub
progre
minis e
in abito
mihi q
qui et
suescan
semper
quoties
inquit,
accede
tis ord
diu et
pora d
docend
dem i
quum

neceſſe ſit ab hoſtibus pedem referre, ſciant, quo pacto recedere oporteat. Poſtquam verò in curriculo conſtitimus, ubi deambulamus, cùm quidem verſus ortum progredimur, ego praeire ſoleo, et primus manipulus primum habet locum, et alter ſuum, et tertius et quartus, ac manipulorum decuriae, et quiniones, donec ego jubeam : cùm verò verſus occidentem progredimur, *tum* et extremi ductor agminis et *cum eo* poſtremi primo loco ſunt in abitu duces. Ac nihilominus parent mihi qui proficiſcor ultimus, ut et ſequi et praeire pari cum obedientiâ conſueſcant. Et Cyrus, inquit, Hoc cene ſemper facitis ? Profeſſò, reſpondit ille, quoties coenam inſtruimus. Vos igitur, inquit, *ad coenam* voco, partim quòd et in accedendo et in abeundo ſtudioſè ſervatis ordines, partim quòd *illud* et interdiu et noctu *facitis*, partim quòd et corpora deambulando exercetis, et animos docendo meliores redditis. Quandoquidem igitur omnia duplicia facitis, æquum eſt vobis etiam duplex epulum

praeberi. Minimè profectò, ait cohortis *illius* praefectus, uno quidem die; nisi nobis duplices etiam ventres dabis. Ac tum quidem hoc pacto finem hujus convivii fecêre. Postridie autem Cyrus illum ordinem, quemadmodùm dixerat, et sequenti die vocavit. Quae cùm caeteri animadvertèrent, omnes deinceps eos imitabantur.

Cùm autem Cyrus aliquando *militem* universum in armis lustraret et instrueret, à Cyaxare venit nuntius, qui diceret ab Indis legatòs adeste: Quapropter te quamprimùm *ad se* venire jubet *Cyaxares*. Quin et vestem, inquit nuntius, pulcherrimam à Cyaxare tibi fero: te enim quàm ornatissimè splendidissimeque advenire cupit: quippe quia Indi spectaturi sunt, quo cultu accedas. Haec cùm audisset Cyrus, imperavit praefecto cohortis loco primo in acie constituto, ut in fronte consisteret, cohorte singulatim ductâ, latus ipse dextrum tenens: et jussit hunc eadem secundo imperare, et

εὐωχία
ξίαρχο
διπλᾶς
τότε με
σανίο.
ταύτη
λη. Α
τολοιπ
Εξ
ουμένοι
παρὰ
δῶν πα
θεῖν ὡς
γελος,
αζάρως
λαμπ
Ινδῶν
Κῦρος
ταξία
γονία
ἢ τῶ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'. 281

εὐωχίαν παρέχειν. Μὰ Δί', ἔφη ὁ τα-
ξίαρχος, μήτοιγε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· εἰ μὴ καὶ
διπλᾶς τὰς γαστέρας ἡμῖν παρέξεις. Καὶ
τότε μὲν δὴ ἔτῳ τὸ τέλος τῆς σκῆνης ἐποιή-
σαντο. Τῇ δὲ ὑπεραΐᾳ ὁ Κῦρος ἐκάλεσε
ταύτην τὴν τάξιν, ὥς περ ἔφη, καὶ τῇ ἄλ-
λῃ. Αἰσθανόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι,
τολοιοπὸν πάντες αὐτὸς ἐμιμῶντο.

Ἐξέτασιν δὲ πολὲ τῷ Κύρῳ πάντων ποι-
ουμένου ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ σύνταξιν, ἦλθε
παρὰ Κυαζάρους ἄγγελος, λέγων ὅτι Ἰν-
δῶν παρείη πρεσβεία· Κελεύει οὖν σε ἐλ-
θεῖν ὡς τάχιστα. Φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγ-
γελος, καὶ σολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυ-
αζάρης· βέβηλαι γάρ σε ὡς εὐκοσμότατα καὶ
λαμπρότατα προσελθεῖν, ὡς ὁφομένων τῶν
Ἰνδῶν ὅπως ἂν προσίης. Ἀκέσας ταῦτα ὁ
Κῦρος παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ
ταξιάρχῳ εἰς μέτωπον σῆναι, ἐφ' ἑνὸς ἄ-
γωνία τὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν·
καὶ τῷ δευτέρῳ ἐκέλευσε ταυλὰ τῶτον πα-

ραβγείλαι, καὶ διὰ πάντων ἔτω παραδιδόναι
 ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ πειθόμενοι ταχὺ μέντοι
 παρήγγελον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελό-
 μενα ἐποιοῦν. ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ ἐγένετο
 τὸ μὲν μέτωπον ἐπὶ διακοσίῳ, (τοσοῦτοι
 γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι) τὸ δὲ βάθος ἑφ'
 ἑκατόν. Επεὶ δὲ κατέστησαν, ἔπειθαι ἐκέ-
 λευσεν ὡς ἂν αὐτὸς ἡγήται· καὶ εὐθὺς τρο-
 χάζων ἡγεῖτο. Επεὶ δὲ κατενόησε τὴν
 ἀγμᾶν, τὴν πρὸς τὸ βασιλεῖον φέρουσαν,
 σκευωτέραν ἔσαν, ἢ ὡς ἐπὶ μετώπῳ πάντας
 ἵεναι, παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοσύ-
 νην ἔπειθαι κατὰ χώραν, τὴν δὲ δευτέραν κατ'
 ἔραν ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ διαπαντὸς οὕ-
 τως, αὐτὸς μὲν ἡγεῖτο ἐκ ἀναπαυόμενος,
 αἱ δὲ ἄλλαι χιλιοσύναι κατ' οὐρανὸν ἐκάστη
 τοῖς ἔμπροσθεν εἰποντο. Επεμψεν δὲ καὶ
 ὑπηρέτας δύο ἐπὶ σῶμα τῆς ἀγμᾶς, ὅπως
 εἴ τις ἀγνοοίη, σημαίνοιεν τὸ δεῖον ποιεῖν.
 Ὡς δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Κυαζάρης θύρας,
 παρήγγειλε τῷ πρώτῳ ταξιάρχῳ τὴν

CYRI INSTIT. II. 283

per omnes sic *imperata* tradi iussit. Illi dicto audientes et celeriter quidem *haec* imperant, et celeriter imperata faciunt: brevique tempore frons ad ducentos, (tot enim erant cohortium praefecti) altitudo *agminis* ad centum habuit. Cùm jam *hoc ordine* constitissent, eos ità sequi iussit, ut ipse praecederet: et mox citato gradu praecedebat. At ubi viam, quae ad regiam tendebat, arctiorem esse animadvertisset, quàm ut omnes in fronte progredi possent, iussis primis *in ordine* millenis militibus *ità se* sequi, ut collocati fuerant, alterisque hos à tergo sequi, et caeteris *deinceps* omnibus eodem servato ordine *procedere*, ipse sine intermissione praeibat, aliique milleni milites *totidem* praecedentes à tergo subsequabantur. Ministros etiam duos ad viae aditum misit, qui, quid facto opus esset, si quem fugeret, significarent. Cùm autem Cyaxaris ad portam pervenissent, praefecto primae cohortis imperat, sic

284 CYRI INSTIT. II.

cohortem instrueret, ut ejus altitudo duodenos contineret, praefectos autem duodenum militum propter regiam in fronte constitueret; atque eadem secundo jubet imperari, et sic deinceps omnibus. Atque haec illi quidem faciebant: *Cyrus* autem ipse ad *Cyaxarem* veste *indutus* Persicâ ambitionem minimè indicanti ingressus est. Et *Cyaxares* eum cum vidisset, celeritate quidem delectabatur, at vilitate vestis offensus erat, dixitque, Quid hoc, *Cyre*, est? cujusmodi rem facis, qui habitu tali in conspectum *Indorum* venis? Ego verò te quàm splendidissimum conspici volebam: nam hoc mihi ornamento fuisset, *te*, meae sororis filium, quàm magnificentissimè ornatum conspici. Et *Cyrus* ad haec respondit, Utro te modo, *Cyaxares*, magis ornâsem, si purpurâ indutus, adhibitis armillis, et torquatus, tibi mandanti lentè paruissem, an nunc *potius*, cum tali tantoque *stipatus* exercitu, tam velociter, honoris tui causâ, tibi pareo, sudore et ce-

τάξιν
δωδεκα
βασίλ
παρα
μὲν δὴ
Κυαξ
βρισμέ
μὲν τ
σολῆς
Κῦρε;
Ἰνδοῖς;
πρότα
ἦν τῶ
γαλοπ
ρος πρ
Κυαξά
φυρίδα
τὸν περ
σοι, ἢ
δυνάμει
τιμᾶν,

τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν βάθος, τοὺς δὲ
 δωδεκάρχας ἐν μείωπῳ καθιστάναι περὶ τὸ
 βασίλειον· καὶ τῷ δευτέρῳ ταυτὰ ἐκέλευσε
 παραγγεῖλαι, καὶ διαπαντὸς οὕτως. Οἱ
 μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν· ὁ δ' εἰσῆει πρὸς τὸν
 Κυαζάρην ἐν τῇ Περσικῇ σολῇ ἔδεν τι ὑ-
 βρισμένη. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Κυαζάρης, τῷ
 μὲν τάχει ἤαθη, τῇ δὲ Φαυλότῃ τῆς
 σολῆς ἠχθέαθη, καὶ εἶπε, Τί τοῦτο, ὦ
 Κῦρε; οἷον πεποίηκας, οὕτω Φανεῖς τοῖς
 Ἰνδοῖς; Εγὼ δ', ἔφη, ἐβυλόμην σε ὡς λαμ-
 πρόταλον Φανῆναι· καὶ γὰρ ἐμοὶ κόσμος ἂν
 ἦν τῷτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱόν, ὅτι με-
 γαλοπρεπέστατον φαίνεσθαι. Καὶ ὁ Κῦ-
 ρος πρὸς ταῦτα εἶπε, καὶ ποτέρως ἂν, ὦ
 Κυαζάρη, μᾶλλον σε ἐκόσμην, εἴπερ πορ-
 φυρίδα ἐνδύς, καὶ ψέλλια λαβὼν, καὶ σρεπ-
 τὸν περιθέμενος, χολῇ κελεύοντι ὑπήκουόν
 σοι, ἢ νῦν ὅτε σὺν τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ
 δυνάμει ἔτῳς ὀξέως σοι ὑπακέω, διὰ τὸ σὲ
 τιμᾶν, ἰδρῶτι καὶ σπυρδῇ καὶ αὐτὸς κεκοσμη-

286 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

μένος, καὶ σὲ κοσμῶν, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπί-
 δεικνύς σοι ὅτ'ω πειθομένους; Κῦρος μὲν ἔν-
 ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κυαζάρης νομίσας αὐ-
 τὸν ὀρθῶς λέγειν, ἐκέλευσεν ἄγειν τὰς Ἰν-
 δοὺς. Οἱ δ' Ἰνδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν ὅτι
 πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς, καὶ κελεύ-
 σειεν ἐρωτᾶν, ἐξ ὅτου ὁ πόλεμος εἴη Μή-
 δοις τε καὶ τῷ Ασσυρίῳ· ἐπεὶ δέ σου ἀκέ-
 σαιμεν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐλθόντας πρὸς τὸν
 Ασσύριον καὶ ἐκείνου τὰ αὐτὰ ταῦτα πυ-
 θέσθαι· τέλος δ' αὖ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἶ-
 πειν ὅτι ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς, τὸ δίκαιον σκε-
 ψάμενος, Φαίη μετὰ τῷ ἀδικημένῳ ἔσεσ-
 θαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Κυαζάρης εἶπεν, Ε-
 μὲ τοίνυν ἀκέει, ὅτι ἐκ ἀδικῶμεν τὸν Ασ-
 σύριον ἔδεν· ἐκείνους δ' ἐλθόντες πυνθάνεσθε
 ὅ,τι λέγει. Παρῶν δὲ ὁ Κῦρος ἤρετο τὸν
 Κυαζάρην, Ἡ καὶ ἐγὼ, ἔφη, εἶπω ὅ,τι
 γινώσκω; Καὶ ὁ Κυαζάρης ἐκέλευσεν.
 Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπαγγεῖλατε τῷ
 Ἰνδῶν βασιλεῖ τάδε, (εἰ μὴ τι ἄλλο δοκεῖ

herita
 orno,
 obseq
 dixit;
 arbitra
 verò i
 aieban
 bellum
 tum eff
 femus,
 cisci, e
 cunctar
 strum n
 se juris
 rum ab
 respond
 nullà no
 cere: q
 exquiri
 axarem
 am, inqu
 axares e
 Indorum
 aliud Cy

leritate cùm ipse ornatus *adsum*, tum te
 orno, et caeteros *etiam* tibi tantoperè
 obsequentes exhibeo? Cyrus sanè haec
 dixit; Cyaxares autem eum rectè dicere
 arbitratus, Indos introduci iussit. Indi
 verò ingressi se missos à rege Indorum
 aiebant, et iussos interrogare, quâ de re
 bellum inter Medos et Assyrium *suscep-*
tum esset: ac te *quidem* postquam audis-
 semus, *nos* ad Assyrium quoque profi-
 cisci, et de his ipsis ab illo etiam per-
 cunctari iussit: tandem verò utrique ve-
 strum nuntiare, regem Indorum dicere,
 se juris *et aequi* ratione habitâ, statu-
 rum ab illo cui fieret injuria. Ad haec
 respondit Cyaxares, Me igitur audite,
 nullâ nos omninò injuriâ Assyrium affi-
 cere: quid ipse dicat, profecti *ad eum*
 exquirite. Cyrus autem, qui aderat, Cy-
 axarem interrogavit, *et*, Num ipse eti-
 am, inquit, dicam quod sentio? Et Cy-
 axares *eum loqui* iussit. Vos igitur, ait,
 Indorum regi haec nuntiate, (nisi quid
 aliud Cyaxari videatur) dicere nos, si

quam à nobis *sibi* factam injuriam dicat Affyrius, ipsum nos Indorum regem judicem eligimus. His illi auditis abierunt. Cùm autem egressi essent Indi, Cyrus ad Cyaxarem hujusmodi sermone coepit uti :

Equidem *ad te*, Cyaxares, veni, non multas *mecum* pecunias meas domo ferens; quae autem *mibi* erant, earum exiguam admodùm summam reliquam habeo; quippe qui in milites, ait, *eas* expendierim: ac tu forsan miraris, quo pacto expendierim, eos cùm tu alas. *Verum* certò scias, inquit, me non aliter eas expendisse, quàm praemiis tribuendis et largiendo, quoties aliquem militum susciperem. Nam mea haec sententia est, inquit, omnes, quoscunque *sibi* quis fideles adjutores quacunque in re gerendâ efficere velit, suavius esse benè tum dicendo tum faciendo potiùs *ad ejusmodi munus* excitare, quàm offendendo et cogendo: et quos quidem in rebus bellicis adjutores *sibi* alacres quispiam conciliare

Κυαξάρη
ὕφ' ἡμῶν
αὐτὸν
μὲν δὴ
δὲ οἱ Ἴνδοι
ἀξάρεν
Ω
πολλά
σα δ' ἡ
ἀνήλωκ
τῷτο ἰ
ἐγὼ, σοί
ὅτι ἔδεν
ζόμενος,
τῶν. Δ
ὅς ἂν τις
εἰσθαί ὅπ
εὐ τε λέ
μᾶλλον
δὲ δὴ τῶ
σθαί τις
TOM

Κυαζάρει) ὅτι Φαμέν ἡμεῖς, εἴ τι Φησὶν
 ὑφ' ἡμῶν ἀδικεῖσθαι ὁ Ασύριος, αἰρέμεθα
 αὐτὸν τὸν τῶν Ἰνδῶν βασιλέα δικασήν. Οἱ
 μὲν δὴ ταῦτα ἀκέσαντες ὥχοντο. Ἐπειδὴ
 δὲ οἱ Ἰνδοὶ ἐξῆλθον, ὁ Κῦρος πρὸς τὸν Κυ-
 αζάρην ἤρχετο λόγῳ τοιῷδε·

Ω Κυαζάρη, ἐγὼ μέντοι ἦλθον ἔδέν τοι
 πολλὰ ἔχων ἴδια χρήματα οἴκοθεν· ὁπό-
 σα δὲ ἦν, τέττων πάνυ ὀλίγα λοιπὰ ἔχω·
 ἀνήλωκα δὲ, ἔφη, εἰς τοὺς στρατιώτας· καὶ
 τῷτο ἴσως θαυμάζεις σὺ, πῶς ἀνήλωκα
 ἐγὼ, σοῦ αὐτὸς τρέφοντος. Εὖ ἴσθι, ἔφη,
 ὅτι ἔδέν ἄλλο πειῶν, ἢ τιμῶν καὶ χαρι-
 ζόμενος, ὅταν τινὰ ἀγασθῶ τῶν στρατιω-
 τῶν. Δοκεῖ γάρ μοι, ἔφη, πάντας μὲν,
 ὅς ἂν τις βέληται ἀγαθοὺς συνεργοὺς παι-
 εῖσθαι ὅποιςτινosoῦν πράγματι, ἥδιον εἶναι
 εὖ τε λέγοντα καὶ εὖ ποιῶντα παρορμαῖν,
 μᾶλλον ἢ λυπεῖντα καὶ ἀναγκάζοντα· οὐς
 δὲ δὴ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων ποιήσα-
 σθαί τις βέλαιοτο συνεργὰς προθύμους, τού-

290 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

τὲς παντάπασι ἔμοι γε δοκεῖ ἀγαθοῖς θη-
ρατέον εἶναι καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Φίλους
γάρ, ἔκ ἐχθρῶς, δεῖ εἶναι τὲς μέλλοντας
ἀπροφασίστως συμμαχῶς ἑσέσθαι, καὶ μήτε
ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῷ ἀρχόντῳ φθονήσοντας,
μήτε ἐν τοῖς κακοῖς προδώσοντας. Ταῦτ'
ἔν ἐγὼ ἔτω προγινώσκων, χρημάτων δο-
κῶ προσδεῖσθαι. Πρὸς μὲν οὖν σὲ πάντα
ὄρᾳ, ὃν αἰσθάνομαι δαπανῶντα πολλὰ,
ἀτοπὸν μοι δοκεῖ εἶναι· σκοπεῖν δ' ἄξιόν
κοινῇ καὶ σὲ καὶ ἐμέ, ὅπως σὲ μὴ ἐπιλείψῃ
χρήματα. Ἦν γὰρ σὺ ἄφθονα ἔχης, οἶδ' ὅτι
καὶ ἐμοὶ εἴη λαμβάνειν ὁπότε δεοίμην,
ἄλλως τε καὶ εἰ εἰς τοιοῦτόν τι λαμβάνοιμι,
ὃ μέλλει καὶ σοὶ δαπάνηθὲν βέλτιον εἶναι.
Εὐαγχος ἔν ποτέ σε μέμνημαι ἀκέσας, ὡς
ὁ Ἀρμένιος καταφρονοῖ σε νῦν, ὅτι ἀκεί
τὲς πολεμίους προσιόντας ἐφ' ἡμᾶς· καὶ ἔτε
στράτευμα πέμποι, ἔτε τὸν δασμόν, ὃν ἔ-
δει, ἀπάγοι. Ποιεῖ γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὦ
Κῦρε, ἐκείνος· ὥστε ἐγὼ τε ἀπορῶ, πότε-

velit,
capta
inimi
one t
turi f
bus in
ditore
animu
plurib
in om
ves fa
detur
provi
defici
scio m
endi,
ejusm
quem
majus
igitur
te nun
nos a
mitter
re. N
re: ut

velit, eos omninò et dictis bonis et factis captandos arbitror. Amicos enim, non inimicos, oportet esse, qui sine excusatione *tergiversationeque* in bello focii futuri sint, nec in secundis imperatoris rebus invidi, nec in adversis futuri sint proditores. Haec igitur ego cùm ità *apud animum* statuta habeam, pecuniis mihi pluribus opus esse puto. Caeterùm ad te in omnibus respicere, quem sumptus graves facere intelligo, mihi absurdum videtur: communiter autem tibi et mihi providendum arbitror, nè te pecuniae deficient. Nam tibi si abundè suppetant, scio mihi quoque facultatem fore accipiendi, cùm opus erit; praesertim si *eas* in ejusmodi quendam usum accipiam, in quem quod expensum fuerit tibi etiam majus commodum adlaturum est. Nuper igitur audire de te memini, Armenium te nunc contemnere, qui hostes adversum nos adventare audiat; ac neque copias mittere, neque tributum debitum adferre. Nimirum, inquit, facit haec ille, Cyre: ut equidem dubius sim animi, utrum

mihi melius sit bello *eum* adgredi et ad cogendum vires *nostras* conferre, an expediat in praefens missum eum facere, nè hunc etiam hostem caeteris illis adjungamus. Et Cyrus interrogabat, Num verò domicilia ejus munitis in locis *sita* sunt, an iis, quae facilè adiri possint? Domicilia quidem *ejus*, respondit Cyaxares, non admodum munitis in locis *sita* sunt; nam illam ego rem non neglexi: sunt tamen montes, in quos si se recepiat, statim *sic* tutus esse possit, ut nec ipse in potestatem alicujus redigi possit, nec quaecunque in illos clam subvehenda curaverit, nisi quis *eum* diutius ibidem haerendo obsideat, quemadmodum pater meus olim fecit. Tum Cyrus haec verba facit, Si autem mittere me voles, *tantâ* equitum manu mihi adjuncta, quanta sufficere videatur, arbitror *me*, diis juvantibus, effecturum ut et copias mittat, et tributum tibi pendat: immò praeter haec spero confore ut nobis sit, quàm nunc

ρόν μ
ἀνάγ
άσαι
μιον
ὁ Κῦ
τερον
δοις;
κήσεις
ἐκ ἡμ
ἀν ἀπ
λεῖ ἐ
γενέσθ
κομίσο
θήμενο
σεν.
Ἀλλ'
προσθε
μαι ἀν
τὸ στρα
δασμόν
μᾶλλον

ρόν μοι κρείττον σφαλεύεσθαι καὶ πειρᾶσθαι
ἀνάγκην αὐτῷ προσθεῖναι, ἢ λυσιτελεῖ ἐ-
ῶσαι ἐν τῷ παρόντι, μὴ καὶ τοῦτον πολέ-
μιον πρὸς τοῖς ἄλλοις προσθώμεθα. Καὶ
ὁ Κῦρος ἐπήρξας, Αἱ δ' οἰκήσεις αὐτῷ πό-
τερον ἐν ἐχυροῖς χωρίοις εἰσιν, ἢ ἐν εὐεφό-
δοις; Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπεν, Αἱ μὲν οἰ-
κήσεις οὐ πάνυ ἐν ἐχυροῖς· ἐγὼ γὰρ τέττα
ἐκ ἡμέλουν· ὄρη μέντοι ἐστίν, ἐνθα δύναται
ἂν ἀπελθὼν, ἐν τῷ παραχρῆμα ἐν ασφα-
λεῖ εἶναι, τῷ μὴτ' αὐτός γε ὑποχείριος
γενέσθαι, μηδὲ ὅσα ἐνταῦθα δύναται ὑπεκ-
κομίσασθαι, εἰ μὴ τις πολιορκοίη προσκα-
θήμενος, ὥσπερ ὁ ἐμὸς πατήρ ποτὲ ἐποίη-
σεν. Ἐκ τήτου δὲ ὁ Κῦρος λέγει τάδε,
Ἀλλ' εἰ θέλεις ἐμὲ πέμψαι, ἱππέας μοι
προσθεῖς, ὅποσοι δοκῶσιν ἱκανοὶ εἶναι, οἶ-
μαι ἂν, σὺν τοῖς θεοῖς, ποιῆσαι αὐτὸν καὶ
τὸ σφάτευμα πέμπειν, καὶ ἀποδῆναι τὸν
δασμόν σοι· ἔτι δὲ ἐλπίζω καὶ φίλον αὐτὸν
μᾶλλον ἡμῖν ἔσεσθαι ἢ νῦν ἐστίν. Καὶ ὁ

294 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β΄.

Κυαζάρης εἶπε, Καὶ ἐγὼ ἐλπίζω ἐκείνους
ἐλθεῖν πρὸς σε μᾶλλον ἢ πρὸς ἡμᾶς. Α-
κὼ γὰρ καὶ συνθηρευτάς τινας τῶν παίδων
αὐτῷ σοι γενέσθαι, ὥστε ἴσως ἂν καὶ πάλιν
ἐλθοιεν πρὸς σε· ὑποχειρίων δὲ γενομένων
τινῶν αὐτῶν, πάντ' ἂν πραχθεῖη, ἢ ἡμεῖς
βελόμεθα. Οὐκὲν δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος,
σύμφορον εἶναι, τὸ λεληθέναι ἡμᾶς ταῦτα
βελεύοντας; Μᾶλλον γ' ἂν οὖν, ἔφη ὁ
Κυαζάρης, καὶ ἔλθοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας,
καὶ εἴ τις ὀρμῶτο ἐπ' αὐτὸς, ἀπαρασκευ-
ασότεροι ἂν λαμβάνοιντο. Αἴκε τοίνυν,
ἔφη ὁ Κῦρος, ἢν τι σοὶ δόξω λέγειν. Εγὼ
πολλάκις δὴ σὺν πᾶσι τοῖς μετ' ἐμῷ Πέρ-
σαις τεθήρακα ἀμφὶ τὰ ὄρια τῆς σῆς χώ-
ρας καὶ τῆς τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἱππέας δὲ ἥδη
τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἐταίρων ἀφι-
κόμην. Τὰ μὲν τοίνυν ὅμοια ποιῶν, ἔφη ὁ
Κυαζάρης, ἐκ ἂν ὑποπλεύοιο· εἰ δὲ πολὺ
πλείων ἡ δύναμις φαίνοίλο ἢς εἰώθεις ἔχων
θηρᾶν, τῷτο ἥδη ὑποπλὺν ἂν γίγνοιτο.

est.
quo
furo
ipfu
dio,
cess
testa
anin
inqu
nost
tè h
foru
neri
minu
tur,
vide
bus,
men
atqu
bus
adfu
fufpo
fimid
conf
nand

est, amior. Et Cyaxares inquit, Ego quoque spero illos ad te libentiùs accessuros, quàm ad nos. Nam quosdam ex ipsius liberis tecum *olim* venari solitos audio, iique adeò fortassis ad te rursùs accesserint: eorum verò quibusdam in potestatem *tuam* redactis, omnia confici ex animi nostri sententiâ possint. Nempè, inquit Cyrus, tibi conducere videtur, nostra haec ut celentur consilia? Imò certè *hoc pacto*, ait Cyaxares, et faciliùs ipsorum aliquis in potestatem *nostram* venerit, et si quis in eos impetum faciat, minùs paratos deprehenderit. Audi igitur, inquit Cyrus, si aliquid dicere tibi videbor. Ego quidem saepè cum omnibus, qui mecum sunt, Persis, ad tuae Armeniorumque regionis fines venatus sum, atque etiam aliquando quibusdam equitibus hinc è numero sociorum *nostrorum* adsumptis, *illuc* accessi. Ergo minimè suspectus fueris, ait Cyaxares, si his consimilia facias: sin autem majores copiae conspiciantur, quàm quibus uti ad venandum consuevisti, id demùm suspicioni

locum dederit. At licet, inquit Cyaxares, causam quandam ad persuadendum haud parum aptam et hîc praetexere; et si quis famam istò deportet, velle me magnam venationem instituere, et si palam, ait, equites *ego* abs te petam. Optimè dicis, inquit Cyaxares: ego verò tibi non volam praeter modicos quosdam dare, quasi qui ad castella Assyriae finitima profecturus sim. Nam revera quidem, inquit, mihi in animo est *illò* proficisci, ut ea quàm munitissima reddam. Tu verò tuis cum copiis ubi progressus fueris, ac jam biduum venando consumpseris, mitteram tibi quot suffecerint equites peditesque de iis qui apud me collecti sunt, quos ubi acceperis, statim pergas: ipse verò cum reliquis copiis, nè procul à vobis absim, enitar; ut, sicubi opportunum fuerit, conspiciendum me praebeam.

Hoc igitur modo Cyaxares quidem statim et equites et pedites ad castella cogebat, atque etiam currus cum com-
 meatu eâ, quae ad castella *duceret*, viâ

ΑΛΛ'
 ΤΑΣΧΕ
 ΤΙΣ ΕΚ
 ΜΕΓΑΛ
 ΑΙΤΟΙΗ
 ΕΦΗ, Λ
 ΕΘΕΛΗΣ
 ΒΕΛΟΜΕ
 ΤΗ ΑΟ
 ΒΕΛΟΜΕ
 ΕΧΥΡΩ
 ΘΟΙΗΣ Σ
 ΔΥΟ ΗΜ
 ΠΕΑΣ Κ
 ΕΣ ΣΥ
 ΕΧΩΝ
 ΠΡΟΣΩ
 ΕΠΙΦΑΝ
 ΟΥ
 ΤΑ ΦΡΕ
 ΑΜΑΞΑΣ

Αλλ' ἔστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ πρόφασιν κα-
 τασκευάσαι καὶ ἐνθάδε οὐκ ἀπίθανον· καὶ ἦν
 τις ἐκεῖσε ἐξαγγείλη ὡς ἐγὼ βουλοίμην
 μεγάλην θήραν ποιῆσαι, καὶ ἵππεας, ἔφη,
 αὐτοῖν ἂν σε ἐκ τῆς φανερώ. Κάλλις',
 ἔφη, λέγεις, ὁ Κυαζάρης· ἐγὼ δέ σοι οὐκ
 ἐθελήσω διδόναι πλὴν μετρίους τινάς, ὡς
 βεβλόμενος πρὸς τὰ φρέγια ἐλθεῖν τὰ πρὸς
 τῇ Ασυρίᾳ. Καὶ γὰρ τῷ ὄντι, ἔφη,
 βέλομαι ἐλθὼν κατασκευάσαι αὐτὰ ὡς
 ἐχυρώτατα. Ὅποτε δὲ σὺ προεληλυ-
 θοῖς σὺν ἧ ἔχεις δυνάμει, καὶ θηρώης καὶ δὴ
 δύο ἡμέρας, πέμψαιμι ἂν σοι ἱκανὸς ἵπ-
 πεας καὶ πεζὺς τῶν παρ' ἐμοὶ ἡθροισμένων,
 ὅς σὺ λαβὼν, εὐθὺς ἀνίοις· καὶ αὐτὸς δὲ
 ἔχων τὴν ἄλλην δύναμιν πειρώμενη μὴ
 πρόσω ὑμῶν εἶναι, ἵνα, εἴπου καιρὸς εἴη,
 ἐπιφανείην.

Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαζάρης εὐθέως πρὸς
 τὰ φρέγια ἡθροίζειν ἵππεας τε καὶ πεζὺς, καὶ
 ἀμάξας δὲ σίτου προέπεμπε τὴν ἐπὶ τὰ

298 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

φρέρια ὁδόν. Ὁ δὲ Κῦρος εὐθέως ἐθύετο
ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ ἅμα πέμπων ἦτει τὸν
Κυαζάρην τῶν νεωτέρων ἱππέων. Ὁ δὲ,
πάνυ πολλῶν βελομένων ἐπεσθαι, ὁ πολ-
λὸς ἔδωκεν αὐτῷ. Προεληλυθότος δ' ἤδη
τῷ Κυαζάρῃ σὺν δυνάμει καὶ πεζικῇ καὶ
ἱππικῇ τὴν πρὸς τὰ φρέρια ὁδόν, γίγνε-
ται τῷ Κύρῳ τὰ ἱερά ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον
ἵεναι καλὰ· καὶ ὅπως ἐξάγει δὴ ὡς εἰς θή-
ραν παρσκευασμένος. Πορευομένῳ δὲ αὐ-
τῷ εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὑπανίστα-
ται λαγὼς· αἰτὸς δ' ἐπιπλάμενος αἰσιος ὡς
κατεῖδε τὸν λαγὼν φεύγοντα, ἐπιφερόμε-
νος ἔπαισέ τε αὐτὸν, καὶ συναρπάσας ἐξῆ-
ρε, καὶ ἀπενεγκὼν ἐπὶ λόφον τινὰ ὁ πρόσω,
ἐχρήτη τῇ ἄγρᾳ ὅ,τι ἤθελεν. Ἰδὼν ἔν ὃ
Κῦρος τὸ σημεῖον, ἥσθη τε καὶ προσεκύνησε
Δία βασιλέα, καὶ εἶπε πρὸς τὰς παρόντας,
Ἥ μὲν θήρα καλὴ ἔσαι, ὦ ἄνδρες, ἣν θεὸς
θέλη. Ὡς δὲ πρὸς τοῖς ὁρίοις ἐγένοντο,
εὐθὺς, ὥσπερ, εἰώθει, ἐθήρα· καὶ τὸ μὲν

prae
causa
ac fin
bus a
modu
tamen
copiis
castel
de su
auspi
cit, q
cum j
exsur
cum l
ruens
fustul
portat
Cyrus
que e
eos q
viri, v
tura e
efflet,

praemittebat. Cyrus autem, profectionis causâ, confestim rem divinam faciebat, ac simul mittit qui à Cyaxare de equitibus *aliquos* peterent. Ille verò, licèt admodùm multi sequi vellent, non multos *tamen* ei concessit. Et Cyaxare jam cùm copiis equitum peditumque viâ, quae ad castella ducebat, progresso, Cyro sacra de suscipiendâ in Armenium expeditione auspicata fuerunt; itaque ergò *suos* educit, quasi se ad venandum parâisset. Et cùm jam iter faceret, mox primo in agro exsurgit lepus: et aquila dextra advolans, cùm leporem fugientem despexisset, inruens percussitque eum, correptumque sustulit, et cùm proximum in collem deportâisset, pro libidine praedâ usa est. Cyrus hoc quidem signo viso, delectatusque est, et Jovem regem adoravit, et ad eos qui aderant dixit, Haec sanè nobis, viri, venatio prospera, volente deo, futura est. Cùm autem ad fines perventum esset, statim, more suo, venabatur: ac pe-

ditum quidem equitumque vulgus ordine ante ipsum procedebant, ut adventu suo feras excitarent: praestantissimi verò quique tam peditum quàm equitum hinc indè constiterunt, excitatasque *feras* et exceperunt, et insecuti sunt, atque multos et apros, et cervos, et capreas, et asinos silvestres ceperunt; sunt enim hâc etiam tempestate illis in locis multi asini. At venatione tandem intermissâ, propiùs ad Armeniorum fines delatus, coenam instrui iussit: ac postridiè rursùm venari coepit, eos ad montes progressus, quos adpetebat. Postquam autem rursùm *venandi* finem fecisset, coenavit. Cùm verò exercitum à Cyaxare *missum* adventare sentiret, ad eos clam misit qui edicerent, ut abs se ad duarum ferè parasangarum intervallum coenarent; providebat enim futurum ut hoc *ipsum* ad fallendum *hostem* conduceret: postquam verò coenâssent, ut ipsorum praefectus ad se veniret, praecepit. Coenâ autem peractâ, praefectos *ad se* vocabat; qui cùm advenissent, in hunc modum locutus est:

“ Armenius antehac quidem, amici,

πληθος
αὐτῶ,
δὲ ἀρισ
τὰ ἀν
ἦσαν π
δας, κ
τοῖς τ
πεὶ δ'
τὰ ὄρ
κὲ τῇ
τὰ ὄρ
ἔδειπε
στράτε
πρὸς
πνοπ
προῖδ
νειν.
χοντ
τὰ τ
ἔπει

πλήθος τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων ὠγμευὸν
 αὐτῶ, ὡς ἐπιόντες τὰ θηρία ἐξανισταῖεν· οἱ
 δὲ ἄριστοι καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς διέσκησαν, καὶ
 τὰ ἀνιστάμενα ὑπεδέχοντο καὶ ἐδίωκον, καὶ
 ἤρην πολλὰς καὶ σῦς, καὶ ἐλάφας, καὶ δορκά-
 δας, καὶ ὄντας ἀγρίους· πολλοὶ γὰρ ἐν τέτοις
 τοῖς τόποις ὄνοι καὶ νῦν ἐτι γίνονται. Ε-
 πεί δ' ἔληξαν τῆς θήρας, προσμίζας πρὸς
 τὰ ὄρια τῶν Ἀρμενίων ἐδειπνοποίησατο·
 καὶ τῇ ὑφεραίᾳ αὐθις ἐθήρα, προσελθὼν πρὸς
 τὰ ὄρη, ὧν ὠρέγετο. Επεὶ δ' αὖ ἔληξεν,
 ἐδειπνοποιεῖτο. Τὸ δὲ παρὰ Κυαζάρους
 σφάτευμα ὡς ἦοδετο προσιόν, ὑποπέμψας
 πρὸς αὐτὰς, εἶπεν ἀπέχοντας αὐτῶ δει-
 πνοποιεῖσθαι ὡς δύο παρασάγγας· τῷτο
 προῖδων ὡς συμβαλεῖται πρὸς τὸ λανθά-
 νειν· ἐπεὶ δὲ δειπνήσειεν, εἶπε τῶ ἄρ-
 χοντι αὐτῶν παρεῖναι πρὸς αὐτόν. Με-
 τὰ τὸ δεῖπνον δὲ τὰς ταξιαρχάς ἐκάλει·
 ἐπεὶ δὲ παρῆσαν, ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ Ἀρμένιος πρόαθεν

“ μὲν καὶ σύμμαχος ἦν καὶ ὑπήκοος Κυα-
 “ ξάρει· νῦν δ’, ὡς ἤσθετο τὰς πολεμίους
 “ ἐπιόντας, καταφρονεῖ, καὶ ἔτε στρατεύ-
 “ μα πέμπει ἡμῖν, ἔτε τὸν δασμὸν ἀπο-
 “ δίδωσι· νῦν οὖν τῷτον δεῖ θηράσαι, ἦν
 “ δυνώμεθα. Ὡδέ μοι ἔνδοκεῖ, ἔφη, ποι-
 “ εῖν· Σὺ μὲν, ὦ Χρυσάντα, ἐπειδὰν ἀ-
 “ ποκοιμηθῇς ὅσον μέτριον, λαβὼν τὰς
 “ ἡμίσεις Περσῶν τῶν σὺν ἡμῖν, ἴθι τὴν
 “ ὄρεινὴν καὶ κατάλαβε τὰ ὄρη, εἰς ἃ φα-
 “ σιν αὐτόν, ὅταν τινὰ φοβηθῇ, κατα-
 “ φεύγειν. Ἡγεμόνας δέ σοι ἐγὼ δώσω.
 “ Φασὶ μὲν ἔν καὶ δασέα ταῦτα τὰ ὄρη
 “ εἶναι, ὥστ’ ἐλπίς ὑμᾶς μὴ ὀφθῆναι·
 “ ὅμως δὲ εἰ προπέμποις πρὸ τῆς στρατεύ-
 “ ματος εὐζώνους ἀνδρας, λησταῖς ἐοικότας
 “ καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς σολὰς, ἔτοι ἂν
 “ σοι, εἴ τιςιν ἐντυγχάνοιεν τῶν Ἀρμε-
 “ νίων, ἔς μὲν ἂν συλλαμβάνοντες αὐτῶν
 “ κωλύοιεν τῶν ἐξαγγελιῶν, ἔς δὲ μὴ δύ-
 “ ναιτο λαμβάνειν, ἀποσοφῶντες ἂν ἐμ-

“ Cyaxari et societate junctus fuit et *ejus*
“ imperio subiectus: nunc verò spreto,
“ postquam hostes *eum* invadere senserit, *Cyaxare*, neque copias nobis mittit, neque tributum illud *debitum*
“ persolvit: itaque jam *nobis* venandus est, si *quidem* poterimus. Ac
“ mihi sanè res in hunc modum gerenda videtur: Tu, Chrysanta, postquam
“ modicum somnum ceperis, dimidiâ Persarum qui sunt nobiscum sumptâ parte, *viam* montanam ingreditor, et montes occupato, ad quos *eum*, cùm aliquem metuit, confugere aiunt. Duces
“ ipse tibi dabo. Atque hos sanè montes etiam nemorosos esse perhibent, ut
“ spes sit vos minimè conspectum iri: si tamen ante exercitum expeditos homines, qui et numero et vestimentis sint
“ latronibus similes, praemiseris, *nimirum* hi, si quibus ex Armeniis occurrerint, eos partim comprehendendo impedire poterunt, nè quod indicium faciant; partim quos comprehendere ne-

“ quiverint, absterritos procul arcendo,
 “ nè totum exercitum videant, obsta-
 “ bunt; ideoque *de vobis* tanquam la-
 “ trunculis consilium capient. Ac tu
 “ quidem ità facito: ego verò cum pri-
 “ mâ luce peditum *alterâ* cum parte di-
 “ midiâ, et universis cum equitibus cam-
 “ pestri itinere ad regiam rectâ proficif-
 “ car. Et si quidem *se nobis* opposuerit,
 “ patet, pugnam necessariò conferendam
 “ esse: sin campo se subduxerit, cursu
 “ *nobis* persequendum esse constat: ad
 “ montes si *denique* fugerit, hîc scilicet,
 “ tui fuerit muneris eorum, qui ad te
 “ pervenient, neminem dimittere. Pe-
 “ rindè scilicet atque in venatione *velim*
 “ existimes, nos quidem eos fore qui in-
 “ dagabunt, te autem illum qui sit ad
 “ plagas. Quamobrem memineris, ob-
 “ struenda prius esse itinera, quàm fe-
 “ rae se loco moveant. Quin et occulti
 “ sint necesse est, quicunque ad ea collo-
 “ cati fuerint, si *quidem ad se* adcurren-
 “ tes *feras* nolint avertere. Verùm,
 “ Chrysanta, inquit, ità jam nè feceris,

“ ποδο
 “ δλο
 “ βου
 “ ποι
 “ σεις
 “ τδς
 “ εὐθυ
 “ ἀνθ
 “ ἢν δ
 “ μετ
 “ γη,
 “ ἀφι
 “ μι
 “ ζητ
 “ ἀρχ
 “ νειν
 “ κινε
 “ δέ
 “ νδς,
 “ προ
 “ Χρυ
 ΤΟ

“ ποδῶν γίγνοιτο τῷ μὴ ὁρᾶν αὐτὸς τὸ
 “ ὅλον σφάτευμα, ἀλλ’ ὡς περὶ κλοπῶν
 “ βουλευέσθαι. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, οὕτω
 “ ποίει· ἐγὼ δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἡμί-
 “ σεις μὲν τῶν πεζῶν ἔχων ἅπαντας δὲ
 “ τῆς ἱππέας, πορεύσομαι διὰ τῷ πεδίου
 “ εὐθὺς πρὸς τὰ βασίλεια. Καὶ ἦν μὲν
 “ ἀντίσθηται, δῆλον ὅτι μάχεσθαι δεήτει·
 “ ἦν δ’ ἂν ὑποχωρῇ τῷ πεδίῳ, δῆλον ὅτι
 “ μεταθεῖν δεήσει· ἦν δ’ εἰς τὰ ὄρη φεύ-
 “ γη, ἐνταῦθα δὴ, ἔφη, σὸν ἔργον μηδένα
 “ ἀφίεναι τῶν πρὸς σε ἀφικνυμένων. Νό-
 “ μιζε δ’ ὡς περ ἐν θήρᾳ ἡμᾶς μὲν τῆς ἐπι-
 “ ζητῶντας ἔσεσθαι, σὲ δὲ τὸν ἐπὶ ταῖς
 “ ἄρκυσι. Μέμνησο οὖν ἐκεῖνο, ὅτι φθά-
 “ νειν δεῖ πεφραγμένους τῆς πόρους πρὶν
 “ κινεῖσθαι τὰ θηρία. Καὶ λεληθέναι
 “ δὲ δεῖ τῆς ἐπὶ τούτοις τεταγμέ-
 “ νης, εἰ μέλλουσι μὴ ἀποσρέφειν τὰ
 “ προσφερόμενα. Μὴ μέντοι, ἔφη, ὦ
 “ Χρυσάντα, ὅπως αὖ ποίει, ὡς περ ἐνίο-

306 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β΄.

“ τε διὰ τὴν φιλοθηρίαν· πολλάκις γάρ
 “ ὅλην τὴν νύκτα αὖπνος πραγματεύη·
 “ ἀλλὰ νῦν εἶσαι χρεὶ τὲς ἀνδρας τὸ μέ-
 “ τριον ἀποκοιμηθῆναι, ὥς ἂν δύνωνται
 “ ὑπνομαχεῖν. Μηδέ γε σὺ, ὅτι ἔχῃ-
 “ γεμόνας ἔχων ἀνθρώπους πλανᾷ ἀνὰ
 “ τὰ ὄρη, ἀλλ’ ὅπη ἂν τὰ θηρία ὑφη-
 “ γῇται, ταύτῃ μεταθεῖς, μήτοι κὶ νῦν
 “ ἔτω τὰ δύσβατα πορεύε, ἀλλὰ κέλευε
 “ σὺ τὲς ἡγεμόνας, ἐὰν μὴ πάνυ πολὺ
 “ ἐλάσων ἡ ὁδὸς ἦ, τὴν ῥάσῃν ἡγεῖσθαι.
 “ Στρατιᾷ γὰρ ἡ ῥάσῃ ταχίση. Μη-
 “ δέ γε, ὅτι σὺ εἴθισαι τρέχειν ἀνὰ τὰ
 “ ὄρη, μήτοι δρόμῳ ἡγήσῃ, ἀλλ’ ὥς ἂν
 “ δύνηταί σοι ὁ στρατὸς ἔπεσθαι, τῷ μέ-
 “ σω τῆς σπεδῆς ἡγῶ. Αγαθὸν δὲ κὶ τῶν
 “ δυνατωτάτων κὶ προθύμων ὑπομένονίης
 “ τινὰς ἐνίοτε παρακελεύεσθαι· ἐπειδὰν
 “ δὲ παρέλθῃ τὸ κέρας, παροξυντικὸν εἰς
 “ τὸ σπεύδειν, πάντας παρὰ τὲς βαδί-
 “ ζοντας τρέχοντας ὁρᾶσθαι.”

“ quer
 “ stud
 “ tam
 “ at nu
 “ est
 “ relu
 “ mon
 “ habo
 “ ferin
 “ qua
 “ diffi
 “ duci
 “ ma
 “ Nar
 “ est.
 “ perv
 “ curr
 “ med
 “ erci
 “ quo
 “ alac
 “ sub
 “ rit,
 “ si pr
 “ nes

“ quemadmodum nonnunquam venandi
 “ studio *consuevisti*: nam insomnis to-
 “ tam saepè noctem in hoc negotio exigis:
 “ at nunc militi modicè cubandi facultas
 “ est concedenda, ut somno *obrepenti*
 “ reluctari possint. Neque verò tu, quia
 “ montes pererrras ducem *viae* nullum
 “ habens, sed quâcunque ferae praeces-
 “ ferint, hâc insequi soles, neque *tu, in-*
 “ *quam*, nunc etiam per loca penetratu
 “ difficilia sic iter feceris; sed impera
 “ ducibus, ut, nisi aliqua longè brevissi-
 “ ma via fuerit, per facillimam ducant.
 “ Nam exercitui via facillima celerrima
 “ est. Neve *item*, quia tu montes cursu
 “ pervagari es adsuëfactus, *jam quoque*
 “ curriculò praeiveris, sed festinatione
 “ mediocri praeito, ut sequi te possit ex-
 “ ercitus. Commodum etiam fuerit,
 “ quosdam ex robustissimis et *in primis*
 “ alacribus interdum cohortandi causâ
 “ subsistere: ubi autem cornu processse-
 “ rit, incitamentum erit ad festinandum,
 “ si prae *his* gradatim incedentibus, om-
 “ nes *illi* currere videantur.

308 CYRI INSTIT. II.

Ac Chryfantas quidem haec cum audisset, ad elationem incenso Cyri mandatis animo, acceptis ducibus, abiit; et cum iis, qui profecturi cum ipso erant, faciendâ imperâisset, quieti se dedit. Cumque tantum somni cepissent, quantum ad mediocritatem satis esse videbatur, ad montes perrexerit. Cyrus autem, cum dies illuxisset, nuntium ad Armenium praemisit, cui prius indicârat, ut in hunc modum *hominem* adloqueretur: Cyrus, Armenie, sic agas imperat, ut quamprimùm *ad ipsum* cum tributo exercituque venias. Quod *si te* interroget, ubi sis, vera dicito, *esse me nimirum* in finibus. Sin roget, an et ipse veniam, hic quoque vera dicito, te *nempe* nescire. Sin quot numero sis quaerat, jube tecum aliquem mitat, ac *rem* cognoscat. Itaque nuntium Cyrus cum his mandatis misit; quod existimaret hoc modo *se* humaniùs *facturum*, quàm si nihil praedicens pergeret. Ipse verò quàm optimè cum ad perficiendum iter, tum etiam ad pugnandum,

Χρυ
ἐπιγαυ
τὸς ἡγε
ἂ ἔδει τ
ἀνεπαύ
ἔδοκει
ὄρη. Κ
γελον π
εἰπὼν α
μένιε, κ
χίσα ἔ
στράτευ
τάληθῃ
εἰ καὶ αὐ
ληθῇ, ὅ
πυνθάνη
μαθεῖν.
ταῦτα,
εἶναι ὅτ
Αὐτὸς
τὸ ἀνύε

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'. 309

Χρυσάντας μὲν δὴ ταῦτα ἀκέσας, καὶ ἐπιγαυρωθεὶς τῇ ἐντολῇ Κύρου, λαβὼν τὰς ἡγεμόνας, ἀπελθὼν, καὶ παραγγείλας ἃ ἔδει τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσι πορεύεσθαι, ἀνεπαύετο. Ἐπεὶ δὲ ἀπεκοιμήθησαν ὅσον ἐδόκει μέτριον εἶναι, ἐπορεύετο ἐπὶ τὰ ὄρη. Κῦρος δὲ, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἄγγελον προέπεμπε πρὸς τὸν Ἀρμένιον, προειπὼν αὐτῷ λέγειν ὧδε· Κῦρος, ὦ Ἀρμένιε, κελεύει ἔγωγε ποιεῖν σε, ὅπως ὡς τάχιστα ἔχων ἀπίης καὶ τὸν δασμὸν καὶ τὰ σφάτεμα. Ἦν δ' ἐρωτᾷ ὅπως εἰμὶ, λέγε τάληθῃ, ὅτι ἐπὶ τοῖς ὄρεσι. Ἦν δ' ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε πάνταυθα τάληθῃ, ὅτι ἔκ οἶσθα. Ἦν δὲ ὅποσοι ἐσμὲν πυνθάνηται, συμπέμπειν τινὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. Τὸν μὲν δὴ ἄγγελον, ἐπισείλας ταῦτα, ἔπεμψε νομίζων φιλικώτερον εἶναι ἔτι, ἢ μὴ προειπόντα πορεύεσθαι. Αὐτὸς δὲ συνταξάμενος ἢ ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύειν τὴν ὁδὸν, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι,

310 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Β'.

εἴ τι δέοι, ἐπορεύετο. Προεῖπε δὲ τοῖς
 στρατιώταις μηδένα ἀδικεῖν· καὶ εἴ τις Ἀρ-
 μενίων τῷ ἐντυγχάνοι, θαρσύνειν τε παραγ-
 γέλλειν, καὶ ἀγορὰν τὸν βεβλόμενον ἄγειν,
 ὅπως ἂν ὦσιν, εἴ τις σιτία ἢ ποτὰ τυγ-
 χάνοι πωλεῖν βεβλόμενος.

ΤΟ ΤΟΤ ΠΡΟΤΟΤ ΤΟΜΟΤ
 ΤΕΛΟΣ.

fi fore
 tur. M
 injuri
 alique
 animo
 loca,
 vehere
 vende

CYRE INSTIT. II. 311

si foret opus, instructis suis progrediebatur. Militibus autem edixit nè quenquam injuriâ adficerent: ac si quis Armenium aliquem obvium haberet, et bono esse animo juberet, et ut is qui vellet, ad ea loca, quibus *ipsi* essent, res venales adveheret, si quis esculenta aut potulenta vendere cuperet.

TOMI PRIMI

FINIS.

CYRI INSTIT. II. 343
i forte opus, insignis tunc progre-
ditur. Mithras enim edixit ne quodlibet
suum adhiberet: ne si quis Armenum
inducere obvium haberet, et hoc esse
suum haberet, et ne is qui vellet, ad ea
et, quibus vel eorum res venales ad-
hiberet, si quis Armenum aut Ponticum
inducere vellet.

